



Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>



SLÆGTEN
ASTRUP

SLÆGTEN ASTRUP



SLÆGTEN ASTRUP

FRA ASTRUPGAARD I NORDSLESVIG

GENNEM FEM HUNDREDE AAR

PERSONALHISTORISKE MEDDELELSER

AF

F. C. SOMMER



KJØBENHAVN

TRYKT HOS NIELSEN & LYDICHE

(AXEL SIMMELKJÆR)

MCMV

TRYKT SOM MANUSKRIFT

Paa Foranstaltning af en Kreds af Slægtens Medlemmer fremtræder nærværende personalhistoriske Arbejde.

Fra tidligere Tid forelæa kun meget mangelfulde og delvis fejlagtige Oplysninger om Æltens Herkomst. P. Fylling kunde i sine Meddelelser om Søndmøre (1875) ikke føre Slægten længere tilbage end til Foged NIKOLAI ASTRUP paa Søndmøre († 1743), hvis Fader tilmed fejlagtig og uden Hjemmel af ham angives at have været en omkring Aar 1650 i Borgund levende Mads Astrup.

Aar 1900 fandtes hos Familien i Kristianssund en 1768 af NIKOLAI HYGOM nedskrevne Genpart af nogle ældre Slægtsoptegnelser, affallede henholdsvis ca. 1690 og 1721 af Præsten NIELS NIELSEN ASTRUP i Roager (Nordslesvig) og dennes Svigersøn samt Eftermand i Embedet NISSENIUS PEDERSEN HYGOM, der førte Familien tilbage til Begyndelsen af det 15. Aarhundrede (Bilag Nr: 1).

Dette Fund blev Foranledning til at den familiehistoriske Sans vakte paany hos den yngre Generation, og man overdrog derfor Høsten 1901 Frøken EMILIE BERNHOFT, Lillehammer, at samle Stof til Slægtens Historie i Norge. Samtidig paalog medundertegnede Kontorchef F. C. SOMMER sig at undersøge Rigtigheden af Præsten N. N. Astrups ovenanførte Optegnelser og supplere dem ved Undersøgelser i danske og slesvigske Arkiver.

Det er nu lykkedes med fuldkommen Sikkerhed at føre Slægten tilbage til den 1470 første Gang forekommende TROELS WINTER i Asstrup, hvis Forfædre ifølge retsgyldige Vidnesbyrd før Aar 1400 har ejet Familiens gamle Stamsæde ASTRUPGAARD, Brøns Sogn i Nordslesvig.

Ælten Astrups yngste Generation kan saaledes i uafbrudt Mandslinje nu se tilbage paa tretten Slægtled, en Stanrække, som sikkert kun meget faa Familier i Norge og Danmark kan opvise.

Af Hensyn til Arbejdets Omfang har man ment at burde indskrænke sig til kun at behandle de i Roager Præsens Manuskript nævnte Familienmedlemmer, da det særlig paa Grund af Slægtens Ælde vilde være uoverkommeligt at forfølge alle dens Sidelinjer ned til Nutiden. Man har særlig lagt Vægt paa at fremskaffe saa fyldestgørende Oplysninger som mulig om Astrup-Slægtens Forfædre i opadstigende Linie for de i Slesvig hjemmehørende, tidligst forekommende Medlemmer, medens man for den norske Grens Vedkommende har bestræbt sig for at tilvejebringe en fuldstændig Stamtafle over hele Afkommet paa Mandslinjen af dens første Mand i Norge NIKOLAI ASTRUP, Foged paa Søndmøre. Fra dennes Ansættelse, den 3. Juni 1707, at regne, har Slægten nu snart i to hundrede Aar været knyttet til Norge, hvor hans talrige Descendens lover at sikre Slægten fremtidig Bestaaen.

Resultaterne af de gennem fire Aar fortsatte, ihærdige og indgaaende Forskninger fremtræder nu i Bogform, opstillede af begge medundertegnede.

Under Tilvejebringelsen af det store og fyldige Stof har man fra forskellig Side mødt megen Velvilje, særlig takkes D'Hrr. Pastorer v. FISCHER-BENZON i Roager og NISSEN i Brøns samt Hr. Statsarkivar G. HILLE i Slesvig. Hr. Arkivar i Rigsarkivet THISET har ligeledes stillet sin store Viden paa den ældre danske Adelshistories Omraade til Raadighed. For den værdifulde Bistand, som er os ydet af Hr. Arkivar CHR. BRINCHMANN, D'Hrr. Amanuensis, Cand. jur. KROG STEFFENS og Amanuensis, Cand. A. W. RASCH i det norske Rigsarkiv aftægger vi herved en forbindlig Tak. Statsraad H. R. ÅSTRUPS Biografi er velvilligst udarbejdet af fhv. Bibliothekar ved Kgl. Bibliotheket i Stockholm Dr. phil. H. O. WIESELGREN.

Kjøbenhavn, i Juli 1905.

F. C. SOMMER.

LOUIS BOBÉ.

INDLEDNING.

Som flere af Norges bekendte og ansete Slægter, saaledes Stockfleth, Toller, Mechlenburg, Garmann, Schnell, Tønder, Hornemann, Nansen og Sverdrup, stammer Ætten Astrup fra Nordslesvig. Medens de førstnævnte Slægter hovedsagelig stammer fra Byerne paa Østkysten, har vi i Astrupslægten fra Astrup By, Brøns Sogn, Hvidding Herred¹ en Repræsentant for den frie, slesvigske Selvejrbondestand, hvis stærke Selvfølelse strax træder os i Møde gennem de Ord, en af Slægtens Forfædre, Niels Pedersen i Astrup, 1578 tilskriver sin Landsherre, Hertug Hans: »Mine salige Forfædre og jeg haver havt Gaarden og Godset i Astrup, som jeg iboer, i uforstyrret Brug og Eje, Mand efter Mand i mere end tohundrede Aar uden nogens Modkrav eller Indsigelse.« (Aktstykker Nr. 29 og 30.)

At gøre Rede for den sociale Stilling, som Astrupslægtens ældste Led fra omkring Aar 1400 indtil Begyndelsen af det 16. Aarhundrede har indtaget, frembyder nogen Vanskelighed. Naar Astrupgaard i alle trykte Kilder til Haderslev Amts Historie² findes omtalt som et adeligt Sæde, der ejedes af de Wintere, viser nærmere Undersøgelse, at netop det i Fortalen nævnte, fra Roager-Præsten hidrørende Manuskript ligger til Grund for de Oplysninger, som den daværende Ejer af Astrupgaard, Peder Bjørn, 1757 paa Foranledning af den bekendte Genealog N. Hofman indsendte til Genealogisk-heraldisk-biografisk Selskab, hvis Arkiv nu bevares i det danske Rigsarkiv, og hvorfra samtlige senere Forfattere har hentet deres Viden.

Da imidlertid ovennævnte Niels Pedersen til Astrupgaard endvidere 1578 skriver til Hertug Hans: »Min Bedstefader, kaldet Truels Winter i Astorp, har til Domherrerne og Munkene i Ribe skænket noget Jord af sit Selvejrbondegods (Bundengute, i Mod-

¹ Et af de syv Herreder, som hørte under Tørnning Lehn, der allerede 1580 i verdslig Henseende blev forenet med Haderslev Lehn under en fælles Lehnsmand og dannede den vestlige Del af det senere Haderslev Amt, afstaaet 1864 til Preussen sammen med den øvrige Del af Hertugdømmet Slesvig. Naar Benævnelsen Tørnning Lehn har holdt sig næsten op til vore Dage, skyldes dette nærmest den gejstlige Inddeling, idet alle de i dette Lehn liggende Kirker horte under Ribe Stift i Modsætning til de øvrige Kirker i Haderslev Amt, der laa til Provstiet af samme Navn under Slesvig Bispedomme. Blandt de 12 Kirkesøgne, hvoraf Hvidding Herred bestaar, fremhæver vi i Forbindelse med Astrupslægten Brøns, Skjærbæk, Vodder, Rejsby og Roager (Rodager) Sogne. Til nærmere Orientering tjener, at Brøns Sogn, hvortil Astrupgaard horer, mod Syd begrænses af Skjærbæk Sogn, mod Nordost af Vodder Sogn og mod Vest af Vesterhavet, medens Roager ligger en halv Mil nord for Vodder Sogn og atter en halv Mil fra den nuværende danske Grænse. Iøvrigt henvises til vedføjede Kort.

² Pontoppidan, Danske Atlas V, 693; VII, 189, 193. Hofmans Fundationer IV, 575. Rhode, Haderslev Amts Beskrivelse, 513. Trap, Slesvig, Aagaard, Tørnning Lehn 1815. Erichsen, Der Kreis Hadersleben 1895. Schröder, Topographie des Herzogthums Schleswig.

sætning til Kronerde, Fæstegods), foreligger der her en tydelig Udtalelse for, at Astrupgaard ej heller i ældre Tid har været adeligt Jordegods. Astrupættens Forfædre har derfor rimeligvis i det 15. Aarhundrede tilhørt den Klasse af frie Ejendomsbesiddere, som, naar deres økonomiske Vilkaar var tilstrækkelig gode, og i Særdeleshed naar de indgik adelige Giftermaal, umærkeligt hævede sig op i Adelsstanden.

Begrebet »Adel« er i Danmark ikke benyttet før 1530, og en rig Selvejerbonde har før dette Tidspunkt næppe været synderlig mindre anset end en uformuende Mand af den lavere Adel. Disse Selvejerbønder udgjorde en saa selvstændig Klasse, at Odelsbønderne i Norge paa ingen Maade overgik dem. Forholdet før 1530 var ofte det, at den lavere, ubemidlede Adel, der var skattefri mod at gøre Rostjeneste, i Krigstilfælde erklærede sig for at være Bønder, medens den, naar fredeligere Tilstande med deres Skattebyrde indtraadte, atter paaheraabte sig sin adelige Byrd og den dertil knyttede Skattefrihed, saaledes at først det 16. Aarhundredes Mønstringsruller og Hyldingsakter sætter en skarp Grænse mellem Adel og Ikke-Adel. Hvad der derfor i Familieoptegnelserne fortælles om Slægtens adelige Herkomst, synes meget tvivlsomt, idet vi i Aarene 1470—92 finder Troels Winter som Herredsfoged i Hvidding Herred, uden at hans adelige Byrd tilkendegives i noget Dokument, uagtet de andre samtidige Vidner af adelig Herkomst, Nis Skram, Peter Rantzau, ja selv Smaaadelsmænd som Jens Ulv fra det Astrupgaard forholdsvis nærliggende Vesterbæk, betegnes som saadanne ved Prædikaten Væbner (Knappe). 1494—1503 nævnes Troels Winter som Sandemand, ogsaa uden at kaldes Væbner. Som Bonde optræder samtidig Jens Winter i Skjærbæk. Troels Winters Søn Peder kalder sig kun Peder Troelsen, naar han nævnes som Herredsfoged. Da han imidlertid ikke i den i 1542 paabudte Skat (Taxt over Adelen i Ribe Stift) nævnes sammen med den øvrige bosiddende Adel i Hvidding Herred Niels Ludvigsen (Rosenkrantz) til Høxbro og Jens Ulv paa Vesterbæk, ligesom han ogsaa i Overskatten 1542 over Tørring Lehn findes anført blandt Bønderne, fremgaar det heraf ganske klart, at han ikke har tilhørt Adelen. Vi bemærker dog, at han, ifølge A. Thiset, »Danske adelige Sigiller«, har ført Vaaben, to korslagte Fisk¹.



Det er derfor ingenlunde udelukket, at Troels Winters Forfædre har tilhørt den lavere Adel og derfor er traadt over i Bondestanden. Med Rette kan det i hvert Til-

¹ Under flere Breve fra 1473—1503 i Ribe Stifts Arkiv findes Troels Winters Segl endnu vedhængende, men desværre i saa ødelagt Stand, at det ikke er muligt at skelne, hvad det udviser. Der ses



fælde siges om Astrupslægtens Forfædre i Slesvig, at de har ført Skjold uden dog i samtidige Kilder at henregnes til Væbnerne. At Roager-Præsten Niels Nielsen Astrup har betragtet sine Forfædre som stammende fra Adel, viser hans Optegnelser om Slægten, men det fremgaar heraf lige saa tydeligt, at dette Adelskab meget tidligt maa være gaaet tabt, idet han skriver: »Niels Pedersen Winter, som efter hans salig Faders Død beholdt Gaarden . . . da han forstod, at den adelige Frihed var forløret, changede han ogsaa Stammenavnet Winter.«

Adelsfriheden maa altsaa være gaaet tabt senest i Peder Troelsens Tid, da det jo ogsaa af Slægtsbogsoptegnelserne fremgaar, at han var gift med en ufri Kvinde, Hr. Niels, Præst i Brøns, hans Datter. Troels Winter synes efter det foregaaende snarere at have været en vaabenførende Frimand, d. v. s. en anset Bonde, hvis Forfædre af Kongen eller en af de slesvigske Hertuger havde faaet visse Friheder og Privilegier. Disse Frimandsslægter indtog, især i Egne, hvor der som her i Hvidding Herred og næsten hele Tørring Lehn ingen mægtig bosiddende Adel fandtes, en Førerstilling og mere fremragende Plads blandt de egentlige Bønder, idet de ved deres Stilling som Herredsfogeder, der i disse Ætter ofte gik i Arv gennem flere Slægtled fra Fader til Søn, havde Skattefrihed for deres Gaarde og delvis Jagtret, saaledes at de paa dette Punkt var ligestillede med Adelen.

Før 1530 forstod man ved »frie Mænd« Væbnere, vaabenførende Mænd (Adel) af gamle Slægter. Der er dog ingen Tvivl om, at Begrebet Frimand efter 1530, saaledes som det i Danmark kun benyttedes paa Bornholm og i Slesvig, betegner privilegerede Selvejrbønder, der har faaet Brev paa delvis Skattefrihed af deres Gaarde samt Frihed for Ægter (Pligtkørsler) og Hoveriarbejder, endvidere paa personlig Jagtret, thi det er klart, at disse Frimænd, der hverken i Hyldinger eller andre officielle Dokumenter henregnes blandt den egentlige Adel, i Virkeligheden ikke kan tilhøre Adelsstanden, da de ovennævnte Privilegier i saa Tilfælde vilde have været dem medfødte. At en Mand fører Vaaben, viser ikke, at han tilhører Adelen, thi det at føre Vaaben, var ikke nogen særlig Forret, idet Vaabenmærker i ældre Tider baade føres af Borgere og Bønder (se A. Thistses Afhandling »Begrebet Adel« i Historisk Tidsskrift, 7. Række, 2. Bd. 308). Man kan saaledes sige, »at Vaabenet ikke bestemmer Manden, men at Manden bestemmer Vaabenet.«

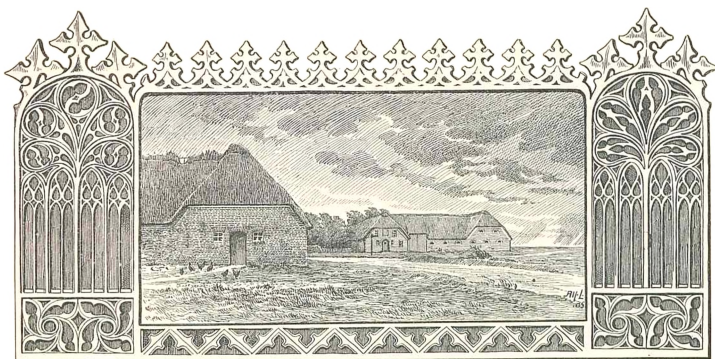
Vi skal udtrykkelig henlede Opmærksomheden paa, at man ikke kan betragte disse Forhold ud fra de nu i Danmark eller Norge gældende Samfundsforhold, idet Tørring Lehn hørte under Hertugdømmet Slesvig, hvis Rets- og Ejendomsforhold var vidt forskellige fra det egentlige Kongeriges. Disse slesvigske Forhold er i høj Grad vanskelige og indviklede at komme til Bunds i, især i Tørring Lehn, thi her ligger

dog tydeligt et Vaabenskjold med en eller anden skraatstillet Figur, sandsynligvis de to korslagte Fisk. Dette, Slægtens oprindelige Vaabenmærke, synes meget snart at være gaaet i Glemme, idet saavel Anders Hansen i Ulleruplund som ogsaa hans Broder Laurids Hansen i Slutningen af det 16. Aarhundrede ses at føre hver sit, ganske almindelige Bomærke. De forskellige Segl, Familiens Medlemmer i Norge efter Aar 1700 benytter, har ingensomhelst Lighed med Peder Troelsens Vaaben (se hosstaaende Afbildning, udført i Farver efter Hr. Arkivar Thistses Tegning).

noget Gods under Ribe Amt, noget under Haderslev Amt, noget under Schackenborg og Gram, atter andet under Løgumkloster, danske og slesvigske Ejendomme ligger her i broget Forvirring ligesom Pletterne paa et Pantherskind.

Naar Overskatten over Tørning Lehn 1542 viser os, at Peder Troelsen, der da beboede Astrupgaard sammen med Sønnen (cum filio), svarer en Skat af 18 Mark, lig 3 Plove, lig 3 Gaarde, vil man ved at sammenligne denne Skatteangivelse med de øvrige Mænd i Astrup tydelig se, at han langt staaar øverst. Sammenligner man ham med alle øvrige Mænd i Tørning Lehn, vil det fremgaa, at han er den rigeste Mand i Lehnet, idet kun en eneste kommer ham nær med 15 Mark, et Par andre med 12 Mark, ellers er de allerfleste i Lighed med Astrups øvrige Beboere sat til 6 Mark.

Med Henblik paa denne Omstændighed, et i Bondeejere saa usædvanligt stort Gods-komplex og Tilstedeværelsen af den betydelige Samling af gamle Adkomst- og andre Dokumenter, der i Roager-Præstens Ungdom har været opbevarede i Brevkisten paa hans fædrene Gaard, er det let forstaaeligt, at han maaske har overdrevet sine Forfædres sociale Stilling noget, hvad der jo ofte er Tilfældet i Optegnelser af lignende Art. Et er dog sikkert, at hans Forfædre har tilhørt en stor og anset Æt. Noget lignende fremhæver A. D. Jørgensen i Sønderjydske Aarbøger (1890, S. 264) for den bekendte svenske Slægt Rudbeks Vedkommende. Denne Familie stammer fra Fæstebønder i det nærliggende Høptrup Sogn.



Det gamle Astrupgaard, Slægtens Stamsæde, er beliggende i Astrup By i en Afstand af 20 Kilometer sønden for Ribe, omtrent to Kilometer fra den nuværende Banelinje mellem Ribe og Tønder, ligeoverfor Øen Rømø.

I Danmark findes mindst 40 Stedsbetegnelser af Navnet Astrup (Aastrup, Ostrup, Astorp, Aastorp, Ostorp), d. v. s. en Samling af Gaarde (Torp), hvor i hvert enkelt Tilfælde Beliggenheden henholdsvis ved et Vandløb, Aa, eller ved et Højdedrag, Aas, maa afgøre Navnets Oprindelse. Der er ingen Tvivl om, at det sidste er Tilfældet med det her omhandlede Astrup, hvor der nemlig findes et ned mod Vesterhavet skraanende Højdedrag fra Nordvest til Sydøst i 1250 Meters Længde, i Ly af hvilket Byen Astrup ligger, saaledes at de talrige Vandfloder, der gennem Aarhundreder har lærget disse Egne, ikke vides at have anrettet synderlig Skade her. Denne Banke, en Geest eller Gjøsbrink, der skraaner ret stejlt ned mod Vesterhavet, er paa sit bredeste Sted henved 500 Meter og paa sit smalleste Sted omtrent 200 Meter, paa sit højeste nærmest c. 20 Meter. Egnen er iøvrigt flad og lav og udsat for den barske Vestenvind, og Adgangen fra Astrup til Brøns Kirkeby var i gamle Dage ved Vinter-tid næsten ufremkommelig, naar Havet steg og Brøns Aa gik over sine Bredder og bortskyllede den eneste Bro over samme, saa at Beboerne, naar de skulde til Kirke, maatte sejle i Baade derhen. Jordbunden i Brøns Sogn er af sandet og let Beskaffenhed, dog maa Byen Astrups Jorder, der i mange Hundreedaar har været under Ploven, henregnes til Egnens bedste. I gamle Dage, da Agerbruget stod paa et lavt Trin, var det her de til Ejendommene hørende store Enge, paa hvilke der opdrættedes en Mængde Heste og Fedekvæg, som Beboerne afsatte i det gamle Midtpunkt for Kvæghandelen Tønder, der skaffede Egnens Beboere Velstand og Midler til at forøge deres Jordegods, hvorved deres sociale Anseelse steg med deres Formue. Astrupgaard, der nu bestaar af to større Bøndergaarde, hver paa ca. 100 Tdr. Land (ca. 10 Tdr.

Hartkorn), har sikkert i ældre Tider været langt større, idet der i Slutningen af det 18. Aarhundrede er bortsolgt haade en Del af Hovedjorden og endvidere alt det til Gaarden hørende Strøgods. Den samlede Ejendom synes, indtil Udskiftningen af Markfællesskabet fandt Sted 1770—80, at have bestaaet af følgende Dele:

1) Astrupgaard, Hovedgaarden i Astrup By, hvorunder hørte 14 Ottinger af Byarken, der ialt omfattede 36 Ottinger, hvilke indtil Udskiftningen dreves i Fællesskab af samtlige Bymænd, en i høj Grad besværlig og uheldig Driftsmaade, idet Gaardene, der laa samlede tæt ved hverandre i Byerne, ofte fik anvist til Drift langt borte liggende Arealer, der endog var delte i mange smaa, adskilte Stykker. Først ved



Astrupgaard. — Obelings og Bjerrums Gaarde.

Udskiftningen erholdt hver Gaard tildelt saa stort et Areal, som svarede til dens Størrelse, bestaaende af samlede, større Marker, der ogsaa kom til at ligge langt bekvemmere for Driften. Agerbruget tog herefter et stort Opsving, idet enhver Jordbruger nu selv kunde anvende Bekostning og Arbejde paa at bringe det mest mulige ud af sin Jord, udelukkende til egen Fordel. Fællesdriften var dog i disse Egne ikke saa uheldig som paa de fleste Steder i Kongeriget, idet Byjorderne her dreves i 9 Indtægter eller Skifter, der afvekslende dyrkedes med Sæd eller Græs, hvorved Jorden fik Tid til at udhvile sig, det saakaldte Græsmarks-Brug. Iøvrigt var det kun Bymarken, som fra Arilds Tid havde været i Kultur, der havde nogen Værdi som Agerland, medens de øvrige Arealer henlaa uopdyrkede som Græsgange, Krat eller Hede.

Af de ovennævnte 14 Ottinger dreves dog kun de 10 umiddelbart under Gaarden,

medens de andre 4 henhørte under tvende Fæstehuse, Vandborg kaldet, der var indrettede til Lejevaaninger for 6 Husmandsfamilier. (Bilag Nr. 4, Aktstykker Nr. 9 og 10.)

2) Gaarden i Moshøl i Nabsognet Skjærbæk, der bestod af 4 Ottinger Jord uden Bygninger, spredte over Gjessing, Hjemsted og Moshøl Bymarker, drevs fra Astrupgaard i Fællesskab med Bymændene i ovennævnte 3 Byer, der havde fælles Bymark. Denne Ejendom, der alt i Troels Winters Tid 1470—1503 hørte til Astrupgaard, hævdedes at være en Frigaard, d. v. s. fri for visse Skatter og Afgifter. Amtmand Ahlefeldt stadfæster 29. Dec. 1635 Gaardens Friheder, »eftersom salig Fædder og Troels Nielssønners Arvinger for mig ved gamle Dokumenter ordentlig bevist ha-



Astrupgaard. — Obelings Gaard, set fra Haven.

ver, at foranførte Gaard deres Forfædre fra Fyrstendømmet til arveligt Privilegium naadigst Barn efter Barn forundt er.« Disse Privilegier er senere stadfæstede ved kgl. Resolution af 15. Oktober 1729, men der findes intetsteds nærmere oplyst, hvori de bestaa, og hvorfra de stamme. (Bilag Nr. 4, Aktstykker Nr. 9, 10, 35, 36, 41, 48.)

3) Nogle mindre Jordstykker spredte over Astrup, Søndernæs og Gjessing Marker, bestaaende af en Toft paa 7 Stykker Jord Vesten for Gaarden, Vinum Enge og Hans Harschegs Gods i Gjessing, en Eng i Søndernæs, Christen Poulsens Gods i Astrup, Søndernæs og Gjessing. Paa disse Arealer, der bestod af tilkøbt Jord, som drevs udenfor Fællesskabet med Bymarken og var adskilt fra denne ved Indhegning eller Indgrøftning, den saakaldte Stuejord (Stuff), haves Skøder fra Aarene 1488, 1509, 1513, 1529, 1530, 1533, 1544 og 1547. (Aktstykker Nr. 2, 4, 7, 8, 12, 14, 16, 18, 24.)

4) Engene (Stueenge) ved Misthusum i Skjærbæk Sogn, der allerede før 1490 henhørte under Gaarden og bestod af en Eng Sønden for Grøften paa Husum Mark, den store Husum Eng, Flæsk-Engen, Hockholm Eng samt 4 Agre i Husum Koog. Disse Enger var til Dels fortrinlig Marskeng og beskyttet ved Diger mod Havets Oversvømmelser, medens Gaardens øvrige Enger bestod af det saakaldte Slikland (ikke inddiget), der ved Flodtid stadig oversvømmedes af Havet, og dannede tilsammen en meget værdifuld Besiddelse, som sikkert har indbragt Astrupgaards Besiddere mangen blank Daler. Misthusum led i den store Stormflod 1634 megen Skade, saaledes at alle dets 4 Gaarde blev bortskyllede af de mægtige Vandmasser, medens Beboerne fandt deres Død i Bølgerne. (Aktstykker Nr. 13 og 24.)

5) Enemærket Vraa (en Ejendom af Mark, Skov, Sø o. s. v., der tilhører én Besidder alene og er adskilt fra andres Ejendom ved Indhegning eller Afspæling), beliggende i Vodder Sogn en Mils Vej fra Astrupgaard. Ejendommen, som Peder Troelsen 1513 købte af Anders Grøn, var ikke nogen værdifuld Besiddelse, thi i Amtsbeværetningen 1710 betegnes den som meget slet Jord, beliggende i Heden. Enemærket var bevoxet med Kratskov, der var tilstrækkelig til Astrupgaards Behov af Brændsel foruden den stedlige »Tørve«.

Af Bygninger fandtes kun et Hus med en Kaaigaard — en Have —, hvor der boede en Husmand, som drev den magre Jord, hvis Udsæd den Gang kun var 3 Skæpper Rug, 3 Skæpper Byg og 5 Skæpper Havre, og hvis hele Høset var 5 Læs. Nu er Jorden i langt bedre Kultur, og der ligger en hel anelig Gaard i Vraa, der alt 1786 blev bortsolgt fra Astrupgaard. Om Udstrækningen af denne Ejendom havde Astrupgaards Ejere langvarige Stridigheder med deres Naboer, Bymændene i Birkelev, indtil hine ved kongelig Resolution af 6. Aug. 1692 fik Grænserne af Vraaigaards Mark regulerede og Tilladelse til at omgarde denne, for at forhindre Hestene og Kreaturerne i Birkelev By fra at trænge derind.

Denne Ejendom hævdedes ligeledes at være en Frigaard, idet Vraaigaard, der oprindelig hørte under en Gaard i Rejsby Sogn, udskiltes fra samme, da den daværende Indehaver Anders Grøn afhændede denne Ejendom, hvis Køber gik ind paa, at alle Skatter og Afgifter fra Vraaigaard lagdes paa Gaarden i Rejsby, saaledes at den førstnævnte Besiddelse for Fremtiden skulde være fri for Jordskyld. Paa denne Betingelse købte Peder Troelsen Enemærket af Anders Grøn. Ejerne af Astrupgaard fremsatte endvidere Paastand om, at Vraaigaard oprindelig udgjorde en Bestanddel af et adeligt Gods og derfor maatte være skattefri, thi i det 1513 tinglæste Skøde kaldes Anders Grøn »af Ryd Kloster«. Denne Mand har dog næppe været af Adel, thi 1492 omtales Anders Grøn i Rejsby som Herskabsfoged og 1497 som Herredsfoged i Hvidding Herred uden at kaldes Væbner; desuden fremgaar det af et Thingsvidne af 1514, 14. Marts, at Køberen af Gaarden i Rejsby skulde betale Skyld og Afgift af Vraaigaards Mark, hvilket netop beviser, at Gaarden ikke har været skattefri. Den samme Opfattelse deles ogsaa af den 1710 nedsatte Kommission, der erkendte, at Vraaigaard var almindelig skattepligtigt Amtsbondegods, og ansatte Gaarden i Skat, der dog paa Grund af Jordens slette Beskaffenhed var meget lav. (Aktstykke Nr. 5, 24, 34, 39, 40, 44, 46, 47.)

6) Et Grundstykke paa 8 Stykker Jord i Astrup og Søndernæs Marker, 3 Maal Strandeng af den nordre Engkove, der af Troels Vinter var skænket til Vor Frue Kirke i Ribe, og som derefter maatte tages i Fæste og betales aarlig Afgift af til Kirken, oprindeligt 16 Skæpper Byg. Dette Areal har ikke været betydeligt, da det senere ses at være skyldsat for kun $2\frac{3}{4}$ Skæpper Hartkorn, i geometrisk Maal næppe 3 danske Tønder Land. (Aktstykke Nr. 3.)

7) 14 Ottingers Anpart i den saakaldte Kalleby Mark, et kongeligt Enemærke paa ca. 700 Tønder Land, liggende mellem Skjærbæk, Astrup og Sønder-



Det Indre af Brøns Kirke.

næs Marker, og fæstet af Bymændene, som endnu den Dag i Dag har Part i Ejendommen, der 1710 angives at være meget tarvelig Jord, men dog Pløjeland, hvori kunde saas 30 Tdr. Rug. Kalleby Mark har nu i Mands Minde været uopdyrket Hede, som dog nu for største Delen af Lodsejerne er beplantet med Gran og Fyr, saaledes at Terrænet ad Aare vil være bedækket med en anselig Plantage.

Endvidere synes en 4 Ottingers Gaard i Søndernæs at have hørt under Astrupgaard, hvorfra den 1689 ses at være solgt til Hans Mathiesen. Ligeledes en Fæstegaard paa 2 Ottinger i Astrup, som Fædder Pedersen 1667 oplod for Johan Andersen, som derfor betalte 6 Rdlr. i Fæste til Kronen. (Bilag Nr. 4.)

Til Gaardens Herligheder hørte ogsaa i Brøns Kirke en indelukket Stol med Glasvinduer for, af hvilke der i gamle Dage fandtes 9, samt Begravelsesplads inde i Kirken for Slægtens Medlemmer. Brøns Kirke, der fra ældgammel Tid henhørte under Ribe Domkirke, hvis Ærkedegn havde faaet tillagt en stor Del af Kirkens Indtægter, var en af de største og anseeligste Kirker i Ribe Amt. Inden Kirken for omtrent 50 Aar siden blev ombygget, var den prydet med et ejendommeligt dekoreret Loft, ældre Kirkestole og andre gamle Minder fra svundne Tider, som nu ikke mere findes. I Gulvet laa den Gang en Mængde store og anseelige Ligstene, der ved Istandsættelsen flyttedes ud paa Kirkegaarden og henlagdes paa Gravsteder, der blev anviste hver større Gaard i Sognet. Paa Astrupgaards Gravsted findes saaledes flere store Ligstene, som nu desværre er fuldstændig forvitrede, og hvis Indskrifter er ganske ulæselige, hvorved en vigtig Kilde til Familiens Historie for stedse er gaaet tabt.

De eneste Mindesmærker i Brøns Kirke, der endnu er bevarede og som angaa Slægten fra Astrupgaard, er den store Ligsten over Herredsfogeden Hans Andersen i Havrevad, f. 1580 † 1651, der henligger i Vaabenhuset, og en anden mindre Ligsten sammesteds over Karen Fæddersdatter Beyer, født 1678 i Astrupgaard, gift med Degnen i Brøns Peder Ewald, født 1677, død 1729.

Uagtet det vil være meget vanskeligt at omsætte de gamle slesvigske Maalsbetegnelser til nugældende, skal vi dog her forsøge at opstille en i hvert Fald tilnærmelsesvis rigtig Beregning af Gaardenes Arealer og deres Værdi. Amtsbeskrivelsen 1710 ansætter Astrupgaard og Gaarden i Moshøj til ialt 18 Ottinger foruden de tilkøbte Grundstykker, hvis Maal ikke er opgivet. Den gamle Maalsbetegnelse Otting, der i de forskellige Egne er af forskellig Størrelse, maa efter vor Beregning her omtrent svare til $2\frac{2}{3}$ Tønde Hartkorn, saaledes at 18 Ottinger er lig med ca. 48 Tdr. Hartkorn. Ifølge Traps Slesvig angives den danske kongerigske Del af Brøns Sogn at være lig med 47 Tdr. Hartkorn, der svare til 565 Tdr. Land geometrisk Maal, saaledes at der paa én Tønde Hartkorn gaar over 12 Tdr. Land. Astrupgaards Tilliggende maa herefter regnes til at have andraget 576 Tdr. Land foruden de omtalte tilkøbte mindre Stykker Jord. Da Jordens Beskaffenhed angives at være sandet og skarpsandet, vilde den i Jylland svare til femte Hartkornsklasse à 12 Tdr. Land, men vi er dog mere tilbøjelige til at ansætte den i fjerde Klasse, skarpe Jorder, hvor der gaar 9 Tdr. Land pr. Tønde Hartkorn, da Astrupgaards Jorder har været betydelig bedre end Brøns Sogn som Helhed, saa at den geometriske Udstrækning af Gaardens Jorder snarere vil andrage ca. 432 Tdr. Land. Da Gaardens Skyldsætning efter Nutidens Forhold synes at kunne ansættes til ca. 50 Tdr. Hartkorn, kan dens Værdi efter nuværende Penge anslaaes til 250—300,000 Kroner, regnet efter 5—6000 Kr. pr. Tønde Hartkorn. Til nærmere Orientering om Udstrækningen af Astrupgaards Marker bemærkes, at 1 dansk Tønde Land er = 14000 Alen og at 10,000 danske Alen er = 9993 norske Alen. 1 norsk Tønde Land er = 10000 Alen = 4 Maal Land = 4000 Meter.

Det gamle slesvigske Flademaal 1 Demat var i Haderslev Amt = 14580 danske Alen, altsaa lidt større end 1 dansk Tønde Land. (Bilag Nr. 5.)

Indtil 1602 var Astrupgaard med tilhørende Gods samlet paa én Haand, men blev i dette Aar ved Forlig delt lige imellem de tvende Brødre Frædder og Troels Niels-sønner. Gaarden skal være bleven ødelagt i Krigsaarene 1657—60. Den ene Halvdel af Gaarden — den østre —, Roager-Præstens Fødested, vides med Sikkerhed at være lagt fuldstændig i Aske 1717, og dens Bygninger er da bleven flyttede over paa den anden Side af Vejen. Ved Gravning i Haven til den anden af Gaardene — den vestre, — er der funden en anselig Brørlægning og Fundamenter af en gammel større Bygning, der har ligget ud mod Vejen. Det er rimeligt, at disse Levninger stammer fra



Astrupgaard. — Obelings Gaard. Det Indre.

den 1717 nedbrændte Gaard. Sandsynligvis er Gaardens nuværende Bygninger ikke ældre end fra sidste Halvdel af det 18. Aarhundrede. Ganske vist findes der i en af de nuværende Ladebygninger noget svært Egelømmer, der ser ud til at have været i Ilden og som bærer Aarstallet 1687, men maaske stammer Tømmeret fra en ældre nedbrudt Bygning. Begge Gaardene laa oprindelig paa den nordlige Side af Vejen, der fører fra Brøns til Astrup By, men efter Branden 1717 blev den ene Gaard flyt-let over paa den anden Side, saaledes at Vejen nu løber imellem Gaardene.

Gaardene, der ligger overfor hinanden med ca. 100 Alens Mellemrum, bestaar nu, i Lighed med andre nordslesvigske Bøndergaarde, af 4 sammenbyggede Fløje, og der findes ved den vestre Gaard en i denne ellers træløse Egn ret anselig Lund, saaledes at Gaardene, som hosføjede Billede udviser, danner et ganske betydeligt Bygnings-komplex. Ejendommen, der, som før nævnt, 1602 var bleven delt mellem to Brødre

af Slægten, ejedes for den vestre Halvdels Vedkommende endnu i Slutningen af det 18. Aarhundrede af en Ætling paa Spindesiden af Troels Winter, Johannes Nikolai Bjørn, og blev ved dennes Fallit 1786 solgt til Laurids Lauridsen Warming, hvis Datterdattersøn Peder Boesen Bjerrum nu besidder denne Halvdel af Astrupgaard. Den anden Halvdel, den østre, hvor Roager-Præsten Niels Nielsen Astrup var født (1641), ejedes endnu efter Aar 1800 af en anden kvindelig Ætling af Troels Winter, Mette Luffe, der var gift med Bennet Lauridsen Warming (Broder til ovennævnte L. L. Warming), der med denne sin første Hustru ingen Børn havde, medens han med sin anden Hustru Mette Marie Pedersdatter havde en Datter Ingeborg Cathrine Warming, gift med Peder Obeling, hvis Sønesøn Peder Obeling er Gaardens nuværende Ejer.

FØRSTE AFSNIT



SLÆGTEN I NORDSLESVIG

FØRSTE TIL SYVENDE SLÆGTLED





SLÆGTEN ASTRUP.

Som anført i Roager-Præstens Manuskript nævnes som Slægtens Stamfader Svend Winter, en Adelsmand fra Vendsyssel, som paa Grund af Drab, forøvet i Tvekamp, var flygtet fra sin Hjemstavn og havde søgt Tilflugt i Slesvig, hvor han fik til Ægte Anna, Datteren af den daværende Ejer af Astrupgaard Eiler Juel, der angives at have levet ved Aar 1408¹. Roager-Præsten betegner baade Svend Winter og dennes Svigerfader som værende af Adel, men til hvilken af de forskellige adelige Slægter Winter og Juel de ovennævnte Personer hører, kan ikke paavises, da der intet Steds findes Oplysning om vedkommende Personers Vaabenmærke.

Paa de to bekendteste Slægter Juels, Stjerne-Juelernes og Lilie-Juelernes, Stamtavle, kan der ikke paa et saa tidligt Tidspunkt skaffes Plads til en Eiler Juel. I Eline Gøyes Jordebog findes der omtalt en Adelsmand af dette Navn, der førte en Stjerne i Vaabenet og som 1454—92 ejede en Gaard i Kastbjerg, Ferring Sogn i Nørrejylland, der altsaa ikke ifølge Tiden kan være identisk med vor Eiler Juel. Derimod nævnes 1401 i samme Kilde de tre Brødre Iver, Troels og Thomas Juel, hvis Moder var Fru Mette Segebod Krummediges Datter, der havde Part i Løgismose paa Fyen. Disse Jueler hørte til en lidet bekendt sønderjyds Adelsæt, der var bosiddende i Egnen omkring Flensborg og 1413 ejede Gods i Søndergøsherred, nu Husum Amt. De førte et skraadelt Skjold i Vaabenet. Muligvis har Astrupslægtens Stammemoder Anna Juel tilhørt denne Slægt. Et vagt Støttepunkt afgiver maaske Fornavnet Troels, der gaar igen i begge Familier saaledes, at Troels Winter kunde være opkaldt efter sin Bedstefader paa mødrene Side. Dog skal vi ikke undlade at udtale den Formodning, at Astrupgaard i Brøns Sogn kan være sammenblandet med Stjerne-Juelernes gamle Sædegaard af samme Navn i Grinderslev Sogn, Nørreherred, Viborg Amt, som denne Slægt baade før og efter Reformationen har ejet. Saaledes nævnes 1440 Iver Juel, Fader til Hartvig Juel, Biskop i Ribe, der omkring Aar 1484 indsatte sin Broder Thomas Iversen til biskoppelig Lehnsmand paa Trøjborg, der kun ligger nogle Mile fra vort Astrupgaard, saaledes at ogsaa Stjerne-Juelerne paa dette Tidspunkt vides at have

¹ Naar Roager-Præstens Manuskript angiver 1508, heror dette paa en Fejtagelse, hvilket ogsaa findes berigtiget i Afskriften af 1757 (Bjørns), som findes i det danske Rigsarkiv.

havt Berøring med denne Egn. Ejendommeligt nok har Slægten Juel med Lilien i Vaabenet ogsaa skrevet sig til et Aastrup, ligeledes i det 15. og 16. Aarhundrede, idet dens gamle Stammesæde Villestrup oprindeligt var en større Bondegaard, der først omkring 1535 af Axel Juel blev samlet til en Herregaard. Dette Villestrup ligger i Astrup By, Astrup Sogn, Hindsted Herred, Aalborg Amt. Axel Juel (født 1503, død 1577) var Sønnensøn af Niels Juel, der skrev sig til Østergaard og Aastrup (Astrup), hvor han altsaa har ejet Gods, der, som ovenanført, senere blev samlet til Herregaarden Villestrup.

Naar Svend Winter, eller som Navnet i ældre Tider afvexlende skrives, Wintther, Wynthter, Wynthter og Wintter, siges at have tilhørt en adelig Slægt fra Vendsyssel, maa Roager-Præsten rimeligvis sigte til Slægten Winter fra Øen Mors, der ligger i Limfjorden syd for Vendsyssel. Om denne Slægt, der i det 15. Aarhundrede skrev sig til Herregaardene Nandrup og Vodstrup, haves kun ret mangelfulde Oplysninger. Som Stamfader nævnes 1407—18 en Adser Winter, der blandt flere Børn efterlod Anders Winter, der forekommer 1421, og som atter havde Sønerne Svenning (1418—60) og Mikkel Andersen (1418—54). Mærkeligt nok fik disse tvende Brødre Vaabenbrev af Erik af Pommern, uagtet deres Forfædre ses at være af Adel. Af Brevets Ordlyd fremhæves: »Alle Mænd, dette Brev sér eller høre læse, hilser jeg Anders Ovesen, Ridder af Bjørnsholm, evindeligt med Gud og kundgør, at disse Brevførere, saasom er Svenning Andersen og Mikkel Andersen, hvilke jeg haver tilhjulpen, at de haver fanget Frihed af Herskabet, da for Frændskabs Skyld og Troskab giver og under jeg dennem min Moders Skjold og Hjelm med mig. Til Vidnesbyrd haver jeg hængt mit Indsegl for dette Brev med flere gode Mænds Indsegl, som er Anders Eriksen og Anders Lauridsen Væbnere. Datum 1418, Gregorii Dag (12. Marts).« Ved dette som ved de fleste Adelsbreve, der er udstedte paa Forbøn af en eller anden for-maaende Mand, i dette Tilfælde den mægtige Anders Ovesen af Hvideslægten, synes der at være en vis Sammenhæng mellem Parterne, og her er Forholdet muligvis det, at Anders Ovesens Moder, der var Søster til Palne Iversen, som førte de Munkers Vaaben (en med en Vinranke belagt Tværbjelke), har giftet sig anden Gang under sin Stand med Anders Winter, Fader til de her omhandlede tvende Brødre, hvorfor Anders Ovesen altsaa har skaffet dem deres fælles mødrene Vaaben. Anders Winters Forfædre har rimeligvis været af noget tvivlsom Adel, eller snarere Selvejerbønder, som maaske ikke den Gang havde noget fast Vaabenmærke, men hvis andre Grene senere førte en Bjørn i Vaabenet. Denne Opfattelse deles ogsaa af Adels-historikeren, Arkivar Thiset.

Noget Vaaben, ført af Svend Winter paa Astrupgaard, kendes ikke, og det er, som tidligere i Fortalen nævnt, ej muligt at skelne det Vaabenmærke, som Troels Winter 1470—1503 har ført, derimod ses dennes Søn Peder Troelsen under et Brev fra 1539 til Jørgen Gyldenstjerne at have benyttet det ovenfor afbildede Segl, to korslagte Fisk, hvilket Vaaben ikke vides at være benyttet af nogen adelig Familie Winter eller overhovedet af nogen anden adelig Slægt her i Landet. Skønt hin Svenning Andersen Winter vel næppe er identisk med den omtrent samtidige Svend Winter i Astrup, er

det dog muligt, at Roager-Præsten i sine Optegnelser sigter til den morsingske Slægt Winter, hvoraf enkelte Medlemmer synes at have været bosiddende i det nærliggende Vendsyssel. At han har forvexlet Vendsyssel som sine Forfædres Hjemstavn med det nærliggende Mors, beror sikkert kun paa hans mangelfulde Kendskab til de geografiske Forhold. Sine sparsomme Oplysninger om Svend Winter kan Roager-Præsten jo meget godt have hentet af hine gamle Bøger og Dokumenter, som efter hans eget Udsagn endnu i hans Ungdom fandtes paa hans fædrene Gaard, men som senere skal være gaaet tabt i Krigstider. For Fuldstændigheds Skyld skal dog tilføjes, at en Del af disse gamle Papirer, særlig Adkomstbrevene paa Ejendommen, maa være bleven reddede, da disse endnu 1741 er bleven læste paa Hvidding Herreds Ting, og to af dem fornylig er bleven købt af det danske Rigsarkiv af Frimenighedspræst Jørgensen i Skjærbæk.

Iøvrigt synes Slægtsnavnet Winter i det 14. og 15. Aarhundrede at have været ret udbredt i disse Egne af Nordslesvig, saaledes nævnes i Langebeks Scriptores og Ribe Stiftskistes Breve Ingvor Winter, Foged i Bispegaarden i Ribe, som førte en Sol i Vaabenet¹ 1442—51, Laurends Winter i Ribe 1479, Hr. Jesper Wintersen, Præst i Lille Tønder, Lars Winter 1489—1506, Jens Winter 1485, Anders Winter 1503—6, Jens og Hans Winter 1523—27, Hans Winter 1528—39. Navnet synes dog allerede at være forsvundet før Slutningen af det 16. Aarhundrede, da man ikke senere støder paa det i Kilder fra dette og de følgende Aarhundreder.

Efter at vi hermed saavidt muligt have gjort Rede for de i Roager-Præstens Optegnelser anførte Personer, hvis historiske Existens man ikke har kunnet paavise i samtidige Kilder, naar vi nu frem til den Mand, fra hvem Astrupslægten med fuldkommen Sikkerhed kan aflede sin Herkomst. (Bilag Nr. 1, Aktstykke Nr. 1.)

FØRSTE SLÆGTLED.

TROELS WINTER.

De sparsomme Efterretninger, der er levnet os om Slægten Astrups egentlige Stamfader, betinger en kort Oversigt over Forholdene i Troels Winters Hjemstavn, Nordslesvig, som de havde udviklet sig paa hans Tid.

Om Herredømmet i Sønderjylland havde Erik af Pommern med de holstenske Grever ført haardnakkede og langvarige Kampe, under hvilke særlig Egnene omkring de faste Borge i Hertugdømmet, Tønder, Slesvig, Flensborg og Tørning, som maatte udstaa gentagne Belejringer, havde lidt. Den faste Borg Tørning, hvis Indehaver

¹ A. Thiset og P. L. Witttrup, *Nyt dansk Adelslexikon*, 1904, S. 316.

var den mægtige Herremand Claus Limbæk, der sluttede sig til de holstenske Grevers Parti, og til Løn herfor af disse pantvis 1421 fik overdraget Frøs, Hvidding og Kalslund Herreder, som laa til Tørning Lehn, blev 1422 belejret af Kong Erik, men undsattes af Hertug Henrik. Ved den mellem de stridende Parter 1435 i Vordingborg afsluttede Vaabenstilstand, kom Hertug Adolf i Besiddelse af hele Sønderjylland (undtagen Haderslev Amt og By med Øen Ærø, og Ribe med Bispestolens Gods ved Trøjborg og Møgellønder) samt Als og største Delen af Vesterhavsoerne. 1440 blev Hertug Adolf af Christopher af Baiern forlehnet med Slesvig og fik udleveret Haderslev og Ærø som hørende til samme, medens Ribe, ligesom før, forblev ved Kronen. Efter Claus Limbæks Død 1428 gik Tørning Lehn over til Henrik Ahlefeldt, hvis Søn Bendix endog af Kong Christian I. 1460 fik overdraget hele Gram Herred til fri Ejendom, hvorved Herredets Bønder blev Adelsbønder og Tørnings Tjenere. Henriks Søn Hans (falden 1500 ved Hemmingsted) solgte 1494 Tørning til Kong Hans for 102,000 Mark lybsk. Disse nysnævnte, mægtige Adelsmænd af Slægterne Limbæk og Ahlefeldt var altsaa Troels Winters og hans Forfædres nærmeste Herrer, indtil Lehnet ved Udgangen af det 15. Aarhundrede kom under Kronen.

Under Hertug Adolfs Regering i næsten et kvart Aarhundrede herskede der Fred i Hertugdømmet, og det lykkedes ham at bringe Ro og Orden til Veje. Hans Søstersøn Kong Christian I. udløste ved store Pengesummer sine Medarvinger, nemlig sine Brødre og Greverne af Schauenburg, og valgtes 1460 til Hertug af Slesvig og Greve af Holsten og Stormarn. Ved Delingen efter Christian I.s Død fik Kong Hans Amterne, Byerne og Slottene Flensborg, Sønderborg og Aabenraa samt Øerne Femern, Als og Ærø, medens hans yngre Broder, Hertug Frederik, fik Gottorp Slot til Residens samt Amterne og Byerne Slesvig, Tønder, Haderslev og Byen Ekernførde. Indtil Hertug Frederik 1523 besteg Tronen, styrede han fra Gottorp sin Del af Hertugdømmet med Omhu og Besindighed.

Troels Winters Fødeaar maa sikkert sættes til omkring Aar 1440, eftersom vi allerede finder ham nævnt 1470 som Thinghører eller Herredsfoged i Hvidding Herred. I samme Egenskab nævnes han i forskellige Aktstykker til 1492, medens han 1494—1503 forekommer som Sandemand i Herredet, idet Svend Troelsen i Ullestruplund, der sandsynligvis er hans Søn, 1494 ses at have afløst ham som Herredsfoged. 1488 faar han af Ole Svendsen i Søndernæs, Nabobyen til Astrup, Skøde paa en Toft (et Jordstykke), beliggende Vesten for Astrupgaard. 1489 bekendtgør Troels Winter paa Thinge, at han vil betale i Jordskyld 1 Ørtig Byg og 1 Tønde Rug til Kanniken Mester Lambert i Ribe af de 8 Stykker Jord, beliggende paa Søndernæs og Astrup Marker, samt 3 Enge ved den nordre Strand-Engkøve, som han selv har skænket til Vor Frue Kirke i Ribe. 31. Juli 1503 er han endnu i Live, men han maa i hvert Fald være død før 1514, 7. Marts, da Sønnen Peder Troelsen af sine tvende Svogre faar Skøde paa Astrupgaard.

Naar det i Roager-Præstens Manuskript siges, at Troels Winter var gift med en Datter af velbaarne Peder Rantzau til Trøjborg, er dette ganske urigtigt, thi den eneste Mand af samme Slægt, der førte dette Fornavn og var Ejer af Trøjborg, nemlig

Peder Rantzau (Broder til den bekendte Feltherre Daniel Rantzau), født 1538, død 1602, havde først 1579 af Kong Frederik II faaet Skøde paa Trøjborg, som han og Broderen Daniel tidligere synes at have mageskiftet med Kronen mod Vamdrupgaard. Han levede altsaa over 100 Aar senere end Troels Winter og efterlod sig desuden ingen Børn af sine to Ægteskaber, hvorfor Trøjborg arvedes af hans Broderbørn. Om Trøjborg kan bemærkes, at Dronning Margrethe, som havde købt Slottet af Claus Limbæk, i hvis Besiddelse det i længere Tid havde været, pantsatte dette Aar 1400 til Ribe Bispestol, hvor Slottet forblev uindløst, indtil det ved Reformationen blev inddraget under den danske Krone. Paa Troels Winters Tid kan der derfor kun være Tale om en biskoppelig Lehnsmænd, og denne Stilling overtog Gunde Nielsen Lange 1442 efter Henrik Rantzau og var her endnu 1470. I Slutningen af det 15. Aarhundrede var Thomas Iversen Juel Lehnsmænd, fra hvilken Stilling han blev afsat 1503. Ganske vist findes der en ældre Peder Rantzau, Søn af Breide Rantzau, der nævnes 1484—96 som Lehnsmænd paa Lille Tønder og 1501 paa Store Tønder, men der er næppe nogen Sandsynlighed for, at det er ham, der sigtes til i Slægteoptegnelserne. Det ligger nær at antage, at Roager-Præsten, der jo levede i en Tid, da den historiske Kritik var saa lidet udviklet, gennem en eller anden os ukendt Kilde, der har staaet ham til Raadighed, er kommen til Navnene Juel og Rantzau, der begge nævnes i Forbindelse med Astrupgaard og Trøjborg. Han har sikkert ved mangelfuld Forstaaelse af de gamle Breve og Adkomstdokumenter, hvorfra han angiver at have øst sin Viden, og vildledt af fejlagtige Slægtstraditioner, uden nærmere Hjemmel knyttet disse kendte Adelslægters Navne til sin Families.

Naar det i Slægteoptegnelserne hedder, at Troels Winter i sit Ægteskab med Peder Rantzaus Datter »foruden anden Morgengave eller Udstyr fik 4 gode Marskenge ved Misthusum, som endnu ligger frie og uden al Afgift til Gaarden«, bør det bemærkes, at Rantzauerne virkelig har ejet Gods her. Saaledes sælger Tønne Rantzau 1584 til sin Broder Peder Rantzau en Gaard i Misthusum med al dens Tilliggende, Ager og Eng, for 400 Mark lybsk. Hvad angaar de i Misthusum beliggende Enge, som i flere hundrede Aar henhørte under Astrupgaard, vides det, at Peder Troelsen 1530 tager Lovhævd paa, at han og hans Fader i mere end 40 Aar har været i lovmæssig Besiddelse af disse, saa at det vel, som Roager-Præsten anfører, kunde tænkes, at Troels Winter har erhvervet Misthusum Enge ved Giftemaal.

Af det ovenomtalt Skøde fra 1514 fremgaar, at Troels Winters Hustru hed Mette og efter hine Tidens Skikke benævnes som »Mette Troels' Kone«. Det er meget muligt, at hendes Faders Fornavn har været Peder, saaledes at hendes ene Søn Peder Troelsen i Astrup er opkaldt efter Morfaderen, medens den anden Svend Troelsen i Ulle-rplund er opnævnt efter Farfaderen, saaledes at Roager-Præstens Optegnelser paa dette Punkt synes at være rigtige. Hun var endnu det nævnte Aar i Live (Bilag Nr. 1, Aktstykker Nr. 2, 3, 9, 10). Troels Winter efterlod sig mindst fire Børn (Andet Slægtled).

ANDET SLÆGTLED.

TROELS WINTERS BØRN.

1. MAREN TROELSDATTER

var 1514 gift med Svend Jensen i Gasse i Skjærbæk Sogn.

2. KAREN TROELSDATTER

var 1514 gift med Niels Lassen i Astrup. Begge Mændene gav paa deres Hustruers Vegne Peder Troelsen Skøde paa alt det Gods i Astrup, de havde arvet efter deres Fader og som kunde tilfalde dem i Arv efter deres Moder mod et Vederlag af 60 Mark dansk. (Aktstykker Nr. 9 og 10.)

3. PEDER TROELSEN

er antagelig født omkring Aar 1475, da han alt 1508 nævnes som Herredsfoged i Hvidding Herred, hvilken Stilling han i hvert Fald beklædte indtil 1533, da vi sidste Gaard finder ham omtalt i denne Egenskab. Han maa dog være afgaaet 1538, da Mikkel Pedersen Holm i Havrevad var Herredsfoged. Som tidligere anført, udviser Skattemlisten fra 1542, at han var den rigeste Mand i Tørring Lehn, og han ses ogsaa stadig at have forøget Astrupgaards Tilliggende.

1509 faar han saaledes Skøde af Jep Terkelsen, kaldet Tecker, i Ribe, paa denes Del i den Bøndereng paa Gjessing Mark, som han havde arvet efter sine Forældre. 1513 faar han af samme Mand Skøde paa dennes Anpart og Rettighed i det Gods, som han havde paa Gjessing Mark, ligesom han kort efter fik tilskødet af Anders Grøn Vraagaards Mark, beliggende mellem Birkelev og Termands Mark. Endvidere tog han Thingsvidne paa, at Anders Grøns Husmand i Rejsby, »der han Gaard og Gods købte«, var paa Hvidding Herreds Thing og tilstod, »at den Tid, der de købte med Anders Grøn og blev forligt med ham om fornævnte Gaard og Gods, da udtog Anders Grøn en Ødemark, som kaldes Vraagaards Mark, med alle dens rette Tilliggende af denne Mark; den skulde de ikke have, men den Skyld og Afgift, der burde gives, den skulde svares af deres Gaard, det var deres Jævning.«

1513 fik Peder Troelsen Skøde paa det Gods paa Gjessing Mark, som tilhørte Hans Harscheg og som Jep Terkelsen i Ribe var rette Arving til. Knud Boesen vidnede paa Thinge, at han og hans Moder havde samme Gods i Fæste af Lille Terkel, som boede i Roager og var fornævnte Jes Terkelsens Fader.

1514 tiltraadte Peder Troelsen formelt Besiddelsen af sin fædrene Gaard, idet han 7. Marts dette Aar af sine Svogre paa deres Hustruers Vegne faar Skøde paa Astrupgaard med al dens Tilliggende samt Gaarden i Mosbøl.

1529 sælger og tilskøder Trøj Kallelesen Peder Troelsen 5 Søsterdele, Est Pedersens i Rejsby, Gunder Kalles af Vinum, Trin Laves i Skjærbæk og Hans Jepsens i Rejsby, i det Bøndergods, som de besad paa Gjessing Mark og som havde tilhørt Hans Harscheg. 1530 tager Peder Troelsen Lovhævd paa, at hans Fader Troels Winter og han i mere

end 40 Aar havde været i Besiddelse af en Eng Sønden for den Grøft paa Husum Mark og dertil den store Husum Eng og en anden Eng, som kaldes Flæskeng og en Holm, kaldet Hockholm, og 4 Agre, som han havde i Husum Kog. 1533 sælger Jens Jensen af Ribe paa egne og Sødskenes Vegne til Peder Troelsen en Eng i Søndernæs, som denne tilforn havde i Pant af deres Fader.

1544 fik han Stadfæstelse af Karen Hvirs, Borgerske i Ribe, paa Ejendomsretten til Vinum Eng, beliggende i Gjessing, som hendes Moder Kirsten Hvirs havde solgt og tilskødet Troels Winter og hans Arvinger. 1547 giver Ib og Laurids Frensesønner i Landsby og deres Søster Maren Jeppes i Løitved Peder Troelsen Skøde paa den Lod, Del og Rettighed, som de kunde have og vilde arve efter deres Moder Karen Frenses i Kirsten Povlsens Gods paa Astrup, Søndernæs og Gjessing Marker; ligeledes tilskøder Anders Matthisen i Brøns, Jep Pedersen i Brøns og Niels Jepsen i Havrevad Peder Troelsen den Andel, som deres Hustruer Barbara Jeps Kone og Kirsten Niels Kone havde i samme Gods.

Saavidt om Peder Troelsens talrige Erhvervelser af Gods- og Jordstykker. Om hans Forhold til Gejstligheden i Herredet er bevaret følgende Oplysninger.

1528 fik Peder Troelsen Kongebrev om at afsætte den papistiske Præst i Hvidding Hr. Povl, der ikke vilde antage den nye Lære, og at indsætte Kristiern Nielsen til Præst i hans Sted.

1539, 16. November, beder Peder Troelsen sammen med Herredsfogeden Mikkel Holm og andre ansete Sognemænd i Brøns deres Kirkeherre, Ærkedegnen i Ribe, Jørgen Gyldenstjerne, om at tilstaa deres Præst og Sjælesørger, Hr. Christen Gregersen, som var Kapellan hos Ærkedegnen, en nogenlunde sømmelig Indtægt, da han ellers vilde forlade Kaldet, og da de var velfornøjede med ham, ønskede de ikke at faa nogen anden Præst. I denne Anledning tilstod Jørgen Gyldenstjerne Præsten et Aar senere, at han skulde nyde Indtægterne af Kirkens Agre og Enge og dertil en Læst, fem Tønder og en Ørtig Byg. Det sidste af disse to Breve har særlig Interesse for os, da det er forsynet med Peder Troelsens Segl, to korslagte Fisk.

Med sin Efterfølger som Herredsfoged, den ovennævnte Mikkel Holm i Havrevad har Peder Troelsen haft heftige Stridigheder. Hvorom Sagen har drejet sig, fremgaar ikke klart af Aktstykkerne, dog synes det at have været en Injurieproces med gensidige haarde Beskyldninger, saaledes at begge Parter 1546 fik Stadfæstelse af Hertug Hans paa et Forlig, der allerede 1538 var bleven stiftet mellem dem, hvorved begge skulde møde op paa Thinge med deres Breve og Bevisligheder samt erklære, at de gensidig kun vidste godt at berette om hinanden. Alle tidligere Udtalelser erklæredes døde og magtesløse at være. Det synes, som om disse Stridigheder mellem de tvende Storbondeslægter er bleven fortsat, idet Mikkel Holms Søn og Efterfølger som Herredsfoged, Niels Mikkelsen, 1578 faar Peder Troelsens Søn Niels Pedersen ved Hertug Hans' Dom idømt Lovens strængeste Straf, fordi han ikke havde holdt sig det ovennævnte Forlig efterrettelig og brugt Skældsord mod Herredsfogdens Fader.

Peder Troelsens talrige Godskøb, hvorved han forøgede sin fædrene Ejendom, der efterhaanden kom til at danne en for en Bondeslægt at være, ualmindelig anselig

Besiddelse, som ingen af hans Efterkommere senere vides at have forøget, viser nok som hans Driftighed og Velstand. I det hele taget synes Familiens Indflydelse paa Egnen efter hans Tid at være gaaet kendelig tilbage. Efter hans Død opstod der Splid, først imellem hans to Sønner om deres Arvepart, og endelig imellem Sønnen Niels, der fik Astrupgaard, og Søsteren Kirsten, gift med Frands Madsen Riber. Denne Trætte, der sikkert har opslugt ret betydelige Midler, blev først et halvt Aarhundrede senere (1608) afgjort ved en Rigsraadsdom.

Om Peter Troelsen ved Roager-Præsten at fortælle, at han var gift med Præsten i Brøns, Hr. Niels' Datter og derved »forlored sine adelige Frihed«. Da Peder Troelsen allerede 1542 havde voksne Børn, maa disse være født adskillige Aar før Reformationens Indførelse, og deres Moder kunde i saa Fald kun have været et Slegfredsbarn af hin gejstlige Mand. Der omtales ganske vist i Skattemandtallet 1524 tvende Kapellaner i Brøns, nemlig Hr. Christen og Hr. Niels, og en Hr. Niels Pedersen angives i et Dokument fra 1597 i Brøns Præstearkiv¹ at være død for omtrent 40 Aar siden. Det er muligt, at Peder Troelsens Hustru kan være en Datter af den 1524 anførte Hr. Niels. 1491—1514 omtales en Hr. Matthias Christensen som Præst og Kapellan i Brøns. Vi maa derfor antage, at Roager-Præsten, for ikke strax at lade Slægten gaa over i Bondestanden, har ladet Peder Troelsen ægte en Præstedatter, som han sikkert fra sit Standpunkt har anset for et mere standsmæssigt Parti end Datteren af en Bonde. Havde han mere kritisk prøvet de gamle Brevskaber paa Astrupgaard, vilde han med os have indset, at denne hans Tipoldemoder ikke var Datter af den velærværdige, protestantiske Sognepræst i Brøns, Hr. Niels, men derimod et Slegfredsbarn af den Munk, der fungerede som Kapellan for Ærkedegnen i Ribe, der var Kirkeherre til Brøns. Endnu bevarede samtidige Kilder har intet overleveret os om Peder Troelsens Hustru, og de nævner end ikke hendes Fornavn.

Peder Troelsen maa sikkert have opnaaet en Alder af over otti Aar, thi medens han endnu 1560 var i Live, ses han at være afgaaet ved Døden før den 15. August 1561.

I Peder Troelsens Levetid tildrog sig i Sønderjylland forskellige vigtige historiske Begivenheder, som han blev Vidne til.

1525 fik Hertug Christian overladt Tørring og Haderslev Lehn, hvor han strax efter begyndte at indføre Reformationen, endog i de Distrikter af Nordslesvig, der hørte under Ribe Bispestol, uden at tage Hensyn til Bispens Indsigelse. 1526 blev Hertug Christian Statholder i Hertugdømmerne og virkede her med Iver og Energi for Reformationens Indførelse. 1535 kaldtes den første lutherske Prædikant og Sognepræst ifølge kongelig Befaling til Domkirken i Ribe, men selv efterat den sidste katolske Biskop og flere af de øvrige Bisper var bleven fængslede 1536, vovede Domkirkens endnu talrige katolske Præstestand at forelempe de protestantiske Præster i Stiftet,

¹ Navnet er senere overstreget og rettet til Hr. Christen Gregersen, hvilket ogsaa passer med andre paalidelige Angivelser, at denne døde 1558 som Præst i Brøns og efterfulgtes af sin Son Hr. Gregers Christensen, født 1538 † 1614.

men iøvrigt foregik Overgangen til Protestantismen paa fredelig Maade. De slesvigske Bønder tog paa Urnehoved Thing 1523 den, som det senere viste sig, for dem heldige Beslutning, at opgive Christian II.s Sag og tage Frederik I.s Parti. Skipper Clements Bondeopstand og Grevefejden 1533—35 berørte ikke disse Egne, hvor Bønderne bevarer deres Selvstændighed, medens de jyske Bønder Nord for Kongeaen, der deltog i Opstanden, blev fradømte Liv og Ejendom og kun reddede deres Hals mod at betale store Bøder, ligesom de i Fremtiden maatte tage deres Gaarde til Fæste af Kronen. Den jyske Bondestand led herved et føleligt Knæk, som den i Aarhundreder ikke forvandt.

Ved den nye Deling af Hertugdømmerne 1544, der fandt Sted paa Landdagen i Rendsborg, fik Kongens Broder Hertug Hans Haderslev, Tørrning og Tønder Lehn med Løgunkloster samt Øerne Nordstrand og Femern. Hertug Hans var en myndig, men tillige mild Herre, der med Iver tog sig af sine Undersaatters Vel, særlig havde han sin Opmærksomhed henvendt paa Retsforfatningen og Fattigplejen. Fra sine Residenser Haderslevhus og Hansborg førte han et vaagent Øje med alt, hvad der foregik i hans Besiddelser, og var ivrigt beflittet paa efter patriarkalsk Vis at øve Ret og Skel til alle Sider. Den kongelige Del af Hertugdømmet Slesvig dannedes fra 1544 af Sønderborg, Als, Ærø, Nordborg og Sundeved, Flensborg og Ryd Kloster (det senere Glyksborg) med Munkbrarup Herred, medens den hertugelige gottorpske Del under Kong Christians anden Broder Hertug Adolf bestod af Slottet og Amtet Gottorp, Hytten, Maarkjær, Stapelholm, Husum og Eidersted samt Byen og Amtet Aabenraa. Ved den sidste Deling efter Hertug Hans' Død 1581 fik Kong Frederik II. Haderslev og Tørrning (Bilag Nr. 1, Aktstykker Nr. 4—18). Peder Troelsen havde mindst 3 Børn (Tredie Slægtled).

4. SVEND TROELSEN.

I Aarene 1491—1524 nævnes i samtidige Aktstykker Svend Troelsen i Ulleruplund. 1494 blev han, som nævnt, Troels Winters Efterfølger som Herredsfoged i Hvidding Herred og kaldes sammen med Anders Grøn Herskabsfoged, vel en Slags Ridfoged hos den daværende Besidder Kong Hans, som samme Aar af Brødrene Hans og Henrik Ahlefeldt erhvervede Tørrning Lehn og Slot. Efter al Sandsynlighed er denne Svend Troelsen ogsaa en Søn af Troels Winter, og hans Fornavn henpeger da altså paa den i Roager-Præstens Manuskript nævnte Svend Winter, der skulde være Slægtens Stamfader. Desuden fortjener det i Sagens Sammenhæng Opmærksomhed, at Ulleruplund, der den Gang var en kongelig Fæstegaard, senere, i hvert Fald ved Aar 1542, behøves af Peder Troelsens Søn, hvis Efterkommere derpaa havde Gaarden som en Slags Arvefæste i henved 100 Aar. At Familien tidligere har siddet paa Gaarden, bestyrkes ogsaa af den Omstændighed, at Hertug Hans 1552 giver Hans Pedersen Benaadningsbrev paa, at en af dennes Arvinger skulde beholde Gaarden i Fæste efter ham. (Aktstykke Nr. 20.)

TREDIE SLÆGTLED

PEDER TROELSENS BØRN.

1. HANS PEDERSEN

kaldes af Roager-Præsten den ældste Søn, hvem hans Fader gav »den Gaard i Skjærbæk, kaldet Ulleruplund«. Denne Oplysning er forsaavidt rigtig, som det af en Rets-sag fra 1561 mellem Brødrene Niels og Hans Pederssønner fremgaar, at deres Fader Peder Troelsen havde hjulpet sidstnævnte til en statelig Fæstegaard, »hvorpaa han sidder og hvoraf han har sit Underhold.« Allerede 1542 nævnes han i Overskatten som Indehaver af Gaarden og forekommer, saavidt vides, senest 1564.

Hans Pedersen levede i en Tid, da Drab, Slagsmaal og Vold hørte til Dagens Orden, og det er uden Tvivl ham, der sigtes til i et Missive af 1541, i hvilket Christian III. paalægger Amtmanden i Haderslev, Breide Rantzau, at give Hans Pedersen, boende i Hvidding Herred, sikkert Lejde indtil Kongens personlige Tilstedekomst og tre Ugers Frist derud over. Det anføres i Brevet, at en Niels Pedersen ved sin Nær-værelse i Kjøbenhavn har forebragt, at hans Broder Hans Pedersen i Nødværge har undlivet en Mand ved Navn Troels Nielsen. 1548 udsleder Hertug Hans et aabent Brev til Amtmand Sivert Rantzau om at forlige Ullerup Bymænd med Indehaveren af Ulleruplund Hans Pedersen angaaende begge Parters Jorder. 1552 meddeler Hertug Hans ham et Benaadningsbrev, ifølge hvilket der tilstaaes ham, at alle de Enge i Skjærbæk og Gjessing, som ligger til Ulleruplund og var bortfæstede af afgangne Hr. Hans Ahlefeldt (før 1494), til enhver Tid skulde forblive ved Gaarden. Samtidig tilstaaes Hans Pedersen, at en af hans Arvinger efter hans Død skal have Fortrinsret til at fæste Gaarden, dog mod at erlægge den samme Fæstefgift, som enhver anden Fæster. I Brevet omtales Hans Pedersen som »vor kære Iro«, og at denne Naades-bevisning gives ham »i Henseende til de mange og tro Tjenester, som han alt har ydet og i Fremtiden vil kunne yde«. Ved Faderens Død omtrent 1560 kom han i Strid med Broderen Niels Pedersen om den fædrene Arv, Gaarden og Godset i Astrup, som denne følte sig nærmere berettiget til, da deres Fader, som forhen omtalt, tidligere havde hjulpet Hans Pedersen til at fæste Ulleruplund. (Aktstykker Nr. 15, 19, 20—23.)

Om Hans Pedersens Efterkommere henvises til Exkurs I: Slægten Lund fra Ulleruplund.

2. KIRSTINE PEDERSDATTER.

I Slægtsoptegnelserne gøres hun fejlagtig til en Datter af Niels Pedersen, der i Virkeligheden er hendes Broder og ikke hendes Fader, og der meddeles i samme Kilde, at hun blev gift med en fornemme Mand i Langved i Frøsherrød og blev Mormoder til Dr. Claus Plum, Professor i Kjøbenhavn. Hun var i Virkeligheden

denne Mands Farmoder og gift med Frands Madsen, Borger i Ribe, der maa være født omkring 1500 og endnu levede 1567. Han hørte til Byens anseste Borgere og beklædte forskellige Tillidshverv, bl. a. som Kirkevæрге ved St. Catharine Kirke. Frands Madsen overlevede sin Hustru, der allerede ses at være død inden 1561.

Om dette Ægtepar, fra hvilket den bekendte danske Slægt Plum nedstammer, henvises til G. L. Grove, Slægten Plum, Kbhvn. 1903. (Aktstykker Nr. 21, 22, 23, 33.)

3. NIELS PEDERSEN.

Hans Fødselsaar maa falde senest omkring Aar 1515, idet vi allerede 1542 i et Mandtal i Anledning af Overskatten for Tøring Lehn finder Peder Troelsen omtalt som boende paa Gaarden med Sønnen (cum filio). Ifølge Familieoplysningerne anvendte han »i mange Aar stor Flid paa Studeringer baade herhjemme under private tyske Præceptores Information saavel og nogle Aar udi Hamborg«. Heraf tør man slutte, at den særdeles velhavende Fader har ladet ham give en omhyggelig Opdragelse og sendt ham til den navnkundige Regneskole i Hamborg, hvor bemidlede Folks Børn paa den Tid modtog praktisk Uddannelse. Naar det derimod endvidere hedder, at han i mange Aar var Herredsfoged i Hvidding Herred, beror dette sikkert paa en Sammenblanding med Faderen og Bedstefaderen, idet vi finder, at Mikkel Pedersen Holm i Havrevad fra 1538 har afløst Peder Troelsen som Herredsfoged, og han efterfulgtes atter omkring 1547 af sin Søn Niels Mikkelsen, der omkring 1580 afløstes af sin Søn Anders Nielsen i Havrevad, saaledes at der ikke bliver nogen Plads for Niels Pedersen i Rækken af Herredsfogederne i Hvidding Herred.

Ved Faderens Død omtrent 1560 arvede han alene den fædrene Gaard med all dens tilliggende Gods, thi efter Loven om Selvejrbondegods maatte Godset ikke deles, men kun besiddes af én Arving, der saa skulde tilfredsstille eller udløse Medarvingerne med en Pengesum. Da det rimeligvis har været vanskeligt at skaffe en retfærdig Deling af en saa udstrakt og spredt Ejendom, opstod der Strid mellem Arvingerne, der kun synes at bestaa af Brødrene Niels og Hans samt Søsteren Kirstine, gift med Frands Madsen i Ribe. Da Brødrene ikke kunde forliges ved Herredstinget, appellerede de Sagen, hvorefter Hertug Hans lod udgaa en Dom, hvori han paabyder dem at forliges snarest i Fred og Venskab med deres Søsterbørn om den Arvepart, som disse fordrede efter deres Moder. Naar de havde tilfredsstillet dem efter Loven, skulde begge Brødrene, hvis de ikke kunde forliges paa Thinge, »indføre med Køneds«, hvad enhver havde oppebaaret af deres Fader, »det mindste med det største«, og dele alle Faderens Efterladenskaber, Jord og Gods, rørlig og urørlig Ejendom ifølge Lands Lov og Ret. Brødrene er vistnok komne overens, derimod kom Forliget med Søsterens Arvinger ikke i Stand, thi af Ribe Thingbog af 1561 ses det, at Brødrene Niels og Hans Pedersen tilbød Svogeren Frands Madsen, at naar de finge saa meget ud for to Brødrelodder som Frands Madsen havde fanget ud for en Søsterlod, da vilde hver af dem give ham 100 Mark lybsk yderligere for Vilje og Venskab mellem dem og deres Børn, idet de tilbød at lade Sagen afgøre ved Voldgift. Torsdag næst for Riber

Marked var Hans Pedersen i Ribe i Jørgen Hansens Hus og tilbød Frands Madsen at ville gøre ham Fyldest efter den Vurdering, som 12 Samfrænder havde ansat for Peder Troelsens Gods og Ejendom, og han vilde endog snarere give ham mere end mindre. Frands Madsen vilde ikke lade Sagen afgøre ved Voldgift, og efter at Processen efter Datidens langsommelige Rettergang havde slæbt sig gennem et halvt Hundredaar blev Trætten længe efter Frands Madsens og Niels Pedersens Død endelig afgjort mellem deres Arvinger, idet Frands Madsens Søn, Peder Frandsen, ved en Rigsraadsdom af 15. Juni 1608 tabte Sagen om Fordringen paa Arven efter Moderen og Andel i Astrup Gods for sig og sine Broderbørn imod Arvingerne efter Anders Nielsen paa Store Hebo ved Varde, den ældste Søn af Niels Pedersen i Astrupgaard. Derimod synes Peder Frandsen Plum et Par Aar tidligere at have forliget sig med de to andre Brødre, Fædder og Troels Nielssonner, idet han 1604, 6. September, har givet dem Skøde paa sin og Medarvingers Del i Astrupgaard.

1567 begærede Niels Pedersen Thingsvidne paa Hvidding Herreds Thing, at han lovligt havde ladet afstene (mærke med Grænsestene) den Stufjord og Enemærker, han havde paa Husum, Gjessing, Skjærnbæk og Astrup Mark og Eng. Niels Pedersen maa have været en trættekær Natur, idet man har opbevaret forskellige Aktstykker vedrørende Retssager om hans ufyldstgørende Adkomstdokumenter paa forskellige Enge og Jordstykker, ligesom han selv ikke stod tilbage for sine Samtidige i Tilhøjeligheden til at stille sin Sag i et stærkt farvet Lys. Med Ribe Domkapitel havde han en langvarig Strid om Afgiften af et Jordstykke, som hans Bedstefader Troels Winter havde skænket til Vor Frue Kirke, for at der skulde holdes en ugentlig Messe for ham, hvilken Jord han dog selv beholdt Nyttebrugen af mod en aarlig Afgift af 16 Skæpper Byg. Efter Reformationens Indførelse, da Messen var falden bort, havde Familien gjort Fordring paa at faa Gavebrevet tilbage, men »de listige Domherr« havde foregivet, at Brevet var brændt, og faaet Familien overtalt til fremtidig at erlægge en Mark dansk aarlig til Domkirken. Efter at hans Fader i mange Aar havde betalt denne Afgift, var Domkapitlet nu mødt frem med det gamle Gavebrev og havde atter forlangt de 16 Skæpper Byg aarlig. I Henhold til dette gamle Brev dømmer Herredsfogden ham 1578 til at betale de nævnte 16 Skæpper Byg i Afgift, hvorover han beklager sig hos Hertug Hans, dog vistnok uden Held, da der senere betaltes en betydelig større Afgift i Penge end den omtalte Mark dansk.

1578 havde han atter en Proces om Brøns Eng, som han hævdede at være Selvejendom, medens Herredsfogden gjorde gældende, at det var Fæstegods. Hertug Hans fældede 8. Marts s. A. en Kendelse i Sagen, ifølge hvilken det paalagdes Herredsfogden at skaffe et af salig Hans Ahlefeldt udstedt Brev til Veje, der kunde give Oplysning i Sagen og kort før var bleven forelagt Hertugen, men som Niels Pedersen nu ikke kunde bringe til Stede. Det siges i Dommen, at Brevet er understykket («unter-schlagen»). Disse Udtryk i den hertugelige Skrivelse synes ikke at tale til Fordel for Niels Pedersens Sag. Det er sikkert i samme Anledning, at Niels Pedersen fremkommer med et andet ynkeligt (udateret) Klageskrift, i hvilket han kalder sig en stakkels, gammel Mand, der bliver forfulgt af Herredsfogden Niels Mikkelsen og

dennes Tilhængere, som af pure Misundelse bagtaler ham hos Hertugen for at berøve ham hans Ejendom, uagtet han har Kongens Brev og Segl paa, at han skulde blive i ukrænkelig Besiddelse af sin Jord og Ejendom, og skønt han paa Thinge har fremskaffet Vidner paa, at dette Stykke Eng fra Arilds Tid havde ligget som fri Ejendom til hans og hans Forfædres Gaard og hverken var Lehn, Fæste- eller Pantegods. Hvis Hertugen afviser ham, hedder det, maa han hellere opgve det hele og gaa fra Hus og Næring og lade enhver tilrane sig af hans Ejendom, hvad dem lyster. Ogsaa denne Klage er sandsynligvis blevet resultatløs for ham, thi hans Arvinger bønfaller 1579, 19. Juni, Hertugen om at maatte beholde denne Eng, som Herredsfogden Niels Mikkelsen har fradømt deres nu afdøde Fader og tilkendt Hertugen.

Samme Aar kommer han atter til kort i en anden Retssag om Afgiften af et Sted, som Anders Engel beboede, og som Niels Pedersen paastod at tilhøre ham. Den 8. Marts stadfæster Hertugen det af 12 Mænd, blandt hvilke Anders Engel, med Ed bekræftede Vidnesbyrd, at denne aldrig har svaret Afgift til Niels Pedersen, og Amtsregnskabet udviser yderligere, at der aarlig har været betalt 8 Skilling lybsk af dette Sted til Hertugen.

1578, 6. August, er Niels Pedersen endnu i Live, men er i hvert Fald død inden 19. Juni det følgende Aar.

Ifølge Familieoptegnelserne ægtede han i Toftum, Emmelsbøl Sogn, Viding Herred (dét frisiske), i det sydvestlige Slesvig, Jomfru Ingeborg, der overlevede ham i nogle Aar, og som var død inden 28. Aug. 1592, da Sønnen Anders Nielsen faar Thingsvidne angaaende Arven efter hans Forældre. (Bilag Nr. 1, Aktstykker Nr. 21—30, 32, 33.) De havde mindst tre Børn (Fjerde Slægtled).

FJERDE SLÆGTLED.

NIELS PEDERSENS BØRN.

1. ANDERS NIELSEN (HEBO)

er ifølge Retterthingsdommen af 1608 den ældste Søn og blev derfor som Væрге for sine Medsødskende indstævnet af Peder Frandsen. Af et Thingsvidne af 1592, 28. August, vedlagt samme Dom, fremgaar det, at han »i sin Faders Velmagt var uddragen og onsider kommen til Hedbo, liggende ved Varde«. Samme Thingsvidne oplyser, at han havde forliget sig med sine tvende Brødre om sin fædrene Arv, saaledes at de skulde beholde Gaarden, medens han fik 70 Rdlr., 4 Køer og 4 Øxen og endvidere »fri og ubindret alt det Gods, som han sidste Gang sendte hjem til Huset i Astrup«, derimod skulde han tilbagelevere til sine Brødre alle de Adkomstdokumenter paa Gaarden og Godset, som han havde i sit Væрге, »for at disse kunde forblive paa Hovedstavn, som billig og ret er«. (Aktstykke Nr. 33).

I Henhold til ovennævnte Angivelse om hans Bortdragen fra den fædrene Gaard tør man vel ansætte hans Fødselsaar til ca. 1540. Gaarden Store Hebo, hvis Besidder han rimeligvis blev ved sit Ægteskab med Marine Iversdatter, var en stor Bondegaard i Jannerup Sogn i Vesterherred ved Varde, en halv Mils Vej fra Byen, og bestod af en Helgaard, fæstet af Ribe Domkapitels Gods, og en Halvgaard af Kronens Fæstegods. Han var desuden Borger i Varde By og drev Købmandsskab i Byen. Han døde 3. November 1602 og ligger begravet i Jannerup Kirke, hvor der før fandtes en Ligsten over ham og hans Hustru, bekostet af deres Sønnekone Anne Nielsdatter i Varde. Hans Hustru Marine (Maren) Iversdatter, død 5. Oktober 1629, var rimeligvis en Datter af Gaardens tidligere Fæster. Om hans Børn se Exkurs II: Slægten Hebo.

2. FÆDDER NIELSEN

i Astrup. Da han første Gang findes nævnt 1578, hvilket Aar han paa Faderens Vegne faar Thingsvidne i den tidligere nævnte Strid om Jordskylden til Vor Frue Kirke, tør man maaske sætte hans Fødselsaar til ca. 1550. Han omtales i Jordebøgerne fra 1595 som Indehaver af Gaarden i Astrup. Uagtet han forekommer i denne Kilde lige indtil 1663, maa han være død længe forinden. Sidste Gang finder vi ham nævnt i et Thingsvidne af 16. Januar 1626, medens Jens Fæddersen optræder 1629, 31. August, og Niels Fæddersen 1630, 13. September, som Thingsvidner i Anledning af forskellige Forhold vedrørende Fædrengaarden. Han er derfor rimeligvis død forinden 1629, i hvert Tilfælde inden 22. December 1635, da der i en Skrivelse fra Amtmand Cai Ahlefeldt i Haderslev nævnes »salig« Fædder Nielsens Enke. Han var gift med Anna, der efter Mændens Død forekommer i Jordebøger og andre Kilder som Indehaver af hans Anpart af Gaarden, som hun 1663 afstod til Fædder Pedersen Beyerholm, der var gift med hendes Mands Brodersøns Datter, Karen Nielsdatter. Hun er født ca. 1577, da hun i en Alder af 88 Aar afgik ved Døden 15. Juni 1665 og blev begravet 20. Juni i Brøns Kirke. Om Fædder Nielsen har havt Børn, vides ikke med Sikkerhed, men det er sandsynligt, at ovennævnte Jens og Niels Fæddersønner har været hans Børn. Fædder Nielsens Børn er rimeligvis døde unge før Moderen, hvad hendes lange Forbliven ved Gaarden kunde tyde paa, og hun har da overladt den til en fjernere Slægtning, idet baade Fædder Pedersen og hans Hustru, der var Næstsødskendebørn, har overtaget hendes Ejendom, der som Selvejerbondegods ikke kunde sælges til fremmede uden ifølge Loven at være lovbudt 3 Gange paa Thinge, i hvilket Fald den nærmeste Slægt havde Forkøbsret til Gaarden i Lighed med hvad der gælder for de norske Odelsgaardes Vedkommende.

3. TROELS NIELSEN

nævnes første Gang 1589 i en Indskrift paa den gamle Klokke i Hvidding Kirke, der for et Par Aar siden som ubrugelig er bleven afhændet til »Museum für hamburgische Allerthümer«, og som lyder saaledes:



Hans van Damme got mi tho Hamborck
 MDLXXXIX den 10. Julii;
 Disse klokke de hat geten laten
 der er und veste juncker
 Ludvich Nilssen arfgesessen tho Huxbru
 Trulus Nilssen tho Astorp.

I hvilken Anledning Troels Nielsen, uden at bo i dette Sog, sammen med Ludvig Nielsen til Høxbro (Hvidding Sog), et Medlem af den mægtige danske Adels-slægt Rosenkrantz, har skænket denne Kirkeklokke, er vanskelig at gætte, men denne efter Datidens Forhold store og anselige Gave aflægger et paalideligt Vidnesbyrd om Slægtens Velstand og Anseelse paa Egnen. Næste Gang Troels Nielsen forekommer, er i ovennævnte Thingsvidne af 1592, da han forliges med sine tvende Brødre og sammen med den ene beholder den fædrene Gaard i Astrup. Uaglet Selvejerbondedogs ifølge Loven ikke maatte deles, men skulde tiltrædes af en af Arvingerne, der saa efter Lehnsmandens og Samfrænders Bestemmelse skulde tilfredsstillende de andre Arvinger »ud af Gaarden, saa meget den kunde taale«, blev Gaarden dog 27. Marts 1602 ved Statholder Gert Rantzaus Kendelse delt imellem Troels Nielsen og hans Broder Fædder i tvende lige Dele »i Ager og Eng, Styk og Stue med hvad Navn det og nævnes kan, saavel som og Husbygningen i sig selv.« Denne Dispensation fra Loven vidner noksom om Gaardens og Godsets Størrelse, der altsaa har været saa omfattende, at Statholderen har anset det for gavnligt at dele Ejendommen i to Dele, da en enkelt Mand vistnok vilde have haft Vanskelighed ved at udrede de andre Arvingers Anpart uden at være kommen til at sidde i trykkende Omstændigheder, der kunde bevirke, at Gaardens Drift blev forsømt paa Grund af tilstrækkelig Kapital.

Fra denne Dag har det hidtil samlede gamle Stamsæde Astrupgaard været delt mellem to Ejere. Mærkeligt nok nævnes Troels Nielsen i Jordebøgerne først 1625 som Indehaver af sin Part af Gaarden, men Grunden dertil maa vel søges i den Omstændighed, at Jordebøgerne med Hensyn til Afgifterne er meget nøjagtigt førte, medens Skatteydernes Navne kun i Ny og Næ berigtiges. Han forekommer her lige indtil 1647, men han maa dog være død længe forinden, thi i Regnskabet for 1634 fæster Sønnen Niels Troelsen sin salig Faders Otting Jord for 5½ Daler, ligesom han ogsaa nævnes i en Skatteliste for samme Aar som boende i Gaarden.

Ifølge Slægtsoptegnelserne giftede han sig med Cathrine Frødesdatter, der ligesom hans Moder var af frisisk Oprindelse, hjemmehørende i Horsbøl Sog i Viding Herred. Naar Troels Nielsen ifølge Lehnsregnskabet 1608 har betalt en Bøde paa 4 Daler, fordi han imod Kongelig Majestæts Mandat havde nogle flere Personer ved sin Bryllupskost end Loven tillod, kan det næppe antages, at der her er Tale om hans eget Bryllup, der vel efter Skik og Brug har staaet i Brudens Hjemstavn. Dog kan bemærkes, at »Karen Troels« i Astrup 8. November 1610 nævnes som Fadder i det nærliggende Døstrup Sog til en Søn af Stedets Præst Mikkel Jensen. Da der i Amtmand Cai Ahlefeldts Skrivelse af 22. December 1635 kun nævnes Troels Nielsens efterladte Børn, maa Moderen vel være død før dette Tidspunkt.

Natten mellem 10. og 11. Oktober 1634 indtraf den store Stormflod paa Vestkysten af Slesvig, der ogsaa gjorde stor Skade i Brøns Sogn, hvor den bortskylede flere Gaarde. Saaledes blev Herredsfoged Hans Andersens store Gaard Havrevadgaard bortreven af Vandene, og 21 af Sognets Beboere druknede. Troels Nielsens Død tør dog næppe sættes i Forbindelse med denne Naturbegivenhed.

Foruden de ovennævnte to Brødre har Troels Nielsen rimeligvis havt to Søstre, da Anders Nielsen som ovenanført i Retterthingsdommen nævnes som Væрге for sine fire Medsødskende. Der er vistnok Tale om hans to Svogre Niels Knudsen og Niels Andersen i den kongelige Befaling, som 19. August 1620 udstedes til Borgmester og Raad i Kjøbenhavn om at undersøge Gyldigheden af det Skøde, som afgangne Peder Frandsen gav Fædder og Troels Niels sønner paa Astrup Gaard og Ejendom, hvilket Skøde Niels Knudsen og Niels Andersen forment ikke at være i Overensstemmelse med Loven. (Aktstykker Nr. 33 og 36.)

Troels Nielsen havde flere Børn, af hvilke kun kendes det yngste Niels Troelsen (Femte Slægtled).

FEMTE SLÆGTLED.

TROELS NIELSENS SØN.

NIELS TROELSEN,

født ved Aar 1610, forekommer 1634 første Gang som Ejer af Astrupgaard, og havde allerede paa den Tid i nogle Aar været gift med den omtrent 1612 fødte Maren Hansdatter. Hun var Datter af den ansete Herredsfoged Hans Andersen i Havrevad, en Sønesøn af hin Herredsfoged Niels Mikkelsen, med hvem Niels Troelsens Bedstefader og Oldefader, som tidligere omtalt, gennem mange Aar havde ført en forbitret Strid, der sikkert havde sit Udspring i gensidig Skinsyge mellem de tvende Storbondeslægter paa Astrup og Havrevad, der hver for sig vilde have Førerstillingen paa Egnen.

Denne nu indgaaede Familieforbinding tyder paa, at der i Mellemtiden har funden en Udsoning Sted mellem de to Slægter. Til Minde om Hans Andersen Havrevad opsattes 1668 i Brøns Kirke et endnu bevaret Epitafium med følgende Indskrift:

Salig ere de døde som do
i Herren. Apost. 14.

Hans Andersen Haffuervad, fordum
Kon. May. Ridefoget udi Rangstrup
oc Hueding Herreter udi 22 Aar, oc si-
den Herritsfoget udi Hvidingherrit

udi 22 Aar. Hensof i Herren Ao.
 1651 udi sit Alders 71. Aar. Sin
 kiere Hustru Mette Jespers Daa
 ter døde Ao. 1658 udi hendes Alders
 70. Aar. Velsignede af Gud i deris
 45 Aaringers Ehteskab med 3 Sønner
 oc 5 Døttre. Wenter tilsammen en
 glædelig Opstandelse paa den yderste Dag.
 De som tror paa Jesum skulle leffue, al
 ligevel at de døer. Joh. 11.

Anno 1668.



Hans Andersens Ligsten i Brons Kirke.

Desuden findes i Kirken en omstaaende afbildet, meget stor og smuk, men nu noget afslidt Ligsten, hvori er indhugget en Indskrift af lignende Indhold som Epitafiets. Paa Stenen ses Hans Andersens og Hustrus Mette Jespersdatters Vaabenmærker, henholdsvis et paa langs delt Skjold, i hvis ene Felt to Roser, i det andet en halv Lilje — og et Skjold, hvori et Træ, bag hvilket en halv opspringende Hjort med en Slange i Munden. Mette Jespersdatter er formentlig en Datter af Jesper Pedersen, Raadmand i Tønder, og Ane Hansdatter, der nedstammede fra den i Sønderjyllands Historie bekendte Foged Nis Henriksen paa Hajstrupgaard, hvis Efterkommere endnu den Dag i Dag fører et Vaaben med en Hjort, der i Munden holder en Slange. Det er meget sandsynligt, at det Vaaben, som Fogeden paa Søndmøre Niels Astrup har benyttet fra omtrent 1710, og som enkelte af hans Sønner ogsaa har ført, nemlig i Skjoldet tre Roser og paa Hjelman en halv, opspringende Hind, er hentet fra disse Vaabenmærker. Niels Troelsen blev gennem sit Giftermaal Svoger til to Præster, Hr. Peder Sørensen Vedel, f. 1630 † 1691 i Rejsby, Provst i Hvidding Herred, og Hr. Thomas Hansen Weyle, f. 1616, fra 15. Maj 1647 Præst i Hvidding Sogn, død 1686, samt Svoger til Herredsfogederne Nis Hansen — der 4. August 1648 faar Ventebrev paa at være Herredsfoged i Hvidding Herred efter sin Fader Hans Andersen — og Jesper Hansen, Herredsfoged i Frøs- og Kalslunderherred.

Niels Troelsen findes nævnt i Jordebøgerne 1634—1662, men i Skattelisten 1663—64 forekommer Maren Niels Kone, altsaa hans Enke, saa at han antagelig er død inden 5. April 1663, da Brøns Kirkebog begynder. Hans Enke havde Gaarden indtil 1665, i hvilket Aar Sønnen tiltraadte Besiddelsen. Hun døde først 20. Maj 1681, 69 Aar gammel og jordedes 27. næstefter i Brøns Kirke. En Broder til Niels Troelsen er uden Tvivl den Frøde Troelsen i Astrup, der døde 31. Januar 1681, begravet 6. Februar i Brøns.

Ifølge Slægtsoptegnelserne skal Niels Troelsen og Hustru have haft ialt 12 Børn, af hvilke kendes følgende (Sjette Slægtled).

SJETTE SLÆGTLED.

NIELS TROELSENS BØRN.

1. KAREN NIELSDATTER,

født 1635. Hun ægtede 4. Oktober 1663 Fædder Pedersen Beyerholm, med hvem hun var beslægtet i tredje Led, hvorfor de betalte 6 Rdlr. til den kongelige Kasse for Tilladelse til Vielsen. Hvorledes det forholder sig med dette Slægtskab, vides ikke,

dog er han antagelig ogsaa et Barnebarn af Niels Pedersen i Astrup. Fædder Pedersen tilhørte en Slægt, der har taget Navn efter Frigaarden Beyerholm i Halk Sogn, Haderslev Amt. En Gren af Familien har allerede før 1600 været bosiddende i Skads Sogn ved Tønder og kaldte sig tidligt Beyer. En Søn af Fædder Pedersens Søster Kirstine i dennes Ægteskab med Anders Andersen var den bekendte Peder Beyer i Skads, der besad en stor Fæstegaard under Schackenborg Gods, — hvis fra hans Tid endnu eksisterende Bygninger er bekendte som Type paa en velhavende sønderjysk Bondegaard — og hvilken endnu ejes af hans Efterkommere.

Karen Nielsdatter døde 1698, 63 Aar gammel, og blev 8. December begravet i Brøns Kirke, i hvis Regnskab findes bemærket, at Fædder Pedersen mod at betale 3 Rdlr. 1675 fik Lov til at lade aabne den Grav i Brøns Kirke, i hvilken hans Forfædre ligger begravne, og deri lade nedsætte sit Barns Lig. Samtidig fik han og hans Arvinger Tilladelse til at benytte Begravelsen. Fædder Pedersen døde 1704 og blev begravet 24. April s. A., 64 Aar gl. Om de af hans Efterkommere, der er knyttede til Astrupgaard, henvises til Ekkurs III.

2. METTE NIELSDATTER,

født 1639, død 1710 i Ribe, begravet 22. August, 71 Aar 3 Maanedr gammel. Hun blev 2. Oktober 1679 i Brøns Kirke viet til Anders Mikkelsen Hoe. Han fødtes omkring 1648, blev 1668 Student fra Ribe Skole og kaldedes 1679, 27. Marts, til Sognepræst til Værst og Bække i Ribe Stift, død 1687. En Datter af dette Ægteskab Maren Andersdatter blev i Ribe 14. Maj 1707 viet til Niels Christensen Teilmann, døbt 3. August 1677 i Ribe, Søn af Christen Nielsen Teilmann, 1697 Student i Ribe, kaldet 1711 til Præst i Hjortlund og Kalslund Sogne i Ribe Stift, død 1713.

3. ANDERS NIELSEN ÅSTRUP

er født 1640 og tiltraadte Besiddelsen af sin fædre Gaard 1666. Han synes at have været en ret trættekær og vanskelig Mand, thi ifølge Lehnregnskabet 1671 fik han en Bøde paa 4 Rdlr., fordi han ikke havde holdt sin Kontrakt med Jakob Sild, men reven den i sønder, og anklagedes tillige for at have slaget og udskældt bemeldte Mand. Han blev endvidere indviklet i en Retssag med Forvalteren over Ribe Stiftsgods, fordi han havde udskældt denne og beskyldt ham for at have omgaaet Loven, og han slap sikkert kun nogenlunde heldig med en stor Bøde fra denne Sag ved Hjælp af Herredsfogeden i Hvidding Herred, Mathias Lange i Havrevad, der meget ivrig tog sig af Anders Nielsen og som rimeligvis gennem sin Hustru har været stærkt beslæglet med ham. Anders Nielsen blev ogsaa gentagne Gange mulkteret for Uønsomhed og fordi han ikke vilde være en af de otte Mænd, det vil sige møde som Vidne for Retten, uagtet han var til Stede i Thinghuset.

Han drev en livlig Handel med Kreaturer; saaledes udviser Toldregnskabet 1678, at han havde udskibet 18 Øxne fra Tønder, dog er hans økonomiske Vilkaar uden

Tvivil bleven berørt af de vanskelige Forhold i Amtet i Slutningen af det 17. Aarhundrede, idet der indtraadte Kvægsyge og Misvækst; Gaarden opføres da ogsaa 1710 med en meget stor Skatterestance, der stammer fra hans Tid. Amtets slette Forfatning og betydelige Skatterestancer gav Anledning til Nedsættelsen af en kongelig Kommission, der lod udarbejde en udførlig Beskrivelse af alle Gaarde i Haderslev Amt og deres Tilstand (1710). Dette store Værk, omfattende 14 stærke Foliobind (nu i Rigsarkivet), giver fortrinlige Oplysninger om Ejendomsforholdene i Amtet, hvorfor vi i Bilaget har aftrykt, hvad der i denne Kilde findes optegnet om Astrupgaard og Tiliggende (Bilag Nr. 4, Aktstykke Nr. 46).

Anders Nielsen døde 1702 og blev begravet 30. November i Brøns Kirke, 62 $\frac{1}{2}$ Aar gammel. Han blev gift 9. Juni 1672 i Tønder med Maren Knudsdatter, født 1648, Datter af Borgeren Knud Jensen. Hun beholdt Gaarden efter Manden indtil sin Død 1723 og blev 29. September s. A., 75 Aar 8 Maaneder og 2 Dage gammel, jordfæstet i Brøns Kirke. Anders Nielsen havde 7 Børn (Syvende Slægtled I).

4. NIELS NIELSEN ASTRUP,

født paa Astrupgaard i Juli 1642. Han blev 1664 dimitteret til Kjøbenhavns Universitet fra Ribe Skole og immatrikuleret under Navnet Astrup, der fra denne Tid er gaaet i Arv til hans Efterkommere. Naar Niels Astrup forholdsvis sent kom til Universitetet, maa Grunden hertil sikkert søges i de Ulykker, der i hine Aar hjemsøgte hans Fødeegn. 1658 blev hans Hjemstavn hærget, først af svenske, derefter af kejserlige og polske Tropper. Uden Tvivil har hans fædrene Gaard delt Skæbne med saa mange andre, der i denne for Landet saa tunge Tid blev afbrændt og ødelagt af Fjenderne. Han selv har dog rimeligvis opholdt sig i Ribe By, hvorhen mange af Nordslesvigs Beboere havde bragt deres Kvinder og Børn i Sikkerhed. Endvidere hjemsøgte Egnen af Sygdom og Hungersnød, saa at mange Gaarde laa øde og Befolkningen aftog i høj Grad. I det nærliggende Gram Sogn døde saaledes 702 Mennesker, og der blev ialt kun 4 Ægtepar tilbage. Af en gammel Kvægtiendebog fra Agerskov Sogn har man en bestemt Oplysning om saavel Folkenes som Ejendommenes Aftagende igennem 63 Aar. 1599 var der 173 Tiendeydere, 1655 128 og 1662 80 Tiendeydere. 1599 betaltes i Tiende 16 Kalve, 64 Lam og 7 Geder; 1655 11 Kalve og 65 Lam, og endelig 1662 kun 4 Kalv og 9 Lam. Disse Tal tyde paa, at ejheller hans Familie har undgaaet disse Aaringers almindelige økonomiske Vanskeligheder. Den store Børnesflok i Hjemmet har sikkert medført vanskelige Kaar, saa at Niels Astrups Barndoms- og Ungdomsaar i flere Henseender næppe har været blide. Efter at have taget Bakkalaugraden har han rimeligvis opholdt sig endnu et Par Aar i Hovedstaden for at afslutte sine theologiske Studier, hvorefter han 1668, 3. Marts, blev Lærer ved Ribe Latinskole, i hvilken Stilling han forblev i fire Aar. 1670 beder den daværende Præst i Roager, Søren Jensen Skive, Kongen om, at Niels Astrup maa blive hans Eftermand i Embedet, naar han selv formedelst Alderdom og Svaghed ikke kan bestride samme, og den 23. Juli s. A. faar han kongeligt Kaldsbrev paa at være

Sognepræst til Roager Sogn, naar Hr. Søren Jensen det for ham godvillig vil afstaa, og saafremt han efter forudgaaende Examen til Prædikeembedet dygtig befindes. Han er efter sin egen Angivelse ikke kommen til Roager før 28. April 1672. Hans Formand levede nogle Aar endnu, idet Hr. Søren Jensen Skive først blev gravsat 19. August 1675 i Kirken. Over hans Grav lagdes en, endnu bevaret, Ligsten med følgende Indskrift:

In hac ecclesia quiescat corpus Severini J. S. Schevi,
Pastoris quondam hujus ecclesiæ. Anima in coelestem patriam inde regressa revert . . .
positum est huic monumentum anno 1674
dic 20 octobris. Tandem inveni portum.
Mundus, dolor, labor.



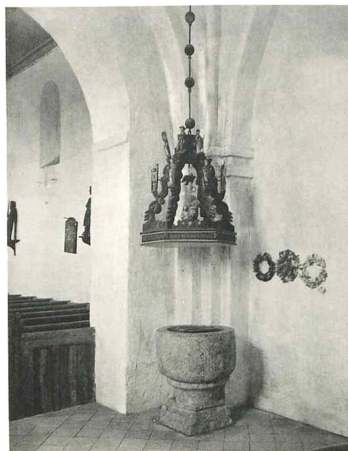
Roager Kirke.

Et Par Aar før Hr. Søren's Død havde Niels Astrup fæstet dennes Datter Karen, og 8. Januar 1674 fejredes deres Trolovelse i Roager Præstegaard. Brylluppet stod 8. Juni samme Aar. Bruden var født i Præstegaarden 26. Marts 1653. Hendes Moder var Margrethe Villadsdatter, som tilhørte den gamle Præsteslæggt Fabricius fra Løit. I deres Ægteskab fødtes dem 6 Sønner og 3 Døtre.

Niels Astrup blev 1691 beskikket til Provst i Hvidding Herred. Han var efter alt at dømme en meget anset og tillige velbemidlet Gejstlig. 1682, 21. Oktober, faar han Kongebrev paa, at han, hans Hustru og Børn maa nyde Indtægterne af nogen Kirkejord mod at lade opsætte en ny Allertavle i Roager Kirke, da den hidtilværende var meget tarvelig og skrøbelig, og Kirken formedelst dens ringe Indtægter ikke kunde

overkomme at bekoste en ny. Om denne Kirkejord kom han i Strid med Bønderne, hvorfor der atter 1685, 3. Oktober, udgik et Kongebrev til Amtmanden Grev Reventlow, at han skulde sørge for, at Hr. Niels fik sin ved den tidligere kongelige Skrivelse hjemlede Ret hævdet med Hensyn til den omtalte Kirkejord, da Præsten klager over at Bønderne trods Kongens Paabud forholder ham Jorden.

Den af Provst Astrup skænkede Altertavle existerer næppe mere, thi bagpaa den nuværende findes følgende Indskrift: »Til Guds Ære og denne Kirkes Beprydelse er denne Altertavle af ny opsat og malet paa Kirkens Bekostning. Knud Andersen Brøns 1796«.



Døbefonten i Roager Kirke.

Formodentlig har en Del af det gamle Materiale været benyttet til denne nye Altertavle, thi den nuværendes Indfatning ligner i høj Grad et Epitafium i Tønder Kirke fra omtrent 1687. Alterbilledet, der er meget tarveligt og primitivt udført, forestiller Marie og Johannes ved Korsets Fod. Det eneste, der af Roager Kirkes Inventar er tilbage fra Provst Astrups Tid, er Prædikestolen, der stammer fra Slutningen af det 16. Aarhundrede, samt en Baldakin over den ældgamle Døbefont, som bærer Aars-tallet 1687 og viser maalede, ret primitivt udskaarne Træsfigurer, hvis Alder maaske kunde tyde paa, at de har hørt til den gamle Altertavle, som 1682 afløstes af den, som Niels Astrup skænkede til Kirken.

Selve Roager Kirke stammer fra det 12. Aarhundrede og er ligesom største Delen

af Kirkerne i Tørning Len bygget af Tufsten fra Rhinegnene og forsynet med det for denne Egn Kirker ejendommelige spidse Taarn i Modsætning til de almindelige Landsbykirkers kullede Taarn. Kirken er helliget St. Vilhadus, og der findes her et meget ejendommeligt, ældgammelt, blyindfattet Glasmaleri, forestillende denne Helgen. Om Størrelsen af Kaldet og dets Indtægter paa Niels Astrups Tid giver en Indberetning til den omtalte Kommission i 1710 fra Astrups Efterfølger og Svigersøn Nissenius Hygom værdifulde Oplysninger, der meddeles i Bilag Nr. 3.

Præstegaarden bestod af 15 Fag Stuehus, 4 Fag Aftægts hus og 7 Fag Bryggerhus og Udhus, samt 56 Fag Lade, Tørve- og Porthus. Udbygningerne brændte ifølge en



Prædikestol i Roager Kirke.

Optegnelse i Kirkebogen 19. August 1714 og var da lige opførte af Præsten Nissenius Hygom. De efter denne Brand rejste Bygninger er for faa Aar siden nedrevne med Undtagelse af en enkelt Længe, idet Sognet efter den tyske Lovbestemmelse har overtaget den til Præstegaarden tidligere hørende Jordlod, og Præsten er sat paa fast Lønning. De derefter overflødige Avlsbygninger er nedbrudte, og Grunden er anvendt til Have og Gaardsplads. Hvad derimod Præstegaardens Stuehus angaar, der har en Længde af ca. 72 Alen, er denne uden Tvivl den samme Bygning, som stod i Niels Astrups Tid, nu dog med nogen Forandring af Skillermurene i det Indre. Selve Bygningen skal stamme fra Trediveaarskrigens Tid. Ogsaa de smaa, tidligere blyindfattede Ruder, hvoraf enkelte er bevarede i Gaardens Køkken, er dog afløste

af mere moderne Vinduesrammer. Stuerne er lave med Bjælkelofter, og Gaarden er omgivet af en efter Egnens Forhold ualmindelig smuk og stor Have og Park, der skal være anlagt for omtrent 80 Aar siden af Præsten Andreas Høhne. Det er ret en Type paa en gammeldags, hyggelig Præstegaard, op ad hvis stilfulde, gamle Indgangsdør der snor sig et Væld af prægtige, røde Slyngroser.

Niels Nielsen Astrup døde 16. April 1701 om Formiddagen Klokken 9, omgivet af Hustru og Børn. Han blev 28. April begravet i Roager Kirke mellem Prædike- og Degnestolen, i en talrig Forsamling af gejstlige og verdslige. Biskoppen i Ribe, Dr. theol. Anker Ankersen, forrettede Jordpaakastelsen. En gammel Kone i Sognet erindrede, at hun for 50 Aar siden, da Kirkegulvet blev omlagt, og Graven under samme



Roager Præstegaard.

aabnet, havde set Provst Astrups Lig, der var nedlagt i Humle og den Gang endnu omtrent var fuldstændig bevaret. (Bilag Nr. 1, 3 Aktstykker Nr. 42 og 43).

Niels Nielsen Astrup fortjener i særlig Grad at mindes med Taknemmelighed og Pietet af sin Efterslægt, ikke alene for det hæderlige og ansete Navn han efterlod, men ogsaa for sin udprægede Familiesans, der satte Frugt i de slægtshistoriske Optegnelser han efterlod, og som ligger til Grund for nærværende Arbejde.

Niels Nielsen Astrup er den første af Slægten, der traadte over i Embedsstanden, og de fleste af hans Efterkommere har siden tilhørt den.

Af hans Børns Faddere fremgaar, hvilke Folk der hørte til Provstefamiliens nærmeste Omgang. Der nævnes saaledes Præsterne i Nabosognene, Hr. Peder Bjørn i Vodder, Morbrødrene Hr. Thomas Henriksen Weyle i Hvidding og Hr. Peder Sørensen Vedel i Rejsby, Hr. Vilhadus Fabricius i Løit, Margrethe Christine Reimers, Hr. Ægidius

Vedels, Sognepræsten i Brøns, hans Hustru, Hr. Jens Thøgersen i Højrup og Hr. Jens Lauridsen Guldager i Brøns. Blandt andre Venner af Huset kan nævnes Ridefogden Hans Outzen i Brøns og hans Hustru Dorothea Jensdatter, Herredsfogden Matthias Lange i Havrevad, Ridefogeden Ditlev Outzen i Rosgaard og Tolderen Christian Outzen. Ogsaa Provstens nærmeste har sikkert været flittige Gæster i Præstegaarden, thi hans Brødre Anders og Troels og Søstrene Karen, Mette og Barbara, samt hans Svoger Fædder Beyer og dennes Søstersøn Peder Beyer i Skads ved Tønder nævnes hyppigt som Faddere.

Som Børnenes Præceptor anføres Studiosus Jakob Harreby, der senere blev Kappellan i Skærbæk. Vi tør efter alt det foreliggende slutte, at Præstegaarden i Roager i Niels Astrups Tid har været et godt og smukt Hjem, hvor Børnene fik en efter Datidens Forhold god og omhyggelig Opdragelse, indtil de sendtes i Ribe Skole.

Provst Astrups Hustru Karen Sørensdatter overlevede sin Mand i 14 Aar og døde efter en lang og besværlig Sygdom i Roager Præstegaard 6. Februar 1715 og blev begravet den 14. s. M. i Kirken.

5. BARBARA NIELSDATTER,

nævnes 1682 som Fadder i Roager Kirke. Hun var gift med Jonas Pedersen, efter Slægtsoptegnelserne Herredsskriver i Haderslev Herred og Pensionarius paa Tornumgaard. Han var i Virkeligheden kun Haandskriver hos Amtsforvalteren i Haderslev Amt Peder Hansen og ansøgte 1683, 10. Marts, om at maatte forpagte Tornumgaard (Lintrup Sogn), som nu var forpagtet af Erik Pedersen Grøn, »der er uden Livsarvinger og mulig ikke kan beholde Gaarden«, for en Pension af 30 Rdlr. aarlig, og at han, da Gaarden er af Huse og Grund meget fordærvet, maatte nyde Skattefrihed i 4 Aar. I sit Andragende meddelte han, at han har tjent i Haderslev Skrivestue en 15 Aars Tid (»og imidlertid med Eders Kgl. Majestæts Penge saavel udi Krigen som i Fredens Tid at rejse og ellers der tjenende med edelig Opvartning mig flittig haver ladet bruge«). Amtmanden Grev Reventlow anbefaler Andragendet, og ved kongelig Resolution af 26. August 1683 fik han Bevilling paa at nyde bemeldte Gaard paa Livstid og med to Aars Skattefrihed. Senere ansøger Jonas Pedersen om, at hans Arvinger ogsaa maatte nyde Gaarden efter hans Død, »efterdi han modtog denne i en øde og ruineret Stand med Bygningerne ganske forfaldne. Ager og Eng var vanrøgtet og den dertil liggende Skov var fuldstændig forugget, men han havde sat alt dette i ordentlig Stand igen«. 1689 fik han Bevilling paa, at hans Arvinger ogsaa maatte beholde Gaarden mod at betale de 30 Rdlr.s Pension.

Jonas Pedersen levede endnu i December 1720, men maa være død inden 20. Oktober 1725, i hvilket Aar hans anden Hustru Anne Kirstine nævnes som Enke.

6. ANE NIELSDATTER,

gift i Roager 13. Maj 1697 med Niels Bertelsen Skade, Borger i Ribe, født o. 1669, død 20. August 1709 i Ribe, begravet 27. s. M., 40 Aar, 3 Maaneder, 4 Dage.

De havde to Døtre, af hvilke Maren Nielsdatter Skade, døbt 22. Februar 1699 i Ribe, fik Tilladelse til at vies i Huset 8. Februar 1732 til Jonas Baltzersen Collin, født 1705 i Janderup (Søn af Baltzer Jensen, gift 19. Juni 1704 med Anna Kirstine Jonasdatter af Hyllerslev Storgaard i Janderup Sogn ved Varde, nær ved Gaarden Store Heboe). Collin begyndte sin Løbebane o. 1730 som Kommissionær i Kjøbenhavn og handlede med alskens Sager, lige fra Jærnkakkelovne til Smør i Fustager og Oksekød i Tønder. 1741 fik han et Stempelpapirsudsalg og blev Inspektør for den tyske Kirkes Lotteri og senere ved Lotteriet ved det da oprettede Opfostringshus. 1753 fik han kgl. Bevilling som Lotteriinspektør og blev 1758 Kancelliraad. Han drev ogsaa Fabriksvirksomhed, idet han 1752 sammen med Overkrigskommissær A. Ross fik Privilegium paa at oprette en Tobakspibefabrik og alene drev en Klædefabrik paa Frederiksberg. Han købte 1744 den senere saa bekendte collinske Gaard i Bredgade. Collin døde 1770 i Kjøbenhavn og blev begravet 17. Marts; hans Hustru, der ved sit Giftermaal kaldes Vaskopige (Oldfrue) paa Rosenborg Slot, overlevede ham indtil 11. Marts 1778. Fra dette Ægtepar nedstammer den bekendte danske Slægt Collin. Fru Collin var i Besiddelse af en Afskrift af sin Onkels Provst Niels Astrups Optegnelser, tagen af Nissenius Pedersen Hygom, og efter denne tog Nikolai Hygom 1768, 13. November, i Kjøbenhavn atter en Kopi, der endnu er i den norske Slægt Astrups Besiddelse.

Niels Skades og Ane Nielsdatters anden Datter Dorothea Skade var døbt i Ribe 22. December 1700; hun stod 1739 Fadder i Roager Kirke, og der bemærkes da, at hun i mange Aar havde opholdt sig i Kjøbenhavn og ført Hus for sin Slægting, en Urtekræmmer Msr. Enevoldsen og var nu hjemme for at besøge gode Venner. I Juni 1744 blev hun gift med Borger og Bager i Kjøbenhavn Peder Pedersen Bjørn, født i Ribe o. 1712, død i Kjøbenhavn 1779, begravet 7. Februar fra Nikolai Kirke. Dorothea Bjørn, født Skade, maa være død inden 1754, da Peder Bjørn 24. April gifter sig anden Gang, med Karen Sørensdatter, født o. 1704, død 1786, begravet 19. August fra Nikolai Kirke.

7. TROELS NIELSEN

nævnes 1678 som Fadder i Roager Kirke til et af sin Broders Børn og er rimeligvis den Troels Nielsen, der 1667, 9. Juni, blev viet i Brøns til Kirstine Jensdatter af Søndernæs, hvor han senere levede som Gaardmand. Maaske er han identisk med den »gamle Troels Nielsen«, der døde 1700 i Brøns. Hans Enke Kirstine døde 1707 og blev begravet 4. Januar, 64 Aar gammel.

SYVENDE SLÆGTLED.

I.

ANDERS NIELSENS BØRN.

1. NIELS ANDERSEN,

døbt 12. Marts 1673 i Brøns Kirke.

2. KNUD ANDERSEN ASTRUP,

døbt 28. Juni 1674 i Brøns Kirke, blev 1695 Student fra Ribe Skole og tog 1697 theologisk Attestats ved Kjøbenhavns Universitet, med Karakteren non contemnendus. 1707 ansøger han om at blive Præst i Torring og Heldum efter Hr. Søren Kolding. Han bemærker, at han har tjent adskillige »smukke« Mænd og kan fremvise Professor Lodbergs Attest under hvis Information han har været, ligesaa Biskoppens og andre høje Mænds Testimonia om hans Lærdom og Levnet. Knud Andersen, der førte Familienavnet Astrup, fik dog ikke dette Sognekald, og hans senere Skæbne er ikke bekendt.

3. MAREN ANDERSDATTER,

døbt 24. Oktober 1675 i Brøns Kirke, død som Barn.

4. ANE ANDERSDATTER,

døbt 6. Maj 1677.

5. METTE ANDERSDATTER,

døbt 10. November 1678, død 31. Marts 1680, begravet 7. April.

6. METTE ANDERSDATTER,

døbt 25. Marts 1683, begravet 12. Februar 1703 i Brøns.

7. MAREN ANDERSDATTER,

døbt 17. Februar 1686, død 1758, begravet 7. Marts.

Hun ægtede i første Ægteskab, 17. Januar 1715 i Brøns, sin Fætter Hans Fædder- sen Beyer, døbt 24. Maj 1668 i Brøns, Søn af Fædder Pedersen, der med sin Hustru Karen Nielsdatter besad den vestre Halvdel af Astrupgaard, medens deres Søn nu tilgiftede sig den østre Halvpert, som han dog ikke besad længe, idet han afgik ved Døden samme Aar som sin Svigermoder 1723 og blev begravet 27. Juni.

I hans Levetid brændte Gaarden, thi 1717, 3. Maj, »fremstod Hans Fæddersen for Retten og gav klageligen tilkende, hvorledes hans ganske Hus og Gaard, bestaaende

af 17 Fags Salshus, omtrent 100 Fag andre Huse, saasom Bryggerhus, Lo, Stald, Baas, Fæ og Høhus, som alt var velbygget, en Del med Grundmur og delvis nylig repareret og sat i god, hyggelig Stand, nok 5 Bæster, 7 Faar, samt Geder og Bukke, item alt hans indehavende Boskab, Senge, Linnedklæder, Gangklæder, Kister, Skrin, Kobber, Messing med alt mere, desligeste al Æde- og Sædekorn, in summa alt det han havde, undtagen 3 daglige Senge, næstafvigte 15. April elendig er bleven opbrændt og lagt i Aske. Til Bevisligheder fremkalder han sine Naboer, nemlig Iver Lorentzen, Nis Clausen, Christian Andersen, Oluf Jepsen, Hans Christensen og Jep Jepsen i Astrup, som alle for Retten fremtræde og med opholdt Finger og højeste Ed bekræftede, at det saaledes var i Guds Sandhed som ovenmeldte Hans Fæddersen havde foregivet; og vare de tilligemed andre Godtfolk ved Branden at ville hjælpe og redde, mens der var intet at redde, fordi Stormen og Guds Vejr var saa strænge paa Ilden, at alt det fornævnte var fortæret og opbrændt omtrent i 2 Timer. Men som han straks agter paa Stavnen igen at bygge, saa var han begærende, at hannem den sædvanlige Herredsrettighed maatte forundes, hvilket hannem og af Retten blev tilstedet. Ved denne Brand gik sikkert ogsaa en stor Del af Gaardens gamle Papirer op i Luer, og økonomisk set har Ildsvaaden ogsaa forvoldt Hans Fæddersen betydelige pekuniære Vanskeligheder. Saaledes fordrede hans Søstres Formyndere efter hans Død disses Arv paa 127 Rdlr. med Renter, som Broderen 1715, 4. Juli, havde faaet i Forvaring, hvilke Penge salig Hans Fæddersen udi hans Brug, Nytte og Gavn har anvendt, og ingen Rente nogensinde deraf til sine tvende Søstre har betalt, end sige Kapitalen. De forlangte da disse Penge udbetalt af Niels Hansen Kræmmer, Maren Andersdatters anden Mand, som ved Overtagelsen af Gaarden havde paataget sig at svare til den paa samme hvilende Gæld, men Niels Hansen vilde intet betale, da der intet skriftligt Bevis var for Gælden. I December 1737 opstod der Proces mellem Niels Kræmmer og hans Nabo Peder Bjørn, Ejeren af den vestre Halvdel af Astrupgaard, angaaende Ret til en Vej sønden for Bjørns Gaard. Det bemærkes i Thingbogen om denne Gaard, at der i forrige Tider sønden for samme havde været adskillige Bygninger, som den tidligere Besidder, Iver Lorentzen, havde nedbrudt, og at Niels Kræmmers Bygninger blev forandret den Tid Gaarden efter den ulykkelige Ildebrand for omtrent 20 Aar siden blev opbygget igen, og at Møddingpladsen for Branden var inden i Gaarden, men at Møddingen efter Branden blev lagt Nord for Gaarden. Sagen var svævende i flere Aar, og 1741, 6. Maj, kom Bjørn og Niels Kræmmer til følgende Forlig: »Og som Astrupgaard fra ældgammel Tid har været ét og været behoet af en eneste Besidder, men 1602 formedelst det da oprettede Forlig delt mellem tvende Brødre, saa at enhver skulde have lige Andel, saa lover og forpligter Peder Bjørn og Niels Kræmmer sig for dem og deres Arvinger og Efterkommere, at gøre hinanden lige og rette i Ager og Eng, Slykke og Stue, Skov og Mark i Sognet og uden for samme, hvor det findes, intet undtagen i nogen Maade, saaledes at de paa alle Steder vil rigtig dele med hinanden uden Hinder og Forfang, saa at den enes Part skal være lige saa god som den andens, og skal enhver uden Modsigelse være berettiget til at tilholde sig den halve af forberørte Astrupgaards Grund og Ejendom.«

Hans Fæddersens Enke, der efter sin første Mands Død fik Gaarden, blev i andet Ægteskab, 23. November 1724, gift med førnævnte Niels Hansen Kræmmer fra Drengsted i Døstrup Sogn, Tønder Amt. Han fødtes omkring 1694 og døde 1763, begravet 13. September. Den 28. November 1724 afsluttede Niels Kræmmer Kontrakt med sine tre Stedbørns Formyndere om Gaarden, som derefter ifølge Loven blev lovbudt til Salgs til de nærmeste Frænder, af hvilke ingen vilde overtage Gaarden, thi 1730, 13. September, giver samtlige Formyndere ham Skøde paa Gaarden, efter at han havde betalt dem de Rentepenge, som deres Myndlinge i Fædreneaar efter den nævnte Kontrakt kunde tilkomme. Niels Kræmmer besad derefter Gaarden til sin Død. Om Maren Andersdatters Børn af hendes tvende Ægteskaber se Exkurs III. Her skal kun bemærkes, at Gaarden efter Niels Kræmmers Død gik over til hans Datter Hanne (døbt 14. December 1727), gift 6. Juni 1749 med Student Christian Luffe, født i Rejsby Præstegaard 1724 (Søn af Stedets Præst), død i Astrupgaard 1766, begravet 12. Maj.

II.

PROVST NIELS NIELSEN ASTRUPS BØRN.

1. MARGRETHE,

født 26. Marts 1675, døbt 30. s. M. i Roager Kirke, trolovet Nytaarsdag 1700 og viet 10. Juni s. A. til Nissenius Pedersen Hygom, der senere blev hendes Faders Eftermand som Præst i Roager. Ved hendes Død 31. Maj 1735 har hendes Ægtefælle i Kirkebogen nedskrevet nogle Mindeord om hende. Hun blev begravet 9. Juni i Roager Kirke. Nissenius Hygom var født 2. Juli 1672 i Hygom Præstegaard, hvor hans Fader Peder Jakobsen Hygom var Sognepræst. Hans Moder Kirstine Nielsdatter er født paa Jerndrup Gaard af en ældgammel og anset Slægt. Nissenius blev 1691 Student fra Ribe Skole og tog 1693 theologisk Attestats ved Københavns Universitet. 1698 blev han kaldet til Kapellan i Roager i Niels Nielsen Astrups »tiltrædende Alderdom og Svagelighed« og indtraadte efter dennes Død i Svigerfaderens Embede som Sognepræst. Han døde 9. August 1740 og blev 16. August begravet i Roager Kirke. Den ældste Søn, Hospitalspræst i Ribe Niels Astrup Hygom, har i Kirkebogen indført en Nekrolog over Faderen, som meddeles i Bilag Nr. 2.

Nissenius Hygom afskrev og fortsatte sin Svigerfaders Slægtsoptegnelser. Han var i det hele taget en meget skrivende Mand, og hans smukke Haandskrift er en Pryd for Roager Kirkebog.

Der er ingen Tvivl om, at den Nikolaj Hygom, der 1768 nævnes som Afskriver af det endnu bevarede Manuskript til Familieoptegnelserne, er identisk med den »Nikolaj«, der døbt 27. September, i Roager, som Søn af Anders Nielsen og Cathrine Hygom (født 3. Maj 1705), ældste Datter af Nissenius Hygom. Han blev

Student fra Ribe Skole 1760, tog 1767 theologisk Attestats i Kjøbenhavn og døde 1770 sammesteds (Bilag Nr. 2).

2. MAREN ASTRUP,

født 19. Januar 1677, døbt 24. s. M., død ugift af Brystsyge 28. Marts 1723 i Medelby Præstegaard, hvor hun efter Anmodning af sin Fætter, Hr. Lorents Fabricius, opholdt sig. Hun blev begravet 9. April i Roager Kirke. Ogsaa over hende findes en i Kirkebogen af Svogeren indført Nekrolog. (Bilag Nr. 2).

3. SØREN ASTRUP,

født 17. November 1678, døbt 21. s. M. Han blev Student fra Ribe Skole 1699, død ugift som theologisk Student i Roager Præstegaard 17. Maj 1702, begravet 26. Maj i Kirken nedenfor Korsdøren. (Bilag Nr. 2).

4. NIELS NIELSEN ASTRUP,

født 20. Marts 1681, døbt 24. s. M. Han blev 1707 Foged paa Søndmøre i Norge og er gennem sine 5 Sønner Stamfader til den norske Gren af Slægten Astrup. Om ham og hans Descendens henvises til Bogens andet Afsnit. (Bilag Nr. 2).

5. JESPER (KASPER) ROAGER,

født 27. December 1682, døbt 29. s. M., Student fra Ribe Skole 1700, blev 19. Juli 1719 personlig Kapellan hos Sognepræsten Christoffer Vind i Bjørnør Præstegjæld, Trondhjem, og fik 1728, 6. September, kongelig Konfirmation herpaa. 1734, 8. Oktober, udnævntes han til residerende Kapellan i Størdalen og holdt sin sidste Prædiken i Varnæs Kirke 7. April 1746. Han døde under et Ophold i Trondhjem og blev begravet 7. Juli s. A. indenfor nordre Dør i Domkirken, hvor han efter Stiftets Resolution af 4. Juni havde faaet fri Begravelsesplads. Med sin Sognepræst Mag. Jens Parelius blev han indviklet i flere Processer, hvoraf de fleste paadømtes af Provsteretten. Hans Formuesforhold var ikke gode og han stævnedes gentagne Gange for Gæld og misligholdte Forpligtelser. Ved sin Tiltræden af Embedet som Kapellan i Størdalen købte han af sin Formand i Embedet Gaarden Mola, som han forsøgte at drive med to Lottebrugere. Han kom imidlertid i Trætte med disse, som skred til Sagsanlæg og erhvervede Dom, hvorefter Fogden skulde afholde Arrest og Delingsforretning i Avlingen. Da Fogeden Peder Arnet indfandt sig i dette Øjemed, modtoges han af Præstekonen med Ordene: »Er Du der, din Røver? Djævelen besætte Dig der Du staaer«. Heraf tog Fogeden Anledning til Sogsmaal mod hende, der dømmes til at gøre Fogeden Afbigt til næste Thing og i Bøder betale 10 Rdlr. til Trondhjems Tugthus, samt 20 Rdlr. i Salgsomkostninger. Konflikten med Lottebrugerne fik endnu et Efterspil, idet den ene af dem stævner Præstens Hustru for at have slaet hans Søn og den anden ligesaa, fordi hun havde slaet ham med en

Staur, samt haardraget hans Kone. Herfor dømtes hun ogsaa til at betale en Bøde. Kasper Roagers Hustru hed Karen Arøe. Hun var rimeligvis af dansk Herkomst. Sidste Gang nævnes hun som boende i Størdalen 1749, 12. November, da hun sælger Gaarden Mæla til Oberst Christian Frandsen Harboe. Hendes Død er ikke indført i Kirkebogen og er hun vel død andet Steds. Hun havde 1747, 24. Marts, faaet kongelig Bevilling paa at sidde i uskiftet Bo med sin umyndige Datter, »siden den myndige Søn dermed var tilfreds«.

Ægteparret havde to Børn.

Sønnen Søren Roager, der omtales som myndig 1747. I Frosten Kirkebog nævnes 1753—56 en Mand Roager Reinaasen, det sidste er Navnet paa en Gaard i nævnte Bygd, paa hvilken altsaa en Mand ved Navn Roager har været bosiddende. Hvorvidt denne Person er identisk med den omhandlede Søren Roager, er dog usikkert. Undersøgelser for at komme til Klarhed i Sagen har ikke ført til noget Resultat.

Datteren Martha Dorothea Roager, den ovenfor nævnte, 1747 endnu umyndige Datter, død paa Baklandet i Trondhjem 1765. Skiftet begyndte 5. August. Hun blev viet første Gang omtrent 1755 (i Kirkebogen mangler viede for dette Aar) til Aage Olufsen Hagerup, Ejer af Gaarden Storelejen paa Frosten. Han blev gift første Gang 20. April 1720 i Varnæs Kirke i Størdalen, med Lucie Annasdatter Pareljus, af den Slægt, der gennem flere Slægtled var Sognepræster sammesteds. Han døde 1756 paa Frosten, Skiftet efter ham holdtes 25. Februar.

I 2. Ægteskab blev Martha Roager viet 27. Februar 1757 til Studiosus Melkior Frederik Junghans (født o. 1727), der endnu 1764 boede paa Frosten, sikkert paa Storlejen, men som s. A., 3. Maj, blev beskikket til Klokker i Strinden og 1777, 31. Januar, blev ansat som Klokker og Kateket ved Domkirken i Trondhjem. Han døde Natten til 28. December 1800, begravet 6. Januar 1801, 73 Aar, 7 Maaneder gl.

6. HANS NIELSEN ROAGER,

født Natten mellem 24. og 25. Februar 1685, døbt 1. Marts i Roager Kirke. Han blev 1704 Student fra Ribe Skole, død i Roager Præstegaard 21. April 1705 som stud. theol. et phil., nedsat i Kirken 28. s. M. nedenfor Kordøren (Bilag Nr. 2).

7. ANNA CATHARINE ASTRUP,

født 6. November 1687, døbt 26. s. M. i Roager Kirke. Ved hendes Daab forekommer blandt Fadderne hendes Farmoders Søster Ane, Hr. Peders i Rejsby, hvilket oplyser os om, at Provst Niels Astrups Moder var Datter af Herredsfogden Hans Andersen (Havrevad), ikke som i Slægtsoptegnelserne fejlagtig angivet Hans Pedersen. Hr. Peder i Rejsby er nemlig Præsten Peder Sørensen Vedel, hvis Hustru var en Datter af Herredsfogden Hans Andersen. Anna Catharine er uden Tvivl i sin Ungdom kommen til en af sine Brødre i Norge, thi hun blev 1721, 4. Sept., i Stavanger Kirke viet til Skibslieutenant Peder Jensen Sunde. Han havde været Maanedslieutenant i Sætetaten og havde efter Fredsslutningen 1720 igen taget fat paa borgerlig Haandtering

og bosat sig i Stavanger, i hvis Omegn han selv angiver at være født. 1721 er han i Krigsstyret ansat til 9 Rdlr. og maa vel altsaa have været en ret velstaaende Mand. Han døde i Stavanger 1744 og blev begravet i Domkirken 12. Juni. Ligprædiken holdtes af Mag. Winther, og der blev ringet med alle Kirkens Klokker. Med sin Hustru, med hvem han levede i barnløst Ægteskab, oprettede han 16. Juni 1727 et reciprokt Testamente. Hun bruger et Segl, hvori der ses den sædvanlige Fortunafigur med Gevandtet slynget om Hovedet; paa Hjelmen et Palmetræ. 1746 lod hun komme i Huset til sig sin Søsterdatter Johanne Marie Hygom, Datter af førnævnte Nissenius Pedersen Hygom, og ved Testamente af 1754 indsatte hun hende til sin Universalarving, mod til Mandens Arvinger at udbetale 100 Rdlr. Hun døde 1768, 82 Aar og blev begravet 15. Februar i Stavanger Kirkes Urtegaard (Bilag Nr. 2, Aktstykke Nr. 55).

8. ANDERS NIELSEN ASTRUP,

født 1690, 13. Juni, døbt 18. s. M. i Roager Kirke, død 1695, begravet 24. Maj sammesteds.

9. NISSENIUS NIELSEN ASTRUP,

født 20. September 1692, hjemmedøbt Søndagen derefter, død næste Dag, begravet 28. September.



1. Slægtled.

TROELS WINTER,

nævnes 1470—1503.

(Side

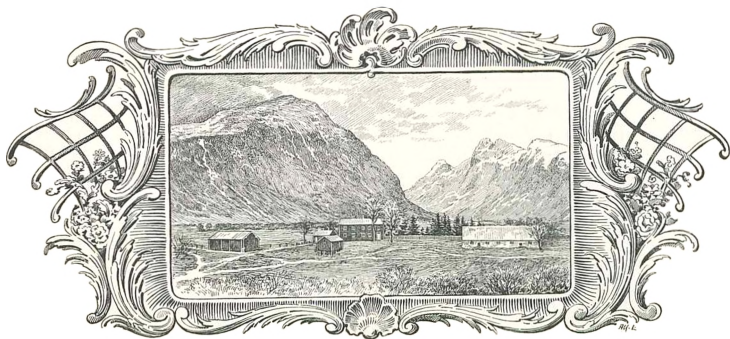
23.)

2. Slægtled.	Maren Troelsdatter, nævnes 1514, ~ Svend Jensen. (S. 26.)	Karen Troelsdatter, nævnes 1514, ~ Niels Lassen.	Peder Troelsen, nævnes 1508—60.	Svend Troelsen, nævnes 1491—1524. (S. 29.)							
3. Slægtled.	Hans Pedersen, nævnes 1541—64, Stamfader til Slægten Lund fra Ulleruplund, (S. 30.) Exkurs I.	Kirstine Pedersdatter, ~ Frands Madsen, ca. 1500—67, Stamfader til Slægten Plum.	Niels Pedersen, nævnes 1542—78. (S. 31.)								
4. Slægtled.	Anders Nielsen Hebo, ca. 1540—1602, Stamfader til Slægten Hebo, (S. 33.) Exkurs II.	Fædder Nielsen, nævnes 1578—1626. (S. 34.)	Troels Nielsen, nævnes 1589—1634.								
5. Slægtled.			Niels Troelsen, 1610—62. (S. 36.)								
6. Slægtled.	Karen Nielsdatter, 1635—98, ~ Fædder Pedersen Beyerholm, Stamfader til Slægten Beyer. (S. 38.) Exkurs III.	Mette Nielsdatter, 1639—1710, ~ Anders Mikkelsen Hoc. (S. 39.)	Anders Nielsen Astrup, 1640—1702.	Niels Nielsen Astrup, 1642—1701, Præst i Roager. (S. 40.)	Barbara Nielsdatter, nævnes 1682, ~ Jonas Pedersen (S. 45.)	Ane Nielsdatter, nævnes 1697, ~ Niels Bertelsen Skade.	Troels Nielsen, død 1700. (S. 46.)				
7. Slægtled.	Niels Astrup, f. 1673. (S. 47.)	Knud Astrup, f. 1674, cand. theol.	Ane Astrup, f. 1677.	Mette Astrup, 1683—1703.	Maren Astrup, 1686—1758, ~ 1 Hans Fæddersen Beyer, ~ 2 Niels Hansen Kræmmer.	Margrethe Astrup, 1675—1735, 1677—1723. ~ Nissenius Pedersen Hygom, Præst i Roager. (S. 49.)	Maren Astrup, Søren Astrup, 1678—1702.	Niels (Nikolai) Astrup, 1681—1743, Foged paa Søndmør, Stamfader til den norske Slægt. Afkom, se Tab. II.	Jesper Roager, 1682—1746, Kapellan i Stjørdalen.	Hans Roager, 1685—1705. (S. 51.)	Anna Catharine Astrup, 1687—1768, ~ Peder Jensen Sunde.

ANDET AFSNIT

SLÆGTEN I NORGE

SYVENDE TIL TRETTENDE SLÆGTLED



SYVENDE SLÆGTLED.

FOGED PAA SØNDMØR NIELS (NICOLAI) ASTRUP.

Han fødtes, som ovenfor (S. 50) nævnt, 20. Marts 1681 i Roager Prestegaard. Kun 14 Aar gammel ansattes han som Skrivedreng paa Haderslev Amtshus, hvor hans Fasters Ægtefælle, Jonas Pedersen, tjente som Haandskriver under den daværende Amtsforvalter Peder Hansen. Han forblev i sin Slægtnings Hus i sex Aar, indtil han antoges som Skriver hos Amtmanden over Haderslev Amt, Overjægermesler, Greve Christian Ditlev Reventlow, hvorefter han omtrent 1704 kom til Kjøbenhavn og traadte i Tjeneste hos Etatsraad, Deputeret ved Finanserne, Hans Hansen Rosencreutz, som dennes Haandskriver eller Sekretær. Da hans Herre i Januar 1707 nedlagde sit Embede paa Grund af Svagelighed og maatte afskedige nogle Folk af sin Tjeneste, anbefalede han Nicolai Astrup til det ledige Embede som Foged i Romsdalen, med det Vidnesbyrd, at han var »en dygtig Karl, der nok kunde anfortroes noget« (se Bilag 49). Astrup opnaaede dog ikke at faa den paagældende Stilling, ei heller Embedet som Foged i Gudbrandsdalen, der blev ledigt kort efter, og som han 15. Marts ansøgte Kongen om (Bilag 50). Derimod udnævntes han allerede 3. Juni til Foged i Søndmør (Bilag 51).

Embedets aarlige Oppebørsler opgives til ikke mindre end 6000 Rdlr., for hvilken Sum han skulde stille Kaution, 3000 Rdlr., men fik denne, efter derom indgiven Ansøgning, under 27. Juni nedsat til det halve (Bilag 52). Selv angiver Astrup sin gennemsnitlige aarlige Indtægt i Tidsrummet 1707—25 til kun at andrage 146 $\frac{1}{2}$ Rdlr.; i Aarene 1725—34 var den 195 $\frac{1}{3}$ Rdlr. Hans Embedsed er dateret Spilkevigen paa Søndmør 23. August 1713 (Bilag 53). Da Embedet kun gav ringe Indtægter, der hver-

ken strakte til til Folkeløn eller Underholdet af hans store Familie, og da de af Rente-kammeret efter Matriklen paalignede Skatter ikke indgik efter Beregning, kom Astrup i Gjæld til den kongelige Kasse, hvilket havde til Følge, at Ananias Christophersen Harberg i 1726 blev konstitueret som Foged i hans Sted, men 1728 fik Astrup atter Embedet tilbage. I Sommeren 1734 var han i Kjøbenhavn for at gjøre rede for sin vanskelige økonomiske Stilling og ansøgte Kongen om at faa en Sum af 1185 Rdlr. godtgjort, som han gjorde gjældende Tid efter anden at have udlagt i Embeds Medfør (Bilag Nr. 54).

Kort efter at Astrup var kommen til Søndmør, havde han kjøbt Gaarden Spilke-viken i Borgund Prestegjæld, hvor han boede indtil sin Død. Skjødet paa Gaarden er dateret 1. Mai 1708, og han ses senere, 1709 og 1736 at have udvidet dens Areal. Spilkeviken, der har en naturskøn Beliggenhed ved en Vig af Borgundfjorden, hørte oprindeligt under det saakaldte Giskegods. Sognepresten i Borgund, Provst Christopher Hjermand (død 1690), havde kjøbt den for at drive den som Underbrug under Preste-



Foged Nikolai Astrups Segl fra 1710*).

gaarden. Ved den nærliggende Bruseelv, med dens betydelige Vandfald, drevs et Sagbrug, der først nedlagdes for faa Aar siden. Det rige Laksefiskeri i Elven gav ogsaa et godt Udbytte. Spilkeviken ligger omtrent syv Kilometer fra Borgund Kirke. Gaarden, det gamle Spelingavik—Bjelkevik, har antagelig faaet sit Navn fra den store Tømmerdrift, der fra gammel Tid af foregik her. Borgund ansaa tidligere som Søndmørs »materielle og aandelige Midtpunkt«, hvor der pulserede et rigt Liv. Egnen havde mange historiske Minder, og den smukke, malerisk beliggende ifjor nedbrændte Kirke var berømt for sine kunstfærdige Billedskjærerarbejder.

Nicolai Astrup forblev i Embedet til sin Død, der indtraf 27. Januar 1743. Han blev begravet 5. Februar fra Borgund Kirke (Bilag 2 og Aktstykker 49—54).

*) N. Astrup benytter mærkeligt nok i Aaret 1710 tre forskellige Segl, de to ovenstaaende og et tredje, hans Monogram med samme Hjelmtegn som hine. Seglet med de tre Stjerner føres ogsaa af hans Son, Provst Niels Astrup i Ørskog, medens Sonnesønnen Præsten H. R. Astrup i Gryten kun benytter et Monogram. Dennes Son Kaptejn E. C. T. Astrup har i hvert Fald fra 1825 gjort Brug af et mere sammensat Vaabenmærke, afbildet ved hans Biografi. Hans Signet, stukket i smukt, engelsk Arbejde, ejes nu af hans Sønesøn H. E. Astrup i Christiania.

I September 1713 havde han ægtet Anna Elisabeth Ottosdatter Finde, født 1693, Datter af Sogneprest til Volden Otto Finde og Ingeborg Birgitte Glad. Ved sin Mands Død klager hun over den »jammerfulde og elendige Tilstand, hun med sine syv fattige og umyndige Børn er geraaden udi«, og til hvis Opdragelse hun intet eier, hvorfor hun ansøger om en liden Pension. Hun overlevede sin Mand i ti Aar og døde 1753, begravet 25. September fra Borgund Kirke.

Nicolai Astrup havde i sit Ægteskab elleve Børn (Ottende Slægtled).

OTTENDE SLÆGTLED.

1. CATHARINE,

født 24. Juni 1714 i Borgund, døbt 28. Juni. Hun ægtede 15. Februar 1748 i Borgund Iver Nielsen Leganger, født i Os Prestegjæld 1711, døbt 2. Juni. Han blev 1730 privat dimitteret til Universitetet i Kjøbenhavn fra Bergens Skole og reiste derefter, uden at fortsætte Studierne, til sin Hjemstavn, hvor han 1732 af Faderen fik Gavebrev paa Gaarden Færstad i Os. 1742 udnævntes han til Sørenskriver i Søndermør. Inden han Aaret efter tiltraadte sit Embede, boede han i Spilkeviken, hvor han lærte sin tilkommende Hustru at kjende, hvis Moder i 1747 overdrog ham en Anpart i Gaarden.

Han var beslægtet med sin Hustru i tredje Led. Leganger var af svagelig Helbred, thi allerede 1752 ses hans Svoger Peder Finde Astrup og før denne flere andre at have været konstitueret under hans Sygdom, og i September s. A. udnævntes hans Eftermand i Embedet. Han døde, kun 40 Aar gammel, og blev 10. August 1752 begravet i Borgund. Legangers Enke døde 31. Januar 1768 i Bergen.

2. OTTO FINDE ASTRUP,

fødtes 1715 i Borgund, døbt 12. December. Han sattes i Bergens Latinskole, hvorfra han 1736 kom til Kjøbenhavns Universitet. Efter at have bestaaet theologisk Examen i Kjøbenhavn, blev han 1745, 17. Marts, beskikket til personel Kapellan i Selje og endnu samme Aar, 13. August, til residerende Kapellan til Norddalen. 1767, 6. Marts, fik han Bestalling som Sogneprest sammesteds. Biskop Pontoppidan, der holdt Visitats her 1750, skriver, at han havde slette Studier og ringe Talegaver. Biskop Arentz, der visiterede 1767, bemærker, at hans Prædiken indeholdt en tør Moral, at han var af simpelt Væsen, men havde et front Gemyt. Han døde 30. December 1771. O. F. Astrup var to Gange gift, første Gang 28. Juni 1747 med Maren Samueldatter Finde, født 1702, død 1. Juli 1766, Datter af Sogneprest i Norddalen Samuel Finde og Cecilie Pedersdatter Hanning. Hun var beslægtet med sin Ægtefælle i tredje Led og havde

tidligere været gift med to af hans Forgængere i Kaldet. Deres Ægteskab var barnløst. Den 26. November 1767 indgik han i Norddalens Prestegaard sit andet Ægteskab med Martha Margareta Holtermann, født c. 1725 i Bergen, Datter af Købmand Carsten Henriksen Holtermann og Sara Davidsdatter Faye. Efter Mandens Død boede hun paa Gaarden Rellingen i Norddalen, hvor hendes Ægtefælle af Proprietær Hans Jørgen Reutz havde kjøbt et »Vaaningshus« til sin Hustru, paa den Betingelse, at det efter hendes Død skulde tilfalde Reutz' efterlevende Hustru eller Datter. Hun døde 19. December 1789 i Norddalen. Hendes Ægteskab var barnløst.

3. NIELS ASTRUP,

født 1717 i Borgund, døbt 5. September. Efter at være privat undervist i Hjemmet



Ørskog Prestegaard.

sattes han 1733 i Bergens Latinskole, hvorfra han 1736 blev dimitteret. Han blev immatrikuleret 31. Juli 1736, tog Aaret efter Baccalaugraden og 1739 anden Examen. 1740 bestod han theologisk Embedsexamen ved Kjøbenhavns Universitet, reiste derefter hjem og gik sin Fader til Haande »udi hans Embede, hvilket næsten havde draget hans Sind til at ansøge om at blive Faderen adjungeret mod Succession«. 1741 blev han Lærer for Provst H. J. Hjorts Søn i Ørskog, og da han fik Løfte om »Promotion«, besluttede han sig til at blive Prest. 1742, 9. November, blev han personel Kapellan hos Provsten, og beskikkedes 1759, 26. Januar, efter Hjorts Død til Sogneprest. I Ørskog Kirkebog har han nedskrevet følgende: »1759, 10. Søndag efter Trinitatis forrettede jeg efter Provst Augustin Meldals Forlangende og Tilladelse selv min Installation som Sogneprest til Ørskog og Søkkelvns Sogne og oplæste mit Kaldsbrev, samt det af Biskop O. Tidemand mig

meddelte Collatsbrev«. Han beretter endvidere som en Mærkelighed, at i de Aar han var Kapellan, blev alle Kald i Søndmør Provsti ledige, undtagen Borgunds Kald, og at han ansøgte om hvert af disse, »men at det ikke var Herrens Vilje at bøje Kongens Hjerter, førend han supplicerede om dette Kald«. Biskop Arentz, der holdt Visitats i Ørskog 1767, bemærker om ham: »Det var en ret evangelisk Prædiken over 1. Joh. 3, 3, jeg her hørte, hvor intet var udeladt af det, som tjener til Lærdom, til Trøst, til Optugtelse i Retfærdighed. Blandt Søndmørs flittige og retskafne Prester er visselig denne Mand ej den mindste. Han havde en vel oplært Ungdom at fremstille, ligesom han og selv er en god Katechet«.

Provst Niels Astrup, hvis Sønner Nikolai og Hans Rasmus var Kapellaner hos Faderen, døde 28. Juli 1792.

Han havde 11. December 1746 ægtet Gjertrud Magdalene Brandahl, Datter af



Ørskog Præstegaard.

Handelsmand Rasmus Hansen Brandahl og Maren Jensdatter Kiland, født 5. Oktober 1725, begravet 6 Juli 1810 i Ørskog. De havde sex Børn (Niende Slægtled I).

4. HANS NIELSEN ASTRUP,

født paa Spilkevik 23. Maj 1719, døbt 1. Juni, kom 1733 i Bergens Latinskole, blev 1738 Student og tog 1740 theologisk Examen. 1742, 9. Februar, blev han personel Kapellan hos Sognepresten i Os, Niels Leganger. I Anledning af den 1743 paabudte Formuesskat meddelte Astrup, at han i det Aar han har været Kapellan, »ej har kunnet udrede sig af den Gjæld, hvilken han som en fattig Student sluttelig ved sit Embedes Tiltrædelse har maattet paadrage sig«. Hans Indkomster var 100 Rdlr. aarlig og han logerede hos Sognepresten. Efter Legangers Død 16. Januar 1747,

ansøgte Astrup om at blive hans Eftermand som Sogneprest, men da Kaldet var blevet givet til Konsistorialraad G. Geelmuyden, indgav han Ansøgning om at erholde det residerende Kapellani hos ham, uden at forlange nogen Løn, før »Naadsensaaret« var udløbet. Biskop Erik Pontoppidan anbefalede hans Ansøgning med Ordene: »Hans Astrup er en retsindig og god Mand, meget vel meriterende at have det Kald, hans Formand haver havt«. Han blev samme Aar udnævnt til residerende Kapellan i Os og boede paa den ham udlagte Gaard Fuse i Fuse Anneks. Astrup ansaas for at være en fredsommelig og i sit Embede nidkjær Mand, men havde meget at døde af den trættekjære Sogneprest Geelmuyden. Han døde 25. September 1769.

Hans Astrup ægtede 1749 sit Sødskendebarn Gjertrud Garmann Leganger, født i Os 1730, døbt 25. April, død 10. December 1768 sammesteds, Datter af Provst og Sogneprest i Os Nils Iversen Leganger og Marie Fyren Finde. Hun var Halvsøster af Catharine Astrups Ægtefælle, Sorenskriver Iver Leganger. I sit Ægteskab medbragte hun Formue, idet Skiftet i hendes Bo udviste en Formue af 19,895 Rdlr.

De havde fem Børn (Niende Slægtled II).

5. HANS CHRISTIAN ASTRUP,

født paa Spilkevik, døbt 1721 Palmesøndag. Han forestod under Faderens Svaghed fra omtrent 1737 Fogedtjenesten og ansøgte efter hans Død om dette Embede, men fik det ikke. Senere blev han Bogholder ved »Manufakturiet«, en Arbeidsanstalt i Bergen. 1770 fik han Skjøde paa den smukke Eiendom Aastvedt med 16 Husmands-pladse nær ved Bergen i Hammers Prestegæld. Han boede her indtil han 1797 overdrog Gaarden »med Herligheder« til Juveler Arent Greve i Bergen. Han levede i sin egen Gaard i Bergen og kaldes »Pensionist uden Næring«. H. C. Astrup døde 26. Marts 1802 i en Alder af 81 Aar. Han ægtede første Gang omkring 1750 Anna Cathrine Rødberg, døbt 7. Oktober 1735, død 6. Maj 1765 i Bergen, Datter af Kjøbmand i Bergen Hans Rødberg og Elsebe født Reutz. Hun havde først været gift med Christian Ibsen. I andet Ægteskab blev han omkring 1760 viet til Henrikke Marie Ivendorff, døbt 21. December 1744, død 10. Juni 1805, Datter af Nikolai Ivendorff i Aasene og Anne Marie Smith, født Krøpelien. Hele hendes Formue beløb sig ved Opgjørelsen af Boet til 30 Rdlr.

Med sin første Hustru havde Hans Christian Astrup fem Børn, i sit andet Ægteskab ti Børn (Niende Slægtled III).

6. PETER ANDREAS ASTRUP,

født paa Spilkevik 1724, døbt 17. Januar, formentlig død som Barn.

7. PEDER FINDE ASTRUP,

født paa Spilkevik 1724, døbt 29. December. Han var vistnok konstitueret Sorenskriver i Søndmør efter sin Svoger Iver Leganger i Aarene 1752—54 og var da

bosiddende paa Spilkevik, der 1755 var bleven ham tilskjødet. 1790 boede han i Urvik i Borgund, og maaske fra 1791 i Rødve Sogn (Herø) paa Gaarden Leikanger, hvor han døde 1794. Ved Skiftesamlingen, der fandt Sted 12. September, meldte sig ingen Arvinger, »da de vidste, at Boet ikke blev tilstrækkeligt til Gjældens Afbetaling«. Formuen opgjordes til 35 Rdlr., Gjælden var 33 Rdlr., medens alene Skifteomkostningerne beløb sig til 42 Rdlr. Han havde 6. Søndag efter Trinitatis 1756 i Volden ægtet Boel Catharine Rodtwitt, født o. 1727, død 1792, begravet i Herø Palmesøndag, 65 Aar, 4 Uger gammel, vistnok Datter af Oberst Lauritz Rodtwitt og Johanne Holbeck. De havde et Barn, der døde som liden (Niende Slægtled IV).

8. JOHAN FRIMAND ASTRUP,

født paa Spilkevik 1727, døbt 2. December, døde, antagelig sindssvag, »hensat paa Manufakturhuset i Bergen«, begravet 14. Oktober 1783 i Bergens Domkirke Sogn.

9. INGEBOG DRUDE ASTRUP,

født paa Spilkevik 1729, døbt 6. Søndag efter Trinitatis, død i Barselseng 1765 i Kopervik i Avalsnes Prestegjæld, Stavanger Amt, begravet 5. December. Hun ægtede 16. Januar 1765 i Avalsnes Hans Carstensen Holtermann, døbt 14. Februar 1721 i Bergens Domkirke, død 1770 i Kopervik, begravet 29. November.

10. CARL FREDRIK ASTRUP,

født 1733 i Spilkevik, døbt 19. November. Han fik omtrent 1768 Tjeneste paa Skatmester, Greve H. C. Schimmelmanns Geværfabrik ved Hellebæk, og boede i Januar 1775, da han anmodede Greven om 50 Rdlr. til Husleie, i et Hus, som han havde leiet i Snekkersten ved Helsingør, hvor han holdt Skole og daglig underviste 36 Børn. Her døde han i trange Kaar 1780 og blev 11. Juni 1780 begravet fra Tikkjøb Kirke. Han var gift med Elise Sophie Buckhof, født omtrent 1734, død 1778 i Snekkersten, begravet 8. August fra Tikkjøb Kirke. Et Barn af deres Ægteskab levede 1775, men dets senere Skjæbne er ikke bekjendt.

11. ANNE SOPHIE,

født 1735 paa Spilkevik, døbt 12. September, formentlig død som Barn.

NIENDE SLÆGTLED.

I.

PROVST I ØRSKOG, SOGNEPREST NIELS ASTRUPS BØRN.

1. NIKOLAI ASTRUP,

født 6. December 1747, døbt 12. s. M., blev privat dimitteret fra Bergens Latinskole, var i nogen Tid Huslærer hos Raadmand van Deurs i Helsingør, bestod 1770 theologisk Embedsexamen og reiste derefter til Norge. Den 27. Januar 1774 blev han beskikket til personel Kapellan hos Faderen i Ørskog og 1. Juni 1787 residerende Kapellan i Voss. Han maa have været afholdt i sin tidligere Menighed, thi paa dennes Ansøgning udnævntes han 16. November 1792 til Faderens Eftermand i Embedet som Sogneprest i Ørskog. Han var i sine sidste Leveaar svagelig og døde 1802, begravet i Ørskog 6. April.

Ved sin Udnævnelse til Sogneprest har han selv i Ørskog Kirkebog nedskrevet følgende;

»I 1793, 25. Aug., 13de S. Trinit. forrettede jeg med Hr. Provst P. D. Baades Samtykke selv min Indsættelse som Sogneprest for Ørskogs og Sockelvns Menigheder og oplæste mit Kaldsbrev fra Hs. kgl. Majestæt Kong Christian den 7de, dat. 1792, 16. Novbr., samt det af Biskop O. Irgens mig meddelte Collats-Brev, dat. 1793, 28. Juni. Til dette Embede blev jeg kaldet fra Vosse res. Capellani, hvor jeg tjente i 6 Aar, efterat jeg tilforn havde været personel Capellan til Ørskog i 13 Aar. — Herre Jesu! Du ved alle Ting, Du ved, jeg elsker dig. Jeg vil saavidt det staar til mig, føre denne din Menighed med Kundskab og Forstand. Jeg vil, — jeg vil, — men — giv du mig Svage selv Kræfter dertil!

Nicolai Astrup.«

Nicolai Astrup blev 20. September 1779 i Søvik i Ørskog viet til Kirstine Margarethe Abelsæt, født 1754, død 2. November 1829 i Ørskog, Datter af Sogneprest til Harham, Henning Christophersen Abelsæt og Martha Margrethe Nagel. De havde syv Børn (Tiende Slægtled I).

2. ANNA ELISABETH,

født 19. Februar 1750 i Ørskog, død 1782 i Førde Prestegjæld, efterat have født en Søn, der døde 6 Uger gammel. Hun havde 26. Oktober 1780 i Ørskog ægtet Rasmus Henrik Tonning, der var født 4. August 1744 i Indviken. Han blev 1765 Student fra Bergens Skole, tog 1776 theologisk Embedsexamen, blev 1777 personel Kapellan i Førde, 1786 residerende Kapellan til Os, 1793 Sogneprest i Viken og 1806 i Hjelmland i Ryfylke, fra hvilket Embede han entledigedes 1823. Han døde 14. August 1835.

3. HANS RASMUS ASTRUP,

født 12. September 1754 i Ørskog, døbt 19. September, kom 1773 til Bergen, hvor en af Lærerne ved Latinskolen Magnus Wigebøe dimitterede ham til Universitetet 1776. Efter at have bestaaet den filosofiske Prøve Aaret efter ernærede han sig i 8 Aar som Huslærer i sit Hjemland, bl. a. hos Provst Heiberg i Nordfjord, i hvis Hus han levede i fem Aar. 1784 reiste han til Kjøbenhavn og tog theologisk Embedsexamen 5. Juli 1787; 16. November s. A. ansattes han som personel Kapellan hos Faderen i Ørskog. Under en Vakanse forestod han 1796 Stangvik Kald og blev 14. Juli 1797 beskikket til residerende Kapellan til Leikanger, hvor han formentlig boede paa Lunde Kapellangaard i Tjugum Sogn. 1805, 25. Januar, udnævntes han til Sogneprest i Grytten. Her forrettede han Tjeneste første Gang 9. Juni s. A.; blev indsat i Embedet af Provst Stub 16de S. efter Trinit., i hvilken Anledning han har nedskrevet i Stedets Kirkebog: »Den treenige Gud, Fader, Søn og Helligaand, give Naade til, at alle mine Embedsforretninger og mit ganske Levnets Forhold maa stedse vorde denne hans Menighed til Ophbyggelse og sand Veiledning til Salighed!«

Ifølge Gavebrev, dateret Jelle Gaard i Stranden 1792, 6. Januar, fik han af sin Svigermoder som »Hjemmegift« med sin Hustru tvende Gaardparter Heggebak og Drabløs i Valle Skibrede (Søkkelven, Søndmør), beregnet til 187 Rdlr. 48 Sk.

H. R. Astrup døde 27. Juli 1827 i Grytten. Han ægtede 28. Oktober 1791 Poulina Susanne Tønder, født 8. Marts 1768 paa Strandens Prestegaard, død 3. Juni 1834 paa Eikrem i sin Søns, Kaptein E. C. Astrups Hus. Hun var Datter af Provst og Sogneprest til Stranden Ebbe Carsten Tønder og Susanne Borchmann Angell. Hendes Descendens er adgangsberettiget til »Thomas Angells Legat« og til Understøttelse af den nu ophævede »Civile og adskillige Stænders Enkekasse« i Kjøbenhavn. I sit Ægteskab med Pastor H. R. Astrup havde hun sex Børn (Tiende Slægtled II).

4. PEDER ANDREAS ASTRUP,

født 2. December 1756, døbt 9. December i Ørskog, død sammesteds 6. Juni, begravet 18. Juni 1758.

5. PEDER CHRISTIAN ASTRUP,

født 18. Oktober 1758 i Ørskog. Han var først Fuldmægtig ved Søndmør Fogderi og Lensmand for Valle Skibrede i Søkkelven, Anneks til Ørskog, men maatte paa Grund af Sygelighed tage sin Afsked. Senere eiede han Gaarden Søholt i Ørskog, som han 1795 maatte afstaa til Odelsprætendenten Kaptein Torbjørn Synnestvedt, og derefter Gaarden Blindem i Søkkelven til sin Død 8. Juni 1826. Han ægtede 9. Maj 1793 i Ørskog Petrine Severine Honningdal, født 16. April 1765, død 19. Oktober 1822, Datter af Gjæstgiver paa Skibenhæs Gaard i Nordfjord Ole Pedersen Honningdal og Mette Christine Rue. Deres Ægteskab var barnløst.

6. MAREN SOPHIE,

født 18. Oktober, døbt 22. Oktober 1762 i Ørskog, død 12. Maj 1782 sammesteds.

II.

KAPELLAN I OS HANS ASTRUPS BØRN.

1. NILS ASTRUP,

døbt 7. Januar 1751, død 4 Dage 2 Timer gammel.

2. NILS ASTRUP,

født 1753, begravet 27. April, to Timer gammel.

3. MARIA FINDE,

født 18. September 1754, viet 14. Maj 1776 paa Færstad Gaard hos Enkeprovstinde Marie Leganger af Stiftsprovst i Bergen Hans Mossin til dennes Svoger Herman Reinhold Fleischer. Han fødtes 2. Juli 1736 paa Hesthammer Gaard i Kinservig og fik 1768 Skjøde paa Lekve Gaard i Voss, et betydeligt Jordegods, hvortil foruden Kirken i Voss hørte flere mindre Gaarde. Han efterlod sig ved sin Død 30. December 1824 en Formue paa 14,519 Speciedaler. Fleischer var en anset Mand, hvem Kongen havde benaadet med Krigsraadstitelen. Af Børnene ægtede Datteren Karen Henrikke Baron Christian Henrik de Hoff Rosencrone, Friherre til Baroniet Rosendal, hvis Dattersøn, Dr. med. Weiss Rosencrone nu eier Baroniet. Fleischers Efterkommere paa Mandssiden er endnu i Besiddelse af Lekve Gaard. Fru Maria Fleischer døde 12. December 1803 paa Lekve.

4. ANNA ELISABETH,

født 6. Januar 1758, døbt i Fuse Kirke 10. Januar, gift 31. Maj 1782 med Søren Schjelderup. Han fødtes 11. Oktober 1734 i Botne Prestegaard (Jarlsberg), blev 1753 Student, var 1754—60 Huslærer hos Geheimeraad Levetzow i Aarhus og Kjøbenhavn, tog 1761 juridisk Examen og var derefter Lærer for den unge Greve Wedel Jarlsberg, indtil han 1765 blev Sorenskriver i Indre Sogn og fra 1775 i Hardanger og Voss. 1776 fik han Skjøde paa Hesthammer Gaard, hvor Schjelderup døde 16. Juni 1790. Hans Enke boede 1801 med sin Datter paa Gaarden Ullestad i Vossevangen. Hun døde 9. Februar 1826.

5. DRUDE FRIMAND,

født 1760, døbt 22. August i Fuse Kirke, blev 14. Maj 1779 paa Færstad Gaard viet til Jochum Krüger. Denne var født 1743 i Bergen (døbt 25. Juni), blev 1761 Student fra Bergens Latinskole og tog 1763 theologisk Examen, fik 1768 Ansættelse som personel og 1778 som residerende Kapellan i Os, i hvilket Embede han døde 18. April 1786. Enken levede endnu 1801, uden at oppebære Pension, i Fuse Prestegaard, men brugte en Part af Gaarden Øvstad. Hun har sikkert havt Midler, thi hun havde foruden tvende Opfostringsbørn, tre Tjenere, to Piger og en Gut i Huset.

Fru Drude Krüger døde 23. August 1833.

III.

BOGHOLDER HANS CHRISTIAN ASTRUPS BØRN.

1ste Ægteskab.

1. EN SØN,

født omtrent 1760, begravet 10. Januar 1763 i Bergens Domkirkesogn.

2. EN SØN,

født 1762, begravet 4. Februar 1763.

3. EN DATTER,

født 1762 (Tvilling), begravet 26. Maj 1763.

4. EN SØN,

født 1763 (?), begravet 18. Marts 1764 som de to førnævnte i Bergen.

5. ANNA ELISABETH,

født omtrent 1764, begravet 31. December 1790, 26 Aar gammel.

2det Ægteskab.

6. NICOLAI HENRIK ASTRUP,

døbt 3. Februar 1767 i Bergens Hospitalskirke, død 8. December samme Aar.

7. ANANIAS CHRISTIAN ASTRUP,

døbt 3. Februar 1769 sammesteds, var 1790 Kontorist hos Sorenskriver Schjelderup

i Voss, gift med hans Kusine, og i hvis Dødsbo han gjør Fordring paa tilgodehavende Løn af 28 Rdrl. Naar han døde vides ikke.

8. NICOLAI IVENDORFF ASTRUP,

født 1771, døbt 14. Oktober i Aasene Kirke, var Styrmand, da han 1801 opholdt sig hos Faderen i Bergen, og dengang ugift.

9. MARIE DOROTHEA,

døbt 10. December 1772, død 19. April 1844, begravet i Nykirke Sogn i Bergen, viet 1795, 3. Februar, i Aasene Kirke til Sjømand Didrik Ellertsen, døbt 2. December 1768 i Nykirke i Bergen. 5 Børn.

10. OTTO FINDE ASTRUP,

døbt 1. Februar 1775 i Aasene Kirke, død 26. Januar 1834 i Bergen som Skriver hos Kæmneren.

11. CHRISTINA HENRIKKE,

døbt 28. November 1776 i Aasene Kirke, død 16. Februar 1844 i Bergen. Ugift.

12. CATHARINA MARIE,

døbt 18. Februar 1778 i Aasene Kirke, død 1. Oktober 1869 i Zander Kaaes Stiftelse i Bergen, i hvilken hun havde boet fra 1846 som Enke.

13. JOHAN CHRISTIAN ASTRUP,

døbt 22. Oktober 1779 i Aasene Kirke, kom som ungt Menneske til Handelsstedet Guldholmen i Tanen i Finmarken, hvor han blev Handelsfaktor for bergenske Kjøbmænd, hvilken Stilling han indtog 1806, medens han 1810 beklædte Ombudet som Lensmand i Tanen, den Gang Anneks til Lebesby i Finmarken. Han døde omtrent 1843. Lensmand Astrup blev 1806 i Tanens Kirke viet til Anna Catharine Rasmusdatter, født 8. August 1784 i Tanen, død o. 1854, Datter af Skolelærer i Tanen Rasmus Mikkelsen og Ragnhild Olsdatter.

I deres Ægteskab fødtes syv Børn (Tiende Slægtled III).

14. GJERTRUD GARMANN,

døbt 25. Maj 1781 i Aasene Kirke, gift omtrent 1810 med Lauritz Thurah Thrup og havde med ham 6 Børn. Han fødtes 1786 i Nykjøbing paa Mors (døbt 12. Juli), kom 1801 til Norge som Skrivedreng hos sin Farbroder Sorenskriver Lauritz Bentzen Thrup i Egersund, var 1805—6 Fuldmægtig hos Amtmanden i Stavanger Ulrik Vilhelm Koren, reiste derefter til Kjøbenhavn, hvor han tog juridisk Examen 1807 og

under Byens Beleiring traadte i Tjeneste i Livkorpset. En Bombe berøvede ham alle hans Eiendele. Efter at have været Prøveprokurator nedsatte han sig 1809 som Sagfører i Egersund og var fra 1814 bosiddende i Christianssand som Sagfører og Fuldmægtig hos Stiftamtmand O. R. Schouboe. 1820 blev han udnævnt til Raadhusskriver i Bergen, en Stilling, han indehavde til sin Død, der indtraf 1839; begravet 13. Juli fra Bergens Domkirke. Hans Hustru var allerede død 27. Marts 1827 i Bergen. Han var Søn af Degn i Hvidborg ved Nykjøbing, Andreas Winding Thrup og Henriette Christine Jacoba Thurah.

15. HANS CHRISTIAN ASTRUP,

døbt 18. Januar 1785 i Aasene Kirke, var 1802 hjemme ved Faderens Død, men hans senere Skjæbne kjendes ikke.

IV.

PEDER FINDE ASTRUPS SØN:

NIKOLAI ASTRUP,

født 1757 i Borgund, begravet 23. April, to Timer gammel.

TIENDE SLÆGTLED.

PROVST I ØRSKOG NICOLAI ASTRUPS BØRN.

1. NILS ASTRUP,

fødtes 10. November 1778 i Ørskog, var 1801 Kontorist hos Sorenskriver Lars Weidemann i Aalesund, bestod dansk juridisk Examen og ansattes som Kopist ved Rentekammeret i Kjøbenhavn, hvor han udmærkede sig under Englendernes Bombardement 1807. Som Belønning modtog han et Gulduhr med Indskrift: »For Trofasthed fra 2. til 6. September 1807«. Dette Uhr eies nu af hans Sønesøn, Doktor Nils Astrup i Narvik. Han udnævntes 1813, 26. December, til Foged i Raabygdelaget og Nedenæs, hvor han først boede paa Nordre Herefoss i Herefoss Prestegjæld, som den Gang var Fogedgaard.

Her er ogsaa hans to ældste Børn født. Ved 1820 flyttede han til Aamlid Prestegjæld, hvor han boede paa Gaarden Tveit. 1822 ansattes han som Foged i Solør og

Odalen, hvor han købte og beboede Gaarden Grusæt i Grue Prestegjæld. I Aarene 1821—22 var han Stortingsrepræsentant for Nedenæs og Raabygdelagets Amt, i Aaret 1821 tillige Vicesekretær i Stortinget og 1822 i Odelstinget. Han sad som Medlem i flere forskellige, vigtige Kommiteer (bl. a. for Bergværks- og for Udskiftningsloven). Niels Astrup døde 26. September 1835 paa Rigshospitalet i Christiania.

Han blev 21. August 1816 i Molde viet til Ingeborg Ross Müller, født 24. Maj 1788 i Trondhjem, død 8. Oktober 1848 i Grue Prestegjæld, Datter af Kjøbmand Ole Corneliusen Ross Müller og Anne Marie Brandt.

I deres Ægteskab fødtes ni Børn (Ellevte Slægtled I).

2. GJERTRUD MARIA,

født 3. Februar 1780 i Ørskog, gift 3. Februar 1803 i Ørskog med Hans Jørgen Reutz Synnestvedt og havde med ham 10 Børn. Han fødtes 20. April 1777 i Norddalen, var først Page ved Kong Christian VII's Hof og blev Secondlieutenant ved norske Livregiment i Kjøbenhavn. 1802 blev han Vejmaster i Romsdals og Søndre Trondhjems Amt, forfremmedes til Kaptejn og beskikkedes 1827 til Sø- og Landkrigskommissær i Trondhjems Distrikt. I Aarene 1815—16 var han Stortingsrepræsentant for Romsdals Amt, boede i flere Aar paa Rellingen i Norddalen og købte 1809 den smukke Ejendom Aarø paa Fanestranden ved Molde, hvor han boede indtil sin Død, der indtraf pludselig 21. Juni 1841 paa en Embedsrejse paa Hitteren; hans Lig førtes Aaret efter til Bolsø Kirkegaard. Hans Hustru var død tidligere, 13. November 1827 paa Aarø, begravet paa Bolsø Kirkegaard. Hans Forældre var Kaptein Ludvig Thorbjørnsen v. Synnestvedt og Anne Elsebe Reutz.

3. HENNINGE MARGARETHE,

født 10. Juli 1781 i Ørskog. Hun ægtede 13. August 1811 Hans This Leganger, født 4. Juni 1776 i Eid Prestegjæld og havde med ham 2 Børn. 1791 blev han Underofficer ved Stryns Kompagni, 1803 Sekond- og 1808 Premierlieutenant, forfremmedes 1812 til Kaptejn i Bergens Brigade og blev 1818 Chef for Gloppens Kompagni i Nordfjord. 1841 fik han efter Ansøgning Afsked. Leganger drev paa Myrvoldshaugen i Eid et ikke ubetydeligt Gaardsbrug og var en Tid lang »en bekjendt formuende Mand«. Han betegnes som en dygtig Militær og en særdeles retskaffen Mand. I sine sidste Aar sad han i trange Kaar, kom i Gjæld og maatte pantsætte sine Ejendele. Leganger døde 15. Juni 1842 paa Myrvoldshaugen. Hans Hustru var allerede død 10. September 1819. Han var Søn af Sogneprest til Eid Samuel Bugge Leganger og Anne Laurentse Nagel.

4. ANNA ELISABETH,

født i Ørskog 24. Juli 1785, gift sammesteds 11. Oktober 1820 med Lars Jessen, født 1. Marts 1772 ved Egeskov paa Fyn. De havde 2 Børn. Han blev 1794 Student fra

Odense Skole og tog 1802 theologisk Examen. 1807 blev han Kapellan i Overhallen, 1811 beskikket til Sogneprest i Kautokeino, 1818 i Ørskog og 1829 til Stadsbygden, hvor han døde 3. Juni 1835. Biskop Pavels, der 1820 visiterede i Ørskog, betegner ham som en god og velmenende, men svag og uselvstændig Mand. Hans Enke flyttede efter Mandens Død til Trondhjem, hvor hun døde 9. April 1839. Hans Forældre var Peter Jessen og Anna Sophie Bergh.

5. HENNING MARTIN ASTRUP,

født 12. Marts 1787 i Ørskog, reiste som ung, maaske sammen med sin ældste Broder, til Kjøbenhavn, hvor han en Tid var ansat i en Vinhandlerforretning. Ligesom Broderen fik han for sit Forhold under Kjøbenhavns Belejring et Gulduhr med Indskrift »For Trofasthed fra 2den til 6te September 1807«. Dette ejes nu af hans Søn Stadshauptmand Harald Astrup i Christiania.

1810 vendte han tilbage til Norge og skildres i Passet som middel af Væxt, med brunt Haar og brune Øine. Han tiltraadte i Larvik en Post hos Grosserer Mathias Sartz, en af de fire Interessenter, der 1817 købte Grevskabet Laurvigen med Fritzøe Værk af den danske Konge, og blev indtil 1827 i Sartz' Forretning, hvorefter han selv etablerede sig. Han omtales som en i sin Fremtræden beskeden og fordringsløs Mand, arbejdsom og punktlig. Astrup, der 1830 købte den mærkelige, gamle Gaard, nu Dronningens Gade 1, i Larvik, var 1838 en af Stifterne af Byens Sparebank. Han døde 13. April 1845. 1823 ægtede han Maren Dorothea Lohrbauer, født 13. Januar 1791 i Christiania, død 20. Maj 1885 i Larvik, 94 Aar gammel, Datter af Skomagermester Johan Ludvig Lohrbauer og Maren Dorothea Møller.

De havde i sit Ægteskab sex Børn (Ellevte Slægtled II).

6. PETER ANDREAS ASTRUP,

født 10. December 1790 paa Voss, var endnu 1826 Kontorist hos sin Broder, Foged Nils Astrup i Solør, hvor han formentlig omtrent 1830 blev Lensmand. Hans Distrikt omfattede den Gang Vaaler, Hof og Aasnes Prestegjæld. I Aasnes købte han omtrent 1830 Nygaarden, hvor han boede til sin Død; eiede ogsaa Gruen og nogle mindre Gaarde. Han døde 4. Februar 1859 som Lensmand i Solør. P. A. Astrup blev 23. December 1831, paa Grusæt i Grue, viet til Karen Sophie Tønder, født 19. Juli 1800 i Fredriksstad, død 11. April 1883 paa Nygaarden, Datter af Kjøbmand og Borgerkaptein i Fredriksstad Ole Haagensen Tønder og Hustru Inger Marie.

Deres Ægteskab var barnløst.

7. MARTHA SOPHIE,

født 14. Juli 1792 paa Voss, død 8. August 1848, begravet paa Søkkelvns Kirkegaard, gift 30. Maj 1844 i Ørskog med Enkemand Lars Thommesen, Handelsmand paa Gaarden Tusvigen i Søkkelven. Ingen Børn.

II.

SOGNEPREST TIL GRYTTE HANS RASMUS ASTRUPS BØRN.

1. GJERTRUD SUSANNE,

født 22. Oktober, døbt 26. Oktober 1792 i Ørskog. Hun ægtede 9. Januar 1819 Christian Frederik Møllerup Lied. De havde i sit Ægteskab 7 Børn. Han fødtes i Trondhjem 1793 (døbt 3. Mai i Frue Kirke). Allerede 1810 var han Officer, blev 1826 Premierlieutenant og 1830 Kaptein i Trondhjems Brigade. 1835 arvede han efter sin Svigermoder en Halvpart af Gaarden Brunstad. Kaptein Lied døde 24. Januar 1857 i Eidsvaagen, Næssets Prestegjæld. Hans Enke flyttede efter hans Død til Aalesund, hvor hun 12. November 1878 afgik ved Døden i Huset hos sin Svigersøn Provst Joseph Jervell. Kaptein Lied var Søn af Kaptein Poul Mathias Lied og Bolette Cathrine Møllerup.



Kaptein E. C. T. Astrups Segl 1825.

2. EBBE CARSTEN TØNDER ASTRUP,

født 22. Januar 1794 i Stranden Prestegjæld; blev 1812, 11. November, udnævnt til Sekondlieutenant uden Anciennitet med yngste Gage, 114 Rdlr. I Slutningen af Aaret 1813 blev han tjenestgjørende Secondlieutenant, 1825, 4. Februar, Premierlieutenant, og forfremmedes 1837, 10. September, til Stabskaptein ved Trondhjemske Brigades hvervede Musketerkorps, samt Chef for Guldalske Kompagni. 1841, 12. Januar, udnævntes han til Chef for Holtaalske Kompagni af Trondhjemske nationale Jægerkorps og blev 1842, 8. August, Chef for Hevneske Kompagni i samme Brigade. Ifølge Ansøgning blev han 1858, 6. Februar, som Kaptein og Chef for Gryttenske Kompagni afskediget med en aarlig Pension af 400 Speciedaler, samt midlertidigt Dyrtidstillæg af 50 Speciedaler aarlig. Efter sin Moder arvede han 1835 Gaarden Kirkehø, som han 1840 afhændede for 256 Speciedaler (1024 Kr.). Desuden arvede han en Halvpart af Gaarden Brunstad (den anden tilfaldt, som nævnt Svogeren, Kaptein Lied). Aar 1830 købte Astrup Gaarden Nordre Eikrem, smukt beliggende paa Fanestranden ved Molde, hvor han boede indtil 1862, da han solgte Gaarden til Herman D. Nico-

laysen. Han boede derefter paa Molde, hvorfra han senere flyttede til Christianssund. Her købte han en ved Torvet og den gamle Kirke beliggende Gaard, der efter hans Død solgtes til Dr. Borchgrevink. Han afgang ved Døden 14. Oktober 1888 i Christianssund. Yderligere indgaaende Meddelelser om ham, særlig hans Forhold under Krigen 1807—14 findes i Exkurs IV.

Kaptein Astrup ægtede 16. Oktober 1829 i Christianssund Mortine Helsing, født 23. Juli 1803, død 16. August 1875, Datter af Kjøbmand Morten Olaus Helsing og Hustru Ragnhild, født Vold. De havde sex Børn (Ellevte Slægtled III).

3. NILS ASTRUP,

født 24. Oktober 1796 paa Gaarden Jelle, døbt i Strandens Kirke, død 27. Juli 1797.

4. NILS ASTRUP,

født 26. April 1799, døbt 7. Maj i Tjugums Kirke, Leikanger Provsti, død 19. December 1801.

5. JENS LUND ASTRUP,

født 5. Juni 1801 paa Lunde Kapellangaard i Leikanger, død 24. Juni s. A.

6. NICOLINE,

født 26. December 1802, død 4. Marts 1808.

III.

LENSMAND I TANEN JOHAN CHRISTIAN ASTRUPS BØRN.

1. HENRIKKE MARIE,

døbt 6. Søndag efter Trinitatis 1806 i Tanens Kirke.

2. HANS GARMANN ASTRUP,

født 22. November 1807, begravet 18. September 1810.

3. NICOLAI RASMUS ASTRUP,

født 29. Maj 1810, døbt 3die Søndag efter Trinit., gift 23. Juli 1836 i Tanen med Karen Klemetsdatter.

4. HANS GARMANN ASTRUP,

født omtrent 1811, gift 15. September 1844 i Tanen med Karen Olsdatter.

5. JOHAN CHRISTIAN ASTRUP,

døbt 25. Februar 1813 i Tanen, besøgte Trondenes Seminarium, hvorfra han blev dimitteret 1832, og fik Ansettelse som Skolelærer og Kirkesanger i Tanen, hvor han døde 25. Juni 1860. Han ægtede 13. Juli 1836 i Tanen Abelone Cathrine Abelsted, født omtrent 1812, død 25. Juli 1865.

De havde fem Børn (Ellevte Slægtled IV).

ELLEVTE SLÆGTLED.

I.

FOGED NILS ASTRUPS BØRN.

1. NICOLAI ASTRUP,

født den 27. Juli 1817 i Herefoss Prestegjæld; blev Student 1835 efterat være bleven forberedt til Artium sammen med flere andre Gutter i Huset hos Sogneprest i Vinger Rynning. 1840 tog han juridisk Embedsexamen, var derefter i flere Aar Fuldmægtig hos »Præsident« Arntzen, Sorenskriver til Solør, Vinger og Odalen, og blev ved dennes Død i en ganske ung Alder konstitueret som Sorenskriver. Senere fungerede han i en Række af Aar som Flødningsinspektør og Forligelseskommisær i Solør og var i denne Tid ogsaa Stortingssuppleant, medens han samtidig drev en stor Gaard Grøset, som han havde overtaget efter sin afdøde Fader. I denne Tid klagede Sagførerne over, at de ingen Sager fik, da Astrup forligte alle.

Aar 1860 udnævntes han til Sorenskriver i Salten, med Bopæl paa Sorenskrivergaarden Støver, en Mils Vei indenfor Bodø, hvor han tillige var By- og Raadstuskriver.

Han talte siden ofte med Begeistring om sine Reiser paa egne Husbaade i den storartede Natur, men det fugtige Klima bekom ham ikke vel, idet en Asthma, som ogsaa tidligere havde plaget ham, tiltog i høj Grad.

Herfra forflyttedes han i 1871 til Valdres, hvor han fungerede som Sorenskriver indtil sin Død Vaaren 1881. Som Sorenskriver i Valdres boede han paa Embedsgaarden »Lundene« i Nordre Aurdal. Han døde den 26. Maj 1881 i Christiania.

Kort før hans Død læstes i »Morgenbladet« følgende fra Nordre Aurdal indsendte Omtale af Astrups Forhold som Embedsmand: »De ældre blandt os mindes mange

brave dygtige Embedsmænd her, dog har ingen efter vort Skjøn udfyldt sin Plads bedre end Sorenskriver Astrup; ingen har lagt for Dagen et større Retsind og været besjælet af en større Iver efter at varetage sine Pligter, de smaa og ubetydelige med lige saa stor Omhu og Flid som de større og vigtigere. For de Fattige og Værgeløse har han været en sand Fader, en ægte Henrik Wergeland. Efterat Sorenskriver Astrup kom herop, er mangen Uorden stanset, ligesom en Mængde Processer ved hans Takt og velvillige Raad er blevet hævet; han har erhvervet sig et agtet og elsket Navn iblandt os ved sit Retsind og opofrende Arbejde.

I et af Lærer Kolsrud forfattet Digt, som efter hans Død læstes i en af Aviserne, hedder det om ham:

»For Pligtens, Sandheds, Retfærd's Sag,
Dit Hjerte slog saa varme Slag«.

I det Hele udtrykker dette Digt en Tak fra Valdresen for hans dygtige Dommervirksomhed og en Pris af hans aabne varme Karakter. Et Særpreg i denne var Kraft og Myndighed, der tidlig blev udviklet, idet han allerede fra 18 Aars Alderen, da han mistede sin Fader, blev Familiens Overhoved og sin Moders fornemste Støtte.

Hans Hustru, Anne Johanne, født Døderlein, i hvis Karakter Bestemthed paa en lykkelig Maade fandtes forenet med Mildhed, var ham en trofast Medhjælp, der ofte dæmpede hans mere varmbloedige og heftige Sind. Det var derfor et haardt Slag for ham, da hun Vaaren 1878 blev revet bort fra ham. Hun havde i Nordland faaet en haardnakket Hoste, der medvirkede til at hun paa nogle Dage bukkede under for en Lungebetændelse, formentlig paadraget ved en Tur til Naboprestegældet for at overvære Sønnen Hans' Indvielse til Prest.

Sorenskriver N. Astrup ægtede den 12. Oktober 1842 i Vor Frelsers Kirke i Christiania Anne Johanne (Hanna) Døderlein, født den 8. Oktober 1818, død 16. April 1878 i Aarstad, Datter af Overlærer ved Christiania Kathedralskole og Redaktør Christian Døderlein og Anne Johanne Ottesen.

I deres Ægteskab fødtes elleve Børn (Tolvte Slægtled I).

2. ANNE MARIE,

døbt 28. Marts 1819 i Herefoss, død 28. Juni 1821 i Aamli Prestegjæld.

3. OLE CHRISTIAN ASTRUP,

født 15. Oktober 1820 i Aamli. Han blev privat dimitteret til Christiania Universitet 1840, tog Aaret efter anden Examen og var indtil 1858 ansat som Kontrollør i Hede-markens Distrikt, da han ved Stipendium reiste til Sverige for at uddanne sig i Udskiifningsvæsenet. 1859 blev han ansat som Udskiifningsformand i Nordre Bergenhus Amt med Bopæl i Vik i Sogn, hvorefter han fra 1866 boede i Sogndal. Paa Grund af Sygelighed fratraadte han 1872 sin anstrængende Post og ansattes som Kontrollør

i Mjøsdistrikterne med Bopæl paa Lillehammer fra 1874, hvor han 19. August 1876 afgik ved Døden. O. C. Astrup var to Gange gift, i første Ægteskab 28. December 1860 med Johanne Christine Uchermann, født 25. September 1839 i Indviken, død 6. December 1861 i Vik, Datter af Sogneprest til Gloppen Arnt Uchermann og Anna Stang (Søster af Statsminister Fr. Stang). Efter sin første Hustrus Død ægtede han 5. April 1863 hendes Søster Henriette Magdalene Uchermann, født 8. Marts 1841, der som Enke bor hos sin Svigersøn Pastor Lunde. I første Ægteskab havde Kontrollør Astrup et, i andet Ægteskab otte Børn (Tolvte Slægtled II).

4. ANNE MARIE LOUISE,

født 7. August 1822 i Aamli. Hun ægtede 12. Oktober 1852 Haagen Ludvig Bergh, født 24. Februar 1809 i Christiania, blev 1827 Student og 1830 theologisk Kandidat. 1831 blev han beskikket til personel Kapellan i Øiestad og 1835 til residerende Kapellan til Hof i Solør. 1848 kaldtes han til Sogneprest i Aasnes og 1857 til Sogneprest til Skjeberg. Han var Stortingsrepræsentant fra Hedemarkens Amt i Aarene 1845, 48, 51, 54 og 57, for Smaalenenes Amt 1858—59, 60 og 62—63, var stadig Medlem af Lagtinget, dets Sekretær i 1848 og dets Præsident 1853—63. Han var Medlem af Kroningsdeputationer 1854 og 1860. I 1860 var han Medlem af Specialkomiteen vedk. Statholdersagen. Han døde 10. Marts 1863 i Christiania under et Ophold paa Stortinget. R. St. O. O. Hans Hustru overlevede ham indtil 24. Oktober 1888. Hendes Død indtraf i Christiania.

5. CHRISTINE MARGARETA,

født 5. Maj 1824 i Grue, boede i mange Aar paa Gaarden Saalsaabø i Nordre Aurdal med begge sine nedennævnte Søstre; fra 1902 paa Bruflat i Elmedalen hos sin Brodersøn Lensmand Henning Astrup.

6. HENNINGE MATHILDE,

født 20. December 1825 paa Grue; bor paa Bruflat.

7. HANS PETER SEVERIN ASTRUP,

født 13. April 1827 i Grue, død 19. November 1901 som Landhandler og Eier af Vaaløbækken i Vaaler Herred, Solør. Han ægtede 12. Oktober 1860 i Aasnes Kirke Amanda Petrea Cathinka Lie, født 4. Oktober 1834 i Fredriksstad, Datter af Fyrvogter Nils Lie og Augusta Marie Tønder. I deres Ægteskab fødtes 6 Børn (Tolvte Slægtled III).

8. LAURA MARIE,

født 5. April 1829 i Grue; bor paa Bruflat.

9. CARL MARTIN ASTRUP,

født 19. Januar 1830 i Grue, død 24. November 1871 som Landmand og Eier af Gaarden Vaaler i Vaaler Herred. Han blev 13. Januar 1859 i Aasnes viet til Christiane Glorvigen, født 24. December 1831 i Aasnes, Datter af Arne Glorvigen og Helene Kornstad. Hun fødte sin Mand sex Børn (Tolvte Slægtled IV).

II.

KJØBMAND I LARVIK HENNING MARTIN ASTRUPS BØRN.

1. MATHIAS LUDVIG NICOLAI ASTRUP,

født 1. Februar 1824 i Larvik, død 5. Februar 1895 som Kjøbmand i sin Fødeby. Han ægtede 8. December 1854 i Sandherred Lovise Larsen, født 12. November 1829, død 24. Maj 1883 i Larvik, Datter af Eiendomsbesidder Larsen ved Sandefjord. Efter hendes Død blev han 23. April 1885 gift med Caroline Johanne Pettersen, født 1858 i Trondhjem, Datter af Malermester Lars Pettersen og Sophie Magdalena Dahl. Hun lever i Trondhjem som Enke. I sit første Ægteskab havde M. L. N. Astrup fire Børn, i sit andet Giftermaal en Søn (Tolvte Slægtled V).

2. CHRISTINE DOROTHEA,

født 4. November 1825 i Larvik, død 29. September 1843 sammesteds.

3. CAROLINE FREDERIKKE,

født 9. Juni 1827, død 4. August 1899 i Christiania, gift 16. November 1849 med sin Fætter Alexander Theodor Bergstrøm, født 16. Juli 1821 i Christiania, først Kjøbmand i Larvik, og fra 1855 Prokurist hos Grosserer Peder A. J. Berg; efter dennes Død Bogholder ved Christiania Seildugsfabrik, død 14. Juli 1893 i Christiania. Han var Søn af Alexander Jonas Bergstrøm og Hustru Louise Cathrine Cicilie Lohrbauer. Deres Ægteskab var barnløst.

4. THORVALD ASTRUP,

født 31. Oktober 1830 i Larvik, død 1. Maj 1876 ved et Ulykkestilfælde. Skibsfører. Han var meget afholdt for sin hæderlige og venlige Karakter.

5. HARALD ASTRUP,

født 12. Maj 1831 i Larvik. Efter Faderens Død kom han 16 Aar gammel til Købmand H. F. Løkke i Christiania, oprettede 1857 sammen med sin senere Svoger Carl Dürendahl Smith († 1866) Handelshuset Astrup & Smith. Fra 1863 drev han Forretning under eget Firma Harald Astrup, men optog 1888 sin Hustrus Brodersøn Julius Døcker-Smith som Kompagnon, saa at Firmaet atter kom til at hedde Astrup & Smith. 1866 købte han til Bolig Justitiarius F. M. Junghaus' Løkke Nr. 7 ved Wergelandsbakken, hvilken han solgte til H. A. Erichsen 1888. Han købte 1877 Gaarden Nr. 8a i Dronningens Gade, hvor Forretningen siden har været drevet. I Aarene 1874—79 var han Stadshauptmand i Christiania og deltog i en kongelig Kommission for Omordning af Borgervæbningen. Han har i en Aarrække deltaget i det kommunale Liv, først som Medlem af Formandskabet (1875—78), senere af Repræsentantskabet (1878—89) og blev 1893 valgt til Forligelseskommissær, gjenvalgt 1896, 1899 og 1902. Fremdeles har han været Medlem af Bestyrelsen for Christiania Handelsstands Forening, og i flere Aar Foreningens Viceformand. Han er Formand i Direktionen for Christiania Søforsikringsselskab. 1875 blev han Ridder af Wasarordenen. 1868 oprettede Harald Astrup og Hustru ifølge hans afdøde Svigerforældres Ønske »Jørgen Smiths og Hustrus Familielegat«, stort 16,000 Kr. (4000 Spd.). Han blev 1. November 1861 i Christiania viet til Johanne Emilie Smith, født 29. April 1836, Datter af Skibsrheder i Christiania Jørgen Christian Smith og Johanne Caroline Torgersen. I deres Ægteskab fødtes 9 Børn (Tolvte Slægtled VI).

6. MARINUS ASTRUP,

født 1833 i Larvik, død s. A.

 III.

KAPTEIN EBBE CARSTEN TØNDER ASTRUPS BØRN.

1. HANS RASMUS ASTRUP.

Hans Rasmus Astrup blev født paa Eikrem ved Molde den 17. August 1831. Han voksede op i Søskenkredsen i Forældrenes Hus, indtil han naaede Skolealderen, og blev 1841 sat i Kristianssunds Borgerskole, der var anset for bedre end Moldes Skole. I Kristianssund modtoges han i Huset hos sin Mormor, Fru Ragnhild Helsing, som han altid erindrede med kjærlig Taknemmelighed, og efter hendes Død 1846 hos sine Mostre, først hos Enkemadame Thompsen, senere hos Provstinde Schaanning. Han havde saaledes et godt Hjem i Kristianssund i sine Skoleaar, og i

Ferierne var han hjemme hos sine Forældre ved Molde. I Skolen gjorde han gode Fremskridt og stod sig derfor meget vel med sine Lærere, den senere Provst Moses og Kandidat Bocklum.

Fra sit 16de Aar bestemtes han til at træde ud i Livet og slutte sin Skolegang. 1847 fik han Plads i Kontoret hos Kjøbmand Hans Clausen i Vaagen i Kristiansund. Efter Tidens Skik boede Kontoristerne i Principalens Hus sammen med dennes Familie, saa det ikke skortede de unge vordende Forretningsmænd paa Retledning eller Tilsyn. Principalen fik paa sin Side den bedste Anledning til at lære sine Betjentes personlige Egenskaber at kjende, og efter nogle Aars Forløb satte Clausen, som drev en ikke ubetydelig Handel med Fiskevarer og Trælast, den unge Astrup til Supercargo eller Handelsafslutter paa et Skib, der seilede paa Spanien. Dette Hværv udførte Astrup i fire Aar, og Gang paa Gang havde han forstaaet at omsætte Skibets Ladning i spanske Havne med Fordel, hvorefter han besluttede at tage Forretningen op for egen Regning i større Maalestok. I Kompani med en lidt ældre Landsmand, N. G. Sørensen, oprettede han i Barcelona en Trælastforretning, hovedsagelig grundlagt paa Udførsel fra Sverige. Did reiste Kompagnonerne for at gjøre Indkjøb og udvide sine Forbindelser, hver af dem hvert andet Aar.

Firmaet Astrup & Sørensen blev snart vel kjendt baade paa Stockholms Børs og blandt Norrlands Trælast-Matadorer, og efter 10 Aars Virksomhed i Barcelona flyttede Firmaet og begge dets Indehavere i 1864 til Stockholm. Her fortsatte de Forretningen til de i 1872 opløste Kompaniskabet, ikke for at nedlægge, men for hver for sig at udvide den voksende Virksomhed, der allerede havde ført dem begge ind i Millionærernes Stand.

Firmaets hidtil fælles Kontor i Stockholm, 8 Slottsbacken, blev bibeholdt af Astrup, som ogsaa overtog Firmaets Skogeiendomme i Dalarne og Gestrikland samt det storlagne Anlæg, der i 1870 var paaabegyndt ved Dalelfvens Udløb i Østersjøen, Skutskär. Efter i længere Tid at have staaet i Forbindelse med Ejeren af Harnäs, indkjøbte Astrup & Sørensen i 1870 Dele af Harnäs's Omraade for at skabe et Anlæg for Trælastforredning med Udførselshavn m. m., Skutskär, og efter Firmaets Opløsning fik »Astrup & C^{ie}« den 25. Oktober 1872 kongelig Stadfæstelse paa Statuter for »Skutskärs Trävaruaktiebolag«, stiftet i Hensigt at udnytte de Tilgange paa Skog, Selskabet eiede eller kunde erhverve inden Stora Kopparhergs Län (Dalarne) og Gestrikland, til Træforædlings-Bedrift og Skibning af Trælast fra Skutskärs Havn. Denne Bedrift fortsatte Astrup sammen med Thorvald Olrog i 13 Aar.

Skutskär forvandlede inden kort Tid til en hel By, hvis Indbyggerantal paa faa Aar steg til over 1500 Personer. Et Dampsagbrug, Flødningsrende fra Dalelven, Oprensning af Flødningsleden fra Torsång, Dampbaade for Tømmerflødning paa Dalelven m. m. var, det alene, et Foretagende paa halvanden Million Kroner. Og Astrup var ikke blot Forretningsmanden med det vide Fremsyn, men tillige Husbonden med det humane Sind. Tid om anden boede han selv paa Skutskär, men ogsaa fra sin Bopæl i Stockholm fulgte han uafsladelig saavel Bedriftens Gang som dennes store Arbejdere, Folkene og deres Familjer.



I Stockholm havde Astrup i en lang Række af Aar sit Hjem i Drottninggatan Nr. 90, lige nedenunder Kungshacken, saa kaldet efter den 7-aarige Leirplads, som den norske Konge Haakon Magnussøn indehavde der for at befri sin Fader, Norges Arve-konge og Sveriges Valgkonge Magnus Eriksson af Folkungestammen. Astrups Hjem var et af Midtpunkterne i Stockholms Societet. Der modtog han gjæstfrit saa vel Nordmænd, der opholdt sig i Stockholm, som Svensker, og ikke blot Kolleger inden Forretningsverdenen, men næsten fortrinsvis Kunstnere, Forfattere og Politikere. Han var tillige en fremragende Repræsentant for Norge, hver Gang en Festlighed krævede en saadan, f. Eks. ved den norske 1000 Aars Fest den 18de Juli 1872 paa Stockholms Djurgaard, hvor næst efter de to Rigers Statsministere Astrup i varmhjertede og veltalende Ordlag udbragte Unionens Skaal. Ligeledes greb han frikostigen ind i Festlighederne under det nordiske Studentermøde i 1875 ved at indbyde samtlige Deltagere til en storslagen Fest paa Elfkarleø, hvor Professor Lorentz Dietrichson paa hans Vegne optraadte som Vært. Astrup støttede Gang paa Gang Dr. Arthur Hazelius's nordisk patriotiske Arbejde med rigelige Pengebidrag, og sjældent savnedes hans Navn, naar literære Foretagender trængte Bistand. Som Kunstnæmæn nød han et vel fortjent Ry, og endnu mindes man i Selskabet »Idun« Astrups storartede Udstilling ved en af Selskabets Sammenkomster af en værdifuld Del af hans eget Kunstgalleri, med Tidemand, Gude, Edvard Bergh og Winge i Spidsen. Blandt Donatorerne til Stockholms Högskola sees ogsaa H. R. Astrups Navn, og ved mangfoldige Anledninger har han indlagt sig varig Taknemmelighed for Fremme af svensk Aandsvirke og svensk industriel Udvikling.

Men saa varmt han end interesserede sig for det Land, hvor han levede og virkede, hans Hjærte veg dog aldrig et Øjeblik fra Norge. Did agtede han at vende tilbage, saa snart han havde fyldt sit femtiende Aar. Da skulde han, slig tænkte han sig den ham beskaarne Fremtid, slaa sig til Ro hjemme i sin Fødebygd, naar han havde faaet sin virksomme Alder vel bag sig.

Hjemme i Norge stod Striden fremdeles paa mellem Fredrik Stang og Johan Sverdrup, og sidstnævnte ejede faa mere hengivne politiske Venner end Astrup. Hele Norge droges til Slut med i de to politiske Lederes Strid, og Kongemagten støttede Stang med en øgende Bitterhed, som heller ikke Astrup helt undgik at faa føle. Men det var alligevel kun noget, der hørte til Undtagelserne, at en norsk Officer eller Embedsmand havde sine Betænkeligheder for ikke at »blive ilde seet« ved at have modtaget en Indbydelse fra »Venstremanden« Astrup. Og Astrup selv lod sig aldrig mærke med nogen Ting. I Begyndelsen af 1880'erne fyldte han sit femtiende Aar og tog nu fat med Forberedelserne til at bryde op fra sin Virksomhed i Sverige. Han lod bygge et Hus lidt indenfor Molde, det skulde blive hans »Kviltorp«. Og han indledede Forhandlinger med Stora Kopparbergs Bergslag om Salg af Skutskär med dets Skogstrækninger. Da Handelen i 1885 var gaet i Orden, flyttede Astrup med Familie til sit kjære Norge for der i sin Fødebygd at nyde Hvilen efter et arbeidsomt Manddomsliv. Men en anden Skjæbne, end han havde tænkt sig, blev hans ældre Dages Lod.

Johan Sverdrup havde i 1884 sejret og beklædte nu den første Plads i Norges Regjering; Kongemagtens overalt paa Tingstuevæggene oplagne Forsikring om sin »urokkelige Overbevisning« havde maattet træde tilbage for den politiske Nødvendighed. Og nu søgte Sverdrup netop en Mand til at overlage det nyoprettede Regjerings-Departement for de offentlige Arbeider. Astrups mangeaarige personlige Ven Ole Richter sad i Sverdrups Ministerium som Statsminister i Stockholm og Chef for den norske Statsraadsafdeling der; han foreslog Sverdrup at kalde Astrup til Arbeidsminister. Sverdrup var straks villig, men ikke saa Astrup. Der maatte en venlig Skrivelse fra Kongen til med en Hentydning til den patriotiske Pligt at følge Kaldelsen, før Astrup modtog denne. Han blev udnævnt til Statsraad og Chef for Departementet for de offentlige Arbeider. Og i Steden for Hvile gik han nu ind til den kanske mest anstrængende Del af sit virksomme Liv.

Om denne Del af hans Liv meddeler en norsk Forfatter os følgende, som vi med hans Tilladelse indfører her:

Allerede lige efter at A. flyttede ind paa Kviltorp, der ligger i hans Fødebygd, mødte dennes Herredsstyre op og ønskede ham velkommen hjem til gamle Tomter. Og Bjørnson raadede Romsdals Vælgere til at kaare A. til Stortingsmand (»Verdens Gang« 25. Juli 1885), et Tillidshværv A. senere hen offentlig erklærede at gjerne skulde seet sig hædret med. Imidlertid skeede Udnævnelsen til Statsraad allerede 3. August 1885 og hilsedes ogsaa i vide Kredse udenfor Ministeriets Parti med Tillfredshed.

Det blev væsentlig Anlæg af Havne og Kanaler (bl. a. Bandak-Kanalen i Telemarken) samt Forberedelse af nye Jernbane-Anlæg, som lagde Beslag paa den nye Statsraads Arbeide. Imidlertid medførte Statsraad Jakob Sverdrups Trang til at fremme et Forslag til Lov om Menighedsraad Splittelse i Ministeriet og dets Parti, »Venstre«; Forslaget blev den 25. Juni 1887 forkastet i Odelstinget, og dets Modstandere krævede i Ministeransvarlighedens Navn Forslagsstillerens Udtræden af Ministeriet. Da saa ikke skeede, var det; A. greb ind og under 6. Juli meddelte Ministerchefen, at han søgte Afsked, dersom Menighedsraads-Forslagets Skjæbne lodes uønsket; paa Ministerchefens Anmodning gik han dog ind paa at vente, indtil det samlede Ministerium om nogle Maaneder kunde tage Sagen op til Behandling. Dette skeede først i Oktober; foruden A. forlangte Statsraaderne Arctander og Kildal Afsked, hvis ikke Jakob Sverdrup traadte ud. Forhandlingerne førte til en Aftale, saalydende:

»Med Hensyn til Ministeriets Sammensætning bibeholdes Status quo indtil efter Stortingets Sammentræde i forestaaende Session, under hvilken der, hvis der ikke optrædes i Sagens Anledning af Repræsentanter, eller hvis et eller flere Medlemmer af Statsraadet derom stiller Forlangende, søges foranlediget afgjort, hvorvidt Hans Majestæts Raad er Gjenstand for Mistillid fra Stortingets Side, der kræver et Skifte af Ministeriume.

I Tillid til denne Aftale indvilgede de tre Statsraader i at lade Afskedsøngeringerne hvile (20. Oktober 1887). — Efter Stortingets Sammentræde i Februar næste

Aar stillede Repræsentanten Konow fra Søndre Bergenhus Amt en Forespørgsel om de »afvigende Opfatninger« inden Raadet. Næste Formiddag holdtes Statsraad; Ministerchefen vilde lade Forespørgslen ubesvaret, og da de tre Statsraader Astrup, Arcander og Kildal i Henhold til Oktober-Aftalen forgjæves vilde hævde sig Adgang til at give Forklaring for Stortinget, indleverede de paany Ansøgninger om Afsked, som nu øjeblikkelig indvilgedes (17. Februar 1888). Ved dette »Brud paa Tro og Love« (som Hr. Konow kaldte det i den ugelange Debat om Sagen i Stortinget) blev de tre Statsraader sat ud af Spillet; afskaarne som de nu var fra personlig at tage Del i Forhandlingerne, lod de ved Hr. Konow læse op i Tinget en fælles Redegjørelse. — Til det paa Høsten forestaaende Stortingsvalg modtog A. Kaldelsen til at lade sig stille som Kandidat for Venstre i Kristianssund, en By han følte sig knyttet til med mange Baand. Den 9. August holdt A. en Valgtale (trykt i »Verdens Gang« Nr. 197 ff, 1888), hvori han gjorde omstændelig Rede for sin Andel i Ministerkrisen samt for sit Syn paa Programposten »almindelig Stemmeret« og for sin faste Tro paa Frihandelen. Den 3. Oktober blev han valgt og deltog som Repræsentant i Stortingene 1889—91, idet han med Forkjærlighed arbejdede med til Næringsveienes og Samfærdselsmidlernes Udvikling. Høsten 1891 deltog han i det interparlamentariske Fredsmøde i Rom. For næste Valgperiode frabad A. sig Gjenvalg; men i 1894 tog han atter imod Valg som Stortingsmand for Kristianssund og deltog i Stortingene 1895—97. Under den unionelle Krise Vaaren 1895 var A. en af Forslagsstillerne til 7. Juni-Beslutningen, der foranledigede, at den store Unions-Komité blev nedsat. Ellers satte han al sin Personlighed ind paa Arbejdet for Gjenreisningen af Rigets Forsvarsvæsen. Ud fra sin uafhængige Karakter kom A. i disse Aar nu og da til at optræde mod sit Parti; ved Valget 1897 seirede han derfor ogsaa ved en Majoritet, der gik Kredens Parti-Parole imod, og tog Sæde paa Stortinget 1898 uden at blive regnet til nogen af Parti-Organisationerne. Desuagtet blev han Medlem af den mægtige Valgkomité og af denne efter sit eget Ønske sat ind i Militær-Komiteen. Samme Dag han tinedes denne Tilfredsstillelse, blev han, paa Hjemvejen fra en Begravelses-Ceremoni, paa Gaden rammet af et Slagtilfælde, der øjeblikkelig standsede hans virksomme Liv (19. Februar 1898).

A.'s pludselige Bortgang under en alvorlig Krise i Politikken (Unions-Komiteen var faa Dage forud traadt fra hinanden uden at være kommen til Enighed, og et nyt Ministerium var just udnævnt) gjorde et dybt Indtryk i alle Kredse. I næste Stortingsmøde holdt Præsidenten, Hr. Ullmann, følgende Mindetale:

»Mine Herrer! Siden vi sidst var samlet, er der indløbet til os Budskab om Statsraad Astrups Død. Der er vel ingen af os, paa hvem ikke dette Budskab har gjort det stærkeste Indtryk, og mange af os er de, som ved denne Efterretning har følt den dybeste og inderligste Sorg. Thi alle de af os, som lærte ham at kjende, har ogsaa lært at vurdere hos ham de mange ædle Hjertets Egenskaber, som han var i Besiddelse af. Vort Lands Opkomst i alle Retninger laa ham paa Hjerte; hvad enten det var de materielle Ting eller det var de ideelle, aandelige Formaal, som kom indenfor hans Synskreds, — overalt ydede han med aaben Haand og med villigt

Hjerte. Men hvad der for os, mine Herrer, som er valgt til at værne om Norges Ret og Ære, var det største ved ham, det var dette: han var en god Nordmand, saa god, at nu, da han er borte, forstaar vi det først rigtig og fatter vi først rigtig, at vi i den Sag havde saa meget at lære af ham. Derfor vil hans Minde leve blandt os, og derfor ønsker vi nu Fred over dette hans Minde!*

Ogsaa udenfor det rent politiske deltog A. i det offentlige Livs Tjeneste. Fra 1886 var han paa Romsdals Amts Landhusholdningsselskabs Vegne Medlem af Repræsentantskabet i Selskabet for Norges Vel, i hvis Direktion han blev indvalgt 1896. Han var Formand i Komiteen for Norges Deltagelse i Chicago-Udstillingen 1893 og medvirkede til Afsendelsen af »Viking«-Færden. Ligeledes var han ved sin Bortgang Formand i Komiteen for Deltagelsen i den forestaaende Udstilling i Paris. I Bestyrelsen for Norsk Husflidsforening var han en Tid Formand; i Norsk Ligbrændingsforening var han Bestyrelsesmedlem. Derimod traadte han meget snart tilbage fra aktiv Deltagelse i den Komité, der arbejdede for det vordende Nationalteater (slg. »Ringer« Nr. 10 for 1898). — Til en tidsmæssig Fremhjælp af Turistvæsenet bidrog han ved at grunde det moderne indrettede Grand Hotel paa Molde. Som et Forbillede for Romsdals-Kystens Opdyrkning satte han igang Udtapning af en stor Myrstrækning i Svanviken*), og kunde der paa det før øde Sted bygge Fjøs til 100 Melkekjør. — Efter et forgjæves Forsøg paa at gribe moderniserende ind i Driften af Røros gamle Kobberværk gjorde A. paa Stortinget sin Indflydelse gjældende til Fremme af Foldslaværkets Andragende om Koncession paa Jernbaneanlæg over Dovre, en Plan, der ligesom A.'s Arbejde for Gudbrandsdalsbanens Fortsættelse til Sundalen fremdeles maa vente paa sin Fuldbyrdelse. — Vistnok den største af A.'s Privataffærer i Norge var hans Indkjøb og Drift af Meraker Godssets milevide Skoge i Stjørdalen, der efter hans Død blev solgt til O. Haugan i Drammen.

Aar 1885 købte A. en Ejendom ved Dræmmensveien i Christiania og lod der bygge en Villa, hvor det var ham kjært at samle sine mange Venner inden den politiske, kunstneriske og videnskabelige Verden.

A. blev 1877 Ridder af St. Olafsorden, i 1882 af den svenske Nordstjerneorden, og var Kommandør af den spanske Isabella-Catholica Orden.

I sin Statsraadstid boede Astrup endnu en Gang i Stockholm som Medlem af den norske Statsraadsafdeling dér i 1887—88, da som før en gjæstfri Vært, norsk Patriot og Svenskven. En Ven i Stockholm havde ved Meddelelsen om hans Ud-nævnelse til Statsraad telegraferet en Lykønskning, hvori hans nære Kjendskab til Sverige og hans patriotiske Hengivenhed for Norge berørtes med disse Verslinjer:

»Du, som känner bådas seder
och er mån om bådas heder« — —

Ulykkeligvis kan en saadan Forudsætning nu ikke gjøres hverken om norske eller svenske Statsraader. Men i Hans Rasmus Astrups Minde lever den og vinder kanske atter frem i kommende Tider.

*) Denne Ejendom er efter A.'s Død af Familien skjænket til Selskabet for Modarbeidelse af Omstreifervæsenet.

A. indgik i Stockholm 1862, den 28. Maj, Ægteskab med Augusta Elisabeth Lindqvist, født den 28. Maj 1841 (Datter af Postfuldmægtig Johan L. og Marie Ulrikka Søderstrøm), med hvem han havde 9 Børn. (Tolvte Slægtled VII).

2. MORTEN HELSING ASTRUP,

født 30. November 1833 paa Eikrem, døbt 3. Februar 1834, blev i Januar 1846 sat i Christianssunds Borgerskole, hvor han forblev til 1850. Han boede i denne Tid hos sin Tante Fru Nicoline Walther f. Helsing, gift med Kjøbmand, senere Toldbetjent Hans Walther. Han besøgte derefter Molde Middelskole indtil Marts 1851, da han tiltraadte en Plads i Kjøbmand Oluf Herlofsens Manufakturforretning i Christianssund. Fra August 1854 arbejdede han i T. S. Turnbulls Forretning i Sunderland, vendte i Juli 1856 tilbage til Christianssund, hvor han overtog en Plads som Korrespondent ved Exportfirmaet Parelius & Lossius. I Januar 1863 løste han Borgerbrev som Kjøbmand i Christianssund og har siden drevet en Exportforretning af Fiskeprodukter til Frankrig, Middelhavslandene og de oversøiske Steder.

Grosserer Astrup har i mere end 40 Aar arbejdet i Kommunens Tjeneste som Medlem af Ligningskommissionen, Havnekommissionen o. s. v. og har i omtrent 27 Aar siddet i Christianssunds Kommunestyre.

Grosserer Astrup blev 30. August 1872 i Christianssund viet til Louise Augusta Skjoldborg, født 3. Maj 1841, død 22. Februar 1898 i Christianssund, Datter af Kaptein, Toldinspektør i Christianssund Otto Lemmich Skjoldborg og Maren Greve. De har fem Børn. (Tolvte Slægtled VIII).

3. PALLE TØNDER ASTRUP,

født 5. December 1835 paa Eikrem, gik til Handelen og var 1863—88 Eier af Helle Gaard i Buksnæs, senere bosiddende paa Hofund, Gimsø Sogn, Lofoten. Han ægtede 14. September 1863 Anna Margaretha Ellingsen, født 25. Juni 1825 paa Helle, død 16. Oktober 1877, Datter af Handelsmand i Gildeskaal Jens Ellingsen og Birgitte Margrethe Jentoft. I andet Ægteskab blev han 1878 viet til Hanna Andrea Knudsen, født 20. Marts 1855. Med sin første Hustru har P. T. Astrup to — i sit andet Ægteskab ti Børn. (Tolvte Slægtled IX).

4. THOMAS KAMPTON THOMPSON ASTRUP,

født 7. Juli 1838 paa Eikrem, døbt i Bolsø Kirke 1. August s. A. Han reiste ca. 1867 til London som Agent for sin Broder Grosserer H. R. Astrup, men etablerede senere sin egen Forretning sammesteds. Han ægtede i Glasgow 3. Juni 1868 Margaret Hunter Lockhart, Datter af Klædeshandler i Glasgow Henry Lockhart og Jeanelle Reston. De har otte Børn. (Tolvte Slægtled X).

5. MORTINE EMILIE,

født 2. Oktober 1840 paa Eikrem, døbt 17. Februar 1841 i Bolsø Kirke, opholdt sig 1865—67 i London, Paris og Hannover for at uddanne sig i Sprog og blev 1868 Lærerinde ved Pigeskolen i Christianssund, hvis Bestyrerinde hun i Aarene 1881—83 har været.

6. RAGNA,

født 21. Juni 1843 paa Eikrem, døbt 25. Juli s. A. i Bolsø Kirke, bor i Christianssund sammen med ovennævnte Søster Emilie.

IV.

KIRKESANGER I TANEN JOHAN CHRISTIAN ASTRUPS BØRN.

1. CHRISTIAN GARMANN ASTRUP,

født 12. Februar 1837 i Tanen, gennemgik Skolelærerseminariet i Tromsø, hvorfra han blev dimitteret 1858, og blev ansat som Skolelærer og Kirkesanger i Tanen. Han ægtede 18. August 1862 Margit Rotvold, født i Dovre Prestegjæld. De har syv Børn. (Tolvte Slægtled XI).

2. EILERT ANDREAS ASTRUP,

født i Tanen 1840, Bødker i Christiania, hvor han døde 1. Juni 1904. Han ægtede 1896 i Christiania Anna Helene Gundersen. Deres Ægteskab var barnløst.

3. HERMAN FREDERIK ASTRUP,

født 10. December 1850 i Tanen, uddannede sig i Tyskland til Dekorationsmaler; bor i Amerika. Han blev 6. Januar 1878 i Johannes Kirke i Christiania viet til Johanne Rønaas.

4. JOHANNE CATHRINE,

født 1851 i Tanen, gift ca. 1870 i Vadsø med Ole Krogh, død 1876. To Børn.

5. EMERENTIA MARIE SOPHIE,

født 18. December 1853 i Tanen, gift 12. Februar 1885 med Karl Mathias Karl-

sen, født 8. Februar 1862, Skræddermester og Gaardeier i Harstad Prestegjæld, Tromsø Stift.

TOLVTE SLÆGTLED.

I.

SORENSKRIVER I VALDRES NICOLAI ASTRUPS BØRN.

1. NILS ASTRUP,

fødetes 30. August 1843 i Grue, blev privat dimitteret af Cand. mag. J. F. Landgraff 1860 og tog 1866 juridisk Examen. I nogle Aar var han Fuldmægtig hos Faderen i Salten, men opgav Tanken om at vedblive som Jurist, da han blev greben af en stærk religiøs Bevægelse. Sammen med sin Svigerinde Enkefru Laura Borchgrevink oprettede han paa Gaarden Valle i Vestre Aker et luthersk, kristeligt Skolehjem. Skjønt han imidlertid var bleven Familiefader, tog han ihærdigt fat paa det theologiske Studium, fordybede sig ivrigt i den gamle lutherske Dogmatik, gjenne læste hele det gamle Testamente paa Grundsproget og dyrkede tillige de klassiske Sprog. 1877 tog han theologisk Embedsexamen og udnævntes 7. Februar 1879 til Sognepræst i Norddalen, hvor han vandt sin Menigheds Høiagtelse og Hengivenhed. Han havde tidlig fattet en levende Interesse for Hedningemissionen og var bleven greben af Biskop Schreuders mægtige Personlighed. Allerede længe havde han omgaedes med Tanken at drage til Afrika som dennes Medhjælper paa Missionsmarken, men først ved Schreuders Død 1882 virkeliggjorde han sit Forsæt at prædike Evangeliet for Hedningerne. Han blev 18. August nævnte Aar entlediget fra sit Embede og forlod 26. April 1883 Norge for at blive Schreuders Eftermand som Forstander for den schreuderske Mission i Sydafrika. Gjennem Astrups Breve til »Missionsbladet«, nu »Zuluvennen«, har man alt i mange Aar til Stadighed havt Kundskab om hans Virksomhed som Missionær i Zululandet. Efter et 17 Aars uafbrudt, velsignelsesrigt Arbejde paa Missionsmarken, støttet af hele sin nærmeste Familie, Hustru, Søn, Døtre, Svigersøn, Broder og Svigerinde, gjæstede han atter i Juli 1900 sit Hjemland. Under dette Ophold blev han 13. Juli 1902 i Trondhjems Domkirke af Biskop Johannes Skaar ordineret til Biskop. Den 25. September afholdtes en Afskedsfest i Christiania for ham, der en Maaned senere forlod Norge og atter kom tilbage til Natal 7. December. Af Biskop Astrups Skrifter skal fremhæves »Zulumissionens Maal — Afrikas Hjerte«, Christiania 1903. (»Til Minde om mine uforglemmelige Forældre«). I sin Anmeldelse af denne Bog siger fhv. Statsraad Nils Hertzberg: »Man staar her overfor

en Mand, der ikke alene har gjort sit Liv til en Indsats for en stor Sag, men som ogsaa lægger for Dagen en usædvanlig Fylde af Lærdom og et vidtomfattende Syn for Missionens verdenshistoriske Gjerning«. R. St. O. O. 1904.

Biskop Astrup blev 12. Februar 1872 i Hof (Jarlsberg) viet til sin Tremønning Anne Catharina Agathe Ursula Thurmann, født 8. April 1843, Datter af Sognepræst i Hof Carl Frederik Thurmann og Ottilie Christine Ottesen. De har ni Børn. (Tretende Slægtled I).

2. CHRISTIAN ASTRUP,

født 11. November 1844 i Grue, blev undervist i Hjemmet indtil Vaaren 1861, da han med sine Forældre flyttede til Bodø, læste derefter dels paa egen Haand, dels med sin førnævnte Broder, der 1862 dimitterede ham til Universitetet. 1871 tog han theologisk Embedsexamen, blev 1872, 4. Maj, personel Kapellan hos Sognepræsten til Kinn, 1876, 18. Maj, Sognepræst til Bremanger og 1883, 16. Februar, Sognepræst til Jølster, Bergens Stift. Han er Forfatter af »Nogle Sange« (Bergen 1873) og af flere Salmer. Pastor Astrup blev 8. Oktober 1879 i Trondhjems Domkirke viet til Petra Constance Lodtz, født 5. December 1860 i Bergen, Datter af Handskefabrikant Peder Mørch Lodtz og Kirsten Cornelia Wulff. I deres Ægteskab fødtes tolv Børn. (Tretende Slægtled II).

3. INGBORG,

født 18. Maj 1846 i Grue, viet 20. August 1872 til Peder Laurentius Larsen. Han er født 10. August 1833, blev 1850 dimitteret fra Christianssands Skole og tog 1855 theologisk Examen. 1855—57 var han Lærer i Christiania og reiste derefter til Amerika, hvor han blev Prest i Pierce County, Wisconsin; udnævntes 1859 til Professor ved det tyske Concordia College i St. Louis i Missouri og var 1861—1902 Bestyrer af det norske Luther College, der 1861 begyndte sin Virksomhed i Nærheden af La Crosse, men allerede Aaret efter flyttedes til Decorah, Jowa. Hun er nu Redaktør af »Evangelisk-Luthersk Kirketidende« samt Lærer i Hebræisk ved nævnte Skole. Forældre: Herman Larsen, Kapt. Vagtmester i Frederikstad og Ellen Else Marie Oftedal. 8 Børn.

4. ANNA JOHANNA,

født 24. September 1847 i Grue, viet 5. Januar 1874 i Nordre Aurdals Kirke til sin Fætter Hans Henrik Christian Borchgrevink. Han fødtes 30. Januar 1847 i Vardal, blev 1865 Student og 1872 theologisk Kandidat. Aaret efter ordineredes han som personel Kapellan hos sin Fader i Næs paa Hedemarken, blev 1875 Hjelpepræst i Østerdalens Fjelddistrikter, 1883 Sognepræst til Norddalen, forflyttedes 1888 til Indre Holmedal, udnævntes 1901 til Provst i Søndfjord Provsti, og blev 1903 Sognepræst i Elverum og s. A. Provst i Søndre Østerdalens Provsti. Forældre: Henrik Christian

Borchgrevink, Provst og Sognepræst til Næs, Hedemarken og Mette Margr. Døderlein.
9 Børn.

5. RAGNHILD,

født 5. Januar 1849 i Grue, ægtede 20. August 1868 Julius Herman Jakhelln, født 7. September 1832 i Bodø. Han reiste 1858 til Bilbao, hvor han sammen med Johan Sørensen grundlagde en Trælsthandel under Firmaet Sørensen & Jakhelln; fra 1872 har han været bosiddende som Grosserer i Christiania og omdannede 1885 sin Forretning til: La Compañia de Maderas. Han er Eier af Uranienborg Terrasse 2 og den vakkert beliggende Eiendom »Storøen« paa Fornebolandet. Forældre: Christian Albrecht Jakhelln, Grosserer i Bodø, og Anna Fredrikke Winter. 8 Børn.

6. FREDRIKKE,

født 1. December 1850 i Grue, tog Lærerindeexamen ved Nissens højere Pigeskole 1878 og ansattes 1881 som Lærerinde ved en Pigeskole i Arendal. Efter at have studeret Sprog i Frankrig og England 1885—86 virkede hun 1887—1900 ved Christiansunds højere Pigeskole, derpaa ved Middelskolen i Lillestrømmen og er siden 1902 ansat ved en privat Middelskole i Volden Prestegjæld i Søndmør.

7. HANS JØRGEN SYNNESTVEDT ASTRUP,

født 30. August 1852 i Grue, undervistes i Hjemmet af sin ældre Broder N. Astrup og blev 1870 dimitteret fra Trondhjems Latinske. 1876 tog han efter et Aars Studieophold i Leipzig theologisk Embedsexamen. 1878 blev han personel Kapellan hos Sognepresten i Søndre Aurdal og fungerede derefter som konstitueret Sognepræst i Jevnaker og i Øier. 1880 blev han Kapellan hos Provst Aabel i Søndre Land. Med Menighedens Understøttelse opholdt han sig tvende Gange i Leipzig for at studere. Under det daglige Samliv med Provst Aabel bestyrkedes hans alt af Broderen vakte Interesse for Hedningemissionen. Vaaren 1884 reiste han, efter at have holdt sin Afskedsprædiken i Johanneskirken i Christiania, til Zululand og ankom i Juli til sin Broder i Untunjambili. Den første Søndag han var her, blev han højtidelig indsat af sin Broder og kunde allerede da messe Kollekten og Velsignelsen efter Prædiken paa Zulusproget. I Aarene 1892—93 foretog han en Reise til Norge og holdt her tre Foredrag i Christiania om Zululandets Natur, Folkeliv og Historie. Over Amerika og Tyskland, hvor han opholdt sig for Studeringens Skyld, vendte han atter tilbage til Zulu. 1899 aflagde han et Besøg i Norge for at hente sin der efterladte Datter.

I Aaret 1889 deltog han med sin Broder, Missionæren Stavem, den svenske Missionær Ljungkvist og Pastor C. Otte i Stiftelsen af Den frie evangelisk lutherske Kirkekonference for Sydøstafrika, der siden aarlig er sammentraadt til Møder vexelvis i Natals Opland, i Durban og i Zululand og har virket ved Udgivelsen af Katekismus og Salmebog samt et Blad paa Zulusproget. Pastor H. Astrup har gjort sig fortjent ved Anlæg af Bistationer med Skolehuse og Prædikepladser paa Entumeni og i Mis-

sionslandets nærmeste Omgivelser; ligeledes ved Udvidelsen af Kirken paa Entumeni. Foruden Bidrag til »Zuluvennen« har han skrevet mange Artikler og Indlæg til amerikanske Blade, til »Evangelisk luthersk Kirketidende«, udgivet i Dekorah, Jowa, og Theologisk Tidsskrift, udgivet i Minneapolis af Professor Stub.

Missionær Astrup blev i første Ægteskab 10. November 1881 gift med Wilhelmine Margrethe Aabel, født i Christiania 5. August 1855, død 29. Marts 1883 i Land, Datter af Provst Oluf Andreas Aabel, Sogneprest til Søndre Land og Christiane Louise Meinich; anden Gang 19. Februar 1887 i Untunjambili med Thekla Elise Mathilde Breder, født 8. November 1850 i Fredrikshald, Datter af Kjøbmand i Fredrikshald Hans Iver Ludvig Breder og Elise Margrethe Preus. Efter halvtredie Aars Ophold i Schweiz, Tyskland, Belgien og Skotland for at uddanne sig som Sproglærerinde fik hun Ansættelse ved N. Astrups og Fru Borchgrevinks Skolehjem, hvor hun virkede i syv Aar; hun var derpaa 1884—86 Lærerinde i Frederiksstad. Her modtog hun Opfordring til at reise ud i Missionsmarken, hvor hun har været sin Ægtefælle en virksom Støtte, særlig ved Oprettelsen af et Pige hjem. I sit første Ægteskab har Pastor Astrup en Datter. (Trettende Slægtled III). I andet Ægteskab har han ingen Børn.

8. KAREN PETRA,

født 30. Marts 1854 i Grue, gennemgik 1882 et Kursus paa Handelsgymnasiet i Christiania, arbejdede dels i Finansdepartementet, dels i Statistisk Centralbureau indtil hun 1888 fik Ansættelse ved det norske Livsforsikrings Selskab Idun.

9. HENNING ASTRUP,

født 16. Januar 1856 i Grue, uddannedes som Forstmand ved Stockholms Skoginstitut og fik 1880 Ansættelse ved Valdres Sorenskriverkontor i Nordre Aurdal, hvor han samtidigt drev Gaardbrug. Den 1. Oktober 1901 blev han beskikket til Lensmand i Etnedalen, Valdres Fogderi. Han bor paa Gaarden Brufflat ved Tonsaasen, hvor ogsaa hans tre Tanter lever.

10. THEODOR ASTRUP,

født 27. April 1857 i Grue, blev 1876 Student, tog 1882 juridisk Embedsexamen og var 1883—85 Sagfører i Nordre Aurdal. 1885 ansattes han som Kopist i Revisionsdepartementet. Han ægtede 12. Oktober 1895 Ingrid Heyerdahl, født 30. Juni 1868 i Nordre Burdal, Datter af Foged i Valdres Frederik Wexels Heyerdahl og Mariane Kristine Neergaard. De har en Søn. (Trettende Slægtled IV).

11. ARNE SEVERIN ASTRUP,

født 11. Juli 1859 i Grue, blev 1877 Student, tog 1885 juridisk Examen og blev 1889 Overretssagfører i Nordre Aurdal. Fra 1887 af har han været bosiddende paa sin Eiendom Fjeldtun. Han blev 27. August 1887 i Aurdal viet til Ingeborg Vesterbø,

født 10. Oktober 1863 i V. Aurdal, Datter af Knud Vesterbø og Ingeborg, født Kolstad. De har en Søn. (Trettende Slægtled V).

II.

KONTROLLØR OLE CHRISTIAN ASTRUPS BØRN.

Af første Ægteskab:

1. JOHANNE CHRISTINE,

født 26. November 1861 i Vik, Assistent ved Sundhedskommissionens Kontor i Christiania.

Af andet Ægteskab:

1. ARNT UCHERMANN ASTRUP,

født 11. Februar 1864 i Vik, besøgte Lillehammer Latinskole, blev 1883 Student, tog 1883 Lægeexamen og praktiserede derefter som Læge i Ringebu indtil Nytaar 1896, da han nedsatte sig som Privatlæge paa Lillehammer; tillige er han Læge paa Folkeskolen. 1884—85 gennemgik han Krigsskolens nederste Afdeling og blev samme Aar værnepligtig Sekondlieutenant. 1896 blev han udnævnt til værnepligtig Premierlieutenant ved Trænkorpsets Landeværn. Læge Astrup blev 30. December 1895 viet til Edle Due, født 28. August 1871 i Vestre Aker, Datter af Oberstlieutenant Hans Christian Smith Due og Agnes Jacobine Wiel. De har fire Børn. (Trettende Slægtled VI).

3. INGEBORG,

født 3. Maj 1865 i Vik, død 16. Maj 1903 i Inderøens Prestegæld. Hun blev gift 1. December 1889 (i Indviken Kirke) med Thorvald Christian Lunde, født 3. December 1864 i Lillehammer, tog 1883 Examen artium og bestod ved Lillehammer Latinskole 1888 theologisk Examen. 1889 blev han residerende Kapellan i Gloppen, udnævntes 1894 til Sogneprest til Øre i Nordmør og blev 1901 residerende Kapellan til Inderøen. Forældre: Overlærer ved Lillehammer Latinskole Knut Truls Lunde og Mariane Sophie Brun, Sønnens Datter af Biskop Nordahl Brun. 5 Børn.

5. ANNA,

født 27. December 1866 i Sogndal, gift 19. November 1899 med Marius Catharinus Backer, født 25. Juni 1866 i Drammen. Han blev 1884 Student, tog 1888 juridisk Examen og nedsatte sig samme Aar som Overretssagfører i Larvik. Fra 1898 er han

bosiddende i Christiania, blev 1901 Høiesteretsadvokat og Assessor i Christiania Byret. Forældre: Grosserer Lars Zakarias Backer og Hanna Cathr. Augusta Schwartz. 3 Børn.

5. AGNES,

født 12. September 1868 i Gloppen, viet 10. September 1895 til Gudbrand Tandberg, født 26. September 1869 i Drammen. 1887 blev han Student, tog 1892 theologisk Examen, ansattes 1893 som Hjelpeprest blandt Finnerne og 1897 som Sogneprest til Lebesby i Finmarken. Forældre: Grosserer i Drammen Edvard Tandberg og Hustru Emma Josefine Gløersen. 2 Børn.

6. NIELS ASTRUP,

født 13. September 1870 i Sogndal, blev 1888 Student fra Lillehammer Latinskole, gjennemgik 1888—89 Krigsskolens første Klasse, var 1889—90 Lærer ved Middelskolen i Søndre Land og bestod 1897 medicinsk Embedsexamen; fungerede derpaa som Lægeassistent et Aars Tid i Ibestad, hvorefter han vikarierede i Lillestrømmen.

1899 nedsatte han sig i Narvik (Ofoten) som praktiserende Læge, blev i September samme Aar ansat som Kommunalæge i Ankenæs og var som saadan Ordfører i Herredets Sundhedskommission. Under Narviks hurtige Opvækst over et Terræn, der udelukkende bestod af Blødlere og Myr havde han et overmaade vanskeligt Hverv ved Ordningen af Stedets Sundhedsforhold. Til Trods for de mange og store Vanskeligheder, som i Regelen opstaar under de mindre heldige Forhold i en Nybyggerkoloni, fik han dog snart Sundhedsvæsenet ordnet paa en nogenlunde tilfredsstillende Maade. 1901 blev N. Astrup tillige Jernbanelæge og valgte ved Stedets Overgang til Kjøbstad ind i Byens Formandskab. 1903 blev han Ordfører. R. W. O.

Han ægtede 8. September 1899, i Uranienborg Kirke i Christiania, Edith Mack, født 28. Oktober 1874 i Tromsø, Datter af Assessor i Christiania Byret Henrik Martin Fredrik Mack og Laura Mary Davis. De har to Børn. (Trettende Slægtled VII).

7. ALF ASTRUP,

født 6. Maj 1872, død 9. Maj 1874 paa Lillehammer.

8. MARIE,

født 9. April 1874 i Gloppen, gift 23. Marts 1898 med Knut Dahl, født 28. Oktober 1871 i Ullensaker, blev 1889 Student fra Lillehammer Latinskole, exam. phil. 1890. Med Stipendium foretog han i Aarene 1893—96 for Christiania Universitets zoologiske Museum en videnskabelig Rejse til Sydafrika og det nordvestlige Australien. Sin Beretning om denne Reise udgav han i Værket »Dyr og Vildmænd« (1897). Hans mange Samlinger blev afgivet til det zoologiske Museum. 1898 blev han ansat som Zoologstipendiat ved Videnskaberne Selskab i Trondhjem og i 1900 som Bestyrer af den biologiske Station sammesteds; ansattes 1903 som Assistent ved Fiskeristyrelsens

videnskabelige Afdeling i Bergen. Forældre: Brugsforvalter i Hakedalen Eyvind Dahl og Rebekka Fredrikke Elise Prætorius.

9. LAURA,

født 1876 paa Lillehammer, død 1882, 6. August, sammesteds.

III.

GAARDBRUGER HANS PETER SEVERIN ASTRUPS BØRN.

1. NIELS ANDREAS ASTRUP,

født 30. Juli 1861, eier et Hotel ved Flisen Jernbanestation i Aasnes, gift 9. Juli 1894 med Fredrikke Eig, født 14. Juli 1861. Forældre: Ole Eig og Randine Hoel. De har fire Børn. (Trettende Slægtled VIII).

2. AUGUSTA MARIE,

født 10. November 1862, Eier af Gaarden Vaalebækken og Bestyrerinde af Post-aabneriet og Telefonstationen i Vaaler Herred.

3. INGOLF ROSS ASTRUP,

født 3. Juli 1866, blev ansat 1885 i Christiania som Korrespondent i Agent N. Fredrik Lies Forretning, senere i Lie & Rørsers Kulforretning sammesteds. I Aarene 1895—1900 var han Inspektør ved Ulykkesforsikringsselskabet »International« og 1900—03 ved Ulykkesforsikringsselskabet »Thor«, senere ansat i samme Egenskab ved Selskabet »Signy«.

4. KAREN PETRA,

født 1868 og død samme Aar.

5. ASTRID,

født 28. Juni 1874.

6. SIGNE,

født 2. December 1877. Hun og alle hendes Sødskende er døbt i Vaaler Herred.

GAARDBRUGER CARL MARTIN ASTRUPS BØRN.

1. NILS ASTRUP,

født 26. Maj 1860. Efter at have gennemgaaet Instruktionsskolen blev han fra Høsten 1880 værnepligtig Sekondlieutenant, og senere værnepligtig Premierlieutenant ved Trondhjems Brigade; ansattes 1884 som Lensmand i Vaaler, gift 1897 med Hennig Münster Glatved, født 17. August 1876. Skille.

2. HELENE,

født 1. April 1862. Bor hos ovennævnte Broder.

3. INGEBORG,

født 15. September 1864, gift 13. Juli 1896 med Ole Andor Hoel, født 13. December 1867 i Udenæs, Romerike. Han tog 1884 Realartium og blev 1892 Realkandidat. I Aarene 1892—98 var han Lærer ved Hambros høiere Almenskole i Bergen og samtidig 1893—95 tillige Lærer ved Bergens Kathedralskole. Fra 1898 var han Overlærer i Fysik og Mathematik ved Bergens tekniske Skole. I en Aarrække har han været Mathematiker ved Livsforsikringsselskabet Hygea. 1905 udnævnt til Direktør ved Bergens tekniske Skole.

4. ARNE ASTRUP,

født 23. Januar 1866. Efter at have frekventeret Hortens tekniske Skole reiste han 1886 til Amerika, hvor han i New York er beskæftiget ved en Billardfabrik.

5. THORBJØRN ASTRUP,

født 15. December 1868, blev 1892 autoriseret som Tandlæge i Christiania, viet 21. Maj 1896 i Trefoldigheds Kirke til Caroline Frederikke Fuglesang, født 16. April 1872, Datter af Fabrikeier Georg Richard Fuglesang og Jensine Johanne Lønseth. De har fire Børn. (Trettende Slægtled IX).

6. CARL MARTIN ASTRUP,

født 30. December 1871, Gaardsfuldmægtig hos sin Onkel Arne J. Haug paa Haug.

V.

KJØBMAND I LARVIK MATHIAS LUDVIG NICOLAI ASTRUPS BØRN.

Af første Ægteskab:

1. HENNINGE,

født 14. November 1855 i Larvik, gift 1876 med Erik Backe, født 3. November 1853 i Drammen, Grosserer sammesteds, eier (sammen med Overretssagfører C. Mønniche) Mjøndalen Dampsag og Kalkovn; Disponent for Mjøndalens Cellulosefabrik. Fra 1894 er han nederlandsk Vice-Konsul. Forældre: Tollef Bache og Karen Anna Børresen. De har 14 Børn.

2. LARS ASTRUP,

født 25. Januar 1857 i Larvik. Kjøbmand. Bosat i Amerika. Gift med Rachel Milne. De har sex Børn. (Trettende Slægtled X).

3. ROLF ASTRUP,

født 1864 i Larvik, død 1865.

4. HARALD ASTRUP,

født 27. December 1871 i Larvik. Ingeniør. Bosat i Amerika. Gift med Johanne Louise Westin d. 13. Marts 1897. De har tre Børn. (Trettende Slægtled XI).

Af andet Ægteskab:

5. ARVID ASTRUP,

født 27. Februar 1891 i Larvik, bor hos sin Moder i Trondhjem.

VI.

STADSHAUPTMAND HARALD ASTRUPS BØRN.

1. AAGOT,

født 20. Oktober 1862, blev i Christiania Trefoldigheds Kirke 1. November 1886 viet til Salve Julius Salvesen, født 19. September 1859. Han blev 1876 Student, tog 1884 medicinsk Embedsexamen og har siden 1885 praktiseret i Larvik. Forældre: Overlærer i Arendal Julius Oscar Salvesen og Camilla Otilia Sophie Lilloe. 5 Børn.

2. HENNING ASTRUP,

født 6. Juni 1864, tog 1882 Realartium ved Gjertsens Skole og bestod Aaret efter Andenexamen. Besøgte 1883—84 den tekniske Skole og den kongelige Tegneskole i Christiania, samt sidstnævnte Aar tillige den tekniske Høiskole i Charlottenburg, hvorfra han vendte hjem Høsten 1885 og blev Assistent hos Arkitekt Henrik Nissen. Hans Virksomhed i denne Stilling udviklede sig snart til et, om end ikke i Navnet, saa dog i Virkeligheden fuldt ud bestaaende Kompagniskab. Ethvert Arbejde, som dette Arkitektkontor har bragt til Udøvelse indtil H. Astrups Død, er Resultatet af et Samarbejde mellem begge. Desuden deltog Astrup i Forening med Nissen i flere Konkurrencer, hvor Firmaet gjentagne Gange var blandt de vindende.

Hans tidlige Død, der indtraf 7. December 1896 i Christiania, vakte langt ud over Kollegernes Kreds en levende Deltagelse. En ham nærstaaende har i nogle Mindeord i Teknisk Ugeblad udtalt sig saaledes om ham: »Ungdom og Livsmod, Sundhed og Kraft, rige Evner og nobelt Tænkesæt fandtes i ham forenet. Med levende Interesse arbejdede han i det Kald, som han havde valgt, og hvortil han eiede saa mange og store Betingelser. Hans klare Forstand og Reflektionsevne i Forening med en medfødt og lykkelig udvidet Formsans bragte ham tidlig og i første Række blandt vore yngre Arkitekter. Han var umiddelbar i sin Kunst som i sit hele Væsen. Naturlighed, Sundhed, Ærlighed var hans inderste Kjærne og heraf bærer ogsaa alt hans Arbejde Præget. Om sit eget Navn spurgte han aldrig«.

3. GUDRUN,

født 16. Februar 1866, gift 12. Maj 1891 i Christiania med Georg Christiansen, født 27. December 1858 i Tønsberg. I Aarene 1874—78 uddannede han sig som Maskiningeniør og Kemiker ved Trondhjems tekniske Skole, opholdt sig et Aar ved Brauerakademie Weihestephan ved München og var derefter i 5 Aar ansat ved et Bryggeri i Larvik; senest teknisk Bestyrer af Aktiebryggeriet i Christiania. Forældre: Skibsreder og Konsul i Tønsberg Johan Henrik Christiansen og Mathilde Georgine Hvistendahl. 5 Børn.

4. JØRGEN SMITH ASTRUP,

født 21. December 1867. Efter at have uddannet sig ved den tekniske Skole i Christiania arbejdede han et Aars Tid ved Heens Træsliberi og ved Nylands Værksted; reiste 1889 til Amerika, hvor han opholdt sig i syv Aar som Ingeniør, væsentlig i Brooklyn, men ogsaa i Philadelphia. Fra 1897 har han været hosiddende i Bergedorf ved Hamburg som teknisk Direktør ved Nagelfabrik Bergedorf. Han ægtede 8. Maj 1897 Ragnhild Andersen, født 29. April 1874, Datter af Skibsreder A. P. Andersen i Moss og Hustru født Thorbjørnsen. De har ingen Børn.

5. HANNA,

født 6. December 1869, gift 4. Oktober 1890 med Peter Andreas Morell, født 1. Januar 1868 i Christiania. Han overtog, efter at have gennemgaaet Aas Landbrugs-

skole, Vestre Grefsen Gaard i Vestre Aker; valgtes 1901 til Ordfører i Aker, gjenvalgtes 1904, og blev ved Storthingsvalget 1903 kaaret til første Suppleant for Akerhus Amt og tog som saadan Sæde i Storthinget i 1905. De har ingen Børn.

6. EIVIND ASTRUP,

født 17. September 1871, død 27. December 1895. Efter at være udexamineret fra Christiania Handelsgymnasium i 1889 var han i et Par Aar ansat hos Bankier-Firmaet N. A. Andresen & Co., reiste derefter over til sin Broder i Philadelphia for sin videre Uddannelse, men fik der høre om Lieutenant Robert E. Peary's paatænkte Polarexpedition og blev — kun 19 Aar gammel — antaget som Deltager i denne.

1891—92 overvintrede han ved Mc. Cormick Bay i det nordvestlige Grønland og fulgte Vaaren 1892 Peary som hans eneste Ledsager til Grønlands N.Ø.-Kyst, hvorfra de samme Høst naaede tilbage til Vinterkvarteret.

Det paafølgende Aar deltog han i Peary's anden Grønlandsexpedition, men blev af Tyfoidfeber tvungen tilbage fra Indlandsisen. Imidlertid foretog han paa egen Haand, med en af de hedenske Eskimoer som Ledsager, en Slædereise, hvorunder han optog en Kartskitse af Melvillebugtens hidtil ukjendte Kyster. Hjemkommen fra denne Færd modtog han fra »The Royal Geographical Society« i London »Murchisonfondets« Udmærkelse for »his journey along the North Coast of Melville Bay in 1894«.

I Løbet af Aarene 1891—94 sendte han en Række Korrespondencer til »Morgenbladet« og udgav i 1895 en Bog: »Blandt Nordpolens Naboer«, hvori han skildrede sine Oplevelser paa de to Polarexpeditioner.

Efter den første Expedition indvalgtes han som Æresmedlem af »Geographical Club« i Philadelphia og udnævntes 23. November 1892 til R. St. O. O.

»Folkebladet« 1896, 29. Februar indeholder følgende Nekrolog over ham af H. W. (Arkitekt Hj. Welhaven):

»Færdig ved Handelsgymnasiet i sin Fødeby, reiste han Vinteren 1891 over til en ældre Broder, bosat i Philadelphia, hvor han videre vilde udvide sine Handelskundskaaber. Det var her han fik høre om Lieutenant Peary's forestaaende Grønlandsexpedition, og den unge djerne Sportsmand, hvem Hangen til eventyrlig Færd laa i Blodet, meldte sig strax som Ansøger og blev ogsaa øieblikkelig antaget som en af de fire, Expeditionens Leder pillede ud af flere Hundrede Ansøgere, — efter at Astrup imidlertid havde maattet begaa den lille Nødløgn at lyve sig et Aar ældre end han var, for ikke at møde Afvisning paa Grund af sin Ungdom.

Naar man har set Astrup, vil det ikke falde vanskeligt at forstaa, hvorfor han fremfor saa mange andre, og det af Peary's egne Landsmænd, blev foretrukken. Man opdagede allerede med halvt Øie, hvad den unge Mand kunde bruges til; samtidig laa der i det aabne, vakre Ansigt saadan elskværdig Beskedenhed ved Siden af Udtrykket for den Energi og Kjækhed Peary havde Brug for, at denne — specielt, da han hørte, at Ansøgeren ogsaa var Nordmand og Skiløber — øieblikkelig slog til.

Han havde heller ikke regnet feil.

Under alt det meget, disse to senere skulde gaa igjennem sammen, fik Astrup Anledning nok, ved sin Raadsnarhed, uforfærdede, seige Kraft og sit stadig gode Humør i Medgang og Modgang, under de voldsomste Anstrengelser og de mest forvilede Omstændigheder, til at vække Pearys Beundring og til at gjøre uvurderlig Nytte — Tjenester, hvorpaa Expeditionens heldige Udfald eller dens Undergang beroede.

Dengang — 1892 — naaede de frem og tilbage til og fra Independence Bay.

Selvsagt maatte derfor den unge Opdagelsesreisende ogsaa følge Peary paa hans anden Grønlandsexpedition, men herunder maatte Astrup, syg af Tyfoidføber, paa 80. Breddegrad vende tilbage til Leiren, og Expeditionen kunde ikke glæde sig ved den forrige Held.

Naar vor unge Landsmands ulykkelige Skjæbne greb saa at sige den hele Nation og tilføiede den et Saar, der fandt sit Udtryk i ligefrem Landesorg, saa var det alligevel ikke netop fordi vort Land i ham havde tabt en Søn, der lagde Norges Navn paa alles Læber, eller hans mærkelige Udfolden af Kraft og Seighed i Høinordens golde Isregioner. Hvad han her udrettede skal ikke underkendes, det bliver i ethvertfald en sportslig Bedrift, som aldrig vil gaa Norges Ungdom af Minde; men den dybe Vemod, som greb hans Landsmænd, da man fandt den, som havde udstaaet saadanne Farer og udholdt saadanne Strabatsar, fandt hans afsjælede Legeme i vore egne Fjelde, den skyldes Eivind Astrup's egen Personlighed.

Man maa regne Mennesket Eivind Astrup med for at gjøre sig det forstaaeligt, hvordan hans Bortgang blev en hel Folkesorg.

Hans hele fordringsløse Fremtræden, hans aabne, kjække Ansigt, udaf hvilket der lynede et Par friske, klare, samtidig gode og energiske Øine, et Ansigt, lyst som Solskin og nobelt som man sjelden ser det hos Nogen, — et saadant glemmer man ikke hos en, specielt ikke hos en, der samtidig har gjort sig verdensbekjendt.

Underligt er det da ikke, at hans betagende Personlighed vandt ham alle, med hvem han kom i Berøring, saa han kunde gaa bort uden Uven, men elsket og begrædt af varme Venner og Beundrere.

Som en prægtigt lysende Meteor aabenbarede han sig paa Polarforskningens mørke Himmel, for ligesaa pludselig at slukkes og svinde. Dog, hans Exempel vil endnu altid for Tiderne staa lige lysende.

»For berømmelig videnskabelig Opdagelsesreise« blev Astrup, 21 Aar gammel, hædret med Olafsordenens Ridderkors, og er den yngste, ikke fyrstelige, der har naaet denne Udmærkelse.

Paa et fritliggende Punkt i Holmenskoven er reist en 23 Fod høi Granitblok, hvorpaa er indhugget: »Landsmænd reiste Eivind Astrup denne Bautasten«.

7. SIGURD ASTRUP,

født 6. August 1873, gjennemgik et privat Handelsinstitut og blev 1892 ansat i Faderens Firma, hvor han nu er Kontorchef. 1893—94 opholdt han sig i England

og Belgien for sin sproglige Uddannelse. Han blev 11. Oktober 1899 i Trefoldigheds Kirke i Christiania viet til Ingeborg Willumsen, født 29. Juli 1877, Datter af Grosserer, russisk Konsul i Christiania Oscar Willumsen og Anne Marie Abelsted. De har to Børn. (Trettende Slægtled XII).

8. THORVALD ASTRUP,

født 18. Maj 1876; Arkitekt, uddannet ved den tekniske Skole og den kongelige Kunst- & Haandværksskole i Christiania, samt ved den tekniske Høiskole i Charlottenburg ved Berlin. I to Aar var han Assistent hos Arkitekt Henrik Nissen i Christiania, studerede 1900—01 i Frankrige og England med Statens Kunstner-Stipendium, hvorefter han i Høsten 1901 aabnede sit eget Arkitektkontor i Christiania. Ved Konkurrencen om den tekniske Høiskole i Trondhjem 1902 blev A's Udkast belønnet med første Pris. Han blev 7. Maj 1903 i Garnisons Kirken i Christiania viet til Alfild Ebbesen, født 1. Oktober 1880, Datter af Oberst Just Christian Bing Ebbesen og Nelly Koht. De har 2 Børn. (Trettende Slægtled XIII).

9. MAREN DOROTHEA,

født 10. Januar 1878. Bor i Christiania.

VII.

STATSRAAD HANS RASMUS ASTRUPS BØRN.

1. EBBA MORTINE MARIE AUGUSTA,

født 3. Juli 1863 i Barcelona. Bor paa Rostad, Inderøen.

2. AUGUSTA REGINA (DUDU),

født 28. April 1865 i Stockholm, aflagde 1884 i Stockholm Maturitetsexamen paa Latinlinien ved »Lyceum för Flickor«, tog 1889 Filosofie-Kandidatexamen ved Universitetet i Upsala, gift 27. December 1896 i Christiania (Uranienborg Kirke) med Gustaf Alarik Carlsson Bergman, daværende Oberstlieutenant, nu Generalmajor og Chef for »Kgl. Fortifikationen« i Sverige, født 23. Juli 1844 i Vinsløf. K. S. O., K. 1. St. O. O. etc. etc. Forældre: Dr. philos., Kyrkoherde i Vinsløf Carl Abraham Bergman og Karin Eleonore Vull von Steyern. — De har tre Børn: Margareta, født

4. Oktober 1897 i Stockholm, Gustaf Astrup Gustafsson Bergman, født 31. Juli 1899, og Alarik Astrup Gustafsson Bergman, født 14. Aug. 1900.

3. ANNA ELISABETH,

født 3. December 1866 i Stockholm, gift 11. August 1891 i Molde med Gösta Hylltén-Cavallius, født i Stockholm 14. November 1860, daværende Løitnant i den svenske Generalstab, nu Oberstlieutenant ved »Kgl. andra Lifgrenadérregimentet«, Linköping. R. S. O. Forældre: Chargé d'Affaires, Dr. philos. Gunnar Olof Hylltén-Cavallius og Maria Sofia Margareta Hæggström. — De har fire Børn: Gunnar Hans Torkil, f. 29. Juni 1892, Björn Gösta, født 29. Januar 1894, Håkon Olof, født 30. Juli 1897 og Carl Gustaf, født 17. Juli 1902.

4. HANS ASTRUP,

født 1868, død samme Aar, to Maaneder gammel.

5. HANS EBBE ASTRUP,

født 12. Marts 1871 i Stockholm, tog 1892 Latin-Artium ved Otto Anderssens Skole; bor i Christiania. Opholdt sig i Aarene 1892—95 for sin sproglige Uddannelse i Spanien, England, Frankrig og Tyskland.

6. RAGNVALD RASMUS ASTRUP,

født 17. Juni 1872 i Stockholm, tog 1888 Middelskole Examen og 1893 Styrmands-Examen, Skibsmægler i Christiania. Gift 17. Juni 1903 med Ragnhild Reimers, født 8. December 1878 i Christiania, Datter af Høiesterretsassessor Herman Johan Foss Reimers og Ragnhild Moe.

7. EBBE CARSTEN MORTEN ASTRUP,

født 16. April 1876 i Stockholm, tog 1894 Real-Artium, blev 1895 Kadet, 1898 Premierlieutenant i Kavalleriet; er siden 1903 Eier af Hamang Gaard i Bærum. Han blev første Gang, i Trefoldighedskirke Kirke i Christiania, 10. Oktober 1899 viet til Cecilie (Cecil) Elisabeth Fearnley, født 15. Januar 1878 i Christiania, død 4. December 1902 sammesteds, Datter af Hofjægermester Thomas Nicolai Fearnley og Elisabeth Young. Sit andet Ægteskab indgik han 2. August 1904 i Ottestad Kirke i Stange Anna Edle Margrethe Wedel-Jarlsberg, født 15. Januar 1880, Datter af Godseier Carl Gustav Wedel-Jarlsberg til Atlungstad i Stange og Amalie Michelet. Af sit første Ægteskab har Premierlieutenant Astrup to Børn, af sit andet et Barn. (Trettende Slægtled XIV).

8. RAGNHILD (LALLY) ELISABETH,

født 19. Juli 1878 i Skutskär (Sverige), gift 28. August 1900 i Christiania i Uranienborg Kirke med Herman Foss Reimers, Søn af Høiesteretsassessor Herman Johan Foss Reimers og Ragnhild Moe, født 30. Oktober 1874 i Christiania. Han blev 1892 Student, tog 1897 juridisk Examen, blev samme Aar edsvoren Fuldmægtig hos Sorenskriver M. F. Berner i Molde og 1899 Fuldmægtig hos Høiesteretsadvokat G. Blom i Christiania. 1900 fik han Autorisation som Overretssagfører i Christiania og 1903 som Høiesteretsadvokat. Efter Uddannelse ved Krigsskolen 1892—93 blev han udnævnt til værnepligtig Lieutenant i Bergenske Infanteribrigade, nu Premierlieutenant. De har tre Børn: Eva Elisabeth, født 20. Maj 1901 i Bærum, Augusta Elisabeth Astrup, født 3. Oktober 1902 i Christiania, og Ragnhild Marie, født 29. December 1903 sammesteds.

9. ELISABETH,

født 7. Juni 1882 i Skutskär (Sverige). Bosat i Christiania.

VIII.

GROSSERER MORTEN HELSING ASTRUPS BØRN.

1. EBBE CARSTEN TØNDER ASTRUP,

født 23. Juli 1873, var 1890—91 paa en Handelsskole i Hamburg, opholdt sig 1893—97 i Spanien, Frankrig og England, hvorefter han i de sidste Aar har været ansat i sin Faders Forretning som Kontorchef. Han blev 2. Marts 1905 gift med Johanne Parelus, født 13. Februar 1879. Forældre: Proprietær Rasmus Parelus og Johanne Marstrand.

2. OTTO SKJOLDBORG ASTRUP,

født 4. September 1874, død 1875.

3. SIGNE,

født 17. August 1876. Bor i Christianssand.

4. HANS RASMUS ASTRUP,

født 1. Januar 1878. Opholdt sig 1902—1905 i Spanien, Frankrig og England, nu ansat ved Faderens Forretning.

5. MAREN GREVE,

født 3. September 1879, blev 19. September 1903 i Christianssund viet til Trygve Olaf Larsen. Han fødtes 4. December 1877 paa Egge Gaard i Stod Prestegjæld, blev 1896 Student fra Trondhjem Latinskole, 1899 Premierlieutenant ved Bergenske Infanteribrigade, hvorfra han 1901 forsattes til anden akershusiske Infanteribrigade. Fra 1903 bor han i Christiania. Forældre: Proprietær Carl Ludvig Larsen og Severine Pauline Renden. De har en Søn.

IX.

GAARDBRUGER PALLE TØNDER ASTRUPS BØRN.

Af første Ægteskab:

1. JENNY EMILIE,

født 1864, død 1867.

2. EMIL BERNHARD ASTRUP,

født 13. Februar 1868, tog 1885 Realartium og bestod 1887 Andenexamen, besøgte den tekniske Skole i Trondhjem og studerede en Tid Ingeniørvidenskab i Hannover. 1893 blev han ansat ved det norske Veivæsen som Ingeniør, og fra 1899 Afdelingsingeniør i Nordre Trondhjems Amt, bosat i Stenkjær. Han ægtede 9. December 1897 Sigrid Nielsen, født 4. Juli 1874 i Lillesand, Datter af Skibsreder i Lillesand Niels Theodor Nielsen og Anna Henriette Grøn. De har tre Børn (Trettende Slægtled XII).

Af andet Ægteskab:

3. PETRA AMANDA,

født 8. September 1879; bor i Amerika.

4. RAGNVALD EDVARD ASTRUP,

født 13. August 1881, tog 1897 Middelskoleexamen i Christianssund, gennemgik senere Hortens tekniske Skole; bor nu i Amerika.

5. HARALD AMANDUS ASTRUP,

født 24. Juli 1883; bor i Australien.

6. HANS ANDREAS ASTRUP,
født 12. Maj 1886.
7. MARTIN HELSING ASTRUP,
født 22. Juli 1888.
8. CHRISTIAN MARCELIUS ASTRUP,
født 12. Marts 1890, død samme Aar.
9. RAGNAR MARCELIUS ASTRUP,
født 7. Oktober 1891.
10. POUL ANDREAS ASTRUP,
født 6. December 1893.
11. SIGRID,
født 27. August 1895.
12. EBBA AUGUSTA,
født 24. Maj 1899.
-

X.

THOMAS KAMPTON THOMPSON ASTRUPS BØRN.

1. MORTINE EMILIE,
født 30. Maj 1869 i Queenstown i Irland, gift 7. Juli 1900 i Leytonstone, Essex, med Ernest Alban Guillermo, Bestyrer af en Konfektur- og Chokoladefabrik i London. De har en Datter.
2. MARTIN LOCKHART ASTRUP,
født 30. Oktober 1871 i London, District-Manager for the Anglo-American Oil Co. Ld., Bedford.
3. THOMAS ASTRUP,
født 30. Oktober 1871, død samme Aar.
4. MAGGIE,
født 19. Juli 1874, død som Barn.

5. RAGNA,

født 10. September 1876 i Leytonstone, Essex, gift 22. Juni 1899 med Kontorchef Percy Hector Hindhough, født 16. Januar 1867 i Newcastle-on-Tyne.

6. ANNIE LOUISE,

født 15. Juni 1879.

7. HANS THOMAS EBBE ASTRUP,

født 5. August 1881, ansat ved et Sagbrug i Alberto, N. V. Canada.

8. IDUNE SIGNE,

født 8. September 1884.

XI.

KIRKESANGER I TANEN CHRISTIAN GARMANN ASTRUPS BØRN.

1. JOHAN SIGFRID ASTRUP,

født 24. Maj 1863, besøgte Middelskolen i Vadsø, var derefter otte Aar Kontorist hos Sorenskriveren i Tanen og er nu Gaardbruger sammesteds; gift 7. Oktober 1897 med Anna Elida Henriksen, født 20. Juli 1880. De har ingen Børn.

2. MARIE AMALIE,

født 20. November 1865, gift med Handelsmand i Tanen Niels Øvre. De har ni Børn.

3. ELEONORE,

født 4. Juni 1868, gift 1889 i Hammerfest med Bager Carl Rønkvist. De har fem Børn.

4. DINA PAULINE,

født 21. December 1870, gift 18. August 1896 med Kontorfuldmægtig Lauritz Edvard Larsen. De har ingen Børn.

5. AAGOT EMILIE,

født 23. August 1873.

6. OLAF ASTRUP,

født 5. Maj 1876, gennemgik Tromsø Seminarium og er nu Assistent hos Lensmanden i Torsken Prestegjæld.

7. JOHANNE,

født 9. Januar 1879.

TRETTENDE SLÆGTLED.

I.

BISKOP NIELS ASTRUPS BØRN.

1. JOHANNES ASTRUP,

født 3. December 1872 i Christiania, reiste ti Aar gammel med sine Forældre til Natal, hvor han blev undervist af sin Fader indtil han 1890 reiste til Amerika for at studere og blev 1893 Student fra Luther College, Jowa. Samme Aar begyndte han at studere Theologi ved Universitetet i Robbinsdale, hvor han 1896 tog theologisk Embedsexamen. Kort efter blev han ordineret og var med sin Hastru i Besøg i Norge, hvorfra han afreiste til Forældrene i Afrika og ankom Juleaften nævnte Aar til Untunjambili. I et Aars Tid hjalp han sin Fader, indtil han 1898 modtog Kaldelse som anden Prest for den hollandsk-lutherske Menighed i Capetown, hvor han virkede i to Aar, indtil han atter vendte tilbage til Untunjambili for at bestyre Missionsstationen under Faderens Norgesreise 1900—1902. Han ægtede 1896 Sophie Bertine Rødsæter fra Minneapolis.

2. OTTILIE CHRISTINE,

født 22. Februar 1874, død 1876.

3. ANNE JOHANNE,

født 27. Juli 1877 i Christiania, gift 27. Juli 1898 i Untunjambili med Pastor Vilhelm Christopher Heinrich Otte. Han fødtes 24. November 1872 paa Missionsstationen Hermansburg i Sydafrika og blev sammen med Svogeren Johannes undervist af dennes Fader i Untunjambili. Med J. Astrup reiste han 1890 til Amerika, blev 1893 Student og 1896 theologisk Candidat ved Universitetet i St. Louis og reiste derpaa til Sydafrika, hvor han havde faaet Ansættelse som Missionær paa Kwahlabiza, hvor han indsattes 1897 i sit Embede af Svigerfaderen Biskop Astrup. Forældre: Missionsprest Carl Otte og Marie Tøresing. De har et Barn.

4. CAROLINE FREDERIKKE OTTILIE CHRISTINE,

født 30. Maj 1879, har med megen Dygtighed virket ved Pigejhemmene og Skolerne

saavel paa Untunjambili som paa Entumeni og har senest overtaget Ledelsen af Skolen paa det sidstnævnte Sted.

5. NICOLAI ASTRUP,

født 23. Marts 1881, død samme Aar.

6. HENNINGE MATHILDE,

født 23. Marts 1881 i Norddalen, virker ved Untunjambili Skole og Børnehjem.

7. KEZIA,

født 26. Februar 1883 i Norge, fulgte med sine Forældre paa Reisen til Fødelandet 1900—1902.

8. LAURA MARIE ANTONIE KATHINKA,

født 7. Juli 1885 i Afrika, død samme Aar.

9. OTTILIE CHRISTINE MARGRETE CATHRINE,

født 7. Juli 1885, død samme Aar.

II.

SOGNEPREST TIL JØLSTER CHRISTIAN ASTRUPS BØRN.

1. NICOLAI JOHANNES ASTRUP,

født 30. August 1880, Landskabsmaler. Efter et Studieophold i Paris fik han 1902 et Stipendium af Johan Finnes Legat til videre Uddannelse og 1903 et Stipendium af Schäffers Legat.

2. PETRA CONSTANCE,

født 29. December 1881, død 6. November 1887 i Jølster.

3. CHRISTIAN ASTRUP,

født 10. Juni 1883, død 9. November 1887.

4. JOHANNES ANDREAS ASTRUP,

født 25. Februar 1885, død 2. November 1887.

5. PETER CORNELIUS ASTRUP,

født 31. Januar 1887, gennemgik Realgymnasiet »Hauges Minde« i Christiania, blev Student 1903, derefter Huslærer i Hjemmet.

6. PETRA CHRISTINE JOHANNE,

født 5. November 1888.

7. CHRISTIAN ASTRUP,

født 5. August 1890.

8. HENNINGE LAURA MARIE KRISTINE,

født 13. Juli 1892.

9. JOHANNES ANDREAS ASTRUP,

født 20. December 1893.

10. KIRSTEN CORNELIA,

født 13. Februar 1896.

11. NILS ASTRUP,

født 22. Januar 1899.

12. HANS JØRGEN SYNNESTVEDT ASTRUP,

født 4. Juli 1902.

III.

MISSIONSPREST HANS JØRGEN SYNNESTVEDT ASTRUPS DATTER.

JOHANNE CHRISTIANE VILHELMINE,

født 15. Februar 1883 i Søndre Land, hvor hun tilbragte sine Barndomsaar hos Bedstefaderen Provst Aabel; hun har fra 1899 deltaget i Missionsgjerningen som

Lærerinde paa Entumeni. Hun ægtede 30. August 1904 Immanuel Sadolin Theiste, Assistent ved Missionen i Zulu. Forældre: Overretssagfører Immanuel Sadolin Theiste og Kathinka Lagaard.

IV.

CAND. JUR. THEODOR ASTRUPS SØN.

EIGIL ASTRUP,

født 24. December 1896 i Christiania.

V.

OVERRETSSAGFØRER I VALDRES ARNE SEVERIN ASTRUPS SØN.

NIKOLAI ASTRUP,

født 17. Oktober 1888.

VI.

LÆGE ARNT UCHERMANN ASTRUPS BØRN.

1. CHRISTIAN DUE ASTRUP,

født 31. Oktober 1896 i Lillehammer.

2. AGNES HENRIETTE,

født 21. Juni 1898.

3. ALFHILD,

født 12. Juni 1900, døbt i Faaberg Kirke.

4. EDLE DUE,

født 13. Maj 1903.

VII.

LÆGE NIELS ASTRUPS BØRN.

1. HENRIETTE LAURA,

født 13. Juli 1900 i Narvik.

2. ALF ASTRUP,

født 13. November 1901 i Narvik.

VIII.

HOTELEJER NIELS ANDREAS ASTRUPS BØRN.

1. ASLAUG,

født 3. April 1895.

2. HANS SVERRE ASTRUP,

født 9. Oktober 1897.

3. OLE ASTRUP,

født 25. November 1898.

4. RAGNHILD,

født 1. Januar 1903.

IX.

TANDLÆGE THORBJØRN ASTRUPS BØRN.

1. ELSE BERGLIOT,

født 24. Maj 1897.

2. ERLING ASTRUP,

født 6. December 1898.

3. FREDRIKKE FUGLESANG,

født 27. Juni 1900.

4. INGRID,

født 21. December 1902.

X.

KJØBMAND I AMERIKA LARS ASTRUPS BØRN.

- | | |
|-----------------------------------|--------------------|
| 1. MATHIAS LUDVIG NICOLAI ASTRUP. | 4. WALTHER ASTRUP. |
| 2. PERCIVAL ASTRUP. | 5. LARS ASTRUP. |
| 3. HARALD ASTRUP. | 6. RACHEL. |
-

XI.

INGENIØR I AMERIKA HARALD ASTRUPS BØRN.

- | | |
|-------------------------|--------------------------|
| | 1. LLOYD HENNING ASTRUP, |
| født 10. Januar 1898. | |
| | 2. LOUISE IRENE, |
| født 12. November 1900. | |
| | 3. HARALD ARNOLD, |
| født 31. December 1902. | |
-

XII.

KONTORCHEF SIGURD ASTRUPS BØRN.

- | | |
|--------------------------------------|------------------------------|
| | 1. INGEBOG, |
| født 31. Oktober 1900 i Christiania. | |
| | 2. HARALD SIGURDSSØN ASTRUP, |
| født 29. Maj 1903 i Christiania. | |
-

XIII.

ARKITEKT THORVALD ASTRUPS BØRN.

- | | |
|------------------------|---------------------------------|
| | 1. HENNING THORVALDSSØN ASTRUP, |
| født 21. Februar 1904. | |
| | 2. KAARE THORVALDSSØN ASTRUP, |
| født 19. April 1905. | |
-

XIV.

PREMIERLIEUTENANT EBBE CARSTEN MORTEN ASTRUPS BØRN.

Af første Ægteskab:

1. NIELS EBBESSØN ASTRUP,
født 7. Juni 1901 i Christiania.

2. CECILIE ELISABETH FEARNLEY,
født 27. November 1902 i Christiania.

Af andet Ægteskab:

1. ANNA EDLE MARGRETHE,
født 20. Maj 1905 i Hannover.

XV.

INGENIØR EMIL BERNHARD ASTRUPS BØRN.

1. ANNA MARGARETE,
født 21. November 1899 i Aasen, Frostens Prestegjæld.

2. NIELS THEODOR ASTRUP,
født 1. Juni 1901 i Stenkjær.

3. SIGRID,
født 19. September 1902.



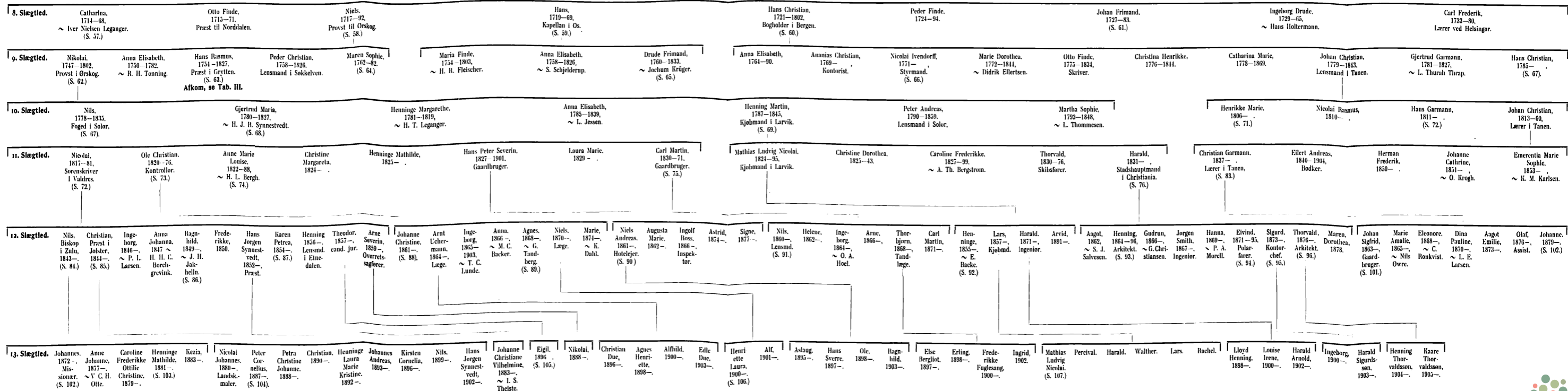
7. Slægtled.

NIELS NIELSEN ASTRUP,

1681—1743,

Foged paa Søndmør.

(S. 55.)



9. Slægtled.

HANS RASMUS ASTRUP,

1754—1827,

Sognepræst til Grytten.

(S. 63.)

10. Slægtled.

Gjertrud Susanne,
1792—1878,
~ Kaptejn C. F. M. Lied.
(S. 70.)

Ebbe Carsten Tonder,
1794—1888,
Kaptejn.

11. Slægtled.

Hans Rasmus,
1831—98,
Statsraad.
(S. 76.)

Morten Helsing,
1833—,
Grosserer.
(S. 82.)

Palle Tonder,
1835—,
Gaardbruger.

Thomas Kampton Thompson,
1838—,
Grosserer.

Mortine Emilie,
1840—,
(S. 83.)

Ragna,
1843—.

12. Slægtled.

Ebba
Mortine
Marie
Augusta,
1863—,
(S. 96.)

Augusta
Regina,
1865—,
~ General-
major
G. A. C.
Berg-
man.

Anna
Elisa-
beth,
1866—,
~ Oberst-
ltnt. G.
Hyllén-
Cavallius.
(S. 97.)

Hans
Ebbe,
1871—.

Ragn-
vald
Rasmus,
1872—,
Skibs-
mægler.

Ebbe
Carsten
Morten,
1876—,
Premier-
ltnt.

Ragnhild
Elisa-
beth,
1878—,
~ Høj-
sterets-
advokat
H. F.
Reimers.
(S. 98.)

Elisa-
beth,
1882—.

Ebbe
Carsten
Tonder,
1873—,
Kontor-
chef.

Signe,
1876

Hans
Ras-
mus,
1878—.

Maren
Greve,
1879—,
~ T. O.
Larsen,
Premier-
ltnt.
(S. 99.)

Emil
Bern-
hard,
1868—,
Ingenior.

Petra
Aman-
da,
1879—.

Ragn-
vald
Edvard,
1881—.

Harald
Aman-
dus,
1883—.

Hans
An-
dreas,
1886—,
(S. 100.)

Martin
Hel-
sing,
1888—.

Ragnar
Marec-
lius,
1891—.

Poul
An-
dreas,
1893—.

Sigrid,
1895—.

Ebba
Au-
gusta,
1899—.

Mortine
Emilie,
1869—,
~ E. A.
Guiller-
mo.

Martin
Lock-
hart,
1871—.

Ragna,
1876—,
~ P. H.
Hind-
hough,
Kontor-
chef.
(S. 101.)

Annie
Louise,
1879—.

Hans
Thomas
Ebbe,
1881—.

Idune
Signe,
1884—.

13. Slægtled.

Niels
Ebbesson,
1901—,
(S. 108.)

Cecille
Elisabeth
Fearnley,
1902—.

Anna
Edle
Margrethe,
1905—.

Anna
Margarete,
1899—.

Niels
Theodor,
1901—.

Sigrid,
1902—.

EXKURSER

EXKURS I.

ULLERUPLUND OG DENS EJERE. SLÆGTERNE LUND OG HAUSMANN.

Som nævnt Side 29 og 30 er denne Ejendom en Fæstegaard, der 1491—1524 har været beboet af Svend Troelsen og senere indtil 1564 af Hans Pedersen, hvem Hertug Hans be-naadede med et Slags Arvefeste. Om Ulleruplund anføres i Amtsbeskrivelsen 1710 følgende: Gaarden er Fæste: 6 Ottinger, $1\frac{1}{8}$ Plov. Bygningen bestod af 25 Fag Salshus og 38 Fag Lade. Udsæden var 15 Tdr. Rug, 5 Tdr. Byg, 6 Skpr. Havre og 3 Tdr. 1 Skæppe Bog-hvede. Høsletten var 50 Læs foruden 20 Læs Hø af en Marskeng i Gjessing samt 5 Læs af en Holmeng sammesteds. Der var Græsning til 8 Køer og 4 Heste, Frellesgræsning til 18 Stkr. Kvæg og 4 Heste. Den daværende Besætning var 16 Stkr. Ungkvæg, 6 Køer, 8 Heste og 1 Føl. Gaarden havde Tørv til det nødvendige Brændsel. Skatterne vare: Fripenge 17 Rdlr. 30 Sk., Kontribution 33 Rdlr. 12 Sk., i Magasinkorn 3 Rdlr. 43 Sk. Efter den nuværende Maalestok for dansk Skyldsatning vilde Gaarden omtrent være lig med 16 Tdr. Hartkorn, og vilde vel i vore Penge kunne ansættes til ca. 100,000 Kr. Gaarden er nu en anseelig Proprietærgaard paa ca. 300 Tdr. Land og den største Gaard i Skjærbæk Sogn.

Hans Pedersen efterlod mindst 2 Sønner: I a—I b.

I a. ANDERS HANSEN LUND,

der nævnes i de ældste Jordebøger 1595—1604 som Gaardens Indehaver, men han er dog rimeligvis død inden 1595, da Broderen Laurids Hansen Lund andtstedts i Regnskabet nævnes som boende i Ulleruplund. Denne Anders Hansen Lund angives i en Ligprædiken over hans Sønnenes Fædder Lund (død 1701 som Herredsfoged i Højer) at have været Ridefoged i Haderslev Amt, d. v. s. Hvidding Herred, og gift med Anna. Hans Søn var II.

II. ANDERS LUND,

hertugelig gottorpsk Herreds- og Birkefoged i Højer og Højer Herred. I en Fortegnelse over Indvaanerne i Højer nævnes han allerede som bosiddende i Byen Højer 1613. Han var Kirkeværge og døde rimeligvis 1665. Anders Lund var gift med Catharine Moritzen, Datter af Moritz Moritzen, hertugelig Kornskriver i Tønder Amt og senere Digefoged og Sandemand i Højer, og Hustru Gunder. Disse tvende, Anders Lund, Herredsfoged i Højer, og hans Fader Ridefogeden Anders Hansen ere i Roagerpræstens Optegnelser gjorte til én Person. Anders Lunds Søn var III.

III. FÆDDER LUND,

født i Højer 7. Juni 1621, blev 12 Aar gammel sendt til Hamborg for at blive undervist i Regne- og Skrivekunsten. Atten Aar gammel blev han atter kaldt hjem af Faderen og derefter anvendt ved Skibsfart og Kjøhmandsskab, hvilket han rogtede med Flid og Duellighed og derved erhvervede sig betydelige Midler. I Juni 1650 blev han gift paa Gaarden Gørrismark ved Tønder, som han fik med sin Hustru Catharine Hansdatter, Datter af Hans

Andersen, Sandemand i Tønder Herred. Efter at Amtmand Volf Blome havde bemærket Fædder Lunds Dygtighed, benyttede han sig af ham ved forskjellige Lejligheder, og allerede 1651 blev han Herreds- og Digefoged i Tønder Herred og fik 1663 Ventebrev paa sin Faders Bestilling som Birke- og Herredsfoged i Højer. Han døde 1701, 80 Aar gammel, og blev begravet i Højer Kirke. Ligesom Faderen var han Kirkeværge og sikkert en af Byens mest ansete Borgere; saaledes boede Kong Christian V. paa en Rejse til Sild (1689) hos ham. 1689 faar han Skibspas paa Skibet Ørnen. Hans Segl, der findes ved Hydingen af den danske Konge 1684, udviser et Bømærke, hvori en liggende Halvmaane, over hvilken ses et Hjærte med et Kors. Han havde ialt 4 Sønner og 6 Døtre, hvoraf kun 2 Døtre overlevede ham.

Hans Hustru Catharine er rimeligvis død 1705. Lighogen fra Højer mangler for Aarene 1701—34, men den 21. Dec. 1705 findes i Kirkeregnskabet bemærket, at »selig Frau Hardesvogtin Catharine Lunds Erben christlicher Meinung« have skjænket Kirken i Højer 100 Rdlr., hvis Renter aarlig skulde tilfalde de fattige i Byen Tønder.

Fædder Lund havde 4 Sønner og 6 Døtre, hvoraf kjendes: IV a—d.

IV a. ANNA CATHARINE LUND,

døbt 31. Marts 1661 i Tønder, gift 1676 med Hein Sønnichsen, efter hvis Død (1686) hun 27. April 1688 i Ribe ægtede Frederik Hausmann, Søn af Amtsforsvalter i Segeberg Daniel Hausmann (død i Juli 1670) og Margrethe v. Pape, Kong Frederik III.s Elskerinde, der 5. Sept. 1683 ophøjedes til Baronesse Løvendal, og hvis Søn med Kongen var Ulrik Frederik Gyldenløve, Statholder i Norge. En Broder til Frederik Hausmann var Casper Hermann Hausmann, f. 1653, død 1718 som General i Norge; han blev Stamfader til den norske Familie Hausmann. Frederik Hausmann er rimeligvis den Søn af Daniel Hausmann, der blev døbt 26. Jan. 1651 i Segeberg og som Kongen var indbudt til at staa Fadder til, og efter hvem han opkaldtes. Han kaldes forskjellige Steder Ritmester, men man har ikke kunnet finde ham i danske Militæretater. Derimod faar han 7. Juli 1670 Expektance paa Tolderbestalling i Ribe efter den daværende Tolder Maturin Duponts dødelige Afgang, og 7. Nov. 1680 fik han Bestalling som Tolder i Ribe. Ved Operahusets Brand paa Amalienborg 19. April 1689 fik han saa alvorlige Brandsaar, at han 28. April afgik ved Døden. Hausmann havde tidligere (30. Jan. 1673) ægtet Anna Margrethe Novock, f. 24. Jan. 1658 † 11. April 1683, begravet i Ribe, med hvem han havde 5 levende og 2 dødfødte Børn.

Efter Hausmanns Død ægtede Anna Catharine 18. Febr. 1691 i Ribe Amtsskriver Jens Christensen, som 1684, 23. December, blev Amtsskriver og 1687, 12. Marts, tillige Ridefoged over Riberhus samt endelig 1690, 21. Juni, udnævntes til Amtsforsvalter. Jens Christensen var en meget formuende Mand og fik 1692, 3. September, for sig og Hustru samt Arvinger Brev paa at nyde lige Privilegier med Adelen og Kjøbenhavns Borgere paa hans Jordegods, ikke alene paa hans Hovedgaard Steensgaard paa Fyen, men og paa »hvis andre Hovedgardes Jordegods han sig i Riget herefter lovlig kan tilforhandle eller i Gjeldsbetaling overtage, i det mindste 200 Tdr. Hartkorn.« Samtidig fik han Bevilling paa, at hans Gaard udenfor Ribe, kaldet Ondaften, nu herefter maa kaldes Lundgaard, rimeligvis efter Konens Familie, og her opholdt han sig vistnok til Stadighed. Han fik 10. Nov. 1687 Bevilling paa at indgaa Ægteskab med Sidsel Andersdatter, og efter dennes Død blev han som nævnt gift med Anna Catharine Lund, der døde 18. Maj 1693 paa Lundgaard og blev indsat i Farup Kirke 29. Maj og Dagen derefter ført til Højer Kirke. I tredje Ægteskab blev Jens Christensen 25. April 1695 viet til Dorothea Catharine Hedevig Gude, Datter af Michael Gude, grevelig rantzausk Raad og Overinspektør over de rantzauske Grevskaber, og Anna Reimers, født paa Lindevedgaard 10. November 1664. Hun døde 11. Okt. 1698 paa Lundgaard i Barselseng og blev begravet 28. Okt., og hendes Lig overførtes til Steensgaard paa Fyen.

Jens Christensen døde 5. Dec. 1708 paa Steensgaard, som han 1689 havde erhvervet. Efter hans Død 1708 overtog Kronen Gaarden paa Grund af hans mange efterladte Skatte-

restancer. Med sin Hustru Anna Catharine Lund havde han en eneste Søn Frederik (Hein), døbt 17. December 1691. Han kaldte sig Hein og købte 1712 paa Auktionen Steensgaard tilbage, og da han var en fortrinlig Administrator, bragte han Ejendommen i en udmærket Forfatning. Han udnævntes 1721 til Kancelliraad, 1734 til Justitsraad, 1745 til Etatsraad og beklædte Stillingen som Kirkeinspektør, død 1751. Hein ægtede 17. April 1737 Susanne Brahe, født 20. April 1700 paa Engelholm, død 21. Jan. 1760, Priorinde i Odense Kloster. Hun oprettede 1751 af sin afdøde Mands efterladte Gods og Formue sammen med sin Broder Preben Brahe Stamhuset Hvedholm og 1761 det Bille-Braheske Fideicommiss til Fordel for Broderens Descendens, da hun ikke efterlod sig Børn. Hun var Datter af Kaptejn Henrik Brahe til Hvedholm og Engelholm og Henrikke Sophie Bille.

IV b. HELENE LUND,

født 1663, der 26. Oktober 1680 i Højer blev gift med Bendix Hesler, Landfoged i Bøkingherred, senere Koginspektør ved Christian Albrechtskog og Ejer af Feddershagen.

IV c. ANDERS HANSEN LUND

faar 27. April 1689 i sin afdøde Svogers Sted Bestalling som Toldforvalter i Ribe, begravet 7. Sept. 1693 i Højer Kirke.

IV d. CATHRINE LUND,

gift 1690 med Landskriver Christen Bahr, hertugelig gottorpsk Sekretær og Amtsskriver i Tønder Amt.

I Fædder Lunds Ligprædiken 1701 nævnes endvidere dennes Sønesøn Hr. Sønnich Lund til Gørrismark og Lundhagen.

I b. LAURENDS HANSEN LUND

nævnes 1595 i det ældste Lehnsregnskab som Thingholder og Herredsfoged i Hvidding Herred, i hvilken Stilling han forekommer indtil 1602. Fra 1605—11 havde han Ulleruplund, som han rimeligvis har faaet i Fæste efter Broderen Anders' Død. Med sin Hustru Anna havde han flere Børn, af hvilke Efterkommere af Døtrene Ingeborg og Karen levede 1699 som Bønder i Skjærbæk Sogn. L. H. Lund bruger 1594 det samme Bomærke, som 1562 benyttedes af Herredsfogeden Niels Mikkelsen og senere af hans Søn og Efterfølger som Herredsfoged, Anders Nielsen i Havrevad. Hans Søn var: I.

I. HANS LAURENSEN LUND,

som i Regnskabet 1612 ses at have fæstet Faderens Gaard, »hvori aarlig kunde saas 10 Ørtig Korn og som gav 70 Læs Hø, hvorfor han gav i Fæste 40 Rdlr.«. Indtil 1660 anføres han stadig i Jordebogen, men 1661 forekommer hans Søn II.

II. BENNET HANSEN LUND,

der fæstede Gaarden mod at betale 6 Rdlr. i Fæste. Han maa være afgaaet ved Døden kort efter, thi i Regnskabet 1663 omtales hans Arvinger, og s. A. fæster en Jep Villadsen Gaarden, men om han hører til Slægten Lund, vides ikke. 1687 fæster Jakob Andersen Gaarden, og han døde 1708, hvorefter hans Enke beholdt Ejendommen og synes at have haft denne endnu 1724. 1743 nævnes Anders Jakobsen som Gaardens Ejer, 1753 Laurids Pedersen og 1788 Jes Laursen. Da Skjærbæk Kirkebøger kun gaa tilbage til Slutningen af det 18. Aarhundrede, lader der sig ikke oplyse yderligere om Slægten.

EXKURS II.

Om den Linje af Slægten paa Astrupgaard, som nedstammer fra Anders Nielsen paa Store Hebo, kan hidsættes følgende.

Anders Nielsens Søn er:

NIELS ANDERSEN,

som efter Faderen fik Gaarden Store Hebo og ligesom denne var Borger i Varde. Han var gift med Ane Nielsdatter, Datter af Niels Thomsen og Maren Rasmusdatter. Hun klagede 1634 til Kongen over, at hun havde en Gaard i Fæste i Vesterherred, kaldet Hebo, der var ringe og meget fortrængt af Kronens Gaard, dér for liggende, kaldet Sønder Hebo, som 2 Bønder iboede, der ganske forlukkede og hindrede Driften og Græsgangen til hendes Enge, hvorfor hun havde været nødt til at købe det halve af denne Gaard, som hun derefter begjærede i Fæste, hvilket bevilligedes hende 12. Martis 1634. Hun fik 1636, 23. Maj, Kongebrev paa, at hendes Børn maatte nyde og bekomme Janderup Kirketiende, som hun selv i flere Aar tidligere havde havt i Fæste. Hun døde 11. Maj 1659. De havde Børnene 1—5.

1. JENS NIELSEN HEBO,

Raadmand i Varde.

2. MAREN HEBO,

der 1667 ægtede Steffen Nielsen og derved blev Moder til en vidt forgrenet Slægt.

3. ANE NIELSDATTER HEBO,

født 1622, død 5. Nov. 1642, gift med Peder Byrgesen, Husfoged og Ridefoged i Riberhus Amt. Han var en særdeles anset Mand og beboede den saakaldte Hyllerslev Storgaard i Janderup Sogn. Han døde 20. Jan. 1661.

4. NIELS NIELSEN HEBO,

der efter Moderen fik Gaarden Store Hebo, som han overtog i de vanskelige Krigsjaar. 1661 giftede han sig med Lisbeth Pedersdatter, Datter af Præsten Peder Clausen i Nabo-sognet Aal. Hendes Moder Elisabeth Nielsdatter var Datter af den tidligere Præst i Aal, Hr. Niels Philipsen, † 1632, fra hvis anden Datter Marie, gift med Bonden Niels Villadsen i Skjødstrup, den bekjendte norske Familie Aal nedstammer. Niels Nielsen døde allerede 1667, begravet 23. December. Hans Hustru overlevede ham i mange Aar indtil 1703. Lisbeth Pedersdatter, der er bekjendt som Salmedigterinde, var benaadet med den halve Kongetiende af Janderup og ansøgte »for Guds Skyld« om den anden Del, der bevilligedes hende 1689, naar den blev ledig. Indtil da maatte hun, om mulig, faa den i Fæste af Indehaveren. Hendes Skrifter ere: »Enkens Suk og Sangoffer« (1687) og »Aandelig Brude-harmoni«. Hun stod i stor Anseelse hos Samtiden.

Børnene vare A—C.

A. PEDER NIELSEN HEBO,

død 1718 som Student i Janderup.

B. MAREN HEBO,

gift med Hr. Hans Sørensen Vinter, der 1688 blev Præst i Janderup efter sin Fader, Hr. Søren Pedersen Vinter.

C. ANNA HEBO,

gift med Hr. Hans Nielsen Kjær (Paludan), Præst i Aal. Af deres Børn kaldte Sønnen Niels sig Hebo og døde som Præst i Bredsten ved Vejle.

5. ANDERS NIELSEN HEBO,

født omtrent 1620, Student i Ribe 1638, Magister 1647, Rektor i Varde og 1643 Præst i Thisted og Tilsted. Han var »en stridig og trættekjer, egensindig og selvraadig Mand, der havde idelige Processer med Under-, Lige- og Overmænd«, blev straffet for Slagsmaal 1655, undlod 1671 at bede for Kongen, afsat 29. April 1674 for sit Forhold mod Kapellanen, men ved Højesteret 28. Sept. s. A. forlod Kongen ham for denne Gang hans Forseelse; i det hele anklaget 8 Gange. »Han var uartig mod alle 3 Biskopper i hans Embedstid«. Han var gift 1. med Anna Hansdatter, der var Søster til Frederik Hansen Friis*), Præst i Gram, efter hvis Opfordring Roagerpræsten Niels Nielsen Astrup har nedskrevet sine Familieerretninger til Brug for dennes Svoger Anders Nielsen Hebo. Hun var Datter af Mag. Hans Olufsen, 1623 Sognepræst til St. Cathrine Kirke i Ribe, 1627 Ærkedegn, død 28. April 1636, 57 Aar gl., og gift 1615 med Ane Pedersdatter, død 26. August 1641, 48 Aar gl. Endnu 1682 synes hun at have været i Live. Efter hendes Død ægtede Anders Nielsen Hebo Maren Sørensdatter, der maa have været Enke efter en Mand ved Navn Pop i Aalborg, thi i Skiftet 1692 nævnes hendes kjære Søn, Sr. Laurids Pop af Aalborg. Med denne sin anden Hustru har han faaet en Del Midler, saaledes nævnes i Skiftet efter ham 2 Vaaninger i Skolegade og en Gaard i Anmølle i Vindbles. Hans Pengeforhold vare efter hans Død ingentunde gode, thi Enken gik fra Arv og Gjæld og maatte selv tilbagekjøbe sin Fæstengave, en tredobbel Guldring med 7 Diamanter udi og to andre Ringe for tilsammen 60 Rdlr. Anders Nielsen Hebo døde under et Ophold i Viborg hos sin Svigersøn Borgmester Gjedsted i Viborg i November 1692. Skiftet efter ham blev holdt 30. samme Maaned i Thisted. Ifølge Thisted Kirkebog, som dog for den ældste Tids Vedkommende er meget defekt, havde han og hans første Hustru faaet døbt følgende Børn (a—g):

a. ANE NIELSDATTER,

født omkring 1649, død 1731 i Fredericia, 82 $\frac{1}{2}$ Aar gl., begravet 21. Aug., gift med Licentiatius juris Jakob Gjedsted, der 1692 blev Borgmester i Viborg, senere Kancelliraad og Præsident i Fredericia, begravet 12. Marts 1708 i Fredericia.

b. NIELS,

døbt 7. Nov. 1652, der maa være død inden Faderen, da han ikke nævnes i Skiftet.

c. HANS,

døbt 7. Juni 1656, død før Faderen.

d. MAREN,

døbt 10. Sept. 1657, død før Faderen, men nævnes endnu 1692, da hendes Morbroder Friis optræder som hendes Formyndet.

e. JENS,

døbt 30. Sept. 1658.

f. ELSE,

døbt 8. Sept. 1661; i Skiftet 1692 nævnes hun som gift med Sr. Christen Povelsen af Estvadgaard.

g. INGBORG,

døbt 2. Februar 1663, begravet 18. April s. A.

*) født i Ribe 2. Maj 1628, Student i Ribe 1647, Præst i Gram 1656, død 1704.

EXKURS III.

ASTRUPGAARDS EJERE AF SLÆGTEN BEYER SAMT
GAARDENS HISTORIE TIL NUTIDEN.

Fædder Pedersen Beyerholm, født 1640 † 1704, der o. 1664 tilgiftede sig den vestre Halvdel af Astrupgaard med Karen Nielsdatter, f. 1635 † 1698, der, som tidligere anført, hørte til Astrupslægten, har ifølge Brøns Kirkebog havt 11 Børn til Daaben, af hvilke vi her i Forbindelse med Astrupgaard kun skulle nævne I.—II.

I. NIELS FÆDDERSEN BEYER,

døbt 27. Aug. 1665, fik sin Faders vestre Andel af Astrupgaard, død som Sogne- og Strandfoged i Brøns Sogn 1710, begravet 20. Maj. Han blev i Brøns 5. Sept. 1701 viet til Mette Christine Hansdatter af Faargaard, Bevtoft Sogn. Hun tilhørte sikkert Familien Outzen fra Rostgaard, og er uden Tvivl Søster til Birkefogeden Christen Hansen (Outzen), der boede i Faargaard. Hun var født o. 1682 og døde 1760, begravet 5. April i Brøns. Efter Niels Fæddersens Død ægtede hun 17. Okt. 1713 Iver Lorentzen fra Starup Sogn, sønden for Tønder, født o. 1680 † 1731, begravet 3. Juli. Han blev Ejer af Astrupgaard samt Strand- og Sognefoged i Brøns Sogn. Da han ægtede Mette Christine, var han Enke-mand, og af dette første Ægteskab havde han en Datter Anneke Iversdatter Lorentzen, f. o. 1713 † 1745, begr. 10. Nov. Hun ægtede 6. Nov. 1732 Peder Bjørn, født 1700 i Vodder Sogn, Søn af Stedets Præst, død 1758, begravet 6. Okt. Han fik denne Part af Gaarden efter sin Svigerfader, medens Enken tog Ophold i et Aftægts-hus. Anden Gang ægtede Bjørn 12. Aug. 1746 Mette Kirstine Kramer, døbt i Brøns 8. Juli 1725 † 1812, begr. 19. Juni, Datter af Ejer af den østre Gaard Niels Kræmmer og Maren Andersdatter. Hun fik efter Mandens Død Gaarden og oprettede 1760, 12. Okt., en Skifteoverenskomst med hans Børn af første Ægteskab, men fik dog først 1776, 13. Maj, Skjøde paa Gaarden, som hun alt 1773 havde afstaaet til sin Søn Johannes Nikolaj og selv taget Bolig i Aftægts-huset, hvor hun døde.

Peder Bjørn havde af begge Ægteskaber mange Børn, af hvilke her kun skal nævnes Johannes Nikolaj, f. 1751 † 1786, begr. 21. Nov. Ved Kontrakt af 17. Maj 1773 overtog han Gaarden efter Moderen, men fik dog først Skjøde 1776. Efter at Gaarden var bleven udskiftet af Fællesskabet omtrent 1770 har han frasolgt forskellige Dele af dens Jorder. 1775 lod han ved offentlig Auktion bortsælge to Engstykker i Gjessing. 1784 bortsjødere han til Niels Hansen en Otting Bondejord, hvormed fulgte 5 Fag Hus af Sælgerens vestre Lades søndre Ende og 2 Fag af den søndre Lades vestre Ende, samt i Kirken et Karle-stolestade. Samtidig bortsjødere han en lignende Part Jord paa Vandborg Mark til Anders Pedersen i Søndernæs. Hans Pengeforhold har været meget slette, thi kort før sin Død gik han fallit, og Stumperne af Astrupgaards Herlighed blev nu bortsolgt til fremmede, nemlig til den Slægt, som nu bor i Gaarden. Ved Auktion, der afholdtes 11. Okt. 1786, (cfr. Bilag Nr. 5) solgtes denne den vestre Part af Gaarden for 2850 Rdlr. til Laurids Lauridsen Warming, medens den ene Halvpart af Enemærket Vraa blev tilslaaet Jørgen Christensen for 366 Rdlr.

Laurids Lauridsen Warming, født 1757 † 1801, bgr. 1. April, gift med Marie Pedersdatter, blev herefter Gaardens Ejer, hvorpaa den overgik til hans Datter Maren Lauridsdatter Warming, f. 30. Nov. 1787 † 1857, begr. 11. Jan., gift med Peder Boesen, født 1782 † 1852, begr. 21. December. Deres Datter Marie Pedersdatter Warming, født 1810, død 1858, begr. 21. Okt., var gift med Peder Boesen Bjerrum, f. 1811 † 29. Dec. 1848. Deres Søn Peder Boesen Bjerrum ejer nu Gaarden.

II. HANS FÆDDERSEN BEYER,

døbt 24. Maj 1668, død 1723, begravet 27. Juni, gift 17. Jan. 1715 med Maren Andersdatter Astrup, født 1686 † 1758, med hvem han fik den østre Part af Astrupgaard. Efter Mandens Død ægtede hun 1724 Niels Hansen Kræmmer (Kramer) fra Drengsted, f. 1695 † 1763. I dette Ægteskab fødtes to Døtre, hvoraf den ene, Mette Kirstine, som ovenanført, var gift med Sognefoged Peder Bjørn. Den anden, Hanne Kramer, født 1727, ægtede 1749 Student Christian Luffe, f. 1714 † 1766, og arvede Faderens Gaard. Deres Søn Hans Kramer Luffe, f. 1749 † 1789, begr. 4. Aug., fik derefter Gaarden, som gik over til hans Søster Mette Marie Luffe, f. 27. Febr. 1751 † 1801, begr. 16. Maj, g. 11. Nov. 1790 m. Bennet Lauritzen Warming, død 1822, begr. 11. Juni (Broder til ovenanførte Laurids Lauridsen Warming), som derved fik Gaarden. Af dette Ægteskab var kun ét Barn Johann, der døde 1791, kun faa Dage gammelt.

Bennet Lauridsen ægtede i andet Ægteskab 7. Dec. 1802 Mette Marie Pedersdatter, f. o. 1773 † 1810, begr. 30. Juli. Deres Datter Ingeborg Cathrine Warming, f. 3. Aug. 1806 † 3. Dec. 1891, gift med Peder Obeling, f. 24. Dec. 1804 † 21. Marts 1892, fik Gaarden, som derefter gik over til Sønnen Laust Obeling, f. 1833 † 21. Marts 1892, gift med Jensine Schack, f. 1838 † 17. Febr. 1884. Deres Søn, Peder Obeling, er Gaardens nuværende Ejer.

Man kan altsaa sige, at denne den østre Part af Astrupgaard, hvori Roagerpræsten Niels Nielsen Astrup fødtes 1642, paa en vis Maade er i samme Slægts Besiddelse, idet den i over fem Hundreदार ikke har været i Handelen til Folk uden for Slægten.

EXKURS IV.

Om Kaptein Ebbe Astrup har Assistent ved Stiftsarkivet i Trondhjem, J. Refsaas, velvilligst meddelt følgende:

»I 1810 blev han Frikorporal og Elev ved det militære Institut i Trondhjem, $\frac{9}{6}$ 1812 ansat som Sekondløjtnant ved 1ste Trondhjemske Regiment uden Anciennitet indtil aflagt Examen.

Allerede i 1811 blev de marscherende Musketerbataljoner*) af Trondhjemske Regiment paa Grund af Frygt for Angreb fra Sverige opsat, og i Begyndelsen af Juni marscherede Bataljonerne søndensfjelds (til Elverum); men det var bare blind Allarm, og 17. Juni kom Ordre fra Prins Carl af Hessen, at de skulde returnere.

Det samme gjentog sig Vaaren 1812. Den 27. Marts melder General v. Krogh til Statholderskabet, at Tropperne efter Kongens Ordre var samlet, men der manglede Penge — for et Kvarter behøvedes 400,000 Rdl. og til Udrustning desuden 100,000 Rdl.; hvis han ikke fik Penge, maatte Tropperne permitteres. Den 9. April ankom der i den Anledning 400,000 Rdl. til Stiftamtstuen, og 9. Juni var Bataljonerne marschferdige.

Ved Opsætning paa Feltfod blev der, som rimeligt kunde være, Mangel paa Officerer. Man maatte da hjælpe sig, saa godt man kunde, og tage det bedste, som fandtes, og Astrup havde jo i 2 Aar været Elev af det militære Institut. Det er derfor rimeligt, at han af General v. Krogh »ad interim« blev udnævnt til Sekondløjtnant — der have flere Exempel paa, at v. Krogh havde saadan Myndighed. Disse Interimsudnævnelser blev senere

*) Efter Organisationsplanen af 28. Februar 1810 bestod hvert af de to Trondhjemske Infanteri-Regimenter af 2 tjenestgjørende (1 Jæger- og 1 Musketerkompani) og 18 nationale Kompanier à 100 Menige. De nationale Regimenter var inddelt i 3 Bataljoner à 6 Kompanier, hvoraf 1 Jægerkompani og 5 Musketerkompanier. Ved Opsætning paa Feltfod blev der opsat en Feltbataljon eller saakaldt »marscherende« Musketerbataljon paa 750 Menige, inddelt i 1 Jæger- og 4 Musketerdivisioner à 150 Menige. Regimentets marscherende Bataljon var udsøgte Folk, de bedste Mandskaber, Underofficerer og Officerer, med andre Ord: Den var Kjernen af Regimentet.

approberet af Kongen, og under den i disse Tider usikre Postgang er der intet urimeligt i, at den officielle Udnævnelse er fra 1813*).

Astrup blev sandsynligvis placeret ved den marscherende Musketerbataljon af 1. Trondhjemske Regiment. Som Kommandør for denne Bataljon ansattes Major Iver Christian Lund Sommerschild (f. 1759, død 1830).

Den 1. Afdeling af Bataljonen skulde afmarschere fra Trondhjem 4. August og være paa Hedemarken 25. s. M. Tropperne kom ikke længer end til Gudbrandsdalen, da General v. Krogh den 20. August fik Prins Fredriks Ordre af 16. s. M. om, at de Trondhjemske Tropper skulde returnere. De marscherende Bataljoner kantonerede nu i Trondhjem til i Januar 1814. I Aarene 1807—1814 laa der stadig en Del Tropper i Kristiansund; det er muligt, at Astrup kan have været kommanderet did, hvis han ikke frekventerede det militære Institut. Herom vides imidlertid intet bestemt.

Bataljonen Sommerschild marscherede sidst i Januar 1814 fra Trondhjem til det søndenfjeldske. Marschen sydover foregik meget hurtigt, der skaffedes Skyds til Mandskaberne — 5 Mand pr. Hest, saa der hver Dag skulde tilbagelægges 5 Mil. Tropperne led usigelig meget ondt under denne Marsch: lidet Mad, daarlig Beklædning, megen Sne og en bidende Kulde**). Naar Dagsmarschen var endt, blev Mandskaberne anvist Natte-kvarter paa Nabogaardene, ofte lange Strækninger fra Divisionschefens Kvarter, og tidlig den følgende Morgen skulde Mandskaberne staa marschfærdig ved nævnte Chefskvarter.

Bataljonen kantonerede i Næs og Vang paa Hedemarken. Den 12. Februar, da Kristian Fredrik paa sin Tilbagereise fra Trondhjem kom til Løitens Prestegaard, var en Æresvagt opstillet af de Trondhjemske Tropper, og den følgende Dag tog Prinsen »i Øiesyn« det paa Hedemarken kantonerende Trondhjemske Infanteri samt den Nordenfjeldske Skiløberrbataljon, som var opstillet paa Tofsrudmoen i Løiten.

Bataljonen Sommerschild kantonerede paa Hedemarken til ud paa Sommeren (den hørte til Oberst Rodes Korps), da den blev overført til General Arenfeldts Reservebrigade, som laa i Omegnen af Kristiania***). I Slutningen af Juli var Brigaden Arenfeldt stationeret i Omegnen af Moss — 30. Juli sees, at Trondhjemmerne »kommer til Moss«, 2. August skulde 2 Divisioner Trondhjemmere ses til Understøttelse for Major Schrøder ved Sannesund, den 8. August sees de Trondhjemske Tropper at være stationeret ved Isebro, og Kl. 8 s. D. om Aftenen kom 1 Division til Sannesund, og Major Schrøder fik endvidere 2 Divisioner Trondhjemmere til Disposition. Natten til 9. August trak Major Schrøder sig tilbage fra Sannesund til Isebro (ca. 1 Mil). Brigaden Arenfeldts Stilling den 9. August var: Isebro, Sannebro langs Elven til Kjølbærgbro og videre til Sjøen i Onø. Trondhjemmerne var ved Isebro. Den 10. August deltog Bataljonen Sommerschild i Træfningen ved Isebro, hvor Oberst Adlercreutz forgjæves søgte at forcere Overgangen. Adlercreutz fik her en saa kraftig Afvisning, at der ikke senere blev gjort noget Forsøg mod denne Stilling.

Den 13. August om Aftenen trak Svenskerne den største Del af sine Tropper ved Isebro og Sannebro nedover mod Kjølbærgbro, hvor de Natten til 14. August foretog et Angreb for at give Underhandlingerne Eftertryk; det lykkedes dem at komme over Glommen nedenfor Kjølbærgbro. Kampen varede til Kl. 1 Eftermiddag den 14. August, da Arenfeldt havde maattet trække sig tilbage $\frac{1}{4}$ Mil til Gaarden Ørmen. Arenfeldt har rimeligvis trukket ialfald en Del af Trondhjemmerne fra Isebro — og der er intet i veien for, at Løitnant Astrup kan have været med at affyre det sidste Skud, før Konventionen blev sluttet†).

Efter Konventionen af 14. August maatte Bataljonen Sommerschild tage Landeveien fat og marschere tilbage til Trondhjem, hvorhen den ankom omkring Midten af September;

*) I Militærkalendrene er anført, at han blev Officer 1813.

**) Paa Tønset var t. Ex. i denne Tid Kulden mellem 30° og 40° R.

***) Den 25. Juli var en Del af Bataljonen i Kantonement paa Gaarden Haslem (i Bærum?).

†) Af et Par Veteraeners Fortælling synes ialfald en Del af Bataljonen Sommerschild at have været med i den sidste Affære før Konventionen. (Se »Dagsposten« $\frac{1}{10}$ 1886 og $\frac{29}{11}$ 1887).

Kvarter til de fra det søndenfeldske ankomende Tropper var anordnet fra 11. September*). Men der blev neppe Tid til Afregning med Mandskaberne, før Bataljonen atter maatte i Toiel. Paa Grund af den svenske Oberst Eck's Skrivelse af 22. September til den kommanderende General nordenfelds, Grev Schmettow, om under Vaabenstilstanden at forlægge en Del Tropper ind i Norge (Sul i Værdalen, Meraker samt Brækken ved Røros) blev de nordenfeldske Tropper atter indkaldt. Den 26. September, samme Dag som Brevet fra Oberst Eck var modtaget, gav General Schmettow Ordre til Oberstløjtnant G. F. Coldevin, som havde havt Kommandoen over Tropperne i Indherred, om at opbyde hele Brigaden og besætte alle Grændseposter med Skiløbere; 1. Regiments marscherende Musketeribataljon skulde sendes til Forstærkning i Stjørdalen. De marscherende Bataljoner blev stationeret saa centralt som muligt, for at de desto snarere kunde komme søndenfelds, hvis Krigen atter brød ud.

Bataljonen blev nu kommanderet af Kaptein Johan Hammond Wolff, idet Oberstløjtnant Sommerschild under 5. Oktober ifølge Ansøgning blev meddelt Afsked med Pension**). Løjtnant Astrup var ialfald med Bataljonen paa dens sidste Tur; han sees 19. Oktober at have tjenestgjort som »Assessor« ved et Krigsforhør paa Stjørdalshalsen over en Dragon, og det anføres, at han i denne Tid var tjenstgjørende ved 1. Regiments marscherende Musketeribataljon.

Der blev imidlertid intet Brug for de nu samlede Tropper, og den 8. November fik Bataljonskommandøren Ordre til at permittere alle, undtagen de, som tilhørte den gevorbne Styrke, som strax skulde begive sig til Trondhjem.

Efter Foreningen 1814 fortsatte Astrup sin Uddannelse ved det militære Institut. Ved Kgl. Res. af ²⁵/₅ 1815 blev det bestemt, at Ingen herefter kunde blive Offiçer uden Examen fra Landkadetkorpset (Krigsskolen); dog undtoges de, som frekventerede det militære Institut i Trondhjem, indtil Udgangen af Aaret 1817.

Astrup fik sin Officersexamen 20. Mai 1816 med Sekondløjtnants Anciennitet fra 24. September 1815. Ved Arméforandringen 1818 blev han fra 1. Januar s. A. ansat som Sekondløjtnant ved Grytteneske Kompani af Romsdalske nationale Musketerkorps.

Det gjaldt nu for Officererne at ruste sig ved Taalmodighed med Hensyn til Avancement. Armeen blev betydelig indskrænket, en hel Del Officerer traadte ud paa Vartpenge, og de, som stod i aktiv Tjeneste, maatte finde sig i at staa paa samme Trin i lang Tid, og Astrup maatte som hans Kammerater finde sig i Forholdene. Den 4. Februar 1826 blev Astrup Premierløjtnant ved Sundalske Kompani af Romsdalske nationale Musketerkorps, senere Regnskabsfører ved samme Korps til 10. September 1837, da han blev Stabskaptein ved Guldalske nationale Kompani af Trondhjemske Gevorbne Musketerkorps med Kapteins Anciennitet fra 1 Juli 1837, 26. April 1838 Chef for 2. Division af Romsdals Landværsbataljon, 12. Januar 1841 Chef for Holtaalske Kompani af Trondhjemske nationale Jægerkorps (boede 1842 paa Skaarvold i Støren), 8. August 1842 Chef for Hvesneske Kompani af Romsdalske nationale Musketerkorps og 4. September 1843 Chef for Grytteneske Kompani af samme Korps. Som Chef for Grytteneske Kompani boede han paa sin Eiendomsgaard Eikrem ved Molde. Efter Ansøgning Afsked i Naade 6. Februar 1858 med en aarlig Pension af 400 Spd. og et midlertidigt Dyrtidstillæg til samme af 50 Spd. aarlig samt med Tilladelse til fremdeles at bære den ved Afskeden reglementerede Uniform.«

*) Skiløberbataljonen, som hele Tiden laa paa Hedemarken, kom til Trondhjem 11. September. Bataljonen Sommerschild behøvede naturligvis længere Tid til Marschen.

***) Under Krigen 1808—9 var Oberstløjtnant Sommerschild søndenfelds med Regimentets Grenadærbataljon, 1812 ligeledes søndenfelds og 1814 ligesaa; han var formentlig lidet tilfreds med Resultatet af alle sine Strabadser. Sommerschild blev 22. Mai 1814 udnævnt til Oberstløjtnant.

BILAG OG AKTSTYKKER



BILAG.

I.

DEN ASTRUPISKE FAMILIES HERKOMST OG SLÆGT-REGISTER.

*Provst Niels Nielsen Astrups Slægteoptegnelser, nedskrevne o. 1694, fortsatte 1721 af hans Sogerson
Pastor Nissenius Hjøgom.*

Efter den hederlige og meget vellærde mands hr. Friederichs, sogne prest i Gram, hans til mig mundtlige og skrivellige begiering paa hans hr. svogers, den hederlige og høylærde mands mag^r Andreas Nielsen Heeboes vegne, at jeg ville meddele hannem en liden fortegnelse om voris familie og herkomst fra vores fædres adel-sædegaard udi Astrup, — da haver jeg tjenstvilligst og skyldigst efterkommet min høitærede hr. fætters, mag^r Andr. N. Heeboes begiering og communiceret ham, hvis jeg for 40 aar siden, det første jeg kunde læse og skrive, af de bøger og gamle documenter, som da fandtes, dog udi feideliden derefter distraheret, colligeret haver efterfølgende:

Anno 1408 efterlod den velb^r mand Ejlerdt Juel sig paa Astrupgaard, som da var $7\frac{1}{2}$ heele gaarde i Brøns og Skerbeck sogner, tvende jomfruer, neml: Anna og Inger Ellertsd^{tr} Juel.

Nogen tid derefter fremstillede sig en adelsmand af Vensyssel ved navn Sven Winter, som havde i en duel dræbt en anden adelsmand i Vensyssel, og hvilken, endog han havde erlanget kongl. may. fred, saa kunde han dog ikke bekomme de adelige frenders fred, tænkte derfor at se sig om en sikker voning og leilighed her under fyrstendømmet Slesvig, begjærede derfor og fick Anna Ejlersd^{tr} Juel til sin gemahl og gaarden med dens pertinentier til sin ejendom.

Forbemeldte welbr. Sven Winter og hans frue avlede tilsammen foruden andre flere børn Troels Winter; han beholdt gaarden i sin forrige frihed og befriede sig med velbr. junkers til Troiborg Peder Ranzows datter, og blev hannem, foruden anden morgengave eller udslyr, givet med hende 4 gode marsk-enge ved Mithusum, som endnu ligger frie og uden ald afgift til gaarden, og er iblandt dem, som endnu kaldes Peder Ranzows enge.

Welbr. Troels Winter avlede med sin frue Peder Winter. Han fik samme adelige sædegaard med ald sit tilliggende; og som der da var faa eller ingen adelige personer her i egnen, befriede han sig med hr. H. Nielsens datter, præst i Brøns, og derover forlorde sin adelige frihed, og blev derefter herreds-foged udi Hvidding herred. Hans navn staaar tegnet og indført i gamle skiøder og breve, og iblandt dem som jeg har seet og læst daterede A^o 1552 og derefter.

Han avlede med sin hustrue tvende sønner: Hans og Niels Pedersen Winter. Deres ældste søn Hans Pedersen Winter gav hans fader den gaard i Skierbek sogn, kaldet Uderuplund, hvorpaa han boede og avlede med sin hustrue en søn, som var Anders Lund, fyrstelig herreds-foged i Høyer, hvis søn Foeder Lund, som endnu og betræder sin faders sted og er fyrstelig herreds-foged, endnu lever. Hans datter var Fr. Catharina Husmanns i Ribe og hr. amtsforvallers kjereste paa Lundgaard. Hans søn var Anders Lund, forrige tolder i Riibe.

Niels Pedersen Winter, som efter hans sl. faders død beholte gaarden, anvendte i mange aar stor flid paa studeringer, baade her hjemme under private tyske præceptorers information, saavel som og nogle aar udi Hamborg. Da han forstod sig paa, at den adelige frihed var forlored, changerede han og stamme-navnet Winter, og som her da ickun fandtes faae, som kunde læse og skrive, meget mindre forstaae lands lov og rætt, da antog han ej allene sin sl. faders gaarde, men endog bestillingen, og var herreds-foged i Hvidding herred i mange aar. Han befriede sig i Hvidding[!] herred i Friisland og det i Toftum i Emmerspil sogn og avlede med sin hustrue, Ingeborg Nielsens, sønner og døtre.

Om tre alleneste er her at skrive:

Anders Nielsen Heeboe, som annammede sit patrimonium og reiste fra fyrstendømmet Slesvig under Danmarks krone, og avlede først Niels Heeboe den ældre, hvis sønner skal have været magr. Anders Nielsen Heeboe, sognepræst i Thisted i Thy og Niels Nielsen Heeboe den yngre.

Om denne sl. mands familie, hvorvidt den sig under kronen har udsprede, vide hans efterkommere nord i Ribe bedre underretning end som vi her sønden Ribe.

Kierstin Nielsdatter Heeboe, som blev udgiftet til en fornemme mand i Lange-Tveed i Frøes herred og blev mormoder til doctor Claudius Plum, professor i Kiøbenhavn.

Troels Nielsen, vores farfader, befriede sig og i Friisland i Harsbøls^s sogn med Catharina Frøesdatter, og avlede med hende sønner og døtre, iblandt hvilke den yngste, nemlig vores fader Niels Troelsens i Astrup, som var sødskendebarn til Niels Heeboe den ældre; han beholdt gaarden og avlede med sin hustrue Maren Hansdatter, herredsfogeden Hans Pedersens datter, sønner og døtre, ialt 12, af hvilke 2 sønner og 4 døtre endnu lever.

A^o 169* d. 6. octbr.

At ovenstaaende er skrevet med velærv. og høyl. nu sl. hr. Niels Astrups, fordem sogne-præst til Roager menighed og provst over Hvidding herred, hans egen haand, som er mig aldeles vel bekjendt, vidner jeg med underskrevne haand.

Roager præstegaard d. 11te july 1721.

Nissenius Pedersen Hygom,
pastor i Roager.

ASTRUPGAARDS FAMILIES VIDERE BESKRIVELSE TIL VORE TIDER.

Foruden velbr. sl. Niels Troelsens 4 døtre, blandt hvilke den ældste Karen Nielsdatter besad med Feder Beyer halvdelen af Astrupgaard og avlede med ham mange børn, blandt hvilke er at mærke Hans Federsens Beyer. Den anden Mette Nielsdatter var hr. Anders Hoes, præstens hustrue i Wirst. Den tredje Barbara Nielsdatter var Jonas Pedersens, herredsskriver i Hadersleb herred og pensionarius paa Tornumgaard, hans første hustrue. Den fjerde Anna Nielsdatter var Niels Schades, en borgers hustru fra Ribe.

Er særlig at mærke hans 3: Niels Troelsens to sønner:

Anders Nielsen Astrup, som med sin hustrue Maren Knudsdatter, Knud Jensens, en borgers datter af Tønder, afede mange børn, blandt hvilke en datter Maria Andersdatter med sin fasters søn Hans Federsens Beyer endnu besidder sin faders part af Astrup, som er hovedstavn, og haver tilhobe 2 smaa børn.

Sl. hr. Niels Nielsen Astrup, fordem provst over Hvidding herred og prest til Roager menighed, hvis ægteskab med hans hustrue Karen Sørensdatter Skiffue Gud

havde velsignet med 9 børn, af hvilke endnu lever: Nicolai Astrup, kgl. may. foged paa Sundmøer, nordenfjelds i Norge; hr. Gaspar Roager, medtjener i ordet til Bjørnøers menigheder i Trundhjems stift; Margareta Nielsdatter Astrup, hvis ægteskab med sin mand, hr. Nissenius Hygom, sognepræst til Roager menighed, Gud har velsignet med 5 sønner og 4 døttre; Maren Nielsdatter Astrup; Anna Catharina Nielsdatter Astrup, hvis forehavende ægteskab med sin kiereste brudgom Peder Sunde, skibs-lieutenant i Stavanger, være af Gud velsignet.

Roager præstegaard, dato ut supra.

Dette saaledes at være vidner
med haand og segl
Nissenius Pedersen
Hygom.

P. S.

Sal. hr. Niels Astrups autographum er i min forvarelse.

[A] Mette Nielsdatters datter Maren Andersdatter Hoe med hr. Niels Teilmann haver 2 sønner og 1 datter. Item at Niels Kræmmer efter Hans Foedersens død fik Maria Andersdatter med gaarden.

Anna Nielsdatters tvende døttre tiener i Kiøbenhavn.

Margareta Astrups mellemste søn Hans døde i sin barndom.

Maren Nielsdatter Astrup døde iomfru.

Samt andre nye forandringer, det er altsammen bekjendt.

N. P. Hygom.

Saaledes ord for ord ligelydende udskrevet efter et af sal. hr. Nissenii Petri Hygoms egenhændig exemplar af velbr. frue Collin er mig overladt til udskrivning, vidner

egenhændig

Nicolai Hygom.

Kiøbenhavn, den 13de novbr. 1768.

II.

UDDRAG AF ROAGER KIRKEBOG.

Jöva Juva!

Fortegnelse paa dem som ere trolloffuede oc viede sammen aff mig Niels Nielsson Astrup siden jeg kom her til Sognet.

Anno 1672.

Anno 1674, Taarsdagen den 8. Januar, var min oc Karen Sørrensdatters Trolloffvelse her udi Husit. Taarsdagen den 18. Juni stod voris Brøllup in nomine Jesu.

Anno 1697 paa anden Paaskedag trolloffvet jeg her i Husit Niels Bertelsen af Ribe oc Søster Anne sammen oc derefter, Fredagen den 13. Mai copulerit Hr. Søren af Reisby dem her i Kirken.

Anno 1700 paa Nytaarsdag stod Hr. Nisenii oc voris Datters Margretis deris Sponsalia. Torsdagen den 10. Junij stod deris Brøllup. Biscoppen Dr. Ancher Anchersen forretted Brudevielsen.

In nomine Jesu Christi!

Fortegnelse paa dem som ere fødte her udi Roager Sogn oc som jeg haffuer døbt, siden jeg kom her til Sognet, som var Anno 1672 Dominica Jubilate den 28. Aprilis, da jeg aff Prousten udi Kaldet blev indsat.

Anno 1675, den 26. Martii om Morgenen her ved Klochen 6 slet bleff voris liden datter Margret fød. Taarsdagen derefter den 30. Martii døbte Hr. Peder i Vodder hende. Faddere: Hr. Lorentz i Beche oc Broder Anders; Maren Hansdatter udi Brøns bar hende, Mette Thomasdatter udi Hvidding oc Søster Ane.

Anno 1677, Fredagen den 19. Januarii, Klocken 10 $\frac{1}{2}$ bleff voris liden datter Maren fød, Onsdag derefter den 24. Januarii døbte Hr. Thomas i Hvidding hende. Faddere: Hans Thomsen i Hvidding, Søster Karen oc Søster Mette, icke mere.

Anno 1678, Dom. 25. post Trin: Søndagen den 17. November, Klocken mellem 11 og 12 slet bleff voris liden Søn »Søren« fød oc døbt derefter her udi Husit Taarsdagen den 21. November aff Hr. Clemens udi Høyrup. Faddere: Hr. Peder udi Reisby, Wilhadus Fabricius aff Løjt oc Broder Troels, dernæst Dorothea Hans Outzens udi Brøns, Cathrina Frisia i Beche.

Anno 1681, Dom. judica som var dette Aar den 20. Martii om Morgenen lidet efter at Klocken var slagen 5, da bleff voris liden Søn »Niels« fød, oc Taarsdagen derefter den 24. Martii døbte Hr. Ægidius udi Brøns ham her udi Roager Kirche. Faddere Margret Christij Reimers. Hr. Ægidij Klereste bar ham, oc Herredsfogeden Mathias Lang oc Christian Outzen var Karlfaddere, oc icke mere.

Anno 1682 mellem Fredagen den 27. December oc Løffuerdagen, Natten Klocken halff ved 1 slet bleff voris liden Søn »Jesper« fød. Detleff Outzen, Svoger Fedder Beyer oc Søster Barbara, oc døbte Hr. Ægidius i Brøns ham her i Roager Kirche den 29. December.

Anno 1685. Paa Fastelaffns Søndag, som var den 1. Martii 1685, døbte Hr. Wilhadus Fabricius Sogne Præst til Løyt voris liden Søn »Hans« her udi Roager Kirche, som var fød mellem den 24. og 25. Februarii om Natten Klocken ved 2 slet. Hans Faddere Hr. Jens Thøgersen udi Høyrup, Detleff Outzen udi Roest, Hr. Søren Pedersen udi Reisby, Cathrine Gude af Løyt oc min Syster Anne Nielsdatter.

Anno 1687, den 16. November om Dagen Klocken 8 $\frac{1}{2}$ bleff voris liden Datter An Cathrijn fød, Søndagen derefter som var den 26. post Trinitatis døbte jeg hende her udi Kirchen, hendis Faddere var: Hr. Jens Biørn Sognepræst udi Vodder, dernæst Morsøster Anne Hr. Peders udi Reisby oc Anne Feddersdatter aff Astrup.

Anno 1690, Fredagen den 13. Juni, hora 8 bleff voris liden Søn »Andreas« fød. Prousten Hr. Peder i Reisby døbte ham derefter paa Onsdagen den 18. Juni udi Kirchen oc bar Ann Cathrijn Hr. Hanses udi Hvidding ham, dernæst var Hr. Jens Lauritzen Guldagger aff Brøns oc voris Præceptor Jacob Harreby Faddere.

Anno 1692, Tirsdagen den 20. September, hora 6 bleff voris liden Søn »Nissenius« fød, Søndagen derefter, da hans Svaghed fornommis, døbte jeg ham herudi Husit oc Mandag Morgen derefter hora 6 døde hand, oc paa St. Michelsaften den 28. September her udi Kirchen hederligen oc christeligen bestedet til Jordeferd.

NISSENIUS PEDERSØN HYGUMS BØRN.

Anno 1701, den 28. April om Morgenen Klochen 5, blev min Kiereste forløst og vort Ægteskab velsignet med en liden Datter, som Dagen derefter blev hjemmedøbt af ærværdige Hr. Welhadus Fabritius i Løyt oc kaldet »Kirsten«.

Cathrina Friis af Løyt, min og min Kierestes Moder, hendes 3 Fastere med vor Svoger Jonas Pedersen, min Kierestes begge Søstre og min Søster Abel Marie. Min Kierestes 3 Brødre.

12. Juni publiceres Daaben. Faddere: min kiere Moder Kirsten, Hr. Peder Jacobsøns, ærværdige Hr. Rasmus Kierssing af Spandet, min Kierestes Broder Søren Nielssøn Astrup i Jonas Pedersens Fraværelse af Hadersleff, Maren Andersdatter af Astrup og min Søster Abel Marie Pedersdatter af Hygom. NB. Dette voris første Barn er fød den samme Dag min Kierestes sl. Fader blev begravet. Gud give hende Naade, Lyche og Salighed.

1703. Niels, fød 12. Januar. Faddere: min Kierestes Moder, Peder Beyer af Skads, Niels Feddersen af Astrup, min Kierestes Søster Maren Nielsdatter. Min kiere Broder Peder Pedersen af Harreby, Hans Feddersen af Astrup, min Kierestes Broder Hans Nielsen Roager, min Søster Hr. Rasmus's i Spandet.

1705. Cathrine, født 3. Maj Kl. 2 slet, døbt 6. Maj. Faddere: Anne Niels Bertelsen's af Ribe, Seig. Mathias Lange Herredsfoged i Hvidding Herred, Peder Thomsen Møller i Brøns, Mons. Knud Andersen Astrup studiosus, Søster Maren Nielsdatter, Kirsten Pedersdatter og Maren Andersdatter.

1707. Peder, født 7. September ved Middagstid Kl. 12, døbt 12. September. Faddere: Karen Hr. Jacobs af Hygom, Hr. Jens Bjørn af Vodder, Mons. Christian Blichfeldt studiosus og Biscoppens Amanuensis, Mons. Jesper Nielsen Roager studiosus, min Kierestes Broder, Gertrud Jensdatter af Hørup.

1709. Hans, født 15. December, døbt 22 s. M. Faddere: Søster Maren Nielsdatter, Hr. Rasmus Kiersing i Spandet, Sr. Nicolai Teilman af Ribe, Sr. Hans Feddersen af Astrup, Søster Anne Cathrine Nielsdatter.

1712. Johanne Marie, født 8. Maj Klochen 8 om Morgenen. Faddere: min kiere Søster Gertrud Hr. Rasmus's i Spandet, studiosus Claus Ursin af Vodder, Jacob Hansen af Frersted, Søster Anne Cathrine og Apollonia Christine Jensdatter Ferslev af Hørup.

1715. Johanne, født 3. Februar, døbt 8. s. M. Faddere: Bispinde Helene Cristine Thura's, Mag. Peder Terpager, studiosus Peder Rasmussen Kiersing af Spandet.

1717. Anna Margrethe, født 1. November, døbt 7. s. M. Faddere Anna Maria Hr. Martini Nissen's af Skerbeck, achtbar Fedder Michelsen af Lundsmarch, gudelskende Anna Feddersdatter Beyer af Astrup.

1720, den 2. April, Maren Nielsdatter Astrup nævnes som Fadder.

1720. Wilhadus Andreas, født 27. November Kl. 10^{1/2} om Aftenen. Faddere: Melte Dorothea Hr. Søren Wedels af Reisby, clarissimus Rector i Ribe Mag. Hans Sirich, Johannes Kiersing af Spandet, Orgemester velagte Peder Evald af Brøns og Jfr. Apollonia Christiane Bjørn af Vodder.

Anno 1724, den 30. November, troloffuede Prousten velærværdig Hr. Jens Bjørn Sognepræst til Vodder Menighed, Hans Pedersen Ostiendiefarer her af Menigheden og Handelsmand, nu boende her i Byen med min Datter Cathrine Hygom her i Præstegaarden.

Den 30. Januar 1725 blefve de i Roager Kirke copulered af bemeldte Hr. Prousten.

*

*

*

1727, den 13. Marts, døbt Hans Pedersens og Cathrine Hygoms Datter »Cathrine«.

1728, den 1. Aug., døbt Hans Pedersens og Cathrine Hygoms Søn »Hans Jørgen«, død strax efter Daaben.

1730, den 16. Marts, døbt Hans Pedersens og Cathrine Hygoms Søn »Hans Jørgen«.

Anno 1734, den 15. Junii troloffuedes Anders Nielssen oc Cathrine salig Hans Pedersens. 1734, den 1. September, blefve de viede.

1735, d. 17. Juli, døbt Anders Nielsens og Cathrine Hygoms Søn »Niels«.

1737, den 26. September, døbt Anders Nielsens og Cathrine Hygoms Søn »Nicolay«.

1739, den 14. Juni, Tredie Søndag efter Treenigheds, døbte min kiere Søn Hr. Niels Astrup Hygom, troe Predicher og Hospitalspræst i Ribe, Anders Nielsens og min Datter Cathrine Hygoms Søn kaldet »Søren«. Faddere: Dorothea Schade, som i mange Aar opholdt sig i Kjøbenhavn og omsider i nogle Aar holdt Hus for sin Slægt, en Urtekremmer Msr. Jens Enevoldsen og var nu hjemreist at besøge gode Venner.

1741 Term. Nat. døbt Anders Nielsens i Kircheby's Barn kaldet »Christence«.

*

*

*

Respicio finem, sic non peccas.

Fortegnelse over dem som ere døde siden Anno 1672 den 28 Aprilis da jeg kom her til Sognet.

Anno

1672, den 6. November, begraft Hr. Søren Jess Nielsens Konis Moder og predichet over hende, da jeg var udi Astrup til Maren Feddersdatters Barsel.

1675, den 19. Augusti, blef Hr. Søren begrafven, Hr. Peder i Vodder prediched offer hannem.

1684, den 29. April, predichet jeg Ligpredichen offuer Sal. Hr. Damianus Johannis, Sognoprest udi Vodder.

1692, den 28. September, blef voris liden Søn Nissenius begraftuen her udi Roager Kirche. Hr. Jens Biørn i Vodder predichet offuer ham (alleneste 6 Dage gammel).

1695, Fredagen den 24. Maj, blef voris liden Søn Andreas Nielsen hederligen begraftuet her udi Roager Kirche, da han var 5 Aar oc nogle Dage gammel. Hr. Søren i Reisby predichet offuer ham.

Aar 1701, den 16. Aprilis, Kløchen 9 slet Formiddag i min saavelsom hans Kierestes og Børns Nærverelse døde min salige Formand, min Kierestis Fader, den ærværdige, hæderlige og fornemme lærde Mand nu salig hos Gud, Herr Niels Nielsson Astrup, velfortiente forhen Sogne Præst til Roager Menighed i fulde 29 Aar, og Proust over Hvidding

Herred i 10 Aar; hans Alder var 59 Aar ringere end 17 Uger og 3 Dage. Hand havde levet med sin Kiereste i 27 Aar ringere end 8 Uger og 5 Dage. Gud giv os at samlis med hannem i evig Glæde og Salighed.

Den 28. April blev hans efterladte Lig hæderlig begravet i Roager Kirche mellem Prædichestolen og Degnestolen i en højfornemme Forsamling af Geistlige og Verdslige. Biscoppen i Ribe, velædle og højærværdige Doct. Ancher Ancherøn forrettede berømmelig Prædichesteneste af 2 Cor. v. 12 hvor til Exordium var af Ebr. XIII v. 7. Ved hans Begravelse er givet et Par Lys til Kirchen.

1702, den 17. Maj om Aftenen Klochen 7 døde min salige Svoger hæderlig og vellærde unge Mand Søren Nielsen Astrup SS^{ue} Theologiæ et Philosophiæ Studiosus. Den 26. Maj blev hand indsat her i Roager Kirche nedenfor Kordøren i en hæderlig Forsamling, da jeg prædichede Text Es. 56 v. 13. Exordium Psalm. 16 v. 11, conf. Act. 2 v. 28 Hans Alder var 23 Aar 26 Uger. Gud unde os en glædelig Samling.

Ved hans Jordfærd er givet et Par Lys til Kirchen.

1705, den 21. Aprilis en Time før Soel gik op, døde min kiere salige Svoger, hæderlig og vellærde, unge Mand Hans Nielsøn Roager SS^{ue} Theologiæ et Philos. Studiosus; den 28. Aprilis er hans efterladte Svægern indsat i Roager Kirche neden for Korsdøren ved sin salig Broders Ligs venstre Side, i en hæderlig Forsamling. Lig Prædichen forrettede jeg ad Galat. VI v. 14. Hans Alder var 20 Aar 8 Uger ringere end en Dag.

Ved hans Begravelse er givet et Par Lys til Kirchen.

1711, den 31. Juli Klochen 2^{1/4} Eftermiddag døde vor yngste kiere Søn salig Hans Nisenii Hygom, født 15. Decbr. 1709.

1715, den 6. Februar om Morgenen Klochen halvgaaen 10 blev min Kierestis salige Moder, den hæderbaarne, Gudelskende og dydige Matrone Karen Sørensdatter, velærværdige, salige Hr. Niels Astrup's efterladte Encke, meget sødelig og salig bortkaldit ved Døden efter lang og besværlig Svæghed, da hun havde levet med velbemældte sin sal. Kiereste i 27 Aar ringere 8 Uger 5 Dage og imidlertid var bleven velsignet med 6 Sønner og 3 Døltre. Dernæst i Enckestand i 14 Aar ringere end 10 Uger, saa at hendes gandske Alder var 62 Aar ringere 7 Uger.

Den 14. Februar er hændis efterladte Liig nedsat i Roager Kirches Koer ved hændis salig Mands venstre Side. Siden holt Prousten, velærværdig Her Jens Biørn, Sogne Præst til Vodder, en opbyggelig Liigpredichen over hænde, forklarede efter hændis Begiering Texten Rom. VIII v. 18, hvis Indgang var Psalm. LXX 25—26.

Gud Herren samle os med Fryd og Glæde i de retfærdiges Opstandelse.

Inscriptionen paa Kistelaagets Plade:

Her hviler i Christo
Den Hæderbaarne, Gudelskende og dyderige, nu
Salige Matrone
Karen Sørensdatter
Velærværdige Salig Herr Niels Astrups Kiere
Hustrue
Som blev fød i Roager Præstegaard Aar MDCLIII
dend XXVI Martii
Og døde sammesteds Aar MDCCXV den VI Febr.
I Hændis Alders LXII Aar
Og Encke-Sædis XIV Aar
forsikret med alle Troende om en glædelig og
ærefuld Opstandelse.

Ved hændis Jordfærd er givet et Par Lys til Kirchen.

1723 Den 28 Marts ☉: Paaske Morgen Klochen 8 bortkaldede Gud ved en salig Død den hæderbaarne, gudelskende og dydige Mø nu salig hos Gud Jomfru Maren Nielsdatter Astrup i Medelby Præstegaard, hvor hun efter hændis k. Fætters Hr. Lorentz Fabricii Sogneprest sammesteds hans indstændige Begjering, strax efter sidste Michelsdag var henreyst paa en kort Tid at forestaa hans Hus. Og blev imidlertid sidst i Julen hiemsøgt med hændis for hen forsøgte Bryst-Svaghead, hvilken nu sidst af og til holt ved; dog at hun stedse næsten var oven Sengen indtil den høyhellige Morgen hændis søde og salige Fraskillesestid, strax efter at hun var forenet med sin Frelser i det himmelske Saligheds Maaltid, paa fuldte, efter at hun meget christeligen havde fuldbragt hændis Tid her i Verden i 46 Aar 10 Uger ringere 2 Dage 2 1/2 Time. Efter at denne sørgelige Post anden Dags efter var her arriveret, og Anstalt strax var giort, Ligkisten med Bay, efter disse Tiders Maade, overtrækket, at forfærdige, og jeg med Hustrue og Datter den 2. April paa en Vogn foruden Ligvognen var reist til Medelby, førde hændis efterladte Liig her hiem den 4. April Klochen 2 om Eftermiddagen, hvorpaa Begravelsen fuldte den 9. April.. Da Prousten, velærværdige Hr. Jens Biørn Sogneprest til Vodder Menighed forklarede til Liigprædichen 1 Cor. VII v. 34 »Hun som er ugift, haver Omhyggelighed for de Ting, som Herren tilhøre, at hun kand være hellig baade paa Legeme og Aand, hvis Indgang var af Luc. 10 v. 41 »Saa haver Mand udvalt den etc.«

Hændis søde og dytrige Navn samt gudelige, kydske og fornuftige Omgjængelse blive hos os tilbage i Velsigelsen (vi som haaber at samlis med hænde i de refærdiges Opstandelse til uforanderlig Fryd og Herlighed) efterat hændis Legeme er forvaret i sit Hvilested i Roager Kirche ved den syndre Side i Gangen vesten for bægge hændis salige Brødre, som hos hinaanden ligge begravnne lige norden for Korsdøren.

Ved hændis Begravelse er givet et Par Lys til Kirchen.

1732, den 23. December prædichede jeg over sal. Hans Pedersen Ostiendiefarer, som var født*) her i Kircheby, og foruden mange Aars andre Sørciser fra Holland havde været fire Gange i Ostindien, og i 8 Aars Ægtestand ringere 7 Uger med sin Hustrue Cathrine Hygom havde avlet 2 Sønner og 1 Datter. Hans Alder var 44 Aar ringere 12 Uger. Ved hans Jordefærd givet et Par Lys til Kirchen.

Aar 1735, den 31. Majj.

Den Hæderbaarne, Gudelskende og Dydige

Matrones

Nu Salig hos Gud

Margrethe Niels Daatter Astrup

Min Huldssaligste Kiærestis

Hæderlige Herkomst, Christelige Liv og Salige Død,

Hænde til velfortiente og skyldigste Æreminde,

Uden at vige fra Sandheds Vei enten til høre eller til venstre Side.

Kortelig forfattet og her i Kirkebogen indført af mig

Hændis efterladte Sørgende Ægtemage

Nissenius Hygom.

Salig Margrethe N. Astrups Herkomst, Liv og Død.

Dette himmelske Guds Barn er fød i Roager Præstegaard Aar 1675 Fredagen dend 26. Martii om Morgenen Klochen 6 (som denne Kirchebog paa sit Sted udviser) af hæderlige Ægteforældre. Hændis Fader var den velærværdige og højlerde, nu salige Mand Herr Niels Nielsøn Astrup, fordm Sogneprest til Roager Menighed og Proust over Hvidding

*) 1689 Onsdagen 26 Martij døbt Peder Jørgensens Son Hans her udi By ☉: Kircheby i Roager Sogn.

Herred, som var fød paa Astrupgaard i Brøns Sogn af dend ældgamle Familie, hvis ordentlige Slægtregister fra 1508 til vore Tider forefindes. Hændis Moder var den hæderbaarne, Gudelskende og dydige Matrone, nu salig Karen Sørensdatter, hvis Forældre vare (Tit. Salvo) nu salig Herr Søren Jenssøn Skive, forstum Sognepræst til Roager Menighed og nu salig Margrethe Villadsdatter, som var af den gamle præstelige Slægt i Løyt, hvilken der endnu flourer. Paa denne dette salige Guds Barns Fødsel fuldte hændis Daab og Igenfødselse den 30. Martii, som denne Kirchebog paa sit Stæd videre berættel. — Siden har dette salige Guds Barns kiære Forældris ræt christelige og omhyggelige Optugtelse, Forbønner, Formaninger og Exempler ved Guds Naade og Velsignelse havt den gode Virkning i hændis dydfulde Hjerte, at hun med Lyst og Lærvillighed fuldte saa trofaste Ledere og beredte sig dennem en ræt gudelskende, kydsk, lydlig og flittig Datter, der beegnede dennem med saa god Forstand, Respect og Huldskab, at det var med dennem og hænde som med Jacob og Benjamin. Gen. 44 v. 30.

Denne hændis dydefulde Forhold gav Anledning til den kjerlige Ægtepagt, som efter forudgaaende Bøn og fællis Venners Raad blev stiftet imellem hænde og mig, hvilken i hændis Alders 25de Aar, Aar 1700 paa Nytaarsdag blev stadfæstet ved christelig Trolovelse, som hændis sl. Fader selv i faa nærpaarørende Venners Overværelse forrættede, og siden samme Aar den 10. Juni i Roager Kirche efter christelig Skikk i en christelig Forsamling ved salig Herr Biscop Doct. Ancher Anchersen's Copulation. Dette Ægteskab som varede i 35 Aar ringere 10 Dage og var imellem os af saa uryggelig og uforfalsked Kjerlighed, at den Tid synes endnu for mig som Jacobs 7 Aars Kjerlighed til Rachel, kun faa Dage, Gen. 29 v. 20, haver Gud velsignet med 9 Børn σ : 5 Sønner og 4 Døtre, af hvilke den mellemste Søn i sin spæde Barndom af Gud salig er bortkaldet; de andre Børn med mig i Længsel og Sorg efterlever. Barmhiertigheds Fader og ald Trostens Gud trøste og vederkvæge mig og dennem i denne Bedrøvelse! Herre, lær os at giøre din Velbehagelighed, din Aand er god, lad hannem føre mig og dennem paa den rætte Vej!

Hændis efterladte Legem har fundet sit Hvilested her i Guds Huus i Gangen op til Taarnet uden for den Stol, som hun saa ofte her i Livet med Lyst havde brugt og betrædet. Vi efterladte sørgende siger i et utvivlsomt Haab: Vi lod Eder fare bort med Sorg og Graad, men Gud skal give os Eder igen med Fryd og Glæde ævindelig.

Hændis dydefulde Navn og Minde, der betyder en Perle og er ædlere end Perler, har hun her i Verden efterladt os, sine højbedrøvede Efterladte til Trøst og Exempel, efter at hun havde fuldendt hændis Udlændigheds Dage her paa Jorden som er 60 Aar 9 Uger 3 Dage og 15 Timer.

Dette salige Guds Barns christ sømmelige Ligbegiængelse er hold Aar 1735 den 9 Juni.

1740. Den ærværdige, Hæderlige og Værdige Mand
Nu Salig hos Gud
Hr. NISSENIUS PEDERSEN HYGUM
Fordum Sogne Præst til Roager Menighed
Hans
Hæderlige Herkomst, Christelige Levnet og Salige Død
hannem
til skyldig og uforglemmelig Æreminde
efter Sandhed
kortelig forfattet og i denne Kirkebog indført af
den Salige Mands
Ældste Søn
Niels Astrup Hygum.

Denne salige Guds Mand er fød i Hygom Præstegaard Aar 1672 den 2den Julij om Aftenen Kl. 9. Hans Fader var (Salvo Tit.) Hr. Peder Jacobsen Sogne Præst til Hygom Menighed, og hans Moder var (Tit. Salvo) den nu hos Gud salige Matrone Kirsten Niels-

datter, fød paa Hjerndrup Gaard af den der endnu florerende velfornemme, ældgamle Familie. Hændis Fader var den agtbare og velfornemme Mand Sæigr. Nis Troelsen, velforfarne Kiøbmand paa Hierndrup Gaard. Hændis Moder var den dydeiskende Matrone Kirsten Marcus Datter.

Efter at Gud havde skenket hannem det naturlige Liv, saa blev hand og begavet med det aandelige kort efter Fødselen udi den H. Daab.

Som hand var elskelig for hans k. Forældre, saa bar de en betimelig Omhyggelighed for hans Skolegang, hvorefter de fra hans Alders 5te til hans 8de Aar hos adskillige Skoleholdere holdt ham i Lære, ved hvis Lærdom hand kom saa vit at han færdig kunde læse baade Dansk og Tydsk, vel skrive og lidet regne.

Men som Gud havde udset ham til noget bedre, saa antog hans ældre Hr. Broder ham under sin Information i det latinske Sprog Aar 1680 ved Mickelsdag udi et Aar. Derefter informerede Monsieur Jacob Resen hannem i 1½ Aar. Siden læste bemeldte hans k. Broder for ham i 3½ Aar. Som hand imidlertid havde faaet god Grund i Latiniteten og havde lært Primitias Poeseos etc., saa behagede det hans k. Forældre at sende ham til Kolding Skole, hvor hand blev sat tredje øverst i 3die Lectie. I denne Skole blev hand i 2½ Aar.

Men efterdi hans Forældre for visse Læreres megen Forsømmelse i deres Embedes Betiening var nød til at tage ham derfra Aar 1688 ved Mickelsdag, der forblev hand hienne til Peders Dag Aar 1689 under meerbemeldte hans Broders Underviisning.

Siden sendte de ham til Riber Skole, hvor hand i to Aars Tid tog saaledes til i sine Studis, at hand var den øverste det sidste, efter at han havde været den nederst det første Aar. I bemeldte hans sidste Skoleaar blev hand saa færdig, at han havde opnaaet det Maal, saa hand med got Haab om en ønskelig Forfremmelse til Akademiet kunde forsøkke. Hvorfor hand af Mag. Gregers Fog med Testimonio Scholastico blev dimitteret.

Dermed reiste hand til vort Akademie i hans 19. Aar og efter lykkelig overstanden Examina et Styli et Artium blev hand antagen i de hæderlige Studenters Tal og d. 24. Julij indskreven i Academiets Matricul.

Efter at han havde komponeret for Kosten, var bleven introduceret paa Communitet, saa blev hand ved Academiets og studerede Philosophien indtil om Foraaret Ao 1692, da hand den 20. Apr. sustinerede Examen Philosophicum.

Som hand siden anvendte al Tiden med ald Flid paa Theologien og derhos flittig frequenterede Mag. Søren Lintrups Collegium saa underkastede hand sig Ao 1693 den 6te Julij Examen Theologicum. Examinatoribus Doct. Joh. Wandalino et D. Hect. Gotfried Masio, der befandt hans Dygtighed at være haud illaudabilem.

Derpaa predikede hand d. 6. August for Dimiss. Censore Mag. Jano Bircherod, Adjuncto Theologo, der var hans privatus præceptor.

Efter at han saa lykkeligen havde fuldendt sit academiske Arbeide, og Mag. Hans Fyhn, Sogne Præst til Taarnbye Menighed paa Gammel Anager behøvede just den Tid en privatum præceptorem til sine Børn, saa efter gjort Tilbud tog hand sig bemeldte Mands Børn at undervise, fordi hand der ude kunde være nær ved Academiets og derfor havde Adgang til hans Studeringers videre Forstættelse. I denne Condition blev hand fra Ao 1693 ved Mickelsdag til den 12. Aug. Ao. 1695.

Op paa det hand ved Ørckeslashed icke skulde spille de Timer, som hand fra sit Skole-Arbeide kunde have til overs og at hand icke skulde glemme det, han tilforn havde lært, saa tog hand sig for den første Sommer Ao 1694 at skrive et Exercitium privatum kaldet Purgatorium Pseuto-Catholicum Exustum. Siden om Vinteren var hand betænkt paa et Exercitium publicum og skrev en Disputation i Anledning af 1 Cor. 15 v. 32 kaldet *Ἐπιγραμμα* Paulina. Som hand fra den 12 Aug. Ao 1695 gjorde med sin Principals gode Villie en kort Reise til Hiemmen og hand den 10. Oct. indfandt sig i sin Condition, saa blev hand der indtil den 7de Julij Ao 1696.

Dog førend han skildtes derfra, disputerede han publice in Collegii Medicei Auditoria den 20. Dec. Ao 1695 i nogle høylærde Mænds, Professorers og andres Overværelse.

Efterdi der for nogen Tid vare 3de Steder i Collegio Mediceo blevne ledige og et der af havde længe siden været hannem af Professorerne belovet; saa blev det ham og endelig overladt, der hand d. 7. Julij tackede af fra sin Condition, drog ind i Collegio Mediceo og succederede Prof. Lintrup derinde.

Siden disputerede hand publice nogle Gange.

Ao 1697, den 12. Mai, fik hand tillige med hans yngre k. Hr. Broder Hr. Johannes Hygom og 60 andre Candidatis primos in Philosophia Honores.

Ao 1698, d. 16. April, bona cum venia Ephori illustrissⁱ P. Vindingii reiste hand fra Kiøbenhavn til Skibs og kom til Hygom den 26 dito cendel for at besøge sine k. Forældre og gode Venner, cendel for at see det Forslag som for nogen Tid var gjort hans k. Forældre om at erværdige Hr. Niels Astrup muelig vilde skride til sit Kalds Opladelse.

Og efter at hand nogle Gange havde været i Kirceby, havde d. 2. Junij prædicket for Roager Menighed, og velbmt Hr. Niels Astrup havde gjort hannem sin Opladelse tillige med Biskopens Doct. Anchersens Paaskrift, saa reiste hand den 20. Junij til Kiøbenhavn for at faae Kongelig Benaadning, hvilcken hand og den 6. Aug. bekom. Og efter at hand havde taget Afsked fra Academiet, fra sine fornemme Velyndere og fra de gode Venner, saa reiste hand den 14. Sept. fra Kbhavn, og kom til Hyom d. 23. dito.

Den 1. December fløttede hand ganske fra Hygom over til Roager Præstegaard. Saa snart hand var kommen der, skrev Biskopens Amanuensis hannem til at hand tillige med en anden Candidato Mons. Jens Wiborg maatte ordenes. Og som det endelig paa alle Sider blev samtyckt begav han sig til Ribe og prædikede for Biskopen Doct. Anchersen over Es. 61. v. 1.

Og efter at han af foregaaende sidste Prøve var befunden dygtig til Lære-Embedets Betiening blev hand den 16. Dez. tillige med bemeldte Candidato til det h. Prædicke-Embede indviet og beskicket efter Konge-Brevets Lydelse til Sogne-Præst for Roager Menighed, hvorpaa hand anden Dagen derefter fik Biskopens Collation.

Siden har hand beviist sig en villig og vindskeibelig Lærer, der ej allene drev ivrig paa Omvendelse, men formanede endog venlig til Troen; baade skærpede hand de ubodfærdige Guds Vrede, saa ledede hand og de bodfærdige til at smage Jesu overflødige Naades Sødhed saa at hand prædikede Loven skarpelig og Evangelium trøstelig med Lærdom, Formaning, Straf og Husvalelse. Hvorudover det stod ham des bedre an, naar hand i sine sidste Tider hørte andre i sit Sted stræbe efter at opvække de sovende Samvittigheder, som den der saac det vel ind, hvor meget got det var og hvor megen Nytte det maatte forskaffe, hemligen forventende, at Gud vilde naadelig forunde ham saadan en Successor, der med Flid og Nidkierhed maatte arbejde paa den sande Christendoms Fornødenhed og Muelighed. Jesus opfyldt hans Begiering! Hand uddelte det hellige og dyrværdige Sakramenter med Betænksomhed og vedligeholdt den Christne Kirkes Disciplin og Lutheri Lærdom udførligere Undervisning.

Herpaa maatte vi melde noget om hans Ægteskab og Børn, men som hand selv sørgelige har beskrevet . . . saa ville vi have den gode Læser didhen viist, der at læse hans egen sandfærdige Beretning derom. Men efter at det har behaget den gode Gud at opløse dette kierlige Ægtebaand, saa har hand prøvet vor salige ved 5 Aars og 10 Ugers sørgelige og svagelige Enkesæde, der var ham saa lang og trang, at det syntes ham, hans anden ganske Levnets Besværing vejede icke op mod den Byrde, hand fandt i de fem og faae Aaringer. Thi som den Tid begyndte med Sot og Sorrow, saa holdt den og næsten ved dermed indtil hans Ach og hans Veer, Kummer og Nød blev omvexlet med Glæde og Trøst evindelig.

Men førend vi skrider nærmere til hans Endeligt at beskrive, vil vi kortelig sammen-drage hans christelige Forhold imod Gud og Menniskene. Som hand fra hans første Op-rindelse af var af hans Forældre kast paa Herren, saa gik den gode Gud ham endog fra hans Ungdom af efter for at drage hannem til sig fra Verden, hvorføre hand af sit Ord gav ham den Indsigt at hand kiendte Verdens Vanart; ved denne Kundskab blev Troen i Sielen forarbejdet, hvorved hand forbandt sig med sin Frelser, for at ville findes saatedes i

hammen, at hand kunde siden glædes af hannem i Evigheden. Denne hans Troe har Gud prøvet ved mange Besværigheder, hvorved det er befunden, at det var saa langtfra, at Gien-vordighed kunde svække hans Tro, at den jo er meget mere bleven styrket derved. I hvordan Gud magte det med ham saa var hand dog hans Klippe og hans Befæstning etc. Salm. 18 v. 3. Denne Tro bevarte ham i Medgang, opholdt ham i Modgang, holdt ham endog-saa ud og frelste ham i hans sidste Afskeed og Bortgang fra Verden. Dette bekræfter hand selv i sine Personalialia, saaledes sigende: Jeg har efter min Daabs Pagt og Pligt, saa meget som en fattig Synder i dette skrøbelige Liv mueligt er, stræbt efter ved Guds Naade og den H. Aands Forarbejdelse, i Ordets Hørelse at fæste min Troes Ancker paa Christi min Frel-sers Fortieniste, til et christelig Levnets Fremdragelse.

Denne salige Guds Mands Elendigheds og Udlændigheds Aar og Dage har været fra A° 1672 d. 2. Julij til A° 1740 d. 9. Aug. 68 Aar 5 Uger 3 Dage og 2 Timer. Hans Embeds Aar 42 ringere 18 Uger og 3 Dage. Hans Ægteskabs Aar 35 ringere 10 Dage. Hans Eenligheds Aar 5 og 10 Uger.

Hans christelige Liigbegængelse blev holden A° 1740 Tirsdagen d. 16. Aug. i en an-seelig og hæderlig Sørge Forsamling, da ovenstaaende Personalialia noget vidtløftigere er op-læst af Provsten i Hvidding Herred vellærte og høylærte Hr. Clemen Fog, der betienete hans Liigprædiken. Tog Anledning til sin Tale af Es. 38. v. 1: Beskick dit Huus, thi du skal døe. Exordium 1. Cor. 4. 1 Saa agte man os som Christi Tienere og Husholdere over Guds hemmelige Ting. Textus: Gen. 48. v. 21. See ieg dør og Gud skal være med Eder.

Gravskrift lydende som følger (digtet af ham selv):

Far Verden vel med ald din Møie
Jeg har nu gjort min Gud Beskeed
Som derfor har tillucht mit Øie
Fra Sorrig, Trængsel og Fortræd.
Jeg reiste kun fra Jammerdal,
Og hviler nu i Frydens Sal.

Mit Levnets Lys gick nu i Dale
Indtil Retfærdighedsens Sol
Mig væcker op igien af Dvale
Og sidder paa sin Æres Stool
At skulle ved retfærdig Dom
Hver Esav fra en Jacob from.

Mit Legem ligger vel i Liige
Dog skuer jeg med Siæl og Aand
I Dødsens Søvn en Himmel-Stige
Opreist ved Jesu Christi Haand
Da hand sit uskateerlig Blod
For mig og alle flyde lod.

Jeg seer at Herrens Engle triner
Ad Stigens Trapper op og ned
Og drager mig med Baand og Liner
Af Jesu Troe og Kierlighed
Til evig varig Herlighed.
O! stræber hver at komme med.

Imidlertid mit Støv maa giemmes
I min betroede Kirckes Muld
Da lad min sidste Villie fremmes;
Min Gud; Vær derfor mig saa huld,
At ingen meere røre maa
Min Grav indtil jeg skal opstaa.

III.

BESKRIVELSE AF ROAGER KIRKE OG PRÆSTEGAARD 1710, FORFATTET AF PRÆSTEN NISSENIUS HYGOM.

Roager kirkes og dens indkomsters beskrivelse efter velædle herr oberforster Bachmanns brev og befaling til sognefogeden og kircheværgeren i Roager sogn, dateret Nustrup den 29. august 1711.

I. Roager kirche bestaar udi

1. En rundeel ved den østre ende, hvorunder alteret og altertavlen staaer, hvilken rundeel uden vegge er $9\frac{1}{2}$ aln vied, $4\frac{1}{2}$ aln lang.
2. Et koer, som er uden vegge 7 aln lang, $11\frac{1}{4}$ aln vied.
3. Den høye kirche fra koeret til taarnet, som koersdøren iberegnet er uden vegge $24\frac{1}{2}$ aln lang, 14 aln vied.
4. Et spids taarn, som iche er afdeelt i fag, men er som den anden kirche grundmuur uden vegge $7\frac{1}{2}$ aln lang, 9 aln vied, 24 aln høy.

Hertil leggis:

5. Et sacristie ved kirchens nørre side, som uden vegge er $5\frac{1}{2}$ aln lang, $6\frac{1}{2}$ aln vied.
6. Et vaabenhuus ved samme side med en skorsteen, som uden vegge er $8\frac{1}{2}$ lang, $7\frac{3}{4}$ aln vied.
7. Tre stætter og en port grundmuurede.

II.

1. Kirchen over alt, saavel som taarnet, ere tæchede med bly.
2. Sacristiets østre side og vaabenhuusets vestre side ere tæchede med bly; de to andre sider med tagsteen.

III.

1. Rundeelen og koeret har muurede hvelninger, saa og sacristiet.
2. Den høye kirche og taarnet samt vaabenhuset har et gemeen lofft af hielker og deeler.

IV. Kirchen behøver reparation paa

1. Den gandske syndre side af den høye kirches muur.
2. Taarnets muur, i sær paa den nordvest kant.
3. Vinduer og lofft, som her og der ere brøstfældige.
4. Stætter og porten her og der.

Her til leggis dette:

5. Hvad brøst, der er paa blyet, i sær paa taarnet, kand iche egentlig vidis.
6. Kirchen vil inden til kalchis og prydis.
7. Den tyche muur, som staaer over koersdørren og tvinger den, saa den her og der er revnet, vil nedtagis til lofftet og stedet igien med talmuur eller deeler luchis.

V. Kirchens jndkomst bestaar i

1. Korntiende af $18\frac{1}{2}$ gaarde, 4 lofftgøds, 4 landboler den 60de kierv, som i disse sidste 10 aar det eens med det andet lignet beløber sig aarlig penge en sum af 91 $\frac{3}{4}$ 11 sch. $7\frac{1}{2}$ $\frac{1}{2}$

2. Qvægtiende det 30te hovel, hvor af betalís penge for et kalv 8 sch., et lam 4 sch., et gríis 2 sch. Hvilchen i disse sidste 10aar det ene med det andet lignet beløber sig aarlig 2 $\frac{1}{2}$ 15 sch. $9\frac{3}{5}$ $\frac{3}{4}$
3. Koleie gives

j Kircheby af

Jap Nielsøns,	nu Anders Japsøns	stavn af en koe	1 $\frac{1}{2}$ sch.
Jes Pedersøns	» Jesper Madsens	» » »	1 $\frac{1}{2}$ —
Anders Pedersøns	» Peder Lauritzøns	» » »	1 $\frac{1}{2}$ —

j Roøger af

Jens Nielsøns	nu Peder Troelsøns	stavn af en koe	1 $\frac{1}{2}$ sch.
Daniel Jacobsøns	» Peder Michlsøns	» » »	1 $\frac{1}{2}$ —
Jes Nielsøns	» Peder Jessøns	» » »	1 $\frac{1}{2}$ —
Jens Jensøns	» Jens Skreders	» » »	1 $\frac{1}{2}$ —
Anders Knudsøns	» Knud Andersøns	» » »	1 $\frac{1}{2}$ —
Oluf Rasmusøns	» Peder Pedersøns	» » »	1 $\frac{1}{2}$ —
Christen Pedersøns	» Peder Christensøns	» » »	1 $\frac{1}{2}$ —
Niels Japsøns	» Jap Nielsøns	» » »	1 $\frac{1}{2}$ —
Peder Andersøns	» Hans Japsøns	» » »	1 $\frac{1}{2}$ —
Anders Villadsøns	» Jap Karchoes stavn af 4 $\frac{1}{2}$ aarlig rente		4 —

j Obeling af

Nis Lauritzsøns,	nu Nis Japsøns	stavn af 4 $\frac{1}{2}$ aarlig rente	4 —
Bunde Adserssøns,	nu Adser Bundsøns	stavn af en koe	1 $\frac{1}{2}$ —
Hans Andersøns	» Bunde Lauritzsøns	» » »	1 $\frac{1}{2}$ —
Peder Povelsøns	» Peder Jensøns	» » »	1 $\frac{1}{2}$ —

Summa paa koleie og derhos anførte rente 1 $\frac{1}{2}$ 14 $\frac{1}{2}$ sch.

4. Rentepenge; Capital 10 rdlr. hos Niels Troelsøn i Obeling, hvoraf hand tilforn har givet aarlig 1 $\frac{1}{2}$ 14 sch., men giver nu à 5 pro cento 1 $\frac{1}{2}$ 8 sch.

NB. I kirchebogen findis vel antegnet

En capital til Spandeth kirche bortlaant paa 60 $\frac{1}{2}$,
 En capital til Vestervedsted kirche bortlaant paa 120 $\frac{1}{2}$, dog uden nogen frugt og med liden haab at bekomme noget igien.

Ved Peder Andersøns gaard i Roøger, som for nogle aar blev registreret, og i saadan tilstand, at hans kongelig majestets restancer iche kunde betalís, miste kirchen en fordring paa 64 $\frac{1}{2}$, ald kircheværgens ansøgning uagtet.

Ellers befindis af kirchebogen, at kirchen i forrige tider paa een og anden tid og maade har lidt skade paa anseelige capitaler.

5. Roøger kirchis grund, hvorved anførís:

(A) Den gamle jordskyld udskrevet i kirchebogen af en gammel kirchebog, som fandtis hos stiftsskriveren Hans Outzen i Brøns, hvilchen lyder saaledis:

Kircheby

Anders Jepsøn (siden Bunde Hansøn, nu Povl Nielsøn)	aarlig jordskyld	1 $\frac{1}{2}$ 2 sch.
Anders Christensøn (— Søren Jessøn — Jens Bundsøn)	af alt det kirchejord, som hand bruger	1 $\frac{1}{2}$ 8 sch. 2 alb.
— — — — —	— Af en eng under Aakiær	4 alb.

Roager

Anders Jørgensøn (siden Jes Nielsen, nu Jørgen Jensøn) af ager og eng . . . 13 sch. 1 alb.

Birchelev

Las Nissøn (— Peder Japsøn — Jens Pedersøn) } af 2 enge i . . . 8 sch.
Peder Nielsøn (— Niels Villadsøn — Anders Nielsøn) } Basmaj aarl.

Vodder

Lauritz Christensøn (— Hans Nielsøn — Niels Hansøn) af en ager paa Gaans-
ager march 1 alb.

Obeling

Bunde Jensøn (— Jens Bundsøn — Peder Jensøn) af en eng i Basmaj . . . 8 sch.

Summa jordskyld 4 $\frac{1}{2}$ 11 sch.

NB. J denne summ befinder sig en liden misregning, hvoraf? veed man iche.

(B.) Kongelig allernaadigste benaadning, dateret Kiøbenhavn den 21. oct. 1682, hvis copie her ved følger (lit. A.), som videre mælder maaden, hvordan? og aarsagerne, hvorfor? det Roager kirche tilhørende jord allernaadigst er forundt (nu salig) herr Niels Astrup, hans hustru og børn.

Men som der eflter er imellem hannem og nogle af de vedkommende voxet en vilføfflig process, hvilchen omsider ved een og anden imellem parterne oprættede forliig er ophævet, hvorved sl. h. Niels Astrup for eenighed og fortrolighed at vedligeholde imellem sig og sine sognemænd paa sin livstid har ladet en stor deel af sin ræt falde. Haver sl. h. Niels Astrup

(1) beholt virchelig i possession

- (a) en liden eng, tilforne brugt af Bunde Lauritzsøn i Obeling, hvorom i den gamle jordskyld intet mældis, hvilchen ligger iblant Obeling kilde enge $3\frac{1}{2}$ schar breed, og kand importere aarlig $\frac{1}{2}$ læs hœ.
- (b) en eng, tilforne brugt til Jens Andersøns, nu Jens Bundsøns stavn i Kircheby, som gaar igiennem Kircheby slette enge og Obeling kildeenge, breed 7 schar, som kand give aarlig 2 læs hœ.
- (c) agerland, tilforne brugt af Jens Andersøn, hvor nu Jens Bundsøn boer, Undersæd, 2 agre, som ligger iblant Kircheby toffiord og altid brugis, hvilche kand besaais tilhaabe med byg 10 schip.
Tryskland, som hviler i 3 aar og saais i 3 aar, paa Roager march:
2 agre i det slag vesten for Bolyche, som kand saais med rug . . . 9 schip.
4 agre i Bolyche, som kand saais med rug 11 schip.

(2) accorderet med eflterfølgende mænd for hostegnede liden pension saaledes, at

- (a) Peder Jensøn den ældere i Obeling nu giver af den kirche eng i Basmaj, som er 18 triin skar og kand importere aarlig 4 til 6 læs hœ . . . 3 $\frac{1}{2}$ 8 sch.
- (b) Anders Nielsen i Birchelev af en kirche eng i Basmaj 12 schar, som kand indbringe aarlig 3 læs hœ, penge aarlig. 1 $\frac{1}{2}$ 8 sch.
- (c) Jens Pedersøn i Birchelev af en kirche eng i Haved smaa enge 6 schar, som kand importere aarlig fra 1 til 2 læs hœ, penge aarl. 1 $\frac{1}{2}$ 8 sch.
- (d) Bunde Hansøn i Kircheby, nu Povl Nielsøn, en førstl. klosterske undersaant, som dog giver kongetienden som andre kongl. underdaner til Hadersleb-huus, giver af ald sin kirchejord 3 $\frac{1}{2}$

- (3) ladet efterfølgende for vigtige aarsager blive in statu quo:
- (a) Niels Hansøn i Vodder, en grevelig Skachenborgs tiener, som af den ager paa Gaansager march, hvor i kand saais $1\frac{1}{2}$ schip rug, ville icke forstaae sig til nogen accord, indtil ieg nærværende kircheværge omsider for faae aar bragte det saa vit, at, efterat restancerne var ham eftergIVEN, hand har lovet at give aarlig til kirchen 3 sch.
- (b) Jørgen Jensøn i Roager, hvis eng og ager i alt bestaaer i en eng i Lamskiær 8 schar, som hand siger at kand give 2 læs høe, og 13 agre, hvor i hand siger at kand saais aarlig 2 schip. rug, 15 schip byg og 2 tønder havre. Hvilchet jord hand siger sig at have angivet specificè for den kongl. commission og at være indført i jordbogen for et tollgods, hvorefter hand siger sig at give skat. Men derimod findes i præstegaarden et tingsvinde, dateret Hvidding herritsting den 16. jun. 1684, hvis copie her ved følger (lit. B.), som snarere regner dette ovenmeldte jord for kirche-jord, hvilchet og den gamle ovenanførte jordskyld, som Jørgen Jensøn endnu aarlig yder til kirchen, c : 13 sch. 1 alb., videre giver anledning til at eftertænche, dersom den lignes med Peder Jessøns kircheeng i Obeling og dens gamle jordskyld og derimod nærværende importance.
- (C.) Voris c : sognefogedens og kircheværgens mueligste undersøgning angaaende det beholdne kirchejord ved Povel Nielsøns og Jens Bundsøns gaarde i Kircheby.

- (a) Haver vi omstændelig og med flid bespurdt os med Povel Nielsøn, Bunde Hansøns svoger og efterkommer i Kircheby (efter den med sl. herr Niels Astrup oprettede forlig, som siger, at hand for ovenanførte pension beholdt selv alt sit kirchejord), hvad kirchejord hand havde i ager og eng, og hvad det stycheviis kunde besaais med og importere? Hvorpaa hand svarede sig vel icke at kunde nægte, at hand havde io kirchejord, men ville dog icke, i hvor indstændig vi formanede, specificere enten hvor det laae eller hvad der kunde avles paa engen eller i agerlandet saacs.
- (b) Haver vi iligemaader bespurdt os med Jens Bundsøn i Kircheby, hvis gaard tilforne har været Jens Andersøns, derefter Bertel Clausøns og nu sidst Søren Jessøns (i anledning af de ord, som findis i den imellem sl. h. Niels Astrup og Jens Anderson oprættede forlig, saaledis lydende: Og ved samme forlig afstaar Jens Andersons endeel af kirchens jord, som hidindtil har ligget til Jens Andersøns stavn, nemlig det ovenanførte), hvad kirchejord i ager og eng hand endnu havde, og hvad det stycheviis kunde besaais med og i høe give? Hvorpaa hand svarede sig at have en liden kircheeng under Aakløer eller i Kircheby slet enge, efter kirchebogens formelding 5 schar breed, som kunde importere aarlig $\frac{1}{2}$ læs høe, men vidste icke videre af noget kirchejord at sige.

VI.

Den tvistige Vesterbechs sag angaaende, hvorudi disputeres om kirchens og præstens korn jndkomst, da bestaaer Vesterbech vircheligh af 11 ottinger. Een otting deraf, som nu besiddis af Søren Hansøn i Vesterbech, men befindis tilforne, nu at have været brugt af en mand i Roager, nu af en mand i Vesterbech, saasom ogsaa Roager og Vesterbech har nøye marchfælg tilhobe, giver kirchen og præsten den fulde tiende, og er derfor ovenfor beregnet iblant de, som vircheligh og ordinaire tiender til kirchen. Men de $2\frac{1}{2}$ gaard c : 10 ottinger i Vesterbech, som nu med deris herskab vegrer sig ved at tilstaae præsten nogen tiende, som i specificationen paa Roager præstegaard og dens tillægende samt kaldets jndkomster, dateret Roager præstegaard den 29. nov. 1709, og indgivet for den høyløfl. kongelige

Haderslebske commission efter ordre, kortelig er anført, og i samme specification iblant gravamina n^o 1 videre klaget over, ere pligtige at give til Roager kirche aarlig reent korn 2 ørte rug og 10 schip. byg effler en contract, oprettet imellem velbyrdig Christian Rantzow og ærchedegnen mag. Hans Olufsen i Ribe, dateret Høysbrogaard den 8. mart. 1636, hvis copie her hos følger (lit. C).

Hvorledes nu fra den tid og til aar 1695 med Vesterbechs tiende er tilgaaet, derom findis i præstegaarden en copie af en memorial, udgivet af sl. doct. Ancher Ancherson som archidiacono og s. Mathias Lange som kircheskriver til Deris høygrevlig excellence af Reventlow som amtmand til Hadersleb amt, af dato d. 23. febr. 1695, hvis copie her hos følger (lit. D). Det samme merchis af begge nestforrige præsters herr Søren Jensøns og herr Niels Astrups tiendebøger, som, enten de var kirchewærger eller icke, opbar af de Vesterbecher indtil aar 1694 2 tønder rug og 1 tønde byg. Hvilchet byens besiddere ogsaa icke skal kunde nægte.

Men siden ieg Nissenius Hygum ved kirchewærgemaalets antrædelse aar 1701 har forefundet bemeldte 2 tønder rug og 1 tønde byg kirchen til jndtægt, derhos ved ydmygst protestation reserverende mig den visse præstelige rettlighed.

Til denne Roager kirches beskrivelse des fuldkommeligere at forfatte leggis

VII.

Kirchens ordinaire aarlig udgift, som den nu er, hvilchen bestaar i efterfølgende:

Til brød og viin	15	⌘	» sch.
» cathedraticum	2	»	»
» archidiaconum	6	»	»
» stiftskriveren	3	»	»
» herritz prousten	1	»	»
» studenterpenge	3	»	»
» biscopens amanuensen	»	»	8
» fortæringen	4	»	»
» kirchens klæder at toe	»	»	12
» degnen for lys at tænde	1	»	8
» de fattige	1	»	8
Summa	38	⌘	4 sch.

Her til leggis 1 tønde byg, som er bevilgit Degnen til hielp til huusleie, saasom hand ingen degnebolig haver.

VIII.

Kirchens inventarium, som er

Christiani IV^{ti} store danske bibel in folio.
 Den ny alterbog in quarto.
 Den ny kirche ritual in quarto.
 En gammel alterbog in octavo.
 En gammel gradual in octavo.
 En gammel kirche ordinantz in octavo.
 En sølvforylt kalch og disk til kirchens brug.
 En sølv kalch og disk at betiene syge med.
 To store messing lystestager.
 To mindre dito.
 En messeskiorte.
 En messehagel af carmesin kortflos med breede guld- og sølvgaluner paa.
 En liigbare.

En jern lysesax til lysene.
Et gammelt jldfad at hente jld med.
Et lidet hollandsk fad i funten.
En jldklemme til skolen.

Her til leggis

Hen ved 20 tavler bly, som ere eendeel beskadigede, nedtagne af vaabenhuset, og tagsteen igien oplagt, hvilche er i kirchens kiste under laas med andet bly i forvaring.

Item

Foruden een temelig stor kloche ere to smaa klocher eller stirmere, som ere i kirchens giemme, indtil de kand blive ophængt og brugt.

Denne Roager kirchis' beskrivelse er i mueligst korthed saa udførlig og omstændelig, som efter vor videnskab og udforskning skee kunde, og derhos saa eenfoldig, oprigtig og sandfærdig, at vi den med vore hænder med en god samvittighed underskriver.

Roager kirche den 25 novembr. 1711.

Nissenius Pedersøn Hygum.
Peder Jenszen.

MEMORIAL.

Saasom ieg baade med legems svaghed og tillige med den sorg over min sl. broders dødelig afgang var overiilet i den tid, da ieg Roager kirches og dens jndkomsters beskrivelse indrættede, befinder ieg ved samme beskrivelsis eftersyn, at den behøver efterfølgende forklaring:

1. I beskrivelsens 1ste section no 4 maa det observeres, at taarnets høyhed 24 alne er ichun beregnet paa muuren fra taget indtil jorden.
2. I beskrivelsens Vte section angl. kirchens jndkomst er no 1 at agte, at i den ligning, efter hvilchen Roager kirches korntiende er i de neste 10 aar beregnet aarlig til 91 $\frac{1}{2}$ 11 sch. 7 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{2}$, er den omtvistede Vesterbechs korntiende ogsaa beregnet, hvilchet nochsom kand merchis, naar mand beskrivelsens Vte section om samme Vesterbechs tiende nøyere efterseer. Thi det ville ellers givet en forvirring, dersom mand først skulle beregnet kirchens korn jndkomst, og saa siden sat den Vesterbechs beregning for sig selv, eftersom ieg aarlig har indlemmet den i een summ med den anden korn jndkomst til reede penge; at ieg iche skal tale om, at korntaxten, som aar efter aar er ullige, havde givet der i en stor confusion. Hvilchet min beregnings bog over kirchens jndtægt og udgiftt rigtig skal give tilkiende.
3. I beskrivelsens Vte section no 5 om kirchens grund lit. B. angaaende den kongl. benaadning for sl. h. Niels Astrup, hans hustru og børn paa roager kirchis jord er at agte, at som hand i sin tid, og hun efter hans død, har fyllistgiort benaadningen, baade med altertavlen at opsætte, saa og med den aarlig afgiftt efter kirchebogen 4 $\frac{1}{2}$ 11 sch. til kirchen at betale, hvilchet og fremdeelis skal blive observeret, saa har hand, og hun efter hans død, (1) beholt virchelig i possession sig til nytte den jord, som udi beskrivelsen er anført under lit. B. no 1. Hand og iligemaade, og hun efter hans død, oplaaret sig til gavn den pension, som efter oprættede forlig er udgivet af de mænd, som er anført i beskrivelsens sect. V. lit. B. no 2. Saavel som og hvad Jørgen Jensen i Roager efter gammel handel har udgivet efter beskrivelsens sect. V. lit. B. no 3

lit. b., som er $13\frac{1}{8}$ sch., og som ovenmælt derimod svart til kirchen den gamle jordskyld in summa 4 $\frac{3}{8}$ 11 sch.

4. Men de 3 sch., som Niels Hansøn i Vodder efter min med ham oprættede accord giver af sin ager, som ligger til Roager kirche, hvorom i beskrivelsens sect. V. n^o 5 lit. B. n^o (3) lit. (a) mældis, har ieg altid siden ført kirchen til jndtægt.
5. I kirchens beskrivelsis VIIId section maa foruden det anførte iblant kirchens inventarium indførís (1) en tinflase, (2) kirchens kiste jernbunden efter gammel munche-skich, (3) en gammel, snart uduelig brudestoel, (4) et skab til kongl. majestets gevær, saasom exerceerplatzen er her ved kirchen.

Dette har ieg holt nødvendigt ved kirchens etc. beskrivelse at fremlegge til dens ydermere fuldkomenhed og forklaring.

Hvilchet er ydmygst forfattet

under min haand

Roager præstegaard d. 4. febr. 1712.

Nissenius Pedersøn Hygum.

Koncept Jordebog: Haderslev Amt, Hvidding Herred. Rigsarkivet.

*

*

Der pastorat hoff zu Roagger wird itzo von dem pastoren ehren Nissenius Petersen Hygum bewohnet, bestehet in 4 ottingen,

worauf an gebäude.	13 fach wohnhauss.
	4 fach abtegt's hauss.
	7 fach ausbau und brauhaus.
	56 fach scheune, torff- und pforthaus.
kan jährlich säen	an rocken. 5 à 6 tonn
jede tonne zu	garsten 11 à 13 t.
10 schip. ge-	habern. 3 à 6 t.
rechnet.	buchw. 3, 6 à 8 schip.
Heuwindung 54 fuder.
Gräszung zu 40 st. vieh.
	20 schaaf.
Hat den hoff besetzt mit	10 kühe und quien.
	20 st. jung vieh.
	8 kälber.
	6 pferde.
	2 fällen.
	13 schaaf.
	noch 2 abtegt's kühe.
	5 abtegt's schaaf.

Etwas torffmohr, keine holtzung als nur ein wenig krat busch.
Fischery nichts weiter den 2 kleine hellers beym hofe.
Landtbohnen oder neben wohnungen hat der pastor keine.

Die korn zehenden, priester antheils, betragen etwan
 an }
 å td 10 schip. } rocken 10 tonn
 garsten 30 tonn
 habern 4 1/2 tonn und einige
 wenige schipp buchweizen.

Von Jep Kærcker zu Roagger wird dem pastoren jährl. 2 tonn so genändte schuld garsten gegeben.

Vutter pflicht geneset der pastor von 12 gantzen höefen å 16 schaaupfund butter und von 2 toffgüher jedes 4 schaal w.

Noch von 2 1/2 höffe gräfl. rantzousichen unterthanen in dorff Westerbeck 16 schaaupfund butter.

13 volle höffe solten auch jeder 2 kässe geben, es ist aber desfalls ein vergleich getrofen, das der pastor an statt jede kässe 4 marck butter haben solle, so er auch geneset.

Ein jeder dieser 13 höefe geben auch 4 brodt.

Ferner

hat der priester umb Michaelis 16 gänse und 42 brodt zu erheben.

Sonsten beklaget sich der pastor, das die 2 1/2 höefe gräfl: rantzouische unterthanen zu Westerbeck nichts mehr den die vorged:te butterpflicht geben wollen, weswegen er dann seine nohtdurfl bereits an jhr: königl: mayt: eingegeben hat.

Die landbohlen, jndesten und häur leute solten dem pastoren in der ernnde zeit ein tages arbeit thun, dasselbe wird aber von den meisten negligiret.

Viche zehenden geneset der pastor in diesem kirchspiel nicht, die kirchspiel leute geben desfalls vor, dass sie an dessen statt das pfingst opfer geben, sich dabey auf einen darüber den 24 iuny 1655 aufgerichteten vergleich beziehend; sonsten ist ein disput zwischen dem pastoren und den küster wegen 16 schaaupfundt butter von Jesper Madsens hoff in Kirkebye, welche so wohl der priester als küster sich allein zueignen will, welches aber auf decision oder erkändtnisz ankommen will.

IV.

BESKRIVELSE AF ASTRUP GAARD OG TILLIGENDE.

Asterup.

Niels Feddersen an statt Fedder Petersen

Beyer kirchspielvoigt bunden.

1 hoff 7 ottingen 1 1/2 pfl.

Die gebäuden besthen

	in —	21 fach	wohnhauss
noch 2 1/2 fach	hauss auf	5 fach	qverhauss
dem felde.		48 fach	scheune
Ausz saalh an	rocken	7 lonnen	4 schip.

	garsten	19 t.	3 schip.
habern	2 t.	4 schip.	
buchw. —	>	4 schip.	

Noch hat er 1/3 hoff oder 2 otting auf Scherrebeck und Gessingfeld. Mossbüll gulh: genandt, so dem bericht nach von dem fürstl. erkaufft seyn soll: dazu kan gesäet werden

rocken 2 t. $2\frac{1}{3}$ schip.
 gärten 3 t. $2\frac{1}{3}$ schip.
 habern — » $6\frac{2}{3}$ schip.
 buchw. — » $6\frac{2}{3}$ schip.

Noch hat dieser hoff etwas
 erde, so in 4 äcker bestehet und zum thum capitel Ripen gehöret, der besitzer aber weisz
 nicht wo solche eigenl. belegen.

Heuwindung	38 $\frac{1}{2}$	} 70 $\frac{1}{3}$ fuder.
Stufland auf Husumfeld . . .	15	
Giesing feld	14	
Wegen der Rieper erde . . .	3	

Zum Mosbolschen hoff. 13 bis 14 fuder heißer.
 Grazung auf tuder . . . 6 kuhe 4 pferde.
 Gemeine weide 12 st. jung vich à st. 2 ß 6 schaaf.
 Zum Mosboll hoffe auf tuder $1\frac{1}{2}$ kuhe, gemeine weide $14\frac{2}{3}$ st. vich.
 Sein vich bestehet in 8 kühe
 15 st. jung vich
 8 schaaf.
 10 pferde 2 füll.

Hat vormahls etwas
 kratt holtzung gehabt,
 so itzo nur in busch bestehet.
 Genieset von dem hausse,
 so auf dem felde erbauet, jährl. $3\frac{1}{3}$ rthl.

Gibt dagegen
 im register
 landgelder und dienstgelder 23 rthl. 38 ß 9 ſ
 contribution 36 rthl.
 magazin kornfelder 3 rthl. 41 ß.

Von der riepischen thum capitels erde gibt er jährl. in der matrikul bey der dortigen
 amtstube von $2\frac{3}{4}$ schp. hartkorn.

Restanten.

Abgehandelt zu 200 rd. in 4 termine als auf ostern 1710, Mich. selbigen jahrs, ostern 1711 und den auf Mich. hiernechst jedesmal 50 rd. zu bezahlen.	}	In sehl. Pet. Hanssen zeit	133 rthl. 19 ß
		Koefoedten zeit	72 » 8 ß 6 ſ
		Noch wegen Syndernis.	36 » 27 ß
		restanten	6 » 39 ß
		Noch pro 1696 worüber er aber sich freyheit getröstet	8 » 37 ß 6 ſ
			258 » 35 » —

Particulair schulden
 in unterschiedlichen posten bestehend
 zu 500 bis 600 rthl.
 noch 303 rthl. 16 ß.

Zehenden rocken 5 tr. 8 garb:
 garsten 9 tr. —
 habern 1 tr. 4 gb.
 buchw. — » —

sonst ein voller hoff.

Anders Nielsens witwe 1 hoff 7
 otting 1 1/2 pfl. bunden.

Die gehäuden bestehen

in — 15 fach wohnhauss
 51 fach scheune
 und backhauss.

Noch zu Scherrebeck ein hauss von 8 fag.
 Wandborg 9 fag.
 Noch 2 1/2 fach hauss im felde.

Hat 1/3 hoff

Moszböll grund :	gleich	garsten	19 t.
Niels Fedderssen		habern	1 t. 7 schip
		buchw. — »	4 schip

Hat Rieper erde gleich
 demselben.

Heuwinding 38 1/2 fuder
 Stuf erde auf Husumfeld 15
 Giessing 14
 Wegen der Rieper erde . 3

Zum Mosbölschen hoff 70 1/2 fuder.
 13 bis 14 fuder.
 Grasung auf luder 6 kühe 4 pferde.
 Gemeine weide 12 st. jungvieh 6 schaaf.
 Zum Mosböll hoff auf tuder 1 1/3 kühe, gemeine weide 14 2/3 st. vieh.
 Hat gegenwertig 8 kühe 3 oxsen
 12 st. jung
 8 schaaf
 Hat vormahls etwas krat
 höltzung gehabt, so itzo nur
 in buschwerck hestehet.
 9 pferde.

Hat etwas torffschnitt.

In dem hausse, so zu Scherrebeck erbaut sind 3 parthey häursleute, wovon jährl. 4 1/3
 rthl. häuer gegeben werden.

In dem hausse Wandborg können auch 3 parthey
 häursleute seyn, so häuer geben. . . . 5 rthl. 32 ß
 Genieset von dem hausse, so auf dem felde erbaut, jährl. . . . 3 1/2 rthl.

Gibt dagegen
 im register
 Landgelder und dienstgelder 23 rthl. 24 ß 6 Sch.
 contribution 39 rthl. 6 ß
 magazin korngelder 4 rthl. 27 ß

Restanten.

Abgehandelt zu 300 rd in 4 termine als auff ostern 1710, Mich. selbigen jahrs, ostern 1711 und dan auf Mich. hier- nechst jedesmal 75 rd zu be- zahlen.	Jn sehl Pet. Hanszen zeit	82 rd 46 β.
	Koefoedten zeit	66 rd 19 β.
	1693 bruche	2 rd
		<hr/>
		151 » 17 β
	Noch vor den hoff p. 89, so Hansz Matthieszen anitzo be- sitzet, vnd an denselben von Andersz Nielsen verkaufft worden	188 » 46 »
		<hr/>
		340 rd 15 β.

Particulair schulden
in verschiedenen posten, bestehend
bey 650 rthl.

Zehenden rocken 5 tr. 12 gorb:
garsten 8 tr. 16 gorb:
habern 2 tr. — » —
buchw: — » —

Claus Andersen und Peter Nielsen bewoh-
nen ein hausz

von 9 fach,
Niels Federszen zu gehörig;
haben einen kohlhoff.

Claus Anderszen hat kein vieh,
giebt jährl. häur an Niels Fedderβ 3 rd

Peter Nielsen hat 1 kuhe
1 schaaf
und gibt 3 rd 16 βl.
weiter nichts.

Niels Olufsen und Anders Schouw be-
wohnen ein hausz

von 9 fach,
so Anders Nielsens witwe zu gehörig,
haben einen kohlhoff.

Niels Olufszzen hat 2 kühe 2 schaafe,
und gibt jährl. häuer an der witwe
3 rthl. 16 β;
thut ihr auch 8 tages arbeit.

Anders Schou hat 2 kühe 1 schaaf
und gibt jährl. häur 2 rd 32 β
nebst 9 tags arbeit.

[med Blyant:]
Ist auf die haustelle
des hüffes.
[Denne Notits horer og-
saa til Claus Andersens
og Peter Nielsens Hus.]

[Med Blyant:]
Bleibt ein [and]b[ohl].

Jens Wollsen bewohnes ein haus
Anders Nielsens witwe und Niels Fed-
dersen zu gehörig
von — 5 fach so in der
höltzung Wraae belegen.

Wobey ein kohlhoff und saathland
Gehdret nicht unter den } zu 3 schip rocken
huffen, sonde:n wird aparte } 3 schip garsten
angeschlagen. } und 5 schip habern

Heuwindung 6 fuder

Grasung zu 4 stück vieh.

Hat 2 kühe.
4 schaafe.
1 pfrdt.

Gibt in der amtstuben nichts,
auch keine contribution.

An Anders Nielszens witwe und
Niels Fedderszen aber jährl. 6 rthl. 32 ð

Gibt keine butterpflicht noch
zehenden.

Beschreibung des Amts Hadersleben, Widding Harde. Nr. 5. Rigsarkivet.

V.

AUKTIONSBEKRIVELSE OVER JOH. NIC. BIØRNS GAARD I ASTRUP 1786.

Copia.

Actum Astrup, den 11^{te} octobris 1786.

Efter de i alle omliggende tielige kirke-sogner publicerede auctions-placater er denne dag berammet til at bortsælge ved offentlig auction Iohannes Nicolai Biørns hele eiendoms-gaard her sammesteds samt hans $\frac{1}{2}$ part af Wraae ennemerck og skov, 4 demater stue-eng, noget fæste-land, hvoraf aarligen skattes til Riber dom-kirke, og øvrige den 2^{den} hujus vurderede boeskaber og sager, som han sig under 26^{de} septembr: til sine creditorers tilfreds-stillelse skriftlig har frasagd sig, hvorved de lysthavende følgende puncter om gaardens p. p. beskaffenhed og følgende auctions-conditioner er bleven bekiendt giort

1.

Gaardens bygninger bestaar af 12 fag salshuus,	
assecureret i brand-cassen, à 18 r	216 rdr —
af 12 fag stald à 12 r	144 » —
» 19 » øster lade à 13 r	247 » —
» 14 » sønder lade à 10 r	140 » —
» 6 » brygger-huus à 12 r	72 » —
» 5 » aflægts huus à 14 r	70 » —

Summa assecurat: . 889 rdr.

Gaardens landerier bestaaer i følgende:

- 1) Gaardens bygge-stæd med haugen og grøn-gaarden østen og vesten samt toften nor-den gaarden, i alt 3 dem: —
- 2) Toften sønden gaarden 7 » 9 r: —
- 3) En gæst fenne 3 » 91 » 23 al:
- 4) Veed agger fenne aggerland 7 » 29 » 35 »
- 5) Sønder Kløvs fenne 6 » 12 » 35 »
(deraf er halv deelen
marsk engeland).

Engeland:

- 6) Neder eng fenne 14 dem: 18 r: —
- 7) Nye mærsk fenne 4 » —
- 8) Slick land vesten for,
nemlig gaardens anpart.

Aggerland:

- 9) Vang-fenne 9 » 87 » —
- 10) Gall-raad fenne 4 » 137 » 7 al:
- 11) En kou-fenne 5 » 121 » 50 »
- 12) Heede sønden for 1 » 67 » 49 »
- 13) En fenne fæled-land, som kan
bruges til græsning og
ploy-land 33 » — » —
- 14) 7 ottingers part fæste-land paa
Kallbye mark.

Det til Riber dom-kirke liggende styck fæste-land findes paa Voeds-agger og er 1 demal 43 $\frac{1}{2}$ rode. Heraf svares en liden aarlig afgift til Kirken og søges fæste hos dens værge.

2.

Gaarden med alle sine bemelte tilleggelser i agger og eng, en indlukt stoel i Brøns kirke samt andre kirke-standelser og begravelser (undtagen det begravelse i kirken, som herr pastor Ivar Biørn sig har reserveret, hvorudi hans sal: moder hviler, men tillige be-lovet, at gaarden skulle være det næst, naar som helst samme igjen skulle afhændiges), desligeste huuse og bygninger og hvad derudi er søem, muur- og naglefast (undtagen alle kakkellovne og brændeviins toyet); fremdeeles steen-brøen, brøndene og plank-værket ved gaarden, 47 skar steendige, høe og korn, som der findes og som efter Ioh: Nic: Biørns an-givelse bestaar det første i 24 læsz og det sidste i 30 trav rug, 30 trav havre og i byg, efter 4 $\frac{1}{2}$ tønder sæd at regne (til hvilket høe og korn endog auctions-forvalteren ingenlunde kan være ansvarlig); item gløden og brændsel, som findes, og som er taxeret det første til 50 læsz og det sidste til 3 læsz tørv og 20 læsz flave, og hvad der ellers med ret hører til gaarden, vorder quit og frie for al restance og giæld til denne dag opbuden, og den høysthydende saaledes indrømmet, at han det allsammen paa hans egen risico, naar tilslaget er skeet, strax kan tage i besid og brug.

3.

Den halve ennemark, Wraae i Wodder-sogn, som Iørgen Christensen har i fæste, op-bydes først med gaarden, og siden separatim, ligesom den nu findes.

Iørgen Christensens fæste-brev lyder som følger:

Vitterligt giøres hermed, at vi underskrevne have stød og fæstet, p. p.

4.

Stue-landerier, som bestaaer i 4 demater, opbydes ogsaa først med garden og siden separatim.

5.

Knud Andresen i Søndernis svarer aarlig til garden 12 sk courant af den saa kaldede Nør-Krog, bestaaende af 2 demater, 20 roder 91 allen, hvorved gardens kjøber forbeholdes jndløsnings retten i følge den derom oprettede contract. Fremdeles svarer

6.

Besidderen af Anders Fugs huus til garden 1 rdler i landgilde, hvilken garden er decourteret.

7.

Af garden svares kun maanedlig 5 m sk : 11 sk i kontribution, følgelig 5 sk mindre end en af de andre heele Haderslevske gaarde i byen. Deraf flyder endnu mange fordeele, i det at alle extraordinaria repareres og ydes efter maaned-skatten. Udi land-gilde svares aarlig 23 rdler, og i magazin og fourage hen imod 1 tønde rug og 1 tønde havre samt høe og halm i proportion.

8.

Garden er ellers frie for ægter i følge det høykongel: amthuuses decision af 26^{de} aprilis 1785, dog konge-ægter undtagen. Decisionen lyder saaleedes:

In sachen des kirchspielvoigts Hans Schack in Brøns imploranten wider Hans Luffe in Giesing, Iohannes Biørn in Astrup und Willatz Olufsen auf Holmgaard, imgleichen Iens Lauritzen und den organisten Holm in Brøns imploraten wegen concurrenz zu den fuhren, ergeheth nach hinc inde vernommenem noth- und gegen nothdurft, auch eingezogenen official-berichten, nunmehr der bescheid, dasz zwar Hans Luffe in Giesing und Iohannes Biørn in Astrup, nach maszgabe des am 22^{ten} April 1756 à praefectura approbirten fuhr registers bis weiter von der concurrenz zur fuhrenleistung zu befreien, hingegen aber die übrigen mit-implorati Willatz Olufsen, Iens Lauritzen und der organist Holm, da so wenig dem erstern als letztern diejenige freihaiten, welche die vormaligen besitzer ihrer hufe, ihrer bedienungen halber, genossen haben, zu statten kommen mögen die vergütung für die für geld gemiethete fuhren binnen 14 tagen an imploranten zu entrichten und ihm die verursachten kosten salva eorum moderatione zu erstatten, auch in zukunfft nach jedesmaliger ansage des p. t. kirchspielvoigts die fuhren und ægten unweigerlich zu leisten schuldig seyn.

Hadersleben amthaus den 26. april 1785.

C: L: v. Stemann.

9.

Præstens smør byrd af garden er bestemt til en vis penge-summa med 24 sk aarlig, NB da alle 7 oltinger varc samlet, enten kiørnes antal er faac eller mange.

10.

Med kongens-, kirkens- og præstens tiender forholdes det efter de conventioner, som derom ere treflet med vedkommende, hvorpaa documenterne udleveres til eftersyn.

11.

Kiøberen er forpligtet at svare af garden dette aars landgilde og alle paakommende skatter og udgifter med hvis videre af samme fra tiltrædelsens tid svares, giøres og præsteres

28

bør; betale selv contracten og skiøden og lade sig indskrive paa behørigte stæder; søge fæste paa gaardens anpart i Kallhye mark og paa Riber dom-kirkens jord hos dens værg; tilmed rette sig efter byens grand-brev og vedtægter i alle maader. Desuden

12

Er kjøberen forpligtet at indrømme Iohannes Nicolai Bjørns moder det ved garden staaende aftægtshuus, som af stavns beboer holdes vel vedlige og i stand til saadan brug, og forbliver med jndretning og kakkellovne ligesom det nu findes. Derudi skal hende leveres aarlig frie forsvarlig brændsel, nemlig: 4 læsz klyne, 6 læsz flav af Lang-heede og fornøden daglig brændsel. Hende tilstædes frie adgang til stollen at bruge til fornødenhed; saaog skal hun have til bestandig brug til kryderie det stykke jordsmaal i haven, som sal: Iver Lorentzens enke har havt, og til vester fra aftægts huuset et stykke jord langs med haven hen til den torn-hek, som løber sønder og nær i haven, og giødes og graves af kjøberen, samt en frie bleege-plads i damgarden. Desligeste skal hun bruge ovnen, brygger- og bager-reedskeer til fornødenhed; fremdeles have frie heste og vogn med kiøre-svend til kirken, møllen eller hvorhen hendes ærende kunde falde. Gaardens besidder skal ogsaa holde hende en koe, levende og aldrig død, paa frie foder og græs med hans egen beste melk-kiøer vinter og sommer over, og skal han samme lade bringe frie til og fra marken og tyren. Aftægtstagerinden nyder selv melken af hendes koe men ey videre. I den tid samme er seen, skal hende leveres daglig halvanden kande sød nysmalket melk, og desforuden aarlig forskaffes og tilbringes i hvert fjerding aar et kinken smør, som er aarlig 4 kinkener. Naar koen bliver aftægts og synes hende ey forsvarlig nok eller bortdøer, har hun frihed til at udvælge en anden i stæden, hvilken hun lyster af gaardens. For nærværende tid har hun en koe. Ligeledes skal gaardens besidder holde hende paa frie foder og græs 2 faaer med deres lam, hvoraf hun selv nyder baade uld og yngel. De første udtager hun af gaardens, men døer samme, skaffer hun sig selv nogle igjen.

Videre er gaardens kjøber forpligtet at koste og lønne hende en pige, som hun kan være noyet med til huusgjerning og anden fornøden opvartning. Til underholdning at levere aftægtstagerinde aarlig 15 skiepper rug, 10 skiepper malt, 12 skiepper byg, 1 skieppe tadder-gryn, $\frac{1}{2}$ skip havre-gryn, $\frac{1}{4}$ feed sviin til 3 rdler, $\frac{1}{4}$ slagtt nød i alle ting til 4 rdler, og 2^{de} feede giæsz til 4 m^{sc}: eller pengene for alting i stæden.

Korn-varene leveres ligesom samme behøves, eller ongefær halvdeelen om Martens-dag og halv parten om paaske, ligesom hun best synes. Fremdeles at betale hende til hør, hommel, salt, fisk, offer og anden fornødenhed aarlig 30 rdler, nemlig om Martini 15 rdler og hver paaske 15 rdler samt betale kop-skatten for hende. Derimod kan af kjøbe-summen blive staaende uden renter ved garden, saalænge aftægtstagerinde lever og til $\frac{1}{2}$ aar efter hendes død, 875 rdler, men i fald imod formodning ikke saa meget skulde blive til overs fra gielden, som der først af massen for disse penger bør betales, saa bliver ikkun den summa uden rente staaende, hvormed cedentens sødskende, som skal have disse penger, kommen til perception. Ved hendes død besørges hendes hæderlige og sognbrugelige jorde-færd af hendes efterladenskab, da aftægten ophører, og det som deraf findes, saasom: korn, brændsel, koen, slagting og huuset, hiemfalder til stavnen, men hendes øvrige efterladenskab til hendes arvinger ifølge contracten af 17^{de} martii 1773.

Efter hendes død forbeholdes den eller de af hendes børn, som da maatte være i u gift stand paa deres føde-gaard, frie huusværrelse i et varmt rom, frie seng, fællede jld og lys, uden betaling, men saalænge hun lever, havr de ingen tiltale derfor til garden. Naar aftægtstagerinde faer i sindt af een eller anden aarsag at flytte andenstæds hen, skal sligt staae hende frit for, og da en skriftlig foreening oprettes, hvorledes ovenstaaende aftægts-parceler skal ydes eller til reede penge ansettes, som af u-partiiske mænd noye bestemmes, eller ogsaa af øvrigheden determineres.

13.

Af kiøbe-summen for gaarden betales 200 rigsdaler om 6 uger efter tilslaget, og resten, undtagen dette som der i følge den forrige § kan blive staaende ved gaarden, betales om næstkommende martii maanedes udgang med rente fra 6^{te} ugers dagen efter aucionen til herr cancellie-raad Zeuthen i Arrild ved executions- eller udvurdering straf.

14.

Pengene for løserene betales om 6 uger fra dato, ligeledes til herr cancellie-raad Zeuthen ved execution- eller udvurderings straf.

15.

Enhver hoystbydende er forbunden, om forlanges, at stille noyagtig caution for sit gjørende bud; saaog at lage det strax i sin forvaring, hvorpaa han bliver hoystbydende, efterdi naar tilslaget er skeed, dertil ey længere reponderet.

Gaarden opbydes saaledes:

at Johannes Nicolai Bjørn bliver i gaarden med hans familie i stuen og de 2^{de} kamre, indtil kiøbe summen er worden betalt og nyder imidlertid de sidste Michels dag forfaldne 10 lesz brændsel af Wraae, og gaardens kiøber udforer ham en koe.

Gaarden med stue-land og halve Wraae blev indsatt for	3000 rdr	Peder Lauritzen	2310 r
derpaa bød:		Iens Obling	2320 r
Lauritz Smidt af Rødding	2400 r	Peder Lauritzen	2350 r
Nis Pedersen af Reisbye	2500 r	tilslagen.	
Peder Lauritzen af Brøns	2600 r	Herpaa opbydes de 4 ^{re} dematar stue-jord i Nye-mærskn ved den sønden side bellig- gende, indsat for	300 r,
Iens Obling i Søndernis	2700 r	derpaa bød:	
Peder Lauritzen i Brøns	2750 r	Peder Hiuler i Astrup	400 rdr.
Lauritz Smidt af Rødding	2800 r	Peder Lauritzen	433 r 16 β
Peder Lauritzen	2850 r	Peder Hiuler	450 r
Nis Pedersen	2900 r	Peder Lauritzen	500 r
Iens Obling	2950 r	tilslagen.	
Peder Lauritzen	3000 r	Endelig den halve ennemærk i Wraae i Wod- der sogn, paa samme maade som Bjørn er af hans moder c: c: overladt, og lige- som Lørgen Christensen samme har i fæste, indsatt for	300 r,
Lauritz Smidt	3010 r	derpaa bød:	
Iens Obling	3020 r	Hr. Zimmermann	333 r 16 β,
Nis Pedersen	3050 r	Peder Olufsen i Reisbye	350 r
Lauritz Smidt	3060 r	Peder Lauritzen	360 r
Peder Lauritzen	3070 r	Lørgen Christensen i Wraae	366 r 32 β
Peder Christensen i Staved skov	3080 r	tilslagen.	
Lauritz Smidt	3090 r	Med den separate auctions høyeste bud, hvored gaarden er bleven tilslagen Peder Lauritzen i Brøns for	2350 rdler
Peder Lauritzen i Brøns	3100 r		
tilslagen.			
Hernæst opbydes den heele Gaard separatim (foruden Wraae og de 4 ^{re} dematar stue-jord i Nye-mærskn) og indsat for	2200 r		
derpaa bød:			
Peder Christensen i Staved skov	2250 r		
Iens Obling	2260 r		
Peder Christensen	2300 r		

og de 4^{re} demater stue-land tilslagen den samme for 500 rdr
 og dernæst Wraae tilslagen Iørgen Christensen i Wraae for . 366 r 32 ø, beholder det sit forblivende, og de høystbydende tilkiendegivet at tage det tilslagne i besidd efter conditionerne.

Ellers declarerede Peder Lauritzen i Brøns, at hans bud paa gaarden og de 4^{re} demater stue-land var skeet for Lauritz Lauritzen af Warming, som var tilstøde, agnoscerede budet og overtog conditionerne at opfylde; stillede i øvrigt bemelte Peder Lauritzen af Brøns og Nis Petersen af Reisbyc til cautionister der. /
 for, hvilke sub obstagio . . . et hypothea bonoru . . .
 tede sig til, at . . .
 nerne skulle bliv . . .
 ritz Lauritzen . . .
 Til de fattig . . .

Lauritz Lauritzen incontinenti . . . 2 rdr
 og Iørgen Christensen i Wraae . . . 1 rdr,
 hvilke blev leveret Peder Lauritzen i Brøns til aflevering til sognets forstandere.

Ligesom og Jørgen Christensen overtog conditionerne at opfylde, og præsenterede hans broder Niels Christensen af Stavedskov til cautionist derfor, som sig hermed dertil sub obstagio et hypothea bonorum forpligter

Jørgen Christensen. Lauritz Lauritzen.
 Niels Christensen. Peder Lauritzen.
 Nis Pedersen.

	Rdler	ø	å
Lauritz Lauritzen købte gaarden for	2500		
De 4 ^{re} demater stue land i Nye-mærskan	500		
Desuden :	2850	—	—
1 sort hoppe » 13 r » —			
1 dito » 10 » 16 ø »			
1 graastiernd koe » 7 » — »			
1 dito » 9 » 12 »			
en grøn vogn med tilbehør » 7 » 20 »			
en treee dito » 2 » 6 »			
en dito » 4 » 4			
en dito » 2			
en plov			
2 stk. møg flæl			
2 dito			
en jern h			
en dito			

	Rdler	⌘	3
Transp:	» 66 r.	45	β »
2 torve-træer	» — »	4	»
2 render	» — »	20 ¹ / ₃	»
et svine-trug	» — »	11	»
Malt-kølle reedskaber			
med port og flager	» — »	33	»
1 rolle	» 2 »	33	»
3 gl: ag-stole	» — »	17	»
1 lang stie	» — »	10	»
8 stk. høe-river	» — »	9	»
1 mæg krog	» — »	2	»
2 steenbroe skraber	» — »	8	»
en røggel fiæl	» — »	3	»
en høvle benk	» 1 »	5	»
tomme-lær	» — »	14	»
-stole	» — »	23	»
l	» — »	4	»
benk	» — »	12	»
.	» — »	2	»
.	» — »	12	»
a	» — »	8	»
.	» — »	4	»
» 20 »			

	Rdlr.	Ɔ	3
Transport	» 75 r » 11 ¹ / ₂ β »		
en boll øxe	» — » 22	»	
en lat-navr	» — » 5	»	
et hug-jern	» — » 6	»	
en naptange	» — » 7	»	
en spaan-kniv }	» — » 8	»	
en frit-bore }			
en for- og agter vogn-reeb	» — » 24	»	
en dito	» — » 17	»	
2 høe kroge	» — » 4	»	
en tinn rick	» — » 21	»	
1 høe fork	» — » 7	»	
1 dito	» — » 8	»	
1 dito	» — » 3	»	
1 hakkels kiste med jern	» — »		
18 stk. slyd			
et kall			
1 klam			
1 trifo			
1 dit			
1 dito			
1 m			
1			

	Transport	> 80 r	7 ¹ / ₂ β
1	skovl med jern	> —	> 11 — >
1	grov-spade	> —	> 11 >
	et vandtrug	> 1	> 10 >
	en møg bore	> —	> 40 >
	en liden stie	> —	> 2 >
	et aske trug	> —	> 3 >
	en tiære kande	> —	> 2 >
2	malke-stole	> —	> 4 >
2	gl: stk. træe	> —	> 1 ¹ / ₂ >
	en øil tønde	> —	> 11 >
	en gl: tønde	> —	> 2 >
1	bømpel	> —	> 5 >
	et sengestød	> —	> 25 >
3	dæk-giorde	> —	> 2 >
2	kobbel stokke	> —	> 9 >
2	? ? ?	> —	> 7 >
	kalk tønde	> —	> 14 >
	stoel	> —	> 2 >
		> 1	> 15 β >
		> 3	> 4 >
		> 1	> 34 >
		> —	> 16 >
		> —	> 17 >
		> —	> 2 >
		> —	> 22 >
		> —	> 14 >
		> —	> 13 >

Rdler

ƒ

3

	Rdler	ƒ	sk
Transport » 92 r 30 ƒ	2850	» — »	» — »
1 dæk-kurv » — » 2 »			
1 kakkelovn » 5 » 44 »			
2 hylde borde » — » 20 »			
1 trug » — » 6 »			
1 øll tragt » — » 8 »			
1 uldstoel og seeldebond » — » 4 »			
Tyderer » — » 20 »			
Dito » — » 34 »			
Et stor skab » 5 » 16 »			
8 stk. gl: skilderier » — » 2 »			
2 stole » — » 36 »			
2 dito » — » 38 »			
en kakkelovn » 10 » — »			
Tuden » 2 » 24 »			
15 stk. skilderier » 1 » 4 »			
de øvrige skilderier » 1 » 1 »			
1 fyr bord » 1 »			
1 dragkiste med et skab over . . » 10 »			
1 skilderie » — »			
3 hvide vindre gardiner » 1 »			
Hertil kommer e brændeviin veyer			

AKTSTYKKER.

I.

UDDRAG AF ELINE GØYES JORDEBOG

ved A. Thiset, Kjøbenhavn 1892.

Om Troels, Iver og Thomas Juel, c. 1400, samt Ejler Juel 1454—1492.

S. 189 f.

Løuniitz mosze.

Thisze effterschreffnne haffde alle lod oc deell y Løwitz mosze, Jenns Jnngieldszøn Reuell, Segebode Krumdige oc Hertuig Seestedtt. cxxxij a b.

Segebode Krumdige haffde enn dotter, heed frwe Metthe, hun waar hanns arffuinge oc arffuede all denn deell, hand haffde y Løwitz mosze. cxxxij h.

Frwe Metthe, Segebod Krumdigis dotter, hennis sønn Jffuer Trugilsz Jull*) oc Thomis Jull oc henners suagre Syuard Krog, borgemester y Flensborg, Dytmer Blaa oc Hennrick Frijsz arffuede henners deell i Løwitzmosze efter hennde.

S. 215 f.

Løwitz mosze.

1401. c. Jtem ith breff, at nogenn godemend haffuer forligtt Jffuer Jull oc Jenns Pederszøn Maj 2. saa, att Jffuer Jull skall skøde Jenns Pederszøn Løwitzmosze paa Bogilszherritzing, oc tha skall Jenns Pederszøn gifue Jffuer Jull xxx marck lybsk oc sidenn c marck lybsk. Datum y Julland hoss Aarøosund mandagenn efter sanctj Walburgis dag medj.

1401. f. Jtem ith breff, att Trugils Jull gior sinn broder Jffuer Jull fuldmyndig att Febr. 3. dattinge med Jenns Pederszøn om thett gods y Løwitzmosse. Datum torsdagen efter vor fruc dag, thenn første, xiiij^e.

1401. g. Jtem ith breff, at Siuordtt Krog, borgemester i Flensborg, Tommis Jull, Dytmer Nov. 22. Blaa oc Hennrick Frijsz haffuer skøtt Jffuer Jull all theris rettighed y Løwitzmosse oc møllen. Dat. Flensborg s. Sicillie dag xiiij^e.

*) skall løses Jffuer og Trugilsz Jull.

h. Jem ith breff, Jffuer Jull skøder Jenns Pederszøn all thenn rettighed, hans moder, frue Metthe, arlfude emher sinn fader oc moder, Segebode Krumdige oc frue Cicillie Segebodes, wtj Leuitzmosse.

S. 366 f.

Kastbjerg.

i. Først ith breff, at Seurenn Morthensszøn skøder Eyler Jull enn gaard i Kastbjerg. 1454.
Datum onsdag nest for s. Lucie dag medliiij. Dec. 11.

k. Jem it breff, at her Luder Jull, prest i Hussby, medt flere godemend dømte Eiler Jull en gaard till i Kastbjerg. Datum Fabbierg syndagenn nest for dyre vor frue dag medlvij. 1458.
Aug. 13.

l. Jem it breff, att nogle gode mend haffuer vdgifluit, liudenndis, at Eiler Jull induorde med lagheffid en gord i Kastbjerg i Farning sognen. Datum s. Tøgers dag medlix. 1459.
Okt. 30.

m. Jem it breff, att de brefue, som Nis Jull haffide paa enn gaard i Kastbjerg, bleff magteløss oc Eyler Jull att beholde gaardenn. Datum Lemuig s. Peders dag om fastelaffuens tid medlxxxij. 1482.
Febr. 22.

a. Jem it vidnne aff Vandfalck herritzing, att Eyler Jull induorde med lagheffid Kastbjerg gaard. Datum leuerdagenn nest efter s. Pouils dag medxcij. 1492.
Jan. 28.

II*).

1488, 20. Maj.

SKØDE TIL TROELS VINTER PAA EN TOFT VESTEN FOR ASTRUPGAARD.

Nº 1.

Alle mænd, dette bref seer heller høre læsæ, helszener jeg Olle Svendszen i Syndornis, kundgjør ieg med dette mit obne bref, at jeg haver overladet og fulde skiot og sold bescheeden mand Trogels Winter i Astrup en tofft liggendis nest vesten hans gaard, som er 7 stæcker jord, med alle sine tilligels, uden alle afgivelszer. Til yedermære beviisning og stadfæstelse saa lader vi Jensz Svendszen i Astrup og Svend Enveldszen i Ulderup indfordre med voris villie og fulde kiøb den vort jdssegel hengende nedden for dette breff. Efter Guds byrd 1488 paa Engelsche tieszdag schreven.

L. S.

L. S.

III*.

1489, 1. Maj.

TROELS VINTER UDSTEDER BREV TIL RIBE DOMKAPITEL ANGAAENDE
AFGIFTEN AF DEN JORD, SOM HAN TIDLIGERE HAR SKÆNKET
TIL DOMKIRKEN.

Alle mænd dette bref seer heller høre læsæ helszener ieg Trugels Winter, herritz-foget i Huiddingherret, at jeg wejkerkiendis og tilstaar med dette mit obne breff, at y were og ii

* De med * betegnede Aktslykker geengivne efter Afskrifter indførte i Hvidding Herreds Thingbog, thinglæste 9. Januar 1741 paa Foranledning af den daværende Ejer af Astrupgaards vestre Part Peder Bjørn (Statsarkivet i Slesvig, Acta C, 1, 2, Nr. 122).

brug at hafve 8 slycker jord paa Syndernis og Astrup marck 3 schar eng norden strand engkow udaf hæderlig mand meester Lambert cannicke ij Riibe og med cappittels raad og villie for aarligen skyld, som er 1 ørte byg og 1 tr rug at fornye hæderlige mænd kircke forstandere paa dend rette skyld liid efter deris nye, og var disse forskrefvene agger liggende 2 nest vesten Jens Svennicksens huusz-sted, som ieg selver haver undt til Vor frue kircke ii Riibe, 1 herz nest westen hos, iche uden een imellom, en agger westen Nisz Tyeckises huusz, 3 agger paa Tunghe, 1 agger imellom Tunghe og Kløwe, 1 agger paa Nør kleff og 1 laic agger. At saa i sandhet er til vidnisbyrd og ydermeere beviiszing og stad-fæstelsze lader jeg mit jndsegel hengendis neden for dette breff. Skreven efter Guds byrd 1489 paa St. Wuldburig dag.

L. S

IV*.

1509, 13. Februar.

SKØDE TIL PEDER TROELSEN PAA GJESSING ENGE.

Alle mænd dette bref see heller høre læsze, helsze vi Jon Anderszen, Hansz Jepszen, borger i Riibe, Per Jebzen i Gammelbye og Jep Pederszen i Haderszlef evindelig med Gud, kundgiøre vi med dette wort obne breff aar efter Guds byrd 1509 den tiiszlæg nest for St. Valentine dag var vi nærværende i Hansz Ebbeszens huusz i Riibe, saae og hørte samme dag, at Jep Tereckelszen, som kaldes Tecker, vedkiende sig at haver opbaaret af hæderlig mand Per Truelszen i Astrup fuldt werdt efter sin nøye for hans deel og rettighed, som hand hafde i dend bønder eye paa Gieszing marck beliggendis, hvilcke som hand hafde med rette arvet efter sine for eldre, og gaf hand fornefte Per Truelszen qvit og angerløst for aller ydermeere tiltale for sich og alle hans arvinger eller nogle, som derpaa kand tale, og tacker hannem for god betalling i alle maader. At dette og foer i sandhed, som forskrevet staar, det vidne vi fremdeelis med vor zigneter trykendis paa dette bref.

L. S.

L. S.

V*.

1513, 24. Januar (?).

SKØDE TIL PEDER TROELSEN PAA VRAAGAARD.

Kundgiøre vii efterskrefuene Bendeth Sørrenszen i Barssbøll, herritzfoget udj Huedding herrit, Olluff Knudszzen i Gadsze, Anders Willadtzen i Haverwad, sande mænd i fornefte herrit, evindelig med Gud, anno domini 1626 mandag den 30. dag invarij, da var skicket for os og for meenige herritz mænd, som da tilstæde var, beskeeden dannemand Feder Nielsen i Astrup, som loulig bedis og fick eet fuldt u-villige tingsvidne af 8 dannemænd, som er Nielsz Nielszen i Normsted, Peder Nielszen i Brøns, Anders Christenszen i Spandet, Lasz Haved og Jensz skreder i Gaanszagger, Per Hanszen i Gasze, Bundet Nielszen i Reisbye, Bendet Sørrenszen i Kierbølling. Hvilcke forskrefne u-villige dannemænd alle samdrægtelig paa deris gode troe siæle og rette sandhet for os vunde, at de hørde og saae samme dag og tiid, at Fedder Nielszen i Astrup inden tingte tilstæde hafde og læsze lod en perkemmentz skøde lydendis ord fra ord som efter følger: Alle mænd dette bref seer heller høre læsze [hilsz] vi Jensz Suendszen i Astrup, sandemand i Huedding-herrit, Michel Pederszen i Holm, Per Nielszen i Brøns og Suend Truelszen i Ulleruplund, evindelig med vor herre; kundgiør vi med dette voris obne breff, at aar efter Guds byrd 1513 dend mandag nest for S. Palli dag Iuliosio [1] var skicket for os og for flere dannemænd paa Huedding

herritz ting bescheeden mand Peder Truelszen, herritzfoget i Hueddingherrit, bedis og fick et fuldt tingsvidne af 8^{te} dannemænd, som var Jeb Jepszen i Syndernis, Madtz Nielszen, Hansz Pederszen i Syndernis, Termen Michelszen, Hansz Pederszen i Obeling, Nielsz Jepszen, Hansz Nielszen og Peder Nielszen i Brøns. Hvilcke forskrefne 8 dannemænd vunde samdrægtelig jnden 4^{re} stocke paa deris troe og sande, at de hørte og saae bescheeden mand Anders Grøn aff Rye kloster var paa Huedding herritz ting inden forne 4^{re} ting stocke og fuld skøtte og overlatte fornefte Peder Truelszen en marck, som kaldes Wraagaards marck, liggendis imellem Biercklef marck og Termens marck, agger og eng, kjer og mosze, vott og tørt, intet undtagen, med alle sine rette tilligelse som dermed rette tilhør i alle maader; fremdeelis forpligtet fornefte Anders Grøn sig at frie og frelse forskrefne Peder Truelszen og hansz arvinger forne Wraagaards marck, som forskreften stander, for huer mands paatalo, som der kand paa tale med rette og med skiel i nogen maade. Til ydermere bevisning og stadfestelze lade vi fornefte voris jndsegle hengende neden for vort obne breff. Datum aar og dag som fornefte stande ut supra.

L. s.

L. s.

L. s.

Uden paa stoed skrevet:

Læst paa Huedding herritz ting for sandemænd dend 7^{de} septembr. 1639.

Wraagaards skøde.

Product. in commissione regia d. 28. nov. 1711.

Lit D.

VI*.

1513, 14. Marts.

PEDER TROELSEN FAAR THINGSVIDNE OM, AT JORDSKYLDEN AF VRAAGAARD SKAL ERLÆGGES AF EN GAARD I REJSBY.

Hansz Anderszen Haffverwad, herritsfoget udj Hueddingherrit, Michel Sørrenszen i Reiszbye, Jeb Jenszen i Syndernis, sandemænd i forne herrit, evindelig med Gud. Anno domini 1630 mandag den 13. dag septembris da var skicket for os og for meening herritzmænd, som da tilstøde var, bescheeden sven Nielsz Fedderszen i Astrup, som louligen bedis og fick eet fuldt u-villige tingsvinde af 8^{te} dannemænd, som er Jensz Ebeszen i Kierbølling, Knud Pederszen i Steensbeck, Willadtz Anderszen i Roagger, Jørgen Anderszen i Wedstedt, Poul Bertelszen i Hafved, Michel Anderszen i Høxbroec, Jensz skreder i Gaenszagger, Anders Christenszen i Kirchebye. Hvilcke forskrefne 8^{te} u-villige dannemænd alle samdrægtelig paa deris gode troe siele og rette sandhed for os vunde, at de hørte og saae samme dag og tid, at fornefte Nielsz Fedderszen i Astrup jnden linge tilstøde hafde og lesze lod en velbeseglet tingsvinde, som var u-stungen, u-skaaren og u-forfalschet udj alle maader, lyden dis ord fra ord som efterfølger: Alle mænd dette breff seer heller høre læsze, helsez vii Anders Grøn aff Ry closter, Jep Martenszen i Haverwad, Michel Pederszen i Holm og Peder Nielszen i Brøns evindelig med Gud. Kundgiøre vi med dette vort obne breff aar efter Guds byrd 1513 dend mandag nest efter S: Gregorii dag da var schicket for os og fleere dannemænd paa Huedding herritz ting bescheeden mand Peder Truelszen, herritzfoget i Huedding herret, eschet og fick eet fuld tings vinde af 8^{te} dannemænd, som var Ebbe Pederszen i Syndernis, Michel Pederszen, Michel Nielszen, Hansz Jabszen (!), Anders Pederszen, Anders Joenszen, Jep Martenszen og Søren Laszen. Hvilcke forskrefne 8^{te} dannemænd vunde samdrægteligen jnden 4^{re} stocke paa deres troe og sande, at de hørte og saae, at Anders Grøns huszmand i Reiszbye, der hand gaard og godtz kiøbt, var paa Huedding herritz ting og tilstoed, at den tid, der de kiøbte, med fornefte Anders Grøn og wurt (!)

forligt med hannem om fornefte gaard og gods, da undtog Anders Grøn en ø[d]e marck, som kaldes Wraagaards marck, med alle hendis rette tilligelsze, den skulle de intet have, men dend skyld og aflgift, der bør at gaa ud af med rett[e], den skulle de give deraff, det var deris jenning. At saa er gangen og faren, det vindt vii fremdeelis med vor jndsegle trykendis nedon for dette breff. Aar og dag som forskrefne stander ut supra.

L. s.

L. s.

L. s.

Uden paa stod skrevet:

Peder Truelszens vind i Astrup, at den skyld af Wraagaard skal gives aff dend gaard i Reiszbye.

Productum in commissione
regia d. 28^{sten} Nov. 1711.

VII*.

1513, 2. Maj.

PEDER TROELSEN FAAR SKØDE PAA EN ENG I GJESSING.

Alle mænd dette bref see heller høre læsze, hilszer vi Jensz Svendszen i Astrup, Payc Persen i Enderup og Bertel Olleszen i Obeling evindelig med Gud; kundgiøre vi med dette vort obne bref, at aar eller Guds byrd 1513 den mandag nest for Assencioni dag var schicket for os og for flere dannemænd paa Hvedding herritz ting beskeeden mand Peder Truelszen herritz foget i Huedding herrit; bedes og fick et fuld tingsvinde af 8^{te} dannemænd, som var Nisz Perszen i Reiszbye, Jep Nissen, Jep Martenszen, Hansz Olleszen, Lasz Jørgenszen, Hansz Pederszen, Svend Lassen og Jesz Nissen i Astrup. Hvilcke forskrefne 8^{te} danne mænd vunde samdrægtelige jnden 4^{re} stocke paa deris troe og sandhed, at de hørte og saa bescheeden mand Jesz Terckelszen i Riibe var jnden 4^{re} stock paa Hvedding herritz ting fuldt skiødt og forlod fornefte Peder Truelszen ald dend deel og retlighed, som hand hafde paa Gieszing marck, med agger og eng, vodt og tørt, med ald sin tilligelsze, som der-til hør med rette, og bepligtet sig for at frie og frelsze fornefte Peder Truelszen forskrefne godtz for huer mands paatale, som der kand paatale med rette. Til vidnisbyrd at saa er gangen og faren, det vidne vi fremdeelis med voris jndsegl hengendis nedon for dette bref. Datum ut supra.

L. s.

L. s.

L. s.

Uden paa stod skrevet:

Peder Truelszen i Astrup hans kiøb, bref, en skiød paa Gieszing eng.

VIII*.

1513, 30. Maj.

PEDER TROELSEN FAAR SKØDE PAA EN PART AF HANS HARSCHEGS GODS PAA GJESSING MARK.

Alle mænd dette bref see heller høre læsze, helsez vi Jensz Svendszen i Astrup, Christen Jenszen i Raahede, Nisz Trogelszen i Arrilt, Michel Pederszen i Holm og Svend Truelszen i Ulleruplund, evindelig med Gud; giør vitterlig med dette vort obne breff aar efter Guds byrd 1513 den mandag nest for S^u Erasmi dag var schicket for os og flere dannemænd paa Hvidding herritz ting bescheeden mand Peder Truelszen, herritz foget i Hvidding herrit; bedis og fick et full tingsvinde af 8^{te} dannemænd, som var Nisz Pederszen i Reys-

bye, Jesz Bennedszen, Jesz Laszen, Nisz Svendszen, Bendet Simonszen, Søren Niszen, Nisz Christensen og Anders Jonszen i Farup. Hvilcke forschrefne 8^{te} danne mænd vunde samdrægtelig jnden 4^{te} stocke paa deris tro og sandhet, at de horte og saae disse ellerscrefne 5 danne-mænd, som var Jesz Christensen i Gasze, Svend Jenszen ibidem, Jcb Niszen i Syndernis, Broder Riquartsen i Westergasze og Knud Laszen i Scherrebeck, vunde paa deris troe og sandhet, at dennem fuld vitterligt var i sandhet, at det goltz paa Gieszing marck, som Hans Harscheg er til paa rørende, det samme goltz var Jesz Terckelszen i Riibe rette med arvinge til i alle maader. Item fremdeelis vandt Knud Boeszen, at hand og sin moder hafde samme goltz i fæste af Lille Terchel, som boede i Roagger og var forne Ies Terchelsens fader, og gaf hand der skyld af. At saa er gangen og faren, det vidne vi fremdeelis med vor jndzegl hengendis neden for dette bref.

L. s. L. s. L. s.

Uden paa stod skrevet:

Om Harsckegs gods.

Peder Troelszens bref paa Jesz Terckelszens goltz paa Gieszing marck.

IX.

1514, 7. Marls.

ARVEFORLIG MELLEM PEDER TROELSEN OG HANS SVOGRE SVEND JENSEN I GASSE OG NIELS LASSEN I ASTRUP OM ASTRUPGAARD OG MOSBØL GODS.

Tiigy Gramsþ, sogne presth i Skerbek, Matsþ Cristiernþ, presth i Brøends, Niels Cristiern ibid., Jeyb Jesþ i Astrop, Brodher Rickartsþ i Gasse, Hansþ Persþ i Sunderness og Jesþ Nisþ i Astrop gøre alle witttherligh meth thette worth obne breff, at wij hoosz warre i Astrop hieme tiil Peder Trogelsþ, sogwe oc hørðhe forneffnde Pether Trogelsþ worth wenligh oc wel florlicthe met hansz swoger Swendh Jensþ i Gassij oc Nisz Lasþ i Astrop meth begghe theres hostrwersz wille oc samtøk Maren oc Karen, saa forneffnde Peder eller hansz arffwinghe skal gifluc oc fornøghe florne Swendh, Nisz eller theris sandhe arffwinghe sex-synnetyffwe marck danske pennghe flor theres loedh, deell eller retheth them tiil arffwigh tiilfaldendis ere paa theres hostrwersz fadersz dødh wegne oc hwesz them kan tiilfaldhe effter theresz modersz dødh i hwse, gardh oc jordegotz, som forne Peder nw iboer i Astrop, theres rethet i forne gardhes tiillegelsz, som nw tiilleges oc aff arelth til forne gardh halfuer wereth brwghet tiil, engh oc ager, læggaugh, woth oc tyrth, skogh oc mose, inthet wndtaghen, bodhe for hwse, gardh, oc jordegotz oc hwesz jordh, som panthet eller købeth er, engh eller ager oc thet jordhe gotz the halfue tiilfeellesz i Skerbek soghen, som Jeyb Pedersþ oc Andersz Lasþ brwghes oc i festhe halfwe, nw skal forne Peder oc syne sandhe arffwinghe her effter halfue, nydhe, brwge, beholde eller brwge ladhe, qwitte oc frij forne ij søslther theres deele flor forneffnde Swendh Jensþ, Nisz Lasþ oc theresz sandhe arffwinghe flor alle ythermere kraff eller tiilthale i nogher madhe. Item skal theres modher Meeth Trogelskone nydhe oc beholde heuesz deell, loedh oc rethet i syn lyflsz tiidh; naer hwn er dødh, skal heuesz deel oc loedh were qwit, flrij wndher samme køb til Peder Trogelsþ oc syne arffwinghe. Tiil ythermere florwaringhe oc bether bewisinghe ladhe wij forschreffne henghe wore jndseglere neghen for thete breff. Giflith aar effter gwtis bürnd mdxiiij tiisdagh nest for Sanctj Gregorij pp^e. et confessz. dagh.

[Alle Seglene mangle.]

Paa Bøgsiden:

Lest paa Huydyng heretz tynng den nest mandag efter ? ? ao. 89.

En samerleg (?) skød paa wor gard och Mosbøl gotz.

Astrupgaard og Moesbøllgaards skiøde:

Anno 1733

Biørn

1514.

(Topografisk Samling, Pergament, Hyidding Herred, Rigsarkivet.)

X.

1514, 8. Maj.

SVEND JENSEN I GASSE OG NIS LASSEN I ASTRUP GIVER DERES SVOGER
PEDER TROELSEN SKØDE PAA GAARDEN I ASTRUP OG MOSBØL GODS.

Alle mend telhe breff seer eller hører lesse helser wi lens Oluffssen i Obeling i Huidingherit, som then thidh tingholder war, Tugy Grumssen, sogne prest i Skerbek, Matss Christiensen, prest i Brøens, lens Swendssen i Sunderness, Suendh Ienssen i Gassy og Michel Pederssen i Houening euintenligh meth wor her. Aar efter Guts burdh mdxiij mandagh nest efter sancti Iohannis dagh ante portam latinam wor skicket efter oss og meniget herretzmenndh, som then dagh drickingh söckthe, beskeden mand Pither Trogelssen, herretz-fogde paa then tiidh i Hwidtingheret, esske(t)h, bød og fik eth fulth tingswinten af viij dannemend, som wor Ludik Hunessen (?) i Husum, Suindh Iensen i Obelingsh, Anders Knutssen i Gassy, Anders Henssen i Obelingsh, Jep Ianssen, Michel skredher i Skerbek, Ieb Tumbssen oc Lass Capssen (!) i Westedt. Huilke forneffnde viij dannemend wenten (!) alle paa theres godhe troo oc sandheth, at the hordhe oc sogue ij dannemend Suendh Ienssen i Gassy oc Niss Lassen i Astrup, som soldhe, skøtthe oc affhendhe nedhen (?) alle sine støker paa fornevnte Huidingherez ting, them oc theress sandhe arffvinger, forneffnde Pether Trogelssen os syne sandhe arffvinghe alle then deell, loedh oc rettigheth, som forneffnde Suindh oc Niss hafue paa theress hustruerrss wegne fanghede, tiil arffuegh oc skyffth efter theres fader og modher, oc thee huse, grundh oc iordhegotss, som forneffnde Peder nu boer, liggende i Astrop, meth alle forneffnte grundhe oc tiilligelssse, som nu tiilligger oc brugess, [oc] ud aff ariltziidh hafuer liighen tiil forneffndhe gaardh, enthen then som panth eller købeioridh, agher oc engh, woth oc torth, skogh oc mose, fiskeuand oc feegaugh, oc thet gotz, theres loedh oc retheth thee hafue nu i Skerbek soghen ligende, som Ieb Perssen oc Anders Lassen nu bruge oc i festhe hafue, inthet aff forneffndhe gotz unthaghen i noghen madhe, forneffndhe Peder Trogelssen syne sandhe arffvinghe h[er] efter at hafue, nydhe oc bruge eller brude ladhe tiil euintenligh eydom ffor alle ythermere krafth eller tiill-tale efter thenne dag i noghen madhe, som then contracth oc forligelss them eer giorde imellem meth breffue oc documenter y offuerwerelssse indholdhe oc utuise . . . tiiluidt wij oss Swind oc Niss oc wore sandhe arffvinghe at frij oc frelssse forneffnte Peth[er] oc syne sandhe arffuinge forneffnte loedh oc deell paa theress wegne. Tiil ythermer fforuaringshe at saa . . . trycke wy wores indziegler paa thette breff. Dat. u. s.

(Efter Dr. Friis' (Tønder) Afskrift af det originale Skøde paa Pergament, forhen paa Vraagaard, Vodder Sogn.)

XI.

1528, 13. Maj.

KONG CHRISTIAN III's BREV TIL HERREDSFOGEDEN PEDER TROELSEN
OM AT AFSÆTTE PRÆSTEN I HVIDDING Hr. POVL OG I HANS STED IND-
SÆTTE Hr. CHRISTIAN NIELSEN.

Christian von Gotts gnaden erfenam tho Norwegen, hertoch tho Schleswig Holstein etc. Unserrn grat thouorn, leue getruwe, nachdeme er Pawel kerckher tho Widing sich oft-
mals jegen vns vngheorsam geholden, vnd vnse gebott veracht, derhaluen wy vororsaket
werden einenn andern gehorsamen vnd geschickten darhenn tho uorordennenn, vnd hebben
darumb jegenwertigen Christianus Nielszen de kerecke tho gesecht, der haluenn isz
vnse beger du wollest mit ehme tho den caspelluden riden, vnnnd dat suluige denn gemei-
nen caspelludenn antogen, dat wy ohnenn gebedenn ernstlick dat se deme Christianus
Nelsen by solcher kerecken vnbehindert vnd gerugsam beth vp vnse thokumpst sitten lathen,
vnd mit den besten furdern, ock vor gewalt vordedingen, vnd so de bisschop di derhaluenn
anspreken worde lathen, gill ohme bescheit, dat he vnsez darumb schall anlangen, schall he
des guden beschet erlangenn, dit nicht vnderlahtest; daranne deistu vnse gentzlike ernste
meinnige, mit gnaden tho bekennen. Datum Hadersleuen den 13de may ao 1528.

XII*.

1529, 1. Marts.

PEDER TROELSEN FAAR SKØDE PAA EN PART AF HANS HARSCHENG
GODS PAA GJESSING MARK.

Alle mænd dette bref see eller høre læse, helszer vi Jeb Jepszen i Gaanszagger, som
dend tiid var tingholder paa Hvedding herritz ting, her Chresten Gregerszen, sogne præst
til Brøns kirche, Willadtz Anderszen i Roagger, Jeb Jepszen i Astrup, ewindelig med Gud,
og kundgiøre vi med dette vort obne bref aar efter Guds byrd 1529 dend mandag efter
St. Mathiæ dag udj faste da var skicket for os og fleere dannemænd paa Hvedding herritz
ting bescheeden mand Peder Truelsen, herritzfoget i formæ Hueddung herrit; bedendis og
finge et fuldt tingsvinde af 8^{te} dannemænd, som var Jon Jepszen i Hløxbroec, Marten Laszen
i Hueddung, Nisz Perszen i Wedsted, Anders Asteszen ibidem, Knud Anderszen i Holm,
Knud Østenszen i Normsted, Lauridtz Niszen i Reiszbye, Willadtz Svendszen i Syndernis.
Hvilcke forskrefne 8^{te} dannemænd, der vunde paa deris troe, siæl og rette sandhed, at de
hørte og saae samme dag jnden alle fire tinge stock, at Trøy Kalleszen af Winum vorder
og fuld skiødt og solte formæ Peder Truelsen fem søsterdeel, Est Pederszen i Reyszbye, Gunder
Kalles af Wiinum, Thrin Laues i Scherrebeck og Hansz Jbszens deel i Reyszbye, i det bønder
godtz, som de hafde paa Gieszing marek med Hansz Hardskeg; med agger og eng, fort og
feegang, vødt og tørdt, hvor som heldst befindes kand, baade paa Gieszing marek og paa
Scherrebeck marek, jntel undtagen af ald dend deel og rettlighed, som til og ud af arrills
tid tilligelt havr. Og bepligter sig formæ Troy Calleszen sig og sine arvinger at fri og frelse
formæ Peder Truelsen og hans arvinger forskrefne 5 søster deel for huer mands paatale,
som kand tale med rett[e], og tacker hannem got for god betalning i alle maader, og samme
godtz var loughlig laughoden som loven udwiiszer, og ingen der kom, som gaf last eller kier
paa samme schiæde i nogen maader. At saa var vunden for os i sandhed, det vinder vi
forskrefne nu fremdeelis med vor jndsegl hengendis neden for.

L. s.

L. s.

L. s.

Uden paa stod skrevet:
Skøde paa Hardskegs godtz.

XIII^o.

1530, 4. Juli.

PEDER TROELSEN TAGER LAVHÆVD PAA SINE AGRE OG ENGE
I MISTHUSUM.

Hansz Anderszen udi Hafvervad, herritzfoget udi Huedding herrit, Jep Jenszen i Syn-
dernis og Lauridtz Laszen i Reiszbye, sannemend i forme herrit, gjør vitterlig for alle, at
anno 1639 mandag den 6 dag may da var schicket for os og for meenige herretzmemd,
som da tilstede var, bescheeden danne svenn Nielsz Fedderszen i Astrup, som loulig bedes
og fick en fuld tingsvinde aff 8^{te} trofaste dannemend, som er Michel Anderszen og Lauridtz
Madtzen i Høxbroe, Hansz Hanszen i Havet, Nisz Nielszen i Gieszning, Clausz Hanszen i
Obeling, Peder Touring i Gasze, Nisz Paulszen i Wedstedt og Jensz Anderszen i Reiszbye.
Hvilcke forschrefne 8^{te} trofaste dannemend vunde alle samdrægtelig med deris hell. aands
ced, at de saac og hørte samme dag og tid, at forschre^{ne} Nielsz Fedderszen i Astrup lod
læse for dom og rett en fuldkommen velbeseglet tingsvinde og lawheft, var u-stungen,
u-skaaren og u-forfalsket i alle maader, lydendis ord fra ord som efterfølger:

Alle mænd dette breff seer eller høre lesze helszene vi lenss Ull i Westerbeck, som
denn tid var tingholder paa Hvedding herritz ting, Joen Olleszen i Obbeling, Søfren Tro-
gelszen i Halfvervad, Per Svendszen i Gasze, Jensz Christenszen i Raahede, sannemend,
evindelig med Gud, og kundgiøre vi med dette vort obne bref aar effte Guds byrd 1530
dend mandag nest efter St. Peder og Pauli apostoli dag, da var skicket for os og flere
dannemænd paa Hvedding herritz ting bescheeden [mand] Per Trogelsen, herritzfoget i for-
nefnte Hvedding herrit, bedes og linge et fuld tings-vinde af 8^{te} dannemend, som var Broder
Laszen i Raahede, Trogelsz Niszen i Hönning, Søfren Michelszen, Nielsz Jeszen i Astrup,
Nielsz Søfrenszen i Normstedt, Bunde Jenszen i Lundsamarck, Per Jenszen i Voder og
Bennet Madtzen i Obbeling. Hvilcke fornefnte 8^{te} dannemend der vunde paa deris troe siel
og sande, at de hørte og saae, at fornefnte Per Trogelszen frem esket sin log og lauffhelts
vinder, som [var?] bescheeden mand Joen Olleszen i Obbeling og Michel Pederszen i Half-
vervad, de vunde, de saa for os paa deris troe siel og sande, at de nerverendis hos var
paa Huusum marck synden dend greff og hørte og saae, at fornefnte Peder Trogelsen stoed
paa sin egen bynder eng og gjorde sin log og lauffhelte og køns eed siel 12. med gilde-
mænd og gefue log tid dags, som hand var loulig tilfunde aff fogden og herretz-mænd, og
brast hannem ingen vern i nogen maader, saalunde at hand og hans fader hafuer haft for-
nefnte eng synden dend greff paa Huusum marck og dertil med dend store Huusum eng,
og en eng, som kaldes Flek eng, og en holm, som kaldes Hock holm, og 4^{re} agger, som
hand haver udj Huusum kow, saalunde at hand haver haft og hansz fader i 40 aar og
meer u-last og u-kierd det samme godtz med alle sine tilbehøring ind vonde hand med sin
tilbehøring som forschrefuet stander, og ey der hafuer nogen gifuen last eller kiere paa
samme eng eller jord i nogen maader. At saa vort vonden for os, det vinde vi forschrefue
fremdeelis med vore indzegeler. Actum ut supra.

L. s. L. s. L. s.

Uden paa stoed skreven:

En tings-vinde eller lauffhelld paa de aggere og enge ved Misthuusum.

Læst paa Hveddingherritz-ting for retten mandagen den 24. januarj anno 1687.

XIV*.

1533, 7. Juli.

PEDER TROELSEN FAAR SKØDE PAA EN ENG I SØNDERNÆS.

Alle mænd dette bref se eller høre læse, hilszer vi Jon Olleszen i Obbeling, som dend tid var tingholder paa Hvedding herritz-ting, Willadtz Andersen j Roagger, Jensz Christensen i Raahede, Lauridtz Andersen i Gaanszagger, sandemend, evntelig med Gud, kundgøre vi med dette vort obne bref aar effter Guds byrd 1533 den mandag nest for St. Mercrethe dag da var skicket for os [og] flere dannemend paa Hveddingherritz ting bescheeden mand Peder Truelssen, herritzfoget i forme Huedding herrit, bedendis og finge et full tingsvinde af 8te dannemend, som var Jensz Christensen i Raahede, Jeb Perszen paa Kiepslund, Gregers Jørgensen i Astrup og Anders Jebenzen ibidem, Peder Tamszen i Gasze, Marten Laszen i Huedding, Tomas Nielszen i Husum, Willadtz Svendszen i Syndernis. Hvilcke forschrefne 8te dannemænd der vandt paa deris troe siel og sandhed, at de hørte og saae samme dag jnden alle 4re ting stock, at bescheeden mand Jensz Jonszen af Riibe var der og fuld skiødt og solde forme Peder Trogelszen dend eng, som hand hafde liggendis i Syndernis enge nest westen op til Jesz Munckes eng over Holm, som hand hafde tilforn i pant aff hansz fader og sagde sig fuld-møndig at vere for sig og alle sine sødskind at skiøde og afhende og at have deris fuldmagt brefve der paa, og tilbyder sig sine arvinger at fri og frelse forme Peder Trogelszen og hansz arvinger forschreven eng for huer mands paatale, som kand tale med rette, og tacker hannem got for god betalning. At saa var vundet for os, det vindte vi vorschrefne mænd fremdeclis med voris jndseigl tryckendis hengendis nedan paa.

L. s.

L. s.

L. s.

L. s.

XV.

1541, 6. April.

KONG CHRISTIAN III. GIVER HANS PEDERSEN, DER HAR BEGAAET ET DRAB, LEJDEBREV.

Ann Breyda Rantzaw, amptmann zu Hadersleuenn des todtschlags halber.

Christiann etc.

Erbar lieber getrewer, Wir gebenn dir hiemitt gnediger meynunge zuuornehmende, das gegenwertiger brieffszeyger Niels Petersenn bey vns alhier zu Coppenhagⁿ erschiennenn ist, vnd vns gantz vnndertheniglichenⁿ bericht, das kurtz vorschienere tage eyenn vngefalt zugetragen, also das seyn bruder Hansz Petersenn, wonheftlig jnn Widinge herde, eyenn mitt nahmenn Truwels Nilsenn wiewoll er, alls vns seyn bruder bericht, nottwehre thun hatt mussenn, vom lebenn zum tode gebracht, gantz vnnderthenigenn bittende wir wollten seynem bruder, dieweyll er vnschuldig darzu gebracht vnd kommenn, bysz vff vnser zukunfft mitt vehlichem vnnd sicherm geleytt gnediglichenn vorsehenn. Dennnach gelangt hiemitt ann dich vnser gnedige meynunge vnd nichtt weniger beuehll: du wollest dich der sachenn, ob dem also sey oder nitt, mitt dem allererstenn allenthalbⁿ erkunden, vnd so deme also seynn wurde, alls dann bemeltenn Hansz Petersenn so lange bysz vff vnnsere zukunfft vnd drey wochenn nach der zeytt, so wir ankommen seynn, vonn vnseritt vnd amptts wegⁿ geleytten. Darann geschicht vnser beuehlichs zuuorlessige meynunge jnn gnadⁿ zuerkennen. Dat. Coppenhag. mittwoch.ⁿ nach judica ao. etc. 41.

(Inländischer Registrant, 1541—42, fol. 53).

XVI*.

1544, 14. Juni.

PEDER TROELSEN FAAR SKØDE PAA VINUM ENG I GJESSING.

Alle mænd dette bref see eller høre læsre, helse vi Nielsz Toufschof, byefoged udj Riibe, Olle Pederszen, raadmand, Ebbe Bennetsen, Søren offuerskerer, Jep tolling og Matz skriver, borgere, giøre alle vitterligt med dette vort obne bref anno domini 1544 løverdagen nest efter Hellig trefoldigheds søndag paa vort byting var skicket for os og for flere danne-mend, som er Jwer Tøring. Knud Bennetszen, Nielsz Nameszen, Jep Jensen, Jep Telling, Søren ofversker, Chresten Trolund og Marten Nattelick, hvilche forschrefne 8^{te} dannemend alle samdrægtelig vunde paa troe og sandhed, at de hørte og saac samme dag paa fornefte ting, at en bescheeden danne-kone Karen Hvirs, borgersche udj Riibe, fremgick for tings-dom og tilstod, at hendis moder Kirsten Hvirs hafde soldt, skiødt og afhendet fra sig og sine arvinger og indtil Trogels Winter og hans arvinger til ewindelig eiendom een eeng, som belliggende er udj Gieszing enge, som kaldes Viinum eng, og var forne Karen Hvirs i dag forne Peder Trogelszens og hans arvingers fri hiemmel og tilstander til samme eng, ligger-viisz som forne hendis moder hafde det tilforne forne Peder Trogelsens fader forne Trogels Winter soldt og skiødt, at nyde, bruge og beholde for it frit kiøb til ewindelligen eiendom til evig tid, for huer mands tiltale, som der paa kand tale med rette udj nogen maade, og kiendis forne Karen Hvirs sig eller sine arvinger ingen lod, deel eller retlighed at have til forne eng efter denne dag udj nogen maade. At saa er gangen og vunden, det vidne vi med vor jndzegl neden hengendis paa dette vort obne bref a dato anno die et loco ut supra.

L. s. L. s. L. s. L. s. L. s. L. s.

Uden paa stoed skreven:

Skøde om Viinum eng.

XVII.

1546, 21. November.

PEDER TROELSEN OG HANS SØN NIELS PEDERSEN FORLIGER SIG MED
HERREDSFOGEDEN MIKKEL HOLM.

Gütliche vordracht zwüschen Michell Holm jnn Wydingherde vnd Peter Trogel-sen tho Aszdorp vnd seynem sone Nis Petersenn vffgericht.

Wy Johans etc. dohnn kunt vnde bekennen apentlick meth diesem vnsem breuc, dat vor vnns bynnen der stadt Flenszborch erscheneu vnse leuen getruven Michell Holm jn Wydinge herde ahn eynem vnd Peter Trogelszen tho Aszdorp vnd Nis Petersenn des Trogel-szen syn sone anderdeyles, vnd hebbenⁿ de clegers Peter Trogelsenn vnde Nis Petersenn ere sacke de xxiiij man eyde haluenn darmede se met eynmader thodone vnurorlicketh richtlick thourhoheren, vnd dar up sententieren vnd ordelen tholaten vnderdenig gebedene, welks wy danne thodone vnbeschwerth, sunder met gnaden gantz genegeth gewesenn, dewyle wy auerst eyne städtliche vordracht von twen vnn adell vnd meren derhaluenn ^mensch. [.] den beyden parthen von worden tho worden we folgende: Wyr de hijr nageschreuen mit namen Michel Hestede, amptman tho Haderschleuen vnd Doringe, Wulff Stur und Johannes Johannis borchschriuer, ock jnn beywesende Jacop Petersen, borgermeister, Oloff Jensen, rathman, Roloff glasemacker vnd Jurgen Pawelsenn dohen hiemnt kunt vor allermenniglich. offentlig bekennen vnd wyllen dat wytlickenn, so eynem jdern dem desser breff thoschen, horen edder lesen vorkumpt betug. edder des van noden hebben werden; nadem vnd de-

wyle sich vorlopener tyde vnlängst twischenn dem bescheyden Michell Holm, herdes fogeth jn Wydingkherde, ahn enyem, vnnnd Peter vnnnd syne soene Neyls Petersen thom andern, gebreke, rede vnd wechsell werde erwachsen vnd thogedragenn hebbenn, vnd auer nu volgendes solcker sacke vnd handelunge so wyth vad velliche mehr tho bosenn denne dem gudenn geraden vthgewassen vnnnd gefluten vnnnd vy also derhaluen alsze de dar beneffen vnd by gewesenn, solche handlungne vnd sacke thouordragenn, damit se nedden vnd bygelecht werden moghe, alsoz dat die bauengedachte Michell Holm scholde vp dem herdeszdyngne staenn mith syne breue vnd bewysz, dat de mit dem bauendgedacht. Peter Trogelsen vnd synen sone Nels Petersen nichts anders sunder ehre vnd alle guth wuste seggen scholde. Wedderomme scholde de itzgenomeden Peter Trogelsen vnd syne soene mit ehre brieffe vnnnd bewysz vp dem herdeszdinge stan, dat se mit dem vackengenant Michell Holm nichts anders sunder ehre vnnnd alle guth wuste seggen scholden, vnde alle de briue so se jn beydenn parth. macken lathen vnd gekregenn haddenⁿ, scholden entwey gereithen vnd jnt fuer geworpenn werdenn, vnd worden derwegen vmb de sacke, so se thohope haddenn gentzlickenn vnnnd gruntlickenn, nummer darup tho sacken edder tho handelennde jnn nenerley mathe gantz vnnnd gar woll vorglicketh vnnnde vordragenn, vnnnd dankede de cyne parth dem andern alle ehre vnd guds. Des tho vrkunde hebben vy bauengeschreuen Michell Hesten, Wulff Stur vnnnd Johannis borchschriuer vnse pitzer hyrvnder vpt spatium deszses breus drucken lathen. Dat. Haderschleuen nach der geborth Chrystij, vnser heren, jn volltein hunderstenn vnnnd acht vnnnd druttigsten donnerdages nach Catherine, vppericht vor vnns gefunden vnd horen lessenn, hebbe wy der saken tho gude ock denn parthienn tho vormydunge mehrer vnkost, solke twistige sake vth furstlicher macht vnd gewalt jn der fruntschop nochmals bytholeggen vnnnde thouordragenn gewyseth. Vnnnd met bewyllinge beyder parth noch folgender gestalt vordragen lathen, alsoz dat beyde parth der suluen vorigenn jngelueuden vordracht gentzlich. vnnnd all nochmals na kamen vnnnd genoch donn schollenn, vnd wen datsulue gescheen, so wollen wy vth furst. nad, vnd furstlicher macht vnd ouericht weg, beyden parthen der sackenn haluenn vortigenn vnnnde vorgeuenn; deszgelicken sollen de xiiij man eyde doth machtlos vnnnd olffe se niwerle geueuen vordrag syn, vnd beide parth by ehren cheren ock Peter Truwelsen vnd syn son deszhaluen vnuorwyseth jn gericht oder sunst bliuenn vnnnd schall de sacke alsoz hirmede gantz vnnnd gar neddergelecht, doth, chrafft vnd machtlos van vns erkant syn vnnnd bliuenn. Vnnnd jm fall eyner von diesen partien diesen handell jm vngueden roppen vnd dajegen mit worden oder werck heymentlich. ader apentlich. dieser vnser^{er} vordracht entjegen handlen wurde, so schall dersulue vffs hogste von uns sunder alle gnade gestraffet werdenn; darna syck eyn jder thoricht. Dat. Flenszborch ahm sondage na Elysabeth anno etc. 46.

(Hertug Haans' Registrant ang. Retssager 1544 -60, fol. 46.)

XVIII*.

1547, 12. December.

PEDER TROELSEN FAAR SKØDE PAA CHRISTEN POVLSENS GODS PAA
ASTRUP, SØNDERNÆS OG GJESSING MARKER.

Alle mend dette bref seer [eller] hører læsæ, hilsze vi Nielsz Mickelszen, herritzfoget i Hueddingherrit, Tyge Grumszen, sogne præst til Scherrebek, Jensz Christenszen i Raahce og Nielsz Jeszen i Astrup, sandemænd, evindelig med Gud. Aar 1547 mandagen nest efter St. Nicolaj episcopi dag, var skicket for os og for meenige herritz-mænd, som dend dag ting søgte, bescheeden niand Peder Troelsen i Astrup, som lovlig bad og fick et fuld tingsvinde af 8te dannemænd, som ere Nielsz Nielszen i Normsted, Peder Nielszen sammededtzt, Jesz

Pedersen i Syndernis, Bennet Madtzen i Obbeling, Ove Willadtzen i Brøns, Peder Smid sammestødtz, Nisz Jepszen i Bierkelev, Peder Anderszen i Reyszbye og Lauridtz Tyggessen sammestødtz. Hvilcke fornefnte 8te dannemænd udginge og velberaade igien indkomme alle samdrægtelig paa deris gode troc, siæl og rette sandhed for os vunde, at de hørte og saae samme dag og tid disse efterschrefne dannemænd Jb Frensdzen og Lauridtz Frensdzen i Landehye slode først haade personl. paa fornefnte ting og fuld skiøtte, soldte og oplod forne Peder Truelsen ald deris lod, deel og rettighed, de hafde og (med rette) arve kunde efter deris moder Karen Frendis i Chresten Poulszens godtz, hvor det ligger og findis paa Astrup marck, Syndernis marck og Gieszing marck. Ogsaa schiødte og soldte fornefnte Ib Frensdzen og Lauridtz Frensdzen forne Peder Truelsen ald lod og rettighed, som deris søster Maren Jeppis i Løytved hafde og arvede efter hendis moder Karen Frendis i fornefnte jordegods. Siden skiøtte og soldte Anders Matheszen i Brøns fornefnte Peder Truelsen ald dend deel og rettighed hand hafde i fornefnte Christen Poulszens gods. Dernest var Jøh Pedersen i Brøns og Nielsz Jøhszen i Haverwad, der inden tinge og fuldt skiødte og soldte fornefnte Peder Truelsen ald dend lod, deel og rettighed begge deris husfrucr Barbara Jeszkon og Kiersten Nielszkon hafde i fornefnte jordegods huad som heldst det er, agger eller engskov, kær, moesze, forte og fællig, fischerie eller fische vand, vaadt og tørt, intlet undtagen i nogen maade af ald dend rettighed, fornefnte danne-mænd og danne koner hafde i samme Christen Poulszens godtz, huor det ligger og med rette findis eller af arfflets tiid liget haver, paa Astrup marck, Syndernis eller og paa Gieszing marck, da fuldt skiødte, soldte og afhendete fornefnte danne-mænd det fra dennem og fra fornefnte tre danne koner og fra alle deris sande arvinger paa begge sidder og til fornefnte Peder Truelsen og sine sande arvinger at have, nyde, bruge eller bruge lade og beholde for sit eget til ævindelig Eiendom, og bekiende og sagde fornefnte Jb Frensdzen og Lauridtz Frensdzen, Anders Matzen, Jesz Pedersen og Nieh Jøhszen, at de self og fornefnte dannekouer hafde derfor fangen og opbaaret guld penge og fuld værd efter deris nøye, saa de tackede forne Peder Truelsen og sine arvinger for god betalling i alle maader, og derover beplichtede og tilbøndt dem og deris sande arvinger at fri, frelse og hienle og fuldkommelig at bestaae forne Peder Truelsen og sine sande arvinger samme kiøb og skiøde for huer mandts paa-tale, geistlig eller verdslig, som derpaa i nogen rettergang tale kand. Og saa var det loulig som det sig bør (efter lands low) lavbuden, som samme dag og tiid inden tinge med dannemænd beviszligt var etc. In cujus rei testimonium sigilla nostra presentibus duximus appendenda. Datum anno die et loco ut supra.

L. s. L. s. L. s. L. s.

XIX.

1548, 22. Februar.

HERTUG HANS GIVER AMTMANDEN I HADERSLEV SIVERT RANTZAU BEFALING AT FORLIGE HANS PEDERSEN I ULLERUPLUND MED BYMÆNDENE I ULLERUP.

Schin den van Vlderup des einbüls so by Vlderup licht, genomt Vldorplunt,
etzlich langtug belangende.

Wy Johans etc. bekennen apenbar vor alszweme: nademe de jnwaner tho Vlderup mit dem einhell, so by Vlderup licht, mit namen Vldorplunth, dar Hans Petersen vp wanel, etzlich landtgudes haluen gerichtlich thodonde, dat wy den beyden parten affseggen lathen, dat de erbar vnse leue getruwe Syuert Rantzow, amptman vnser husen Haderschleuen, vnde acht vnpartigische lude beyde partt jn der fruntschop vorlyken vnd byleggen scholen, also

dat de jenne, so vp dem einbull wanett, sin jatjorde na sinem otting werden schole. Wen nu de acht lude na des amptmannes gutduncken de vorlykunge gemakett vnde de sake ja der fruntschop ader sunst also vdragen werth, darby scholenn eth beide parth vnwederroplick bliuen lathen, darup de van Vlderup vnnsen schriftlichen schin gebeden, den wy enen thoweigernde nicht gewust, sunder enen densuluen medegedeilt. In vrkunde mit vnsem furstlichen secrete vorsegelt vnd geuen vp vnsem schlate Haderschleuen mitwekens na dem sondage jnuocaut anno etc. 48.

Hertug Hans' Registrant o. udgaede naabne Breve 1544—60, fol. 71 b.

XX.

1552, 26. Marls.

HERTUG HANS FORUNDER HANS PEDERSEN, AT ALLE ENGE, DER LIGGER TIL ULLERUPLUND, FREMTIDIG SKULLE FORBLIVE VED GAARDEN OG TILSTAAR HAM SAMTIDIG GAARDEN SOM ARVEFÆSTE I FAMILIEN.

Begnadunge Hans Petersen tho Vlderuplunth, dat sine wische tho jdernn tidenn by dem gude bliuenn moge. Item das seiner erbenn ein nach seinem tode zur veste die negeste seinn soll.

Wy Johans etc. bekennen vor vns, vnser erbenn vnd sonnst alsweme, dat wy vnsem leuenn getruwenn Hanns Petersenn tho Vlderuplunth, jun Widinge herde bolegenn, vt gnadenn darmede wi ehme thogedann vnd gewagenn, ock vmb vele ortogedenn vnd getruwen denste willen, so he vns beth anhero gedann vnd noch woll donn kann, schall vnnd will, gegunnet vnnd thogelaten hebbenn, wo wi danne craft dieses vnnses brieues donn gunnenn vnnd tholaten eme, dat he alle de wischen, so tho vnsem gude vorgeuomet vp Scherbeck vnnd Gesingfelde, wor desuluen gelegen, vnd eme vonn seligen herrn Hansc vonn Aleuelde vorfcest, luth vnnd jnholde dessuluen vestebreues, beholdenn vnnd gebrucken, ock bi dem gude tho Olderuplunth, darith itzunder tho licht, vnnangesehenn wen schone de reep vnd mall von vns oder denn vnsern jun der jegenn jm velde gestadet ader gegunnet werde, bliuen schole. Tho deme begnaden, tholaten vnnd vorschriuen wy eme, dat nach sinem afsteruen siner negesten eruen einn, die negeste tho der veste sin vnnd solck guth vor andernn vor die geborlicke hur vnnd dienste bosittenn, jnnehebbenn vnd gebrucken moge. Jdoch by dem boscheide, dat desulue sein erue, so solck guth jnne bekompt, souele thoer veste daruonn geuen vnd don schole als einn ander. Gebedenn vnd bouelen demnach allen vnd jdernn vnser leuen getruwen ampteuten vnd voigten, so nun vff vnsern heusern Haderschleben vnnd Doringe sein oder hernachmals vonn vns ader denn vnsern gesettet werden, ernstlichenn, gy willenn Hans Petersenn nicht alleine ouer diese vnnsere begnadung oder vorschreiwunge nicht boschweren lathenn, sunder ehne ock darby vnserthalbenn schutenn, hant-hauen vnd vortedingen. Daran geschicht vnserer meinunge. Jnn vrkunth mit vnserm secret bocreffiget, vorsegelt vnd geben zu Haderschlebenn am abennde letare anno etc. liij.

Hertug Hans' Registrant o. udgaede naabne Breve 1544—60, fol. 218 b.

XXI.

1561, 5. August.

HERTUG HANS AFSIGER DOM I STRIDEN OM FÆDRENEARVEN MELLEM BRØDRENE HANS OG NIELS PEDERSEN.

Abscheidt Hanns Petersen also clegern vnd Nils Petersenn gebrudern beclagten anders deils, vatterlich erb vnd gutt belangen. Actum Lugumkloster den 5. augustj a^o etc. 61.

Auf clage, andtwurt vnnnd verner vorbringen Hans Petersenn clegern eins, vnd Nils Petersenn gebrudern beclagten anders theils, jhr vatterlich erb vnd gutt zu Aystorp belagend, vnd wes darzu mit rechte gehorig etc., worumb sie jrrig vnd zwistisch gewesen vnd beclagter sich neher vnd mehr zu dem besitz berechtiget zu sein vormeint etc. mit jn ansehunge, das jr vatter clegern zu einem städtlichen vestgutte vorhoffenn, woruf er gesessenn, vnd daruon seinen vnderhalt hette etc., worenthjegenn cleger zu ablehnunge desselbenn, vnd danne zu ferner seiner notturft vnnnd becreffigung angestelter clag vnd furderung, bericht vnd furwendung gethan etc., haben wir Johans, von Gots gnaden etc., neben vnsern liben getreuen rethen zu recht erkannt vnnnd absprechenn lassen: Nachdem hiebeuorn vnser herdessvogdt vf solche sache gerichtlich sentencirt vnd gesprochen, woruf auch eine bewilligung eruolgt, also finden wir dasselb bei macht, vnd dieweil aber von jhrer schwester-kindern vmb ein schwester-teill aus bemelten gutern gefurdert vnd beclachtiget, so sollenn cleger vnd beclagter sich zum aller furderligsten mit jhrer schwester-kindern jn der guthe vnnnd freuntschaft aus dem gesambten gutte vrgleichenn vnd vortragen. Da aber vber zuvorsicht die gute entstehenn vnd vnfruchtbar abgehen wurde, so soll vnser herdessvogdt vf der parthe erfordern, daruf vngeueumbt nach landtrechte vorfahren, vnd solchem zuuolge der beclagte theill schuldig vnd vorpflicht sein, clegere zwuschen ditz vnd vnser lieben frawentag, Ripper marckt, nechstkunftig nach erkantnus vnser herdessvogdts mit gelde zu frieden zustellenn vnd claglos zu machen, alles wie obengemelt, aus gesambtem guthe. Wan nun deme also nachgesetzt, das denn schwesterkinder die gebur beiegent vnnnd wiederfahrenn, so sollenn beide bruder alle dasjenige, was ein jder von seinem vatter vfgeboret vnd empfangen, das kleinste mit dem grosten, jn gleichem was ein jder vorgebenns jn gebrauchinge gehabt, bei cinem kinseyde einbringen, vnd dasselb vnd alles anders, was jr vatter an ligender vnd farender habe, grund vnd guthern, nichts ausbescheiden, nachgelassenn, nach landtrechte zwuschen ditz vnd Michaelis zur helfte, vf vnnnd dall, teylenn, vnnnd sich daruber Bruderlich vnd freundlich vrgleichenn vnnnd vortragenn, damit wir zu andern einsehen nicht vorursacht; alles vnnn rechtswegen. Jn vrkunde etc.

Hertug Hans' Registrant o. udgaede aabne Breve 1560—76, fol. 21.

XXII.

1561, 6. September.

HANS OG NIELS PEDERSEN I ASTRUP TILBYDER DERES SVOGER FRANSS MADSEN AT LADE ARVESTRIDEN ANGAAENDE PEDER TROELSENS EFTER- LADENSKABER AFGVØRE VED VOLDGIFT, HVAD DENNE NÆGTER AT GAA IND PAA.

Sabato ante nativitatis Marie 1561.

Hans i Willeruplund hans windtne imod Frans Matþ.

Samme dag wondtne tiisse 8 wuillige dannemend, som er Jesper Bang, Christen glarmester, Olluff Thomaþ, Anders Simonþ, Rasmus halfilter, Pouell suerdfeier, Hans thomslar

och Seuerin Persenn, at the saa oc hørde, at ij dannemend, som er Jørgen Hanþ oc Anders Perþ, for thennom windtne oc kundgjorde, at nogen tiidt efter hogborne furstis hertug Hansis dom war ganget imellom Niels Perþ vđj Astrop, Hans Perþ vđj Wlleruplund, hans broder, och Frans Matþ, tha hagne Niels Perþ tiiltroed iij mend paa syn wegne, Hans Persen ocsaa iij mendt oc Frans Matþ ij mend paa syn side at skulle fordrage thennom om thend skiøft skiøfte och jaffning efter salige Per Troelþ vđj Astrop hanns dødt; tha war forne Niels Persen och Hans Persen theris tilbud, at nar the finge saa møget wd for ij brødre-lød, som Frans Matþ hagne fanget wd for en søster-lod, tha wille huer aff thennom gerne gifue hannom j^e mr. lybsk till for villie oc wenskab imellom thennom oc theris børn, och wille the gifuet theris sag paa forne x danne mend och wille orgis och negis med huad the gjorde thennom imellom. Tha sagde Frans Matþ: ney, at hand wille icke thend dag woldgifue syn sag ij Dannemendz hender. Och thend torsdag nest for Riiber markind war forne Hans Perþ vđj Wlleruplund heer vđj Ribe oc vđj forne Jørgen Hansens oc Anders Persens neruercelse war hans tilbud, at wille Frans Matþ komme vp tiill thennom, tha wille the giøre hannom fuldeste efter som xii samfrønder der hagne sadt Per Troelsens gotz oc eiendom, hus oc gaard, oc end wille the giøred ofluer och icke wnder, thed war och Hans Persens tilbud samme leuerdag for tings dom, at the saa . . .

Ribe Bytingsbog 1561.

XXIII.

1561, 18. November.

HANS OG NIELS PEDERSEN I ASTRUP BLIVER ENIGE MED SVOGEREN FRANDS MADSEN OM AT UDVÆLGE VOLDGIFTSMÆND TIL AFGØRELSE AF ARVESTRIDEN, MEN VIL IKKE ANERKENDE VOLDGIFTSMÆNDENES AFGØ- RELSE; FRANDS MADSEN OPFORDRER GENTAGNE GANGE BRØDRENE TIL AT SKIFTE MED HAM.

Anno 1561 thend ottensdag nest efter S: Karens dag wondtne tiszze 8 wuillige dannemendt, som er Laurits Tøgerþ, Hans. Clauþ, Gris Perþ, Seuerin Krag, Per Wandell, Oluff Thomeþ, Jens guldsmedt oc Seuerin Aale, at the neruerendis ware, hørde oc saae, at Esgj Nielþ och Laurits Hanþ liudeligen bestoed for tings dom, at the ware vđj Niels Persens gord i Astrop S: Karins dag om afften sillig oc gaff hannom self warsell for wintnesbyrd, at hand skulle møde met Frans Matsen for tings dom vđj Ribe nest giesting ther efter kommendis, oc tha Hans Perþ vđj Wlleruplund tiill wedermaals ting met Frans Matsen. Der nest wandt Mas Ebþ, at hand oc Hans Tygþ fulde Frans Matþ op tiill Huiding herrets ting, oc ther Frans Matþ oc Niels Perþ vđj Astrop the war komen then første ting vđj rette samen, tha begierede Frans Matþ tigt oc ofte for tings dom aff Niels Perþ vđj Astrop, at hand skulle mijnde met hannom efter høyborne furst hertug Hansis doms liudelse, oc efter mange ord, ther forløb sig imellem thennom, tha talde wij thennom saa tiill, at the skulle woldgifue theris sag wđj dannemends hender. Tha wduolde Niels Persen Nan Lydickþ oc Hans Regelþ vđj Closter oc Frans Matþ vdtoog Hans Tygeþ oc mig Mas Ebþen, oc the samme dag stoed Hans Persens suager oc sagde, at hand skulle ocsaa møde samme [dag] oc gifue hans sag paa dannemend, saa the om mandagen ther efter skulle wæret forsamblet oc giøre thennom emellom. Der nest wandt Hans Perþ Faniinger, raadtmænd vđj Ribe, oc Klaus Ifuersen, borger ther sammesteds, at the efter Frans Matsens begiering ware anden ting met hannom op tiill Huiding herrits ting, oc ther Frans Matsen och Niels Persen kom vđj rette for tings dom, tha sagde Niels Perþ tiill Frans Matþ: Frans, heer hafuer ieg mijne woldgiftsmendt, huor er ethers; der tiill suarede Frans: hafuer jeg icke thennom, saa hafuær

ieg ij andre dannemend, ieg will well woldgiffue mijn sag vj theris hender; tha sagde Niels Persen: jeg weed iche, om ieg will lage thennom for fulde. Lidet stund der efter var hand tilfreds, at Frans woldgaff syn sag vj theris hender. Paa det siste slog Niels Persen thend woldgiftsmaal las oc wylle icke holden; det samme gjorde oc Frans Matsen, oc esked Frans mynde aff Niels Perßen efter høgborne fyrstis hertug Hansis doms liudelse. Thenne anden ting oc bestoed ocsaa Mats Ebsen for tings dom, at thend dag, hand skulle fare vp met Frans till forne Huiding herrits ting, tha hagde hand syne støffer vpaa oc var vj Fransis stoffue, tha tog thend rose, hans gamble siuge, hannom, saa hand kunde ingensteds komme, hagde det end kost bode liff oc welfærd, oc tiisse ij ting laa Hans Persen vj Willeroplund paa sijn siugseng. Item wandt Iens Klyne, Iens Hanß oc Mats Doffuer, borgere vj Riibe, at thend tredie ting, som var nu paa mandag sist forleden, tha war the paa Huiding herrits ting met Frans Matß oc horde, at Frans Matß stoed for tings dom oc begierede mynde aff Niels Persen vj Astrop och Hans Persen vj Willeroplund efter høgborne furstis hertug Hansis doms liudelse; at the saa wondtne etc.

Sing: N: t: P: N: Iens Hege: Siuerin Jacobß.

Ribe Bytingsbog 1561.

XXIV*.

1567, 27. Oktober.

NIELS PEDERSEN LADER 12 SELVEJERE AFTENE (OPMAALE) SIN STUEJORD.

Kundgiøre vii efterskrefuene Niels Mickelsen, herritzfoget i Hueddingherrit, Peder Jeszen i Wodder, Broder Pederszen i Øbjerg, Svend Pederszen i Gasze, Knud Pouelszen i Rogger, sandemænd i forskrefne herrit, euidelig med Gud, anno domini 1567 mandagen nest for Alle hellegens dag da var schicket for os og for meenige herritz-mænd, som dend dag ting søgte, bescheeden mand Nielsz Pederszen udj Astrup, som loulig bedis og slinge it fuldt u-wildige tingsvinde af 8te dannemænd, som var Morten Svendsen, Morten Jeszen i Raahie, Matz Hanszen i Huedding, Nielsz Terszen i Haverwad, Knud Nielszen sammestetz, Peder Pederszen i Gieszing, Pouel Bertelszen i Obeling, Hansz Christenszen ibidm. Hvilcke forskrefne 8 u-wildige dannemænd alle samdrægteligen paa deris gode troe, siel og rette sandhed for os wunde, at de hårde og saac samme dag og tid disse efterskrefne dannemænd, seluebønder og grundeier, som vare Jensz Pederszen i Reiszbye, Lauridtz Pederszen, Jøb Benditszen, Mathis Laszen, Lauritz Eskelszen, Anders Niszen, Hansz Michelszen, Peder Jeszen ibidem, stod alle personligen paa fornefte ting, alle eendregteligen med en røst sagde og bestod for foegden og meenige herritzmænd, som da tilstede var, at eftersom de med andre dannemænd deris staldbrødere af forskrefne Nielsz Pederszen 3 sambfulde tinge loulig eschet og opkrævet vaar til at afmercke og afsteene hannem hans stub og enemerck, som hand haue udj Huszum marck, Gieszing marck, Skerrebeck marck og eng i Astrup enge, da vonde og bestode forskrefne 12 (!) selfuebønder og grundeier, at de først afsteente hannem 3 støcker enge i Huszum enge, som kaldes Store Huszum eng, Flesch eng og Hockholm, og it støcke jord liggendes udj Huszum koue. Hvilcke samme jord, agger og eng, de samme tid afsteente udj bredelsze lige ved de gamle doel-steene, meden udj lengelsze saa mange som løbber mod Mist-aae og Skib-flyde til Midie-strømme, som de med deris reenzs-bønder haue løbber af gammel arriltz tid, meden denne eng paa Huszum marck synden dend ny størl begierede fornefnde Nielsz Pederszen dend tid ey at afsteene, fordi dend var tilforne af dannemænd omsteenet, som hand selv bekiende og jndvaard med loug og laugheffid j gammel tid efter breue og seigels liudelsze. Fremdeelis afsteente forne

dannemænd og grundeiere hannem it stue-gods, liggendis udi Giesing marck, som kaldes Harskegs gods, som hand sagde at gange 20 schilling lybsch til arligen skyld af, med saa mange enge, som der til hører med rette efter hansz breffue og seigels liudelsze, udj bree-delsze efter de gamle doel-steene, og udj lengelsze som de haver været af gammel og arrildtz tiid, og som de der ligger i steen og rei (!) hos demnen, med nogen benefnd agger paa Gieszing marck, som Hansz Mutz i fæste og brugning haver, som er 2 heede-agger jgjemmel (!) jeke uden 1 agger jmellom, 1 stage-agger, 1 agger ved Hansz Muszes huus og 1 agger i Hiemstedt marck i Tullsballe og 4 schar eng i Gieszing lang-enge, som hør til samme Harskegs gods; nock 3 agger, som Anne Hanszkone i Scherrebeck i fæste haver og bruger, som er 1 pløne, 1 heedeland og 1 jmellom Egaarde og en eng i Astrup enge, oven i Halling, som ligger imellom Anders Munck og Pouel Matzen, som sal. Jensz Jenszen i Riibe fornefnte Nielsz Pederszens s. fader sold hafde, efter hans skiød-brefs lydelsze. Dette fornefnde stue og eenemerck, baade agger og eng, afmerckede og omsteente forne 12 danne-mænd, selfuebønder og grundeier, loulig efter loven til dend gaard i Aastrup, og kiende der ingen lod eller deele der udj at halfue uden Gud af himmelen og forschrefne Nielsz Pederszen og hans rette sande medarving till deris evindelig eiendom. At saa i sandhed er gangen og faren, dette vinder vi forschrefne dannemænd med voris jndsegele hengendis neden under dette vort obene breff. Datum ut supra.

L. s. L. s. L. s. L. s.

Forschrefuene at vere rigtig udcopiet efter dend gammel pergaments-original, som er læst paa Hueddingherritz ting for retten mandagen den 24. januarij anno 1687 bekræfter

Gregers Pederszen.

Uden paa stod skrevet:

Gienpart efter 12 eyers breff, som Nielsz Pederszens stub-jord haver afsteent.

XXV.

1578, 8. Maris.

HERTUG HANS FÆLDER DOM OVER NIELS PEDERSEN, DER HAR BRUDT DET 1538 OPRETTETDE OG 1546 STADFÆSTETDE FYRSTELIGE FORLIG I SAGEN MELLEAM HAM OG HERREDSFOGEDEN NIELS MIKKELSEN.

Nels Michelsen herdesvogdt jn Widingherde g. Nis Petersen zu Astrup etc. Pronunciatum Hanspurg den 8. martij ao. etc. 78.

Jn sachen zwuschen Nels Michelsen, herdesfogdt jn Widingherde, clegern an einem, wieder Nis Petersen zu Astrup beclagten andern theill, von wegen etzlicher schnewort, die er zu dinge vff seinen des clegers vater vber einen gemachten vertrag vnd furtilliche confirmation geredet haben solle, erkennen wir Johans etc. sambt vnsern rethen vor recht: Nachdem beclagter Nis Petersen wieder den anno etc. 38 vffgerichten vnd furten, anno etc. 46 von vns confirmirten vertrag gehandelt, vnd vff des clegern vatern schnewort zu dinge geredet hat, das Nis Petersen derentwegen vermuge desselben confirmirten vertrags jn vnser hochste straffe gefallen ist. Vrkunlich etc.

Hertug Hans' Registrant o. udgaaede aabne Breve 1576—80, fol. 73 b.

XXVI.

1578, 8. Marls.

HERTUG HANS FÆLDER DOM I SAGEN MELLEM HERREDSFOGEDEN NIELS MIKKELSEN OG NIELS PEDERSEN ANGAAENDE EJENDOMSRETTE TIL BRØNS ENGE.

Nils Persen zu Astrup g. Nils Michelsen herdesvogdt jn Widingherde. Pronunciatum den 8. martij.

Jn sachen zwuschen Nels Persen zu Astrop, clegern eins, vnd Nils Michelsen herdesfogdt jn Widingherridt, beclagten anders theils, wegen einer sententz, worinne jme ein stuck wische, Bruns enge genant, seines crachtens mit vnrechte vor vestelandt erkandt, geben wir Johans etc. nebenst vnsern lieben getrewen rethen disen bescheidt: Weil vnter werendem rechte eines briues gedacht, welchen seliger her Hans von Alleuelde ausgegeben, der disen sachen gute nachrichtunge bereiten sollte, auch vnlangst hiebuorn furgebracht, gelesen vnd gesehen worden, cleger aber sagt, denselben verloren vnd nicht mehr jn seinem gewehren haben; damit man nun hinter den rechten grundt zugelangen, so soll dem herdesfogdt hirmit vfferlegt und beuolen sein, solchen vnderschlagenen briff mit landtrechte von jme zu furdern vnd abzuteilen. Wan solchs gescheen, so ergeheth ferner was recht ist.

Hertug Hans' Registrant o. udgaaede aabne Breve 1576—80, fol. 74.

XXVII.

1578, 8. Marls.

HERTUG HANS FÆLDER DOM MELLEM HERREDSMÆNDENE OG NIELS PEDERSEN ANGAAENDE DENNES PAASTAND OM RETTEN TIL AFGIFTE AF DEN EJENDOM, SOM ANDERS ENGEL BEBOER.

Nils Persen zu Astorp g. den grundtegeren jn Widingherde.

Jn sachen zwuschen Nils Persen zu Astorp, clegern eins, vnd den grundtegeren jn Widingherde alse Oue Willensen, Paul Nilsen vnd jhren consorten, beclagten anders theils, etzliche erde seines angebens jme zubehorich belangen, dar Andres Engels vffwohnet, so sie jme abgeschworen etc., erkennen wir Johans etc. sambt vnsern liben getrewen rethen vor recht: Weil die grundteger den eidt fur sich haben, so Andres Engels selb zwolffte geschworen, das er Nils Petersen niemals schulde gepflicht, auch jm amt-register zubefinden, das vns jerlich von solcher katen acht schilling lubsch verreichet, welchs von clegern nicht widerlegt, oder deme zugogen was erheblichs furgebracht worden, das derwegen der grundtegger toch vnd erkentnus bey macht, vnd sie darbey billig gelassen; von rechtswegen etc.

Hertug Hans' Registrant o. udgaaede aabne Breve 1576—80, fol. 75 b.

XXVIII.

1578, 8. Marts.

HERTUG HANS HENVISER SAGEN MELLEM RIBE DOMKAPITEL OG NIELS PEDERSEN ANGAAENDE AFGIFTEN AF DET STYKKE JORD, SOM TROELS WINTER SKÆNKEDE TIL RIBE DOMKIRKE, TIL HVIDING HERREDSTING.

M. Thomas Canutj g. Nils Petersen zu Astrup. Pronunciatum Hanspurg den 8. martij.

Jn sachen zwuschen m. Thomas Canuti, thumbhern zu Ripen, clegern an einem, wieder Nils Petersen zu Astrup, beclagten anderm theil, von wegen 16 schip gersten von 18 jaren nachstendig vnd etzliches ackers, dessen beclagter sich zu festen verweigern solle, geben wir Johans etc. sambt vnsern rethen desen bescheidt: Nachdem vff dise sache am vntergerichte nicht erkennt, das dise clage an Widingsherde ding verweisen vnd dem vogdt hirmit vfferlegt sein soll jn diser sachen furderlich zu erkennen, was recht ist; von furstliche hoher obrigkeit etc.

Hertug Hans' Registrant o. udgaaede aabne Breve 1576—80, fol. 74.

XXIX.

1578, 6. August.

NIELS PEDERSEN FØRER KLAGE FOR HERTUG HANS OVER, AT DOMMEN I SAGEN MELLEM HAM OG RIBE DOMKAPITEL ER GAAET HAM IMOD, OG BEDER DERFOR HERTUGEN OM BISTAND.

Durchluchtiger vnd hochgeborner furste, j. f. g. sin mine vnderdenige gudtwillige gehoersame denste jdertidt thouorn. Gnediger her, j. f. g. willen von mi armen vnderdhanen min anliggend vnd beschwering hiruth gnedichliken vornehmen, dergestalt dat min grotevader, Trwelsz Winter geheten, tho Astorp ethlich erde den domhern vnd moncken tho Ripen vth sinem bunden-gude gegeuen jn tiden der papisterie mit dem gedlinge, dat alle weken einmahl misze daruor scholde gehalten werden, vnd suluest wolde he de erlc gebruken gegen sostein schip garsten jarlichs daruon tho geuen. Nicht lange darnha vorendering der religion Godt lof jngefallen, dat solcher vorordente kereken-denst mher isz vorbleuen, dhon gemelther min grotevader tho Ripen getagen vnd den domheren de erde wedderumb afgesecht vnd sinen bref wedder begeret heft. Jndeme de domheren so listlich gewesen, dat se minem grotevader auerredet se hedden den bref vorbrendt, vnd wile de miszen afgeschaffet, so solde he nicht mher den jarlichs thor kercken ein marck densen geuen, desz scholde siner mit dem besten alle tidt gedacht werden. Dar bi jdt den gebleuen beth vngueherlich vor achtien jaren isz solcher bref mines seligen groteuaders erste vorordnung wedder heruor gekhamen, darmit mr. Thomasz tho Ripen angeuangen de sostein schip garsten jarlichs tho geuen wedderumb vp mi tho drengen, welches jek ehm nicht jnrhmen willen, besondern ein margk densen jarlich, wo min vader vnd grotevader jn de vertich jaren gegeuen, ehm angebaden, dat he nicht heft annehmen willen. Nu vp vorgangenem rechtsdage isz de sake vor j. f. g. vnd deren hochweisen reden jn recht gewesen, daruon vnd tho herdesding wi mit ein ander sin vorwiset geworden. Deme tho volge heft Nisz Michelsen der herdesvagt den olden bref, de so vele jaren vorschwegen gewesen, daruon mine grotevader also auerredet, dat desuluen vorbrendt geworden etc., bi macht erkandt vnd mi vorgefunden de sostein schip garsten jarlichs vth tho geuen. Von dem ortell jek mi vor j. f. g.

tho fernerm rechte beropen vnd min schotzmall gelecht ock angebaden borgen tho stellen vor alles, wes mi mit rechte tho erkanndt wurde, dat mi den nicht heft helpen mogen, besondern der vagt de mi sonsten vngunstich, dat recht vnd dele heft auer mi ghan lathen, vnd nu des willens sin de nhastande schulde vth minen godern tho nhemen, desz jck armer vnderthan mi thom hogesten beschwert vnd mit keinem rechte vormeine. Jsز derhaluen tho j. f. g., minem gnedigen heren, mine gantz demødige vnd vnderdenige bede lutter vmb Golttes vnd der gerechticheit willen bidden, mi armen vnderthanen so gnedich bi tho fallen, vnd ahn mr. Thomasz tho Ripen vnd den vagede Nisz Michelsen ein gnedigs schriuedt mithdhehlen, dat se mi bi der gewandtliehen afgift also jarlichs ein marck denschen willen bliuen edder ock vnbeschwert lathen mogen, so lange de sake vnd ordel des vndergerichte, daruon jck geborlichen geappellert, vor j. f. g. vnd dersuluen hochwisen reden rechtlichen gescheiden. Wat j. f. g. alsz erkennen werden, bin jck also ein armer vnderthan tho ghehsamen schuldiich vnd willich, so lange ock dat vordelsmal von mi moge vpgehauen werden, edder wo solches jo nicht gesehen kønne, dat de domheren solche stridige mi vthwisen vnd sick mi lo vnd landtrecht tho schweren vnd ehr lachhefd darup dhan mogen, datt werdt Godt der her j. f. g. vngetwiuel belonen, vnd jck armer vnderthan bin idt ock mit darstrecking mines gudes vnd blodis vmb j. f. g. jder tidt thouordenende erbodich, j. f. g. vmb gnedige andwert vnderdenichliken biddende. Dat. den 6^{ten} augustj a^o etc. 78.

J. f. g.

gudtwillige gehorsame vnderthan

Nelsz Perszen tho Astorp
jn Widing herde.

Paa Bagsiden:

Niels Petersen zu Astorp jn Widing herde.

Hertug Hans' Arkiv XXXIX, 29 c. Nr. 325.

XXX.

1578 (*udateret, efter 8. Marts*).

NIELS PEDERSEN BØNFALDER HERTUG HANS OM HJÆLP MOD HERREDS-
FOGEDEN NIELS MIKKELSEN OG DENNES TILHÆNGERE, DA HAN ER
BLEVEN FRADØMT EN HAM TILHØRENDE ENG.

Durchleuchtiger hochgeborner furst, gnediger her, j. f. g. sin meinen armenn gutwilligen gehorsamenn vnd schuldigen dennste jdertid bereit thouuorn. Gnediger her, kann ick armer mann j. f. g. hirmit klagennde nicht vorenthalden, wo gannitz hart ick werde gehathet vnd voruolget von Negelsz Michelsen, voget tho Wittingherde, vnd sinen anhengger, ahne allen fagh. Tho dem erstenn hefft he nu vorgangenen jare mi armer mann einenn stucke wisches vann genhomen, welchere wisch mit dem howe meinem seliger olderen vnd ick armer mann hebben jnn vnsern roulichen gebruckinge gehadt tho demsuluigen gudt, dar ick vp wahne, mehr alsze jnn de thwehundert jaren, denn eine eruenn nach dem andern, ahne allenn anklage edder jnsage jnn jennigerlei mathe. Ock kann ick armer mann mi nichts anders vorstahn, nach vnserem lantrecht woll solche grundt hefft vertich jaren vnangeklaget in siner roulichen gebrucking gehath, dem kann idt nicht vann gewonnen werden, sondern werdt idt geneten, na alsze vor. Tho deme hebbe ick armer mann j. f. g. seliger hochlofflichen hern broder, koningk Cristians breff vnd segell, ludende dat ick meinem guderen vnd eigendom scholdenn vnorkrencket geneten vnd beholden, idt ligge wor idt ligge, ock hebbe ick vp solche eigendom genoch beide kope- vnd schote-breue, desgelichen dre edder

veere dingens winden, ick idt genochsam kann bewisen, dat wi sodanne eigendum erfflichen, denn eine nach dem andern, vnuorletz vnd vnuorkrencket hebbenn gearuet.

Desgelichen hebbe ick gestanden binnen Wilttingherdes dinge vnd offentlichen gefraget de gemeinen herdesludenn, souele also sindt thorstede gewesen, jungk vnd alt, oft dar jemandt vnder enen were, de dar wuste, gehort edder vornomenn hebbenn, dat gemoltenn wisch hedden tho andern gude gelegen, denn alleine tho demsuluigen gude, dar ick vp wanne, desgelichen ehnen gefraget, efft se idt gehort edder vornahmenn, dat ick edder meinenn oldern scholdenn ergenomeden wisch tho lene, vor feste edder tho pannde hebbenn; dhonn hebbenn gemeinenn herdesluden gewunnen vnd tho den hilligenn geschworen, dat se nicht konden gedenccken edder enen anders bewust were in alle ehrenn leudage, dat gedachtenn wisch jhn gehort vnd hebbenn gelegenn van aldings her tho demsulluigen gude, dar ick vp wanne, mit diesen gegenwerdigen dingenswinde tho bewisende. Gnediger her, dat isz nicht alleine deme stuecke wisches thodonde, sondern ock andern vnserenn gerechtigkeit, also namelichen acker, wisch vnd heuser wert mi armer mann vann geschwarenn vnd genhamenn, wor idt belegen isz, so j. f. g. wuste meinen sache recht, dann were meinen brocke nichts, wo woll meinen misgunnern hebbenn mi belogenn vnd vorklaget vor j. f. g., vnd dor ick idt nu nicht klagen, worumbe dat mich meinenn misgunnern mi armer mann so vngunstigen sindt geworden; g. h., jo mehre ick armer mann beklagen meinen grothen nodt vnd elendicheit, deszte grother vnrecht wedderuaret mi, wen ick wedder tho husz kame, so j. f. g. mi armer older mann nicht werde vordedigenn, werde ick vann notts wegen beide vann husz vnd neringe theen mothen vnd mi meinen leudage nicht mehr beklagen, sondern lathen einen jderen nehmen van dat arme, dat ick hebbe, so uele also se willen, ock vorlese ick alle miner sache, wen ick kame jn rechthanggang vmb meines wedderparts vorschlagjenen vnd vnrechten bericht haluen. Gelanget derwegen ann j. f. g. meinen gantz vnderdenigen bitt, j. f. g. willet mi armer mann lutter vmb Gots vnd aller gerechtigkeit willen sodane meinen wisch wedderumb aueruegen vnd genethen lathen, vnd mi einen gnuedigen vnd trostlichen afscheidt geuen vnd mitteilen, solches wert Gott der herr j. f. g. ricklichen belonen, vnd ick armer mann mit liff vnd guld vmb j. f. g. in aller vnderdenicheit thouordenende erbotlich; dat erkenne Gott, deme j. f. g. tho einem langweriger liues gesuntheit vnd heilsamen rege- rung ick gantz vnderdeniglichen hirit tho beulen.

J. f. g.

gantz vnderdeniger
gehorsamer vnd pligtwilliger

Negels Petersen
tho Astorp.

Hertug Hans' Arkiv Cap. XXXIX, 29 f. Nr. 637.

XXXI*.

1578, uvis Dag.

FÆDDER NIELSEN FAAR TINGSVIDNE ANGAAENDE JORDSKYLDEN AF DEN JORD, SOM TROELS VINTER HAVDE SKÆNKET TIL RIBE DOMKIRKE.

Kundgiør vi efterschrefven Peder Hanszen i Huusum, dend tiid tingholder til Huedding herritzting, Jensz Nielszen, tingschriver ibidm., Svend Pederszen og Mattis Anderszen, sandemænd, evindeligh med Gud, anno domini 1578 mandag nest efter St. Peders apostoli dag da var skicket for os og for meenige herritzmænd, som da tilstredt var, bescheeden dannesvend Peder Nielsen i Astrup, som loulig bedes og fick it fuldt u-vildig tingsvinde af 8^{te} dannemænd, som er Tygge Tyggeszen i Glemsted, Iver Bertelszen i Syndernis, Jørgen skræder ibidm., Bendit Jonszen, Madtz Michelszen, Peder Joenszen, Eschild Niszen i Gieszing, Tiil

Kalleszen i Arrildt. Huilcke forskrefne 8te u-vildige dannemænd alle samdrægtelig paa deris siæl, gode troe og rette sandhet for os vonde, at de hørde og saa samme dag og tiid disse eflterschrefne dannemænd Lauridtz Hanszen i Østergasze og Anders Hanszen i Astrup stoed baade personlig paa fornefnlø ting, vandt og bestoed for fogden og for mennige herritzmænd, som da tilstede var; ind først vandt forn^e Lauridtz Hanszen, at hand tiente sal. Peder Truelsen lenger ind i 20 aar og kiørte oflfe og mangen sinde for hannem til Riibe, og tiit og oflfe hos var, naar forn^e Peder Truelsen udgaf jordskyld af det jord til Vor fruer kirche i Riibe, som hæderlig mand mester Tames entfanget og opbarr, og da udgaf hand aarligen 1 marck danske af samme jord; jnd samme dag vandt forn^e Anders Hanszen, at hand nogen tiid siden forleeden paa Niels Pedersens vegne i Astrup bød forn^e mester Tames 1 marck danske af samme jord, da svarede forskrefne m. Tomas hannem og sagde: hafde hand holden sit sidste forlig, vi giorte der om, da vilde ieg have taget 1 marck danske. Datum ut supra.

P. H.	I. N.	S. P.	M. A.
L. s.	L. s.	L. s.	L. s.

Uden paa stoed skrevet:

Tingvidne om dend jord-skyld af det jord til Vor fruer kirche i Riibe.

XXXII.

1579, 19. Juni.

NIELS PEDERSENS ARVINGER BEDER OM AT FAA DEN ENG TILBAGE,
SOM VAR BLEVEN FRADØMT DERES NYS AFDØDE FADER VED HVIDDING
HERREDS TING.

Durchluchtiger vnd hochgeborner furste, j. f. g. sin vsnere vnderdenige gutwillige gehorsame denste stedes thouorn. Gnediger her, j. f. g. willen sick gnedichliken erinnern vsners vnderdenigen vnd velmaligen ansøken des tho j. f. g., belangende ein stucke wisch gelegen in Widing herde, Brønssz Aa eng genomt, welches je vnd alle wege tho vnserm gude tho Astrop vast in de twe hundredt jaren gelegen vnd von vnsern oldern vnd voroldern genaten vnd gebruket werden, nemandt daruon anders bewust, wo mit ein dingswind tho bewisende steidt, vnd wi vsners eigendoms von erue tho erue j. f. g. her brodern koning Christians bref vnd segel hebben; gelichwol der herdesvagt Nisz Mickelszen vsnz solch wisch aff vnd j. f. g. tho gedømet heft. Daraur vsn nu ethliche jaren her dat hoj isz enthagen vnd vp ein recht hen gelecht worden, wi auerst tho keinem entlichen beschede hebben gelangen konnen, so lange nu vsner vader mit dode afgangen, bidden wi armen j. f. g. vnderdhanen lutter vmb gottes willen, j. f. g. willen vsn so gnedich erschinen vnd vth gnaden solch wisch beholden lathen, dewile solchs in so vele jharen her tho vnserm gebroke gelegen, vnd wi ock vertich jarsz hefd nha lantrecht daran hebben, daran j. f. g. vsn armen vnderdhanen nicht willen beschwern lathen. Dat werdt Godt der her j. f. g. belonen vnd wi arme vnderdhanen willens ock mit darstrecking vsners gudes vnd blodis vmb j. f. g. vnderdenichliken tho vorschuldende bereit willich erfunden werden, j. f. g. vmb gnedige andtwerdt vnd bescheitt gantz demodichliken biddende. Datum Hatherschief den xix^t junij a^o etc. lxxix.

J. f. g.

gudtwillige gehorsame vnderdhanen
seligen Nelsz Pethersens
sønhs vnd cruen tho Astrop
jn Widing herde.

Paa Bagsiden:

Nils Petersen erben jn Widingherde. 19. junij a. 79.

Hertug Hans' Arkiv XXXIX 29 d Nr. 432.

XXXIII.

1608, 15. Juni.

HERREDAGSDOM MELLEME PEDER FRANDZEN OG ANDERS HEBOS
ARVINGER ANGAARENDE GAARDEN OG GODSET I ASTRUP.

Domb emellum Peder Frandtzen og Anders Hedboes arffuinger.

Wij Christian dend fjerde, med Gudtz naade [etc.] gjøre vitterligt, at aar 1608 dennit 15. junij paa vort retterting paa vort slott Købnehavn nenerrendis alt raadit (vndtagen Arrildt Huitfeldt och Hendrick Ramell) for os vor skickidt os elsk. Peder Frandtzen, voris heroldt, paa dendt ene, och haffde med wor egen steffning for os vdi rette steffnid os elsk. alle afgangne Anders Hedboes arffuinger samptligen paa dendt anden side, oc dennem tiltallt for, at efftersom handt nogenn thiidt siden forleden haffuer forhuerrfuit voris naadigste domb, huorudjnden de alle samptligen, som haffue arffuit det goedtz vdi Aastrup, der vnder vort slott Hadersleffhuus liggendis ehr, bleffuen tilldømt ved deris kōseedt at jndføre alt huis de aff forne godtz, rørendis och vrørendis, thill dennem tilforne haffde annammit, oc efter at forne domb icke aff forne arffuinger strags ehr bleffuen fuldgjortt oc efterkommit, som det sig burde, haffuer handt forhuerrfuit voris naadigste befaling till dennem samptligen samme voris naadigste dombs execution medt ad befordre, huorudjnden dennem allfuorigen oc strengeligen er bleffuen manderet og paalagdt forne Peder Frandtzen jnden sex vgger dernest efter at contentere och thillfridtzstille efter forne dombs jndholdt. Da efterdi baade deris afganggen hosbonde och fader som en føedt medarffuung til forne godtz saa vell som oc de icke allenne forne domb, men end ochsaa voris naadigste befaling (vahnseett handt aff andre deris afganggen hoszbundtz och faders brødre nøigagtigen er bleffuen tilfridtzstilit) haidjndthill haffue siddit ofuerrhørig och ey velle efterkomme, som det sig burde, hannem till stoer skade oc bekostning, formeente handt forne derris afganggen hoszbondt och fader saa vell som dennem dervdinden vrett at haffue gjortt och hannem at vere skeedt forkortt oc dennem derfor pligtig att slande hannem tilbørligen till rette, och vdi rette lagde en vor egen och vor elske raadtz domb, dendt 23. februarij anno 94 paa vort slott Hadersleff vdganggen, liudendis i sin meeningh, att i samptlig arffuinger thill dett goedtz Aastrup skulle forpligt verre alltt huisz dee wdaff godsitt, som ehr liggende grundt, boe och boeskaff, penninge, brug och afnytingh oc alt anditt, huad som enn arffue thillhørrer, jndtedt vnderthagen, som de thillforne becomitt haffuer, forjnden santj martinj dernest efter kommandis medt deris kōseedt at jndførre, och siden formeddelst sambreder taxeris oc deellis. Vdi liige maade fremlagde handt en vor mandat och befaling till de samptlige arffuinger, der hører till det godtz Aastrup, liggendis vdi Haddersleffhuus lhenn, vdgiffuitt paa forne vort slott Hadersleff dennit 30. martij 1598, huilken dennem thillholder: att i jnden sex vgger dernest efter deris vedderpart Peder Frandtzen och hans brødreborns thillhørrige ahpart sampt aldt fororsagede skade, jnteresse och anuente expens oc omkostning skulle contentere och en gang for alle endeligen thillfridtzstille, som samme vor befaling vidre i sig self jndholder. Oc forne Peder Frandtzen vdi sin skrifftelige beretning gaff tilkende, at efftersom hand hans sag emod forne hans frender med stor mødsommelighed och besuerring haffuer vdført, er Anders Hedboe som dendt eldste broder eller lougen werge for de andre i Aastrup steffnidt till dombs, huor till hand fra Hedboe

persoenlig compareret oc dommen hendit med fire andre medsødskinde, som med samme steffning beuiszis saa vel som og medt forne vor domb och mandatum executoriale, huilckit alt forne Anders Hedboe mottuilligen haffuer sididt ofuerhorigh, vahnsheet hand thit oc ofte der om skall haffue giort ahnfördringh, huilckit de oc vdi lige maade ringe haffuer agtidt oc anseet, jndtill hand haffuer verit fororsagit, paa det handt dis föröligere med dennem kunde komme till nogen ende, at jndstefne det for os och voris elsk. Danmarckis riigis raad. Satte vnderdännigst vdi rette, om forne Anders Hedboes arffvinger effter forberort leiglighedd icke burde at stände hannem tillrette, effterdi voris mandat och domb, ofuer dennem vdgangen, icke vor fuldgiort och efterkommit, saa och burde hans koest, tæringh och anuente omkostning hannem at oprette. Deremod at suare er her vdi rette mött os elsk. Nills Anderszen paa sin egen oc hansz moders Marine Anderskone hindes vegne och vdi rette lagde en skriftelige beretning, liudendis i sin meening, at efftersom forne Peder Frandtzen dennem beskylder for at deris s: hoszbondt och fader icke skulde haffue efterkommit voris dom oc befalling som enn föedt medarffuing till samme godtz, och hand deryvdnden formeenner dennem vret at haffue giort, saa bekende de vell, at deris s: hoszbondt och fader Anders Nilszen vor föed paa staffne i forne Aastrup och thill godtzit en arffuing; men hand er vdi hans faders velmagt vdragen fra sin fader oc om siiger kommit till Hedboe liggendis wed Varde, huor forne Anders Nilszen och hun er kommen vdi egteskab tillsammen, och effter hans fader och moder, Nils Pederszen och Jngborg Nils-kone i Astrup, ved døden er afganggen, haffuer hand vel eskidt och begieridt skift och jefning vdi Astrup grundt och eigendomb aff sine brødre och sydskindt i Astrup, huilken hand dog icke fickh, mens ephther voris domb haffde forne Anders Nilszen med kønsødt jndført vdi forne Astrup effter som det de samptlige arffuinge thilholdt, huilckit handt oc med ett thingsuinde aff Huidding herritz thing, dendt 17. 9bris anno 94 vdgangen, for os beuiste. Oc derhosz dennem beklagidt, at de icke kunde bekomme deris faderlige arffue vdi Astrup goedtz och eigendomb, som dennem med rette burde, meente aff dend orsage, at Peder Frandtzen paa sin oc sine brødreborns vegne, som och skulle verre medarffuinge till samme godtz, icke haffde giort jndförszell, efftersom voris domb de samptlige arffuinge thilholdt och samfrender siden des rigtigter dennem emellom domb haffue ordelit och adskildt. Huadt belangendis vor naadigste befalling til en execution, hand ofuer dennem haffuer forhuerffuit, meente de dennem icke at vedkomme, effterdi dett var giort beuiszeligt, at deris s: hoszbondt och fader same wor befalling paa det vnderdännigste haffuer fuldgiort och efterkommit oc det paa fierde aar, føerendt same befalling er vdgangen, och aldrid det for dennem skulle verredt lhest eller forkyndit enten for dennem eller deris s: hoszbondt och fader, føerendt Peder Frandtzen kort thiidt siden dennem vnødigh trette paaføere, och som Peder Frandtzen beraaber sig paa vdi steffningen hindes sallige mandtz brødre och faderbrødre at skulle haffue stillit hannem tilfridtz, dervdi haffue de giort thilberligt. Thj de boe paa staffnen oc dersom de haffue brugt noget aff Peder Frandtzens godtz och eigendomb, da vor det oc billigt de stillit hannem derfor thilfridtz; men deris sallige hoszbondt och fader, forne Anders Nilszen, haffuer jndført oc vor domb vnderdännigste ephtherkommit och haffuer jthved vdi brug eller haffit vdi brug aff same eigendomb eller siden bekommit det alderringste aff dendt rørendis boe, enten aff arffue eller oldarffue. Satte fordi vnderdännigst vdi rette, om de icke for forne Peder Frandszens tiltalle burde quitt at werre, och om handt icke paa hansz egen oc hans brødreborns vegne, som hand er verge for, bør effter lougen och wor vdgiffne dombs jndholdt gjlen at indføere paa staffnen i Astrup huis arffue, brudskat och andit hansz moder haffuer vdfaff samme boe bekommit saa vell som deris s: hoszbondt och fader giort haffuer, paa det dee fattige fadersløse børn en gang kunde bekomme och erlange huis rettferdige arff dennem vdi saa maade forholdis vdi forne Astrup godtz och eigendomb, som samme deris skriftelige beretning i sig self vidre jndeholder. Sammeledis vdi rette lagdes ett thingsuinde aff Vidding herritz thing, dendt 28. augustj anno 92 vdgiffuit, liudendis i sin meeningh: Christoffer Roszenkrantz thill Søndergaardt, Anders Nielsen, herritzfougidt, her Gregers Christenszen, sogneprest thill Brøns kirceke, Jens Nilszen i Holmh, thingskriffuer i forne herridit, at haffue vundit, at de same

dag och thiidt forliigte och fordroge Anders Nielszen i Hedboe med sinne brødre Fedder och Trogels Nielszen om dedit arffue efter deris sallige foreldre oc om seer godtz oc egen vunden pendinge, som forne Fedder och Trogels Nielszen skulle gifue hannem thill sin seer goedtz for aldt sin fæderne och møderne arffue vdi huusze och ald rørendis boe och bo-haffue, jntheit vnderthagit i nogen maade, vden sin arffuelige lod och part vdi ald jorde-goedtz oc eigendomb, jnden och vden herritt, otting-jordt, støcke och stue, huor det findes och liggendis er, skall stande och verre hannem vbeskorren och thill gode, och skall Anders Nielszen haffue aff sine forne brødre 70 daller, 4 kiar och 4 øxenn oc der thill skall forne Anders Nielszen frie vbehindrit jgien haffue huis godtz handt sidste gang sende thill husit i Aastrup, huor paa handt haffue agtedt och gjort sin kønseedt, och alle de eigendoms-breeffue paa deris fellidtz gaardt och gaardtz-eigendomb i forne Aastrup, som forne Anders Nielszen thill desz haffuer haft i sin foruaring, skall hand fra sig gifue och offuerant-uorde Fedder och Trogels Nielszen samme breeffue, och siden at bliiffue hosz rette hoffuid-staffn, som billigt och rett er. Derhosz gaff tilkende, at forne Peder Frandszen thill Vester-herridtz thing dendt 20. juij anno 1607 haffuer paa sin egen och sin brødreborns vegne ladet vdeske aff dennem fylliste och vdeg effter vor dombs liudelsze for huis lod och ahn-part, som forne Anders Nilszen haffuer medarfliud effter forne Peder Frandszens oldefader och oldemoder i Aastrup, och hun da thill thinge haffuer ophodit at ville rette for sig saa viitt hinde ahnpart vdi løszøre kunde regnis oc det ved sin kønseedt at vdegge, och jgen da vor thilstede, som samme vdeg hende vilde, dog hun icke vedkende sig arffuing thill nogen liggendis grundt i Aastrup godz at verre, och effter saadan thillbud oc vdeg haffuer fogeden icke kundt stede forskreffne Peder Frandtzen eskning offuer hinde beskreffuitt, jke heller offuer Niels Anderszen, epherdi hand gjorde beuiszeligt at haffue tagit borgeskab i Varde, och hand skiødt sig der thill byetingit, om nogen haffde hannem at tiltalle. Huilckid de och med samme eskning for os beuste, och epher slig leiglihedt, saa och efterdi forne kongelige mandat icke for forne Anders Nielszen eller dennem lougligen fandtis lhest och forkyntt at vere, och effter de kunde haffue vist dennem at forholde och vnderdannigst erklert, satte de vnderdannigste vdi rette, om de icke burde for forskreffne Peder Frandtzens tiltalle quit at vere. Derthill suarede forskne Peder Frandtzen, at det kunde beuiszis med opskrift paa samme kongelige mandat oc befalling, dendt thill Vidding herritzthing lougligen lhest och forkyntt at vere. Saatte fordi vnderdannigste vdi rette, om di icke burde effter vor domb og vdgiffne befalling at stande hannem thill rette, med flere ord di derom emellom vor. Da effter thilltalle, giensuar oc dend sags leiglihedt och efterdi det befindis, at vort dombreeff, daterit Hadersleffhuus dendt 27. februarj a° 1594, thillholder forne de Aastruppe arffuinger med lougen at jndtførre huis de vdaff boidt bekommit haffuer, disligiste beuiszis, at forne Anders Hedboe haffuer edelit hans kønseedt och loug thill Huid-ving herritzthing same aar dendt 11. nouembris och i saa maade vor domb vnderdannigste effterkommit, sammelhedis er en monitorial forhuersfuit oc vdganggen anno 1598 dendt 30. martij, dervdi Peder Frandtzen formeenner samme jndførsel icke saa rigtig at vere gjort som det sigh burde, huilcken munitorial ehr lhest och forkyndt thill det ting, som Anders Hedboe boidt haffuer, for anno 1607, som er vngfellig x aar forlhedn effter dend er vdgangen, da sagde vi der paa saalhedis aff for rette, at forne Anders Hedboe hans arffuing bør for dend Peder Frandtzens tiltalle quit at vere, men dersom hand haffuer [hans] kønseedt nogit at beskylde, icke at vere saa rigtig, som det sig bør, da gaas derom huis ret er, naar derom lougligen førdrisz. Datum vt supra.

Herrhedsdombog 1608 fol. 187.

XXXIV*.

1629, 31. August.

JENS FÆDDERSEN FAAR THINGSVIDNE ANGAÆNDE GRÆNSESKJELLET
FOR VRAAGAARDS MARK.

Kundgiøre vi efterskrevne Hansz Anderszen udi Hafverwad, kongl. maytts ridefoget og udi denne sag tingholder til Hvëddingherritz ting, Olle Knudszen i Gasze, Michel Sørensen i Reiszbye, sandemænd i fornø herrit, evindelig med Gud, anno domine 1629 mandag d. 31. dag august da var skicket for os og for meenige herritzmænd, som da tilstæde var, bescheeden dannesvend Jensz Fedderszen i Astrup, som loulig bedes og fick et fuld u-vildige tingswinde af 8^{te} dannemænd, som er Tomas Perszen i Farup, Per Laszen i Enderup, Nielsz Nielszen i Normsted, Jver Jørgenszen i Aaskau, Truelsz Nielszen i Wedsted, Nisz Pederszen i Spandet, Michel Anderszen i Høxbroe, Nielsz Anderszen i Hvëdding. Hvilcke fornø 8^{te} u-vildige dannemænd alle samdrægtelig paa deris gode troe siæle og rette sandhet for os vunde, at de høerte og saae samme dag og tid disze efterschrefne dannemænd: Anders Lauridzen og Willadtz Simonszen i Normsted, Broder Lauridzen Bejerholm udj Astrup, Hansz Anderszen i Syndernis: stod alle personlig inden tinge med opholden finger udj deris hell: aands eed for domb og rett, vandt og bestoed, at eftersom forskrefne Jensz Fedderszen demnem haver ladet tiltale og ombede, at de vilde vel giøre og drage med hannem til Wraagaard marck og der at søge og lede om dend nør-west steen til Wraagaard, som da icke var tilsiune, da var forskrefne dannemænd med forskrefne Jensz Fedderszen paa aasterderne sidst forleeden d. 17^{de} aprilii a^o 1629, og da med stoer flid søgte og leete eller forskrefne steen, stack udj jorden der effter med spetz og spader, og omsider fant de een steen, som var u-siunt og var under jord, og laae jord oven paa samme steen og stoed over end en top-steen, som den indnu stander, og icke de ved, hvat det er, en skielsteen heller och icke. Jtem bestoed Peder Niszen i Syndernis, at hand og Hansz Bertelszen i Astrup, at de udj dag 8^{te} dage gaf alle Biercklef mænd loulig 8^{te} dags varszel for denne vinde paa forskrefne Jensz Fedderszens vegne. At saa i sandhed er gangen og faren, datum ut supra.

L. s.

L. s.

L. s.

Uden paa stod skrevet:

Jensz Fedderszens tingswinde i Astrup om den skielsteen ved Wraagaards marck.

XXXV.

1635, 22. December.

KONG CHRISTIAN IV. TILFORORDNER AMTMANDEN I HADERSLEV JØRGEN
AHLEFELDT AT DØMME MELLE M SOGNEMÆNDENE I SKJÆRBÆK OG
ASTRUPGAARDS EJERE I SAGEN OM GAARDEN I MOSBØLLS FRIHEDER.

Auff unterthänigste supplication der unterthanen zu Scherrebeck klegere wieder Fedder Nelszens witthe und Troels Nelszens nachgelasene kinder in Huidding herrit beklagte, belangend der abseiten der kleger angesonnene, von Moeszhill aber vermeintlich erlegendt dienstgelder, wogegen beklagte einwenden, dasz der hof Moeszhill von hertzog Johans, hochlöbl. gedachtnus, zeitten continuirlich jhren höfen die dienste geleistet, darunter dem pflug-schatz entrichtet, und zeithero niemahls wegen absonderlicher entrichtung der dienstgelder ins amtregister eingeschrieben oder angestrenget worden, haben die zu Dennemarck und Norwegen königl. mayt, vnser gnädigster herr, dergestaltt sich pro decreto heraus gelaszen, das es bey dem in hoc passu vom dem amtman zu Hadersleben herrn Georg von Ahle-

felden zum Quarnbeck ohnlängst ertheilten bescheid unverruckt verbleiben solle, jmfall aber je wegen des hofes Moesbüll einige dienstgelder absonderlich zu entrichten, erkandt werden möchte, soll solches weder denn klegern noch beklagten zur linderung und besten kommen. Uhrkundtlich unter hochstgehrten königl. may^{tt} secret. So geschen zu Hadersleben am 22. dec. a^o 1635.

L. S.
R.

Rigsarkivet. Pakken: Frigaarde i Haderslev Amt, Beilagen S. 103.

XXXVI.

1635, 29. December.

AMTMANDEN I HADERSLEV GEORG AHLEFELDT STADFÆSTER IFØLGE
KONGELIGT MISSIVE FRIHEDERNE PAA GAARDEN I MOSBØL.

Efttersom hans kongel. mayst ved hans aabene missive mig underdanigst hafuer tilforordnet en endelig kiendelsze mellem Scherebeck sougnemænd og sahl. Feder og Truels Nielszens arvinger i Astrup, anlangende den fri gaard Moszpel, som dj udi Schierrebeck sogn haver, da efttersom forne sahl. Fedder og Truels Nielsens arvinger for mig ved gamle documenter ordentlig bevist hafuer, det foromrørte gaard deris forfædre fra førstendommel till arffvelig privilegj naadigst, barn efter barn, forundt er, huorefter Skerrebeck sougnemænd og enhuer hafuer sig at rette. Actum Haderslefhuus d. 29. decembr. a^o 1635.

Georg von Allefeldt.

Rigsarkivet. Pakken: Frigaarde i Haderslev Amt, Beilagen S. 101.

XXXVII.

1636, 23. Maj.

ANNE NIELSDATTER, AFG. NIELS ANDERSENS EFTERLEVERSKER I HEBØ,
FAAR KONGELIGT BREV PAA, FOR SIG OG ARVINGER AT MAATTE NYDE
JANDRUP KIRKETIENDE.

Obne bref Anne Nielsdatter i Warde anl.

C4.

Gjør a. w., att efttersom os elsk. Anne Nielsdatter, afgangne Niels Andersens, forige efterleffuerske*) udj Varde, vor kiøbsted, hans efterleffuerske oc borgerske sammesteds, vnderdanigst for os halffuer ladett andrage, huorledis hun udj feste skall hafue en all Riibe capitels gaarde oc en halff cronegaard, kaldis Hieboe, i Ribberhuus lehn udj Westerherrett udj Janderup sogn, desligeste kierketiende udj fore sogn, for affgift, underdanigst begierendis, wj naadigst ville beuilge oc tillade, att samme fore hiele oc halffue gaard Hieboe altid for hende, hendis born oc arffvinger herefter, herefter som hidindtil under cronens oc capitels defension, for des all arrildiz tiid affgaende skyld oc herlighet maa vere oc bliffue, oc ey derfra till andre under daglig treldom att henskiiftes; desligeste att en hendis born maa niude fore Janderup kierketiende eller hendis død for billig feste oc sedvanlig affgift, da hafue wj all synderlig gunst undett oc tillatt, oc hermed beuilge oc tillader,

*) Skrivfejl i Originalen for "borger".

att fore hiele oc halffue gaard Hieboe altid for fore Anne Nielsdatter oc hendis børn oc arffuinge, heræfter som hidindtill under cronens oc capits defension, for dets aff arlds tiid affgaende skyld oc herlighed maa være oc bliffue, oc ey derfra till andre under daglig treldom att skall hensikffles. Desligest haffue vj oc naadigst beuilget, att ett fore Anne Nielsdatters børn maa fore Janderup kiercketiende niude oc bekomme, naar hun ved døden affgaar, dog for billig fæste oc sedvanlig affgift. Forbiudendis alle oc enhuer fore Anne Nielsdatter oc hendis børn oc arffuinge hermed eftersom forskreffuelt staa att hindre. Actum Haffniæ 23. may anno 1636.

Jydske Register 9, fol. 198 b.

XXXVIII*.

1636, 15. September.

AMTMAND GEORG AHLEFELDT FORBYDER LIGNINGSMÆNDENE I HVIDING
HERRED AT LÆGGE SKAT PAA GAARDEN I MOSBØL.

Des wohlseel. herren amtmanns Georg von Ahlefeldt ertheiler bescheid:

Anbefahes eder i 24 legs-mænd udj Hviddingherrit, at i schal ligne oc legge skatten udj fornefte herrit, saa ingen klagemaal derpaa kommer. Moesbøll gods i Scherrebek sogn, som ingen huusz eller huusz-stæd tilfindis, schal i iche legge friheds-penge eller andere skatter, af aarsag saadant iche siunes billigt at være, efterdi disz godseyer derfor iche findes i jordbog eller nogen mantals-register, og de det aff arrlits tid under deris gaards- redsel haver nøt og veret privilegiet, og ellers skatten straxen at legge, saa den forinden S. Andræi vorder erlagt ved executions-straff og brøde. Datum Haderslef d. 15. sept. 1636.

Georg von Ahlefeldt.

XXXIX*.

1638, 13. Juni.

DE KONGELIGE KOMMISSÆRERS ERKLÆRING I STRIDEN MELLEM BIRKE-
LEV BYMÆND OG ASTRUPGAARDS EJERE ANGAAENDE UDSTRÆKNINGEN
AF VRAAGAARDS MARK.

J. königl. maytt. zu Dennemarck Norwegen etc. und j. f. g. zu Schleszwig, Holstein etc., unserer gnädigsten und gnädigen herren, gnädigster und gnädigeren uns abgegangenere commissionis die unter denen Von Aastrup alsz klägeren und denen [von] Bierckleff alsz beklagter in vielen jahren sich enthaltene miszhelligkeiten und streitigkeiten wegen des Wraagaards fel-des gränzen nach eingenommenem augenschein zu entscheiden, zu unterthänigster und unterthäniger folge, haben wir unten benante alsz hiezu von j. königl. maytt. und j. f. g. auszgebethene verordnete reitmänner und commissarii nach eingenommenem augenschein des obgd. feldes, auch beider parten klage, andtwort, weilläufftiger replicationem und duplicationem, anhörung, uns zusammen gethan und nach aller vielfältiger, weilläufftiger, schriftlicher documentorum verlesung und reiffsiniger erwogung hiemit zu rechte unserem besten wizen und gewiszen nach erkandt: demnach die Astrupper zwar unterschiedliche dingswinde, derer beiden im streit gezogener steinen halben, derer einer im nord-osten, der ander im nord-westen bey Wraagaards felde (wie die Astrupper es dafür halten) ligt, herkegen die Bierckleffer andere denen zuwider lauffende unterschiedene dingswinde uns fürgezeiget, daraus wir doch denn rechten grund und beweiszhumb der gränzen und landscheide zwischen den obgd. beiden dorffschaften nicht vollkommenlich saltsamb erfahren mügen.

Die Biercklefer aber endlich für uns öffentlich zu vielen mahlen mundlich begehret und sich gänzlich dahin erkläret, dasz, da die Astrupper die obged. beide streitige steine, als cinem im nord-osten, dend anderen im nord-westen an Wraagaards felde ligenden, lohlich mit zwölf männer eyde beschweren werden, dasz solche rechte richtige scheidene-steine sind, wie die andere viere unstreitige steine sind, sie damit endlich zufrieden seyn wollen, welches auch die Astrupper also bald zu vielen unterschiedenen mahlen accepterit, und wann es ihnen auflerleget würde, sich dazu gütlich anerbothen.

Dasz die Astrupper, solchen ihrer adversariorum, alsz beklagter, begehren und ihrem eigenen gerichtlichen anerbieten zufolge, innerhalb 6 wochen von dem zukünftigen nehesten dinge-tage an zu rechnen obged. zweene alsz einen im nord-osten und den anderen im nord-westen an oberwehnten Wraagaards felde belegene steine für recht richtige scheidene-steine mit zwölf männer eyde lohlich zu beschweren schuldig sein sollen. In mangel und entstehung deszen aber, die vier andere unstreitige scheidene-steine, deren sieben sandmänner abgesprochene urtheil gemesz alleine für rechten richtigen scheidene-steinen gehalten, und das zwischen demselben vier scheidene-steinen ligendes landt, auch wieszen, holtz, busch und moer etc., denen Astrupperen, das übrigens aber auszerhalb denen obged. vier steinen gelegenis landt denen Biercklefern hiemit zu erkandt seyn sollen. Omnibus tam iudicialibus quam extrajudicialibus expensis, ausz hochbedencklichen erheblichen ursachen inter se compen-satis; von rechts wegen.

Publicatum zu Astrup 13. iunij a° 1638.

Schacke Rumohr

L. s.

Pouel Rantzow

L. s.

Heinrich von Wolfframsdorff.

Detlef von Alefeldt

L. s.

Hinrich Rumohr

L. s.

Hansz von Alefeldt

L. s.

Uden paa stod skreven:

Læst paa Huidding herritz ting for retten den 16. iulji a° 1638.

Læst paa Hvedding herritz ting for retten den 20. aprilis anno 1640.

XL^o.

1642, 30. September.

KONG CHRISTIAN IV. STADFÆSTER GRÆNSERNE FOR VRAAGAARDS MARK.

In sachen Fedder Nielß wittiben appellantin contra die acht ransz-nefningen in Wiedinghard und die Birklöffs männere wie auch Andreas Jepszen zu Bierkloff und die sieben sandtmänner in Hvidding harde

Erkennen wir Christian der vierdte, von Gottes gnaden zu Dennemarck, Norwegen, der Wenden und Gothen könig, hertzog zu Schleswig, Holstein &c., samt unseren beysitzenden rächen, dasz diese sache sampt dem raan ex officio regio aufzuheben, wie dieselbe hiemit aufgehoben, und es bey dero durch der Astrupper zwölf mann eydt gemachten determination der gräntzen gelassen wirdt, die unkosten ausz bewegenden ursachen vergleichende.

Publicatum Hadersleben den 30. septembris a° 1642.

L. s.

R.

von der

Lippe.

Uden paa stod skrevet:
En kongelig confirmation paa Wraagaards marck, hvor viit dend maa strecke sig.

XLI*.
1666—1717.

ERKLÆRINGER FRA AMTMÆNDENE OM GAARDEN I MOSBØL.

Ein andere bescheid von dem hern amt-mann Kay von Ahlefeldt:

Es bleibet billig bey seel. her Georg von Ahlefeldten gegebenen bescheide, welcher von jhr. königl. maylt. Christiano 4^{to} a^o 1638, d. 22. dec. datiret, confirmiret, wornach sich ein jeder zu richten. Hadersleben, d. 18^{ten} febr. a^o 1666.

Kay von Ahlefeldt.

Læst paa Huidding herritz ting d. 26. febr. 1666.

Noch ein bescheid von dem herren amt-mann Reventlou:

Es bleibet bey meinis hr. vorwesers ebenen bescheid, als welcher von jhr. königl. mayt^{ts} allerglorwürdigster recordation confirmiret, auch hernach vom hochlöbl. schatz-cammer-collegio a^o 1668 angenommen und für gut befunden worden. Befehle also hiemit, dasz niemand supplicantis hierinn hindere, sondern die ihnen ertheilte freyheit würclich sie geneszen lassen. Hadersleben, d. 15. febr. a^o 1678.

C. D. Reventlow.

Und aber all solches decretum nebst den mentionirten beylagen bey der letzten feuers-brunst, so dem Hansz Fedderszen neulicher zeit betroffen, verbrandt und gantzlich verlohren gangen sind, dahero derselbe anitzo bey dem amte ansuchung gethan, dasz was dieszerwegen zur zeit des oberberührten bescheides vom 22. nov. 1714 passiret und dem protocollo einverleibet worden, wiederum möge mitgetheilet werden, damit vermittelst derselben die bisherige exemption dadurch bescheiniget werden könte, als hat man von amts wegen solchem gesuch billig statt gegeben, und wird mittelst diesem glaubhafft bezeuget, dasz nicht allein obangerührtes decretum vom 22. nov. 1714 wörtlichen inhalts wie obsteht abgegeben worden, sondern es sind auch die gesetzte copeyen denen eo temfore bey dem amte producirt originalen in allen gleichlautend gewesen, allermaszen man solches bey genauer nachsicht also richtig befunden. Solchergestalt nun wird der in oft mentionirtem decreto von 22. nov. 1714 in fine enthaltener befehl, dasz nemlich der hof Moesböll nicht mit zur schatzung gezogen oder beschweret werden solle, nach wie vor in seiner vigueur, und soll dawieder von den legs-männer in Hvedding-harde nicht gehandelt werden, als lange jhr. königl. mayt^{ts} oder die hochlöbl. rente-cammer deszhalber keine anderwertige verfügung ergchen laszet.

Hadersleben, d. 21. may 1717.

L. s.

B. Bentzen.

At denne copy er ligelydende med det document, som deris høygræff. excell. af Revent-laus zignete findes undertrechl, og af her amts-inspector Bentzen unterschreven, sligt bekræffter

P. G. Holm,
herritzschriver i Hvedding og Nor-Rangstrup herriter.

XLII.

1670.

PRÆSTEN I ROAGER SØREN JENSEN SKIVE ANSØGER KONGEN OM, AT
NIELS NIELSEN ASTRUP MAA BLIVE HANS EFTERMAND I EMBEDET.

[Stempel til en halv Rigsort.]

Stormechtigste første, allernaadigste arffue-herre oc koning.

Eftersom jeg vnderschreffuene formedelst sær aarsager hafuer sat mig fore at ville affstaa oc oplade mit kald for en studioso ved nafn Nielsz Nielszen Aastrup, som hafuer sine richtige testimonia fra Kiøbenhaffns universitet, naar ieg nu formedelst alderdom oc suaghed det samme icke lenger forestaa oc betiene kand, jndholder jeg derfor til eders kongl. maytt. vdi dybeste vnderdanighed med ydmygeligst begiering, at mig den naade maatte betees, at forbemelte studiosus maatte meddeelis eders kongl. maytts. schriftlig consentz delte mig betroede kald at nyde; saadan eders kongl. maytts. store mildhed oc naade vil Gud med langvarig lychelig regiering igien belønne. Jeg oc vdi mine bønnen eders kongl. maytt. sampt det gandsche kongl. arffuehuusz nu oc stedtze kongernis konge vil befale.

Forbliffuer eders kongl. maytts. allerunderdanigste tro arffue-undersat oc tiener

Søffren Jenszen Skiffue,

tiener vdi ordet til Roagger vdi Haderszleffhuusz løhn vnder Riberstiftt.

Indlæg til Jydske Register 1670, Nr. 122.

XLIII.

1670, 23. Juli.

NIELS NIELSEN ASTRUPS KALDSBREV PAA PRÆSTEMBEDET I ROAGER.

Niels Nielß. Aastrup br[eff] paa Raager kald i Haderszløfhuusz amt i Riber stiftt.

C5.

[Jøre] a[ll]e w[itterligt], at eftersom hr. Søfren Jenß. Skiffue, sogneprest til Raager i Haderszløfhuusz amt under Riber stiftt i vort land Jylland, for osz allerunderd[anigst] hafuer ladet andrage, huorledis hand til sinds er be[meld]te sit kald for en persohn ved nafn Nielsz Nielß. Aastrup at oplade oc afstaae, da hafuer vi efter allerunderd[anigst] ansøgning och begiering allernaad[igst] bevilget och tilladt, saa och hermed bevilger och tillader, at be[meld]te Niels Nielß. Aastrup maa vere sogneprest til be[meld]te Raager sognen, naar for[s]kreftne hr. Søfren Jensen det for hannem goedvilligen vil afstaa, saa frembt hand efter foregaende examen til prediche-embedet døchtig befindis. Forb[y]tendis] etc. Hafn. d. 23. Julj a^o 1670.

Jydske Register 1670, Nr. 122.

XLIV*.

1667—1714.

ERKLÆRINGER FRA AMTSFORVALTERE I HADERSLEV AMT OM MOSBØL-
GAARDS GAMLE FRIHEDER.

.....
Dabey auch die in itzt berührtem decreto allegirte beylagen folgendis eienhalt gewesen, nemlich 1. die notata über des seel. amb[t]schreibers her Peter Hanszen rechnung oder dienst-gelder-register

puncto 9.

Dieses guth Moesböll hört Fedder Peterszen und Andres Nielszen in Astrup mit ihren höfen in gebrauch, und geben deswegen ein jeder desto höher dienst-geld als 18 rdr. 20 lß, sende auch hiebey vidimirte copey von jhr. kgl. maytt. glorwürdigsten andenkens Christianii 4^{te} bescheid, wie auch von her Georg von Ahlefeldt und her Kay von Ahlefeldten bescheiden, woraus die freyheit dieses guthes Moesbüll mit mehrn zu ersehen.

Moesböll in Scherrebeck kirchspiel giebt auch keine dienstgelder.

At forschrefne forklaring med derhos indleverede deres documenter og fri-brevs indhold udj hanzs kongl. maytts høylofl. skatt-cammers collegio for got anset og passerit er, det kiendes med egen haand unterschreven. Haderslef, d. 4. decembr. 1677

Peter Hanszen.

2. Des seel. amts-verwalters Absolon Kofoedts befehl an den kirchspielvoigt Andreas Hanszen:

Saasom Andres Nielszen og Fedder Beyr af Astrup hertil amtstuen rigtig adkomster og frihedsbreve anlangende deris frihavende gaard i Moesböll udj Skerrebeck sogn formedelst (!) fremviist, og det saaledis besfindis, at dend ey nogen tiid haver veret med udj nogen anslag, mens det aldeelis ved dend cengang af velbaarne her Georg von Ahlefeldt herom udgifvene bescheed af dato Haderslef den 15. sept. 1636 schal forblive, saa anbefahles dermed sognefogden Andres Hanszen udj Hienstedt med samtl. lægsmændene udj Hveddingherrit, at de fornefte gaard, kaldet Moesbøll, ey med udj nogen paaleg anreigner, hvorefter de samtl. dennem haver at rette. Datum Haderslef amtstue d. 4. janvari a^o 1692.

A. Kofoedt.

Demnach hiebevor Hansz Fedderszen und Jver Lorentzen von Astrup mit einem attest von dem vormaligen amtschreiber her Peter Hanssen de dato d. 4. decembr. 1677 dargethan, dasz zwar bey der hochlöbl. rente-cammer über die freyheit dieses gutes bey gehaltener revision ged. her amtschreibern rechnung de a^o 1669 ein notatum sub 10. 9. formirt, gleichwohl aber durch die gegebene erklärung von den umständen des privilegii sothanes notatum wiederum elidiret worden; nicht min auch, dasz den seel. amts-verwalter her Absolon Kofoedt in einem an dem kirchspielvoigt Andreas Hanszen aus Hiemstedt und sämmtl. lexmänner von Hvidding-harde abgelassenen befohl vom 4. jan. 1692 inhibiret habe, vorbesagten hoff Moesböll unter der contribution mit im anschlage zu bringen, und zu justificirung sothanes befehls den von dem wolseel. herren abtmanng Georg von Ahlefeldt erteilten bescheid de dato Hadersleben d. 15. sept. 1636 allegiret, welche beyde documenten hiebey geheftet werden; wozu noch kommt, dasz supplicantis in dem besitz und genusz der exemption beständig und successive von besitzern zu besitzern gelassen worden: Als musz es auch voritzo noch dabey sein verbleiben haben, bisz und so lange jhre königl. maytts. oder der hochlöblich rente-cammer gefallen wird, darunter eine aenderung zu machen. Um des willen ergeheth an denen verordneten schatzungs-legern in Hvidding harde der befehl, dasz sie bey bewandten umständen und so lang als kein beweis in contrarium vorhanden, offt beregetes Moesbyll bey der anitzo vorsehenden regulirung der schatzung nicht mit zum anschlage bringen, noch in einige wege beschweren sollen.

Hadersleben, d. 22. nov. 1714.

L. s.

B. Bentzen.

1682, 21. Oktober.

KONG CHRISTIAN V. FORUNDER PRÆSTEN I ROAGER NIELS NIELSEN
 ASTRUP AT NYDE NOGEN KIRKEJORD MOD AT OPSÆTTE EN NY ALTER-
 TAVLE I SIN SOGNEKIRKE.

Hr. Conrad greve af Reventlow anl. hr. Niels Nielsen Aastrup, sognepræst til Roager sogn, at maa niude een kirckens jord imod een nyc altertaufes opsettelse der j kircken.

C5.

W: s: g: t: Eftersom hr. Niels Nielsen Aastrup, sognepræst til Roager sogn j Riiber stift, for os allerunderdanigst haver ladet andrage, hvorledis altertaflen der i Roager kircke skal være meget gammel oc skrøbelig, oc at kircken formedelst dens ringe indkomst icke skal kunde formaa een anden bedre at bekoste, erbydendis sig allerunderdanigst paa hans egen bekostning at vil lade oprette oc fuldfærdige een smuch altertafle der j kircken saasom udj andre deslige kircker findis, dersom vj allernaadigst ville tillade, at hand. hans hustrue oc børn noget jord udj agger oc eng, som j forige tider er foræret til kircken oc deraf aarligen skulle givis 4 $\frac{1}{2}$ 11 $\frac{1}{2}$, hvilchet dog icke fuldkommen j 20 aar, saasom det j kirckens bog staar antegnet, skal være bleven betalt, da haver vj efter sliig beschaffenhed allernaadigst bevilget, at bemte hr. Niels Nielszen Aastrup, hans hustrue oc børn maa nyde oc beholde samme kirckejord udj agger oc eng for dend aarlig oc fuldkommen afgifft, som dend i kirkebogen staar optegnet for, med saa skiel, at de dend j rette tid rigtigten yder oc leverer, oc hand ellers efter egen erbydelse een nye altertafle j stedet for dend gamle der j kircken lader opsette oc bekoste. Derefter du dig allerunderdanigst haver at rette oc derom saavit fornøden eragtis behørig anordning at giøre. Befalendis etc.

Hafn: d: 21. octobr: 1682.

[Under 3. Oktbr. 1685 lader Kongen udgaa et Brev til Grev Reventlow om at sørge for, at Niels Nielsen faar sin ved Kongens Brev af 21. Oktbr. 1682 hjemlede Ret m. H. d. ten omtalte Kirkejord, da han nemlig har klaget over, at Bønderne trods Kongens Brev stadig tilholder sig Kirkejorden.]

Jydske Tegnelser XVII, fol. 81 og 332 f.

XLVI*.

1692, 6. August.

ANDERS NIELSEN OG FEDDER NIELSEN I ASTRUP ANSØGER AMTMANDEN
 GREV CONRAD REVENTLOW OM TILLAEDELSE TIL AT INDHEGNE VRAA-
 GAARDS MÅRK, OG AMTMANDENS RESOLUTION HERPAA.

Høybaarne greffve og naadige herre!

For eders høyrgrl. excell. underdanigst at andrage forsaarsages vi underschrefne, hvorledis Bierckleff bye-mænd og vel mueligt andere udciere fleere agter at holde sig til een greisgang udj vores skou oc marck, kaldes Wraagaards marck, oc det af ingen anden aarsag, end at deris kretter oc beester, for og efter høst, tid efter anden er kommen ind [paa] voris marck, som vi icke haver forhindret, endeel formedelst at vi icke siuntes, til med icke vell kunde giøre dend omkostning marchen at lade indlucke och med grøfft og gierder at jndheigne, dernest at vi icke gierne vilde ligge udj striid med voris naboer og skatte at dem deris kretter og beester, som kom ind udj voris marck, mens vi da nu fornemme, at

de deraff vil giøre en rettighed, som de fuldkommeligen giver tilkiende paa dend commission, som dend 25. april sidst afviget er holden, angaaende de pæle, som er opsatt omkring vores marck, som er og agtes for hans kongl. maytts. villbanne, og dermed giøre skilssmisze jmellem villbannen og marchgotset paa Bierkleff marck, hvorudofver det førstl. befindet sig besværet og formeener, at efterdi Bierkleff bye-mænd, huoribrant hans førstl. dhl. haver en gaard, som tilligemed de andre bye-mænd haver ladet deres beester og kretler jndgaae udj vores marck, saa vilde de ogsaa holde sig jagten, saa nødes vi til, hvor vel det for os vil vere en stor bekostning slig voris marck at jndheigne og jndfredre med gryfft og gierder for alle udeieerers kretter og beester, saa som vi og efter voris i hænde havende documenter, som alle paa commissionen in originalia er producerit og oplæst, og deraff hans kongl. maytts. jærgemester, hr. von Brockdorff, diszligeste den førstl. amtskriver videmerte copier er overleverit, til slig jndfredning er berettiget, eftersom aff samme documenter, som vi underdanigst vil formode, at de til her jærgemester offuerleverede copier eders højgrefl. naatte gjien er tilskicket, klarligen kand sees, at voris marck Wraaskou er separerit fra Bierkleff marck, og er beliggendis imellem deris marck og Termens marck, som voris gamle skøder udviszer, og iche nogen maade haver frellig med Bierkleff marck; der foruden er jo enhuer bye eller de, som haver nogen sær marck, forlofvit deris bye og marck at jndfredre og jndheigne, naar dennem got siunis. Men eftersom vi iche tør understaac os at indlucke samme vores marck foruden eders højgrefl. excell. naadige villie og consens formedelst villbannen[s] skyld, hvorved dog villbannen desto bedre kand conserveris, saa er voris underdanige ansogning, at eders højgrefl. excell. naadigst vilde consentere og tilstede, at vi saaledis maa jndheigne og jndfredre voris skou og marck Wraagaard med gryfft og gierder, som louligt og forsvarligt kand vere; vi forplichter os til alt sligt at lade giøre paa voris egen bekostning, paa det at hans kongl. maytts villbanne desto bedere for fællig jagt kand conserveris, og vi voris marck for andre udeiers kretter og beester kand holde i fræd. Vii forventer naadige bønhørelsze og forbliver eders

højgrefl. excell.

underdanige tiener

Ander[s] Nielszen Astrup.

Fedder Beyer Astrup.

Uden paa stod skrevet:

Til hans højgrefl. excell. her Conraad græve af Reventlau.

Underdanige supplication pro Anders Nielszen og Fedder Beyer af Astrup.

Demnach jhro königl. maytts allergnädigst bewilliget, dasz supplicanten, Andres Neelsen und Tredder [Fedder] Beyer ihrenn marck, Wraagaards marck genannt, mit zaun und grüften befriedigen mögen, so werden die königl. beampte im ambe Hadersleben, neml. her amts-inspector D. Müller und her ampts-verwalter Koefoet, ihnen solches anzeigen laszen, auch durch den königl. reitvoigt Delleff Outzen sothane anstalt verfügen, damit solches ohne unordnung und gebethener maszen auf der supplicanten eigene kosten geschehe. Gegeben in Copennhagen d. 6. augusti 1692.

Reventlow.

XLVII.

1710.

UNDERSØGELSESKOMMISSIONEN I HADERSLEV AMT HENSTILLER, OM
VRAAGAARD SKAL BETRAGTES SOM FRIGAARD ELLER IKKE.

Zu den beyden hopen in Astrup Bröns kirchspiels, welche itzo Niels Fedderszen und Anders Nielszen witten besitzten, lieget ein stück feldes, so mit seinen eigenen gebäuden versehen ist, Wraa oder Wraagaards marck genant. Selbiges hat ein edelman oder proprietarius Anders Grön auf Rye kloster in Jütland nebst einem bauerhoff in Reisbye kirchspiel

und dorf gehabt, und nachdem er diesen bauerhoff an einen hauszmann verkaufft, hat er sich selbiges stuck vorbehalten mit der condition, dasz der kauffer des hoffes die schulde und abgiff, so davon, nemlich von besagten Wraagaards marck, gehen muste, geben sollte, wie solches durch eine tingswinde de anno 1513 dargethan wird. In selbigen jahre hat vorgedachter Anders Grön dieses stück felde an dem damaligen hardesvogt in Widing harde, Peder Trogelsen oder Traulsen, frey von pflicht verschötet und übertragen nach einhalt der tingswinde d. a. Nun will gesaget werden, dasz der hoff in Reysbye nebst Wraagaards marck ein pertinents von dem adelichen gute Rye kloster in Jylland und also frey von allen abgiffen und pflichten zum amt Hadersleben gewesen sey. Allein die in erster tingswinde reservirte condition, dasz der käuffer des hoffes zu Reiszbye die schulde und abgiff, so von Wraagaards marck gehen müste, geben sollte, macht einem daran zweifeln.

Indessen lässet sich doch auch nicht eigentlich determiniren, dasz dieser hoff zu Reiszbye und also auch mehr gedachtes stück landes ein zum amt Hadersleben gehöriges baurgut sey, folglich die schulde davon nach der haderslebischen amtsstube gegangen. Angesehen sonsten noch itzo verschiedene fremde güter daselbst belegen seynd, man auch keine erdbuch von den jahren hier hat, und dan in so langer zeit die possessores des questionirten hoffes und deren nahmen sich so sehr verändert haben, dasz unmöglich daraus zu kommen ist. Sonsten aber ist sothanes stück landes von schlechter importantz und kan etwan, wan es andern amtsunterthanen gleich angeschlagen werden sollte, sich nicht über 2 rd. 43 þ an landgilde contribution und alles zusammen betragen.

Stehet also zur decision, ob es zu solcher abgiff als ein bauerpflichtig amtsgut mit angeschlagen, oder aber als ein frey eingekaufftes adelich stück nur allein zu contribution magazin-korn und was deme mehr anhänget gesetzt, hingegen aber von der landgilde, magisten und dergleichen gemeinen oneribus frey gelaszen werden soll.

Rigsarkivet. Pakken: Frigaarde i Haderslev Amt, Erdbuchs Dubia S. 103.

XLVIII.

1710.

UNDERSØGELSESKOMMISSIONEN I HADERSLEV AMT HENSTILLER, AT GAARDEN I MOSBØLL ER AT BETRAGTE SOM FRIGAARD.

Sonsten lieget noch zu obgedachten beyden Astrupper höffen*) ein hoff ohne gebäude, Mosbül genant, in Scherrebeck kirchspiel. Selbiger wird nun ebenfals ein freygut zu seyn prælendirt, wie es dan weder in den erdbüchern noch contributions-registern so neuen als allen stehet. In facto findet sich dieses, dasz nachdem zu königs Christiani IV. zeiten zwischen den possessoren dieses guts Mosbüll und zwischen den gesamten Scherrebecker kirchspielleuten über die freyheit und gerechtigkeit des guts streit entstanden, einmaszen letztere selbiges gleich andern bauerpflichtigen gütern zu dienstgeldern und andern gemeinen oneribus mitzichen wollen, ist von hochstbemelten könige Christiani IV. der damalige amtmann Georg von Ahlefeldt committirt worden darin zu erkennen, der dan auch sub dato den 29 1635 solchen bescheid gegeben, dasz die besitzer des guts durch alle documenten ordentlich vor jhn bewiesen hetten, dasz ihren vorwesern mehrbemeltes gut von der herschafft zu erblichem privilegio, kind nach kind, vergönnet worden, und sollen die kirchspielleute sich darnach richten. Hierauf haben die kirchspielleute weiter in der sache an ihr. königl. maytt. suppliciret, und haben dieselbe dahin allergnädigst decretirt, auch solches unter dero siegell sub dato Hadersleben den 22. dec. 1635 ertheilen laszen, dasz nachdem die besitzer des hoffes Mosbüll auf der kirchspielleute angebrachte klage einwendeten, dasz der hoff von hertzog Iohannes zeiten continüirlich ihren höfen (nemlich denen zu Astrup) die dienste geleisset, darunter den pflugschatz entrichtet, und zeithero

*) *) Niels Feddersens og Anders Nielsens Enkers Gaarde i Astrup.

niemals wegen absonderlicher entrichtung der dienstgelder im ampts-register eingeschrieben oder angestrenget worden, es bey dem in hoc passu von dem ambtman Georg von Ahlefeldt ertheilt bescheid unverrückt verbleiben solle; jmfall aber je wegen des hoffes Mosz-büll einige dienstgelder zu entrichten erkant werden möchten, solches weder den Scherrebeker kirchspielleuten noch den besitzern des Mosbüllischen hoffes (in ihren abgiften von den beyden hofen zu Astrup) zur linderung und besten kommen solle. Hierauf hat mehrbesagter ambtman Georg von Ahlefeldt den legs-männern in Vieding harde sub dato Hadersleben den 15. septembr. 1636 anbefohlen, dasz sie das Mosbüllische gut in keine frey- oder dienstgelder noch andere schatzungen legen oder setzen solten, angesehen es sich davor weder im erdbuch noch manzahl-register finde.

Und solchem nechst hat auch die bald darauf erfolgte königl. commission zu regulirung der dienstgelder im amte selbiges Mosbüllische gut so wenig vor sich als unter dem quanto offiberegter beyde höße zu Astrup mit angeschlagen, wiewoll solches von dem amtschreiber Peter Hanszen in seiner beantwortung auf das jhm über das dienstgelder-register de anno 1669 dieses gutes halber gemachte notatum asserirt werden wollen, einmaszen die beyde höße zu Astrup nicht höher als andere nach proportion ihrer ländereyen zu dienstgeldern stehen.

Ob aber auch die contribution-ratione dieses Moszbullischen guts den Astrupper hofen mit zugerechnet ist, stehet nicht zu sagen. Die præsumtion aber ist in contrarium.

Jandeszen fraget sich, ob offiberegtes gut Mosbull, gleich andern gemeinen bauerpflichtigen gütern, mit anzuschlagen, oder aber, weil es doch niemalen zu einiger landgilde, noch sonsten im amts-erdbuch gestanden, und daher deszen freyheit wöll einigermaszen zu præsumiren ist, nur allein auf pflugzahl zu contribution- und magazin-korn den andern freygütern gleich zu setzen sey.

Rigsarkivet. Pakken: Frigaarde i Haderslev Amt, Erdbuchs Dubia S. 105.

XLIX.

1707, 18. Januar.

ETATSRAAD H. ROSENCREUTZ ANBEFALER NICOLAI ASTRUP TIL EMBEDET SOM FOGED I ROMSDALEN.

Stormægtigste arve-konge, allernaadigste konge og herre!

Saasom det har behaget eders kongl. mai.¹ allernaadigst at forbarme sig over min itzige tilstand og givet mig frj for dend tienniste og forretninger mid hidintil har været anfortroed, saa ieg icke herefter behøver at holde saa mange folk i min tienniste som hidintil, og derfor endelig maa aftacke nogle, da som det er min christendomspligt at drage omsorrig for deris welfærdt og der nu forrefalder en tienniste i Romsdals fogderje i Thrundhiems amt i Norge, og nerverende Nicolai Astrup paa nogle aastiid haver tiendt mig for haandskrivere, saa ieg weed, at hand er en døgtig karel, som nok kand anfortrois noget, og ieg self icke haver det, ieg kand helde mit hovedt til, hvorwed ieg kunde befordre hannem, altsaa er ieg allerunderdanigst begierende eders kongl. mai.¹ for min allerunderdanigste ringe forbøns sckylt allernaadigst wilde give hannem ovenbemelte vacante stöcke brød. Den allerhøjeste Gud vil belønne denne og mange andre eders kongl. mai.¹ mig bewiiste store kongl. naande med $\frac{m}{100}$ welszignelser, og ieg forbliver til min døds-timme

stormægtigste arve-konge, allernaadigste konge og herre,
eders kongl. mayst.

allerunderdanigste tro och tienstpflichtskyldigste tienner

H. Rosencreutz.

Kiøbenhafn, d. 18. janvarij a^o 1707.

Bilag til N. Astrups Ansøgning (følgende Aktstykke).

L.

1707, 15. Maris.

NICOLAI ASTRUP ANSØGER OM AT BLIVE FOGED I GUDBRANDSDALEN.

Stormægtigste arve-konge, allernaadigste konge og herre!

For nogen tid siden understod ieg mig udj allerdybeste underdanighed hos eders kongl. maytt. at anholde om at blive foged over Romsdahls fogderie udj Norge, og wed samme min allerunderdanigste supplication uden tvifvel foredrog, hvor ieg hafde tient, nemblig wed Haderslef amtstue for skrivere udj 6 aar, wed hr. oberjægermester og amtmand greve Reventlov udj 3 aar og nu allersidst hos hr. estatz- og justitz-raad Rosencreutz for hand-skriver paa 4^{de} aar; fulte og min itzige herre, hr. estatz-raad Rosencreutzis attest og aller-underdanigste memorial til eders kongl. maytt., hvoraf derhos copia er heffet, og dertil underdanigst refererer mig. Men, allernaadigste konge, som ieg icke var saa lykkelig at naaede samme min allerunderdanigste ansøgning, og her nu forfalder en fogets-tienliste udj Guldbrandsdals fogderie syndenfields i Norge, som i disse dage wed mandens dødelige afgang er bleven vacant, altsaa understaar ieg mig i allerdybeste underdanighed herwed paa nye at anholde hos eders kongl. maytt., at de[t] allernaadigst vilde behage at bewiise mig (dend naade og beschieke mig til foget. udj bemelte Guldbrandsdahls fogderie, hvilcken tien-niste, om dend mig allernaadigst fortroes, ieg saaledes nest Guds hielp schal betienne, som ieg det for Gud og min allernaadigste arve-konge og herre agter at forsvare, fortrøstendes mig wed allernaadigste bøn-høring, og ieg forbliver min listfid

Eders kongl. maytt

allerunderdanigste og tro tiennist pligtschuldigste tienner og arve-undersat

Nicolai Astrup.

Kiøbenhavn, den 15. martij 1707.

Danske Rigsarkiv. Dokumenter til Rentekammerets norske kgl. Resolutioner (1707, 16. Juni, Nr. 17).

LI.

1707, 3. Juni.

NICOLAI ASTRUP FAAR BESTALLING SOM FOGED PAA SØNDMØR.

Vi F. 4^{tes}

Gjøre alle witterligt, at vj allernaadigst haver andtaget og bestilt, saa og hermed an-tager og bestiller Nicolai Aastrup til at være fogit over Sundmørs fogderie udj vort riige Norge i afgangne Anders Hansens stød. Thj schal hand være os som sin absolut og souveraine arve-konge og herre efter der foruden hans allerunderdanigste pligt og skyldig-hed, liudig, huld og troe, og udj alle maader vide og ramme vorisz gafn og bæst med største liid at fremme og befordre, og ald u-troeschab, schade og forderf derimod af yderste magt og formue hindre og afværge, saa og hvisz hand saaledes til vorisz prejuidiz fornemmer, sig derimod af yderste efne og formue at jmod sætte, og det strax uden un-seelsze tilbørligen aabenbare og tilkiendegive, særdeelis schal hand med bem^{te} fogderies wisze og u-wisze jndkomst og oppebørsel troeligen og oprigtigen omgaae, og dennem paa andordnede stæder udj rætte tiider u-feilbar levere og med rigtig regenschab efter vorisz cammerrets andordning ufeilbaar forklare. Jligemaader schal hand paa det yderste lade sig være angelægen med alt hvisz til vorisz intraders opkomst og forbedring os alleene til goede og beste komme kand, og ingen af worre undersaatler under bem^{te} fogderie i noegen

maader foru-rette, saa og hvisz hannem tiid efter anden endten ved vorisz allernaad. forordninger eller af vorisz rentecammer eller vorisz ambtmand sammestædtz paa vorre veigne bliver andbefahled og udj samme hans bestilling bør at forrettis og jagttagesz, troelig og flittig efterkomme, og sig ellers udj alle andre maader saaleedes schiche og forholde, som det en ærlig, oprigtig fogit og troe tiener eigner og bør, og hand agter at forsvare og bekiendt være efter dend æd, som hand os imod denne voris allernaad. bestallings. extradering allerunderd. haver at aflegge. For hvilchen hansz tienist vj allernaad. haver bevilget hannem aarl. at maa niude det som hannem udj voris cammer-reglement tillagt er eller vorder, som schal begynde og andgaae fra dette vorisz brefs dato og saaleedsz continuere, indtil vj anderleedes derom tilsigendes vorder, hvorefter enhver vedkommende sig allerunderd. haver at rætte. Givet paa vort slott Friderichsborg d. 3. iunij 1707.

Vnder vor kongel. haand og zignet

Friderich R.

I. G. Holsten.

I. Worm.

Danske Rigsarkiv. Rentekammerets norske Bestallingsprotokol 1706—7, pag. 279.

N. Leth.

LII.

1707, 6.—27. Juni.

RESOLUTION ANGAÆNDE NICOLAI ASTRUP'S KAUTION.

•Resolution for Nicolai Astrup, at hand i steden for dend fuldkomen summa ickun for 3000 rdr. som et half aars indkomster maa stille caution.◀

Stormegtigste arve-konge, allernaadigste konge og herre!

Edersz kongl. maj^{tt} tacher jeg j allerdybeste underdanighed for dend kongl. naade, at mig Sundmøers fogderies betienning allernaadigst er bleven confereret. Som nu eders kongl. maj^{ts} rentecammer fordrer af mig en general-caution for samme fogderies oppebørseler, hvortil jeg dog neppelig schal kunde gelange, men dog allerunderdanigst forreslaar at vil forskaaffe nøiagtig caution for 1500 rdr., som er et kvartals jndtegt af samme fogderie, dersom det i naade maatte behage edersz kongl. maj^{tt} at lade det derved forblive, eftersom intraderne dog kvartaliter uden ringeste mangel og ophold til edersz kongl. maj^{ts} stift-ambstue bliver alleveret, saa falder til eders kongl. maj^{tt} j allerdybeste underdanighed min bøn og begiering ved rentecammeret at lade giøre den allernaadigste anstalt, at min caution for samme betiening imod denne summa af 1500 rdr. maa jmodtages. Herpaa edersz kongl. maj^{ts} allernaadigste resolution forventes af

eders kongel. may^{ts}

allerunderdanigste og troe pligtskyldigste arve-undersatt og tiener

Nicolai Astrup.

Kiøbenhavn, dend 6^{te} iunij 1707.

Vi ere allernaadigst tilfreds, at supplicanten i stæden for dend fuldkomen summa ickun for 3000 rdr. som et half aars jndkomster maa stille caution, hvorefter os elskelig vores deputerede ved voresz financer sig allerunderdanigst haver at rette og derom fornøden anstalt lade giøre. Givet paa vort slott Friderichsborg d. 27. iunij 1707.

Friderich R.

I. G. Holsten;

I. Worm

Danske Rigsarkiv. Rentekammerets Deliberationsprotokol 1707—8, pag. 44.

N. Leth.

LIII.

1713, 23. August.

FOGED NICOLAI ASTRUPS EMBEDED.

Eftersom Hans Kongel. Mayt. til Danmarch og Norge etc., Min allernaadigste Arve-Herre og Konge, haver (efter Højædelbaarne Hr. Vice Stadtholder von Vireggis Skrivelse de dato 7. July 1713) allernaadigst befahlet, at amtmændene tillige med Fougderne og Sorenskriverne udj Norge skulle reifærdeligen ligne Dag-Skatten for indeværende aar efter Deris Kongel. Maiets allernaadigste udgifne Forordning af 12. July 1713 og derpaa enhver strax sin skriftlig Æd at indsende: Saa skulde ieg

Nicolai Astrup som Deris Kongel: Maiets allerunderdanigste Tiener og Fouged udi Sundmørs Fougderie udi Bergenhuus Stiftet efter allerunder-Janigste Pligt ej underlade samme allernaadigste Befaling i alledybeste underdanig Lydighed at efterleve, og herved for Gud og min allernaadigste Arve-Herre og Konge lover og tilsiger, at ieg saavit mig kand vedkomme, efter bedste Videnskab, uden nogen Persohns Anseelse, Venskab, Nid eller Interesse vil og skal ligne denne Dag-Skatt, efter enhvers Midler og Formue, Bestilling og Næring, i alle Maader billigen og forsvarligen: Saa sant hielpe mig Gud og Hans hellige Ord. Detz til Bekræftelse under min Haand og Zeigl. Actum Spilchewigen paa Sundmør d: 23. Augusty Anno 1713.

N. Astrup.

Original i Alb. Langes Haandskriftsamling.

LIV.

1734, 12. Juli.

FOGED NICOLAI ASTRUP INDBERETTER TIL KONGEN OM AARSAGERNE
TIL HANS SUSPENSION.

Stormægtigste Monarch! Allernaadigste Arve-Konge og Herre.

For deris Kgl. Majst Arvekonge og Herre nødsages jeg allerunderdanigst at andrage min tunge og meget slette Vilkaar samt de fornemste og sandfærdige Aarsager til den Debel, jeg er kommen udi til deris Kgl. Majts Cassa ved den mig allernaadigst anfortroede Fogde-Tieniste paa Sundmør i Bergens Stift, den jeg udi 27 Aar ikke uden ubeskrivelig besværlighed fornemmelig udi Krigens Tid med største Møisommelighed, dog steds forsvarlig, forstaaet haver. Allernaadigste Arve-Konge, — Gud er mit Vidne og alle Fogderiets Indbyggere, ja enhver som kjender og ved min Levenaade skal tilstaa mig, at jeg hverken ved Ødselhed eller nogen Overdaadighed i Mad, Dricke, Klæder eller andet for mig eller mine, icke heller af nogen Efterladenhed, U-raadighed, Daarlig Anslag eller Foretagende, er kommen udi denne Uleilighed; ligeledes at jeg icke af Forsællighed har fordulgt, forkommet eller uden yderste Trang grebet til noget af deris Kongl. Majst mig anfortroede Oppebørsler, allene jeg deraf har maattet tage efterskrefne Udgifter, som er medgaaen og virkelig anvendt til de af Fogdetjenisten Dependende Forretninger og andre mig paalagde extra Tings paafordrende Expeditioner, der fornemmelig bestaar udi følgende, hvorfor jeg ei noget haver nydt, mens nu aarsages allerunderdanigst at anholde om deris Kongl. Majts Naade til slige extra Depensers allernaadigste Godtgjørelse,

Nemlig:

1. Foruden de Kgl. Regenschaber aarlig at aflægge har jeg ei allene 1714 været occu-peret med en Matricull, som afgangne Etats-Raad Nøbell udvirkede en Kgl. Befalning til,

og skulde være en Prøve-Matricul, som jeg ikke alleniste maatte holde en Tjener til at forfærdige, men endog siden aarlig maa indrette alle mine Regenskaber derefter til omtrent 1723, da den samme igjen blef ophævet, og mig af det høilovl. Rentekammer Naadigst anbefalet alle mine Regenskaber for de forrige Aaringer efter den gamle Matricul igjen at forandre. — Derefter blef 1724 atter over aild Norge en anden ny Prøve-Matricul foranstaltet, som og næste Aar atter blef kuldkastet.

1728 ankom fra det Høilovl. Rentekammer Ordre efter den mig tilsendte Model strax at forfalle den 3die Matricul in triplo, hvoraf En Rentekammeret, En Amtmanden skulde tilsendes, og En her udi Fogderiet forblive, som og paa 1¹/₂ Aars Tid blef fra Haanden expederet.

Saasnaart disse var fra Haanden, ankom atter fra Rente-Cam. Ordre om en anden Matricul, som jeg efter Hr. Amtmand Soelgaards Projekt maatte forfærdige og hannem tilstille, til hvilke Matricullers Forfærdigelse jeg har maattet holde á parte Tjenere og har kostet mig over de 400 Rdl.

2. Har jeg aarlig maattet Depensere Reise-Bekostninger til Molde i Romsdalen, som er 12 store Mile frem og tilbage, efter Tingenes Slutning for at lade mine Restancer og Regenskaber hos vores Foresatte Amtmand attestere, førend jeg derned til Bergens Stiftamtsstue kunde fremkomme, hvilke beløber sig efter hosfølgende Regn. formeldte 325 Rdl.

3. Endnu til Skrif-Materialier, hvortil aarlig er medgaaen, saavel i Krigens Tid som siden, 10 Riis Papir samt fornøden Lack og Blæk-Pulver, tilsammen 20 Rdl. i det mindste, der beløber sig for 1708 til 1725 Aars Udgang til 360 Rdl.

Udi hvilke Aaringer jeg mest Møie og Omkostning frem for andre Betjenter har været undergIVEN, ei meldende 1726 og 27, da en Anden i min Sted var konstitueret, imedens jeg forovenmeldte Regenskabers Antegnelser til 1725 besvarede og til Høi-Kgl. Rente-C. paa egen Bekostning expederede. Men fra 1727 til 1732 Aars Udgang formodes allerunderdanigst ligeledes aarlig 20 Rdl. at nyde, som gjør tilsammen 100 Rdl., er 460 Rdl.

tils. 1185 Rdl.

Disse Omkostninger og havde Udgifter, der til deris Kgl. Maj's Tjeniste udinden forberørte Forretningers Expedition er medgaaen, er den fornemste Aarsag til den Gjæld, jeg er geraaden udi; videre eller høiere understaar jeg mig ikke derfor at anføre, og slige Udgifter kunde jeg umulig bestyre eller udrede af den mig allernaadigst tillagde Fogdeløn, som for 1708 til 1725 ickun var 146¹/₂ Rdl. aarlig; thi samme var ikke engang til Folkeløn og Underholdning tilstrækkelig for de Tjenere, jeg høistfornøden til Deris Maj's Tjeniste saavel udi de besværlige Krigs-Tider, da der faldt saa meget at forrette, som og de, jeg siden maatte holde udi et saa vittløffigt Fogderi, hvilket saaledes Continuerede til den 20de Octobr. 1725, da jeg efter allernaadigst Resolution nød Forbedring, der dog ikke strækkede sig til den forbigangne, men alene for følgende Tider, saa Lønnen nu siden har været 195¹/₂ Rdl. aarlig, som dog ingenlunde har kundet strække sig saavidt, at jeg med Kone og 9 smaa umyndige Børn samt fornøden Skriver og Tjenere deraf har kundet have vores nødtørftige Subsistense, i hvor minagerlig jeg end har levet. Ved Tjenisten er og ingen accidentier, som noget paa forberørte extra Depenser har kundet stoppe.

Den de andre Bergenske Fogder beteede Høi-Kgl. Naade, idet at de faldende Lejermaas-Bøder dennem som for Douceur fra 1723 Aars Begyndelse allernaadigst er bleven schienket, har jeg ikke kundet blevet delagtig udi, formedelst slige Bøder af Søndmørs Fogderier, der nu aarlig renderer over 200 Rdl., tilforn allernaadigst var fralagte til Rechnes Hospital paa Molde, hvorudi endel spedalske Lemmer underholdes. Saa slet og med saa ringe Udkomme at regne imod forberørte Udgifter har da min lange og moiefulde Tjinsten været for mig ved dette med et af de besværligste Fogderier, hvorudover de Midler, jeg saavelsom min Hustru har været eiende, saaledes udi deris Kgl. Maj's Tjinste er medgaaen.

Ak! Gud bedre mig, maa jeg nok med grædende Taare klage, om jeg endnu dertil med skal miste og fratages den ringe Gaard, jeg endnu eier og paaboer, til de af det Høiloff. Rente-C. krævende Kgl. Præstensioner, der dog desuden kan blive fornøiet, om forbemeldte Udgifter mig allernaadigst maa vorde godtgjort.

Efter saadanne foranførte sandfærdige Beskaffenheder har jeg den Tro og faste Tillid til min fromme og barmhjertige Gud, som ved min store Nød og er min Troskab udi mit Embede bekendt, at han saaledes vidre taler for mig udi min Allernaad. Arve-Konge og Herres milde Hjerte, saa denne min underdanigste Ansøgning finder Bønhørelse, — at de 1185 Rdl. for gjorde Udgifter udi min Betjeningstid ved deres Kgl. Majts allernaad. Resolution vorder mig godtgjorte.

Endelig som det nu af foranførte Omstændigheder allernaad. er fornummet, at dette Fogderi er et af de besværligste i Stiftet, og den mig forundte Løn er saa ringe mod de andre Fogders i Henseende til Leiermaals-Bøderne, som jeg ikke nyder, saa fordrister jeg mig endydermere at supplicere, at deris Kgl. Majst vilde Thee sin milde Naade mod mig fattige Betjente, at jeg ikke saaledes mit Embede ved daglig Mangel og Trang fremdelis sukkefuld skal forrette, men at mig nogen Forbedring i Lønnen til Nødtørftigheds Sub-sistense for mig og mine maa forundes.

Gud for sin uendelige Barmhjertighed opvække deres Kgl. Majst.

Stormægtigste Monarch,

Allernaadigste Arve-Konge og Herre,

Deris Kongl. Maytts

Allerunderdanigste tro Arve-Undersaat og Tjenner

Kjøbenhavn, d. 12^{te} Juli 1734.

Nicolai Astrup.

Norske Rigsarkiv. Saml. Personalia: Astrup.

LV.

1753, 26. April.

ANNA CATHARINE ASTRUP, ENKE EFTER SKIBSLIEUTENANT PETER
SUNDE, OPRETTER TESTAMENTE.

Stormægtigste Allernaadigste Arve-Konge og Herre!

Da Deres Mayestrets Norske Lovs 5^{te} Bogs 4^{de} Capitel 14^{de} Articul allernaadigst tillader Huszbond eller Enke, som ingen Lives-Arvinger haver, at maa bortgive til hvem de vil sin halve hovet-Lod, og jeg hidintil efter et Allernaadigst Confirmeret Testamente, d. 21^{de} Augustj 1731 oprettede imellem min afdøde Mand Peder Iensen Sunde og mig underskrevne, besidder vores ringe Ejendeele indtil min Død, hvorefter det, som blev tilovers, skulle komme til Doeling imellem vores felles Arvinger, siden vi ingen Børn har aulset Tilsammen, Allerunderdanigst bønfalder for Deres Kongel. Maystøet om allernaadigst Confirmation paa Efter-skrevne Gave-brev for denne min Søsters Datter Johanna Maria Hygum, opretted saaledes som følger:

Udj Herrens Navn har jeg underskrevne Anna Catharina Nielsdatter Astrup, Enke efter afdøde Peder Iensen Sunde, fød i Førstendømmet Slesvig paa Roager, for henved Syv Aar siden ladet komme til mig i mit Huus en af mine Søstre-Børn, Nafnl: Johanna Maria Hygum, som endnu er hos mig og Fremdeles min Levetid efter Løfte bliver og har Tilsin med mig udj min paatrængende høye Alderdom, hvorimod ieg paa min Allernaadigste Konges tilladelse hermed bebrever og bortgiver til hælde, istæden for alle andre mine Arvinger, at maa nyde og allene beholde det, som molte blive mit Efterladende, naar jeg ved Døden afgaar, være sig Rørlige og urørlige Eyendeele, af hvad Nafn det molte have, som henhører

til den halve Boes formue, der i Allerunderdanigst følge af forbente oprettede Testamente skulle tilkommet mine felles Arvinger til Deeling, da skal samme nu allene tilhøre og efter min Død ligesom Eeneste Arving paa min Side Arves og Eyes af bemelte min kjære Søster-Datter Iohanna Maria Hygum, og det upaatalet og uigenkaldet af alle andre paa min Side værende Arvinger, og altsaa bør merbemelte min kjære Søster-Datter Iohanna Maria Hygum efter min Død Nyde Jefnet forud Eet hundrede Rextraller af Sterfboens Midler, imod Een lige Summa penge 100 Rextral Courant, som min Sal: Mand Peder Iensen Sunde Nys før sin Død borlovede til sin Søsters Datter Martha Salomondsatter, som af mig efter bente min Mands Dødelige afgang d. 11^{te} October 1745 blev imod hændes og antagne Curator Sr Ionas Kiersehoms beviis og Afkald udleveret, Da derefter Boens Beholdning, naar al beviislig Gjeld afgaar, kommer til lige Deeling imellem denne fornæfnte min kjære Søster-Datter og min afdøde Mands Arvinger. At dette saaledes af mig med god Sands og fornuft velvillig og utvungen er tilstaaet denne min kjære Søster-Datter Iohanna Maria Hygum, Bekræfter med min Eegen Haands underskrift og venligst formaet Regiments-Feldskier Sigismund Sellitz samt min Laugværge Fyhrforvalter Morten Henrich Pedersen von Fyren Til Vitterlighed med mig at undertegne og forsegle. Herom Allerunderdanigst udbeder Allernaadigst bønhørelse til Confirmations Erholdelse, som i allertybeste Soumission forbliver

Stormægtigste Allernaadigste Arve-Konge og Herres

Allerunderdanigste Tjenerinde

Stavanger, den 26^{de} Aprilis 1753.

Anna Caterina Astrup.

Sal. Sondes

[L. S.]

Til Vitterlighed efter begjær

[L. S.] Sigismund Zetlitz. [L. S.] M. H. P. von Fyren.

Norske Rigsarkiv. Indlæg til Norske Registre 1753.

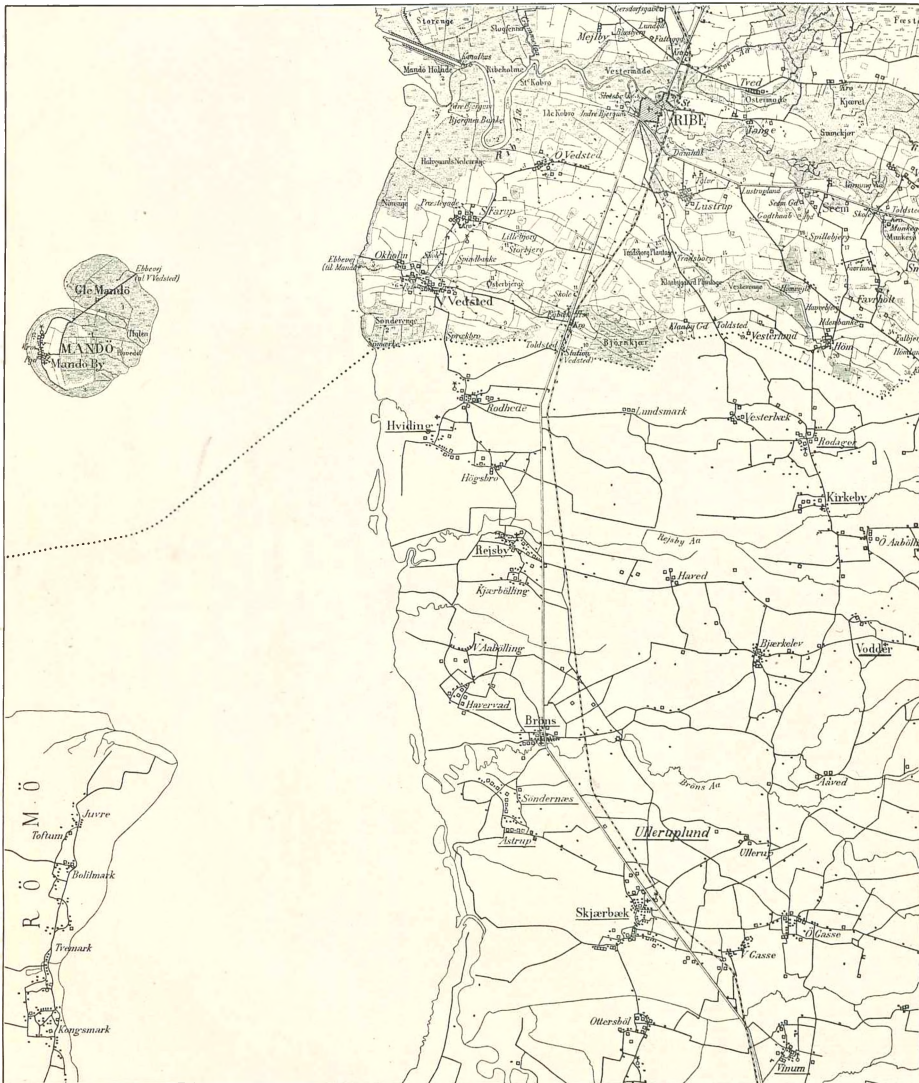
HENVISNINGER.

- Side 7—18.* Langebek, *Scriptores VIII.* Sønderjydske Skatte- og Jordebøger ved F. Falkenstjerne og A. Hude, 1895—99. H. N. A. Jensen, Versuch einer kirchlichen Statistik von Schleswig, 1840, I. N. Krag og St. Stephanus, Kong Christian III.s Historie, 1776—79. Archiv f. vaterländ. Gesch. XXI. Arnt Berentzen, Danmarks og Norges fructbare Herlighed, 1656. Christen Osterson Weyle, Glossarium juridicum, 1665. J. Mandix, Haandbog i den danske Landvæsenret, 1813. C. Testrup, Relation om Tingene og Tingstederne, 1747. Sønderjydske Aarbøger 1889, S. 87 ff., 161 ff.; 1891, 264 ff. K. Steppes, Das Vermesungswesen im Dienste der Staatsverwaltung, Stuttgart 1882, 119—32. C. Danckwerth, Landesbeschreibung, 1652. O. H. Møller, Bericht von verschiedenen Ländern, Städten und Gegenden des Herzogthums Schleswig, 1761. L. Skau, Haderslev Amts økonomiske Forhold, 1858. Stemann, Gesch. des öffentlichen und Privatrechts des Herzogthums Schleswig, 1866, I, 189. N. N. Falck, Handbuch des schlesw.-holst. Privatrechts, 1825—48, II. Stemann, Urkundliche Beiträge, Husum 1879. Brons Præstearkiv. Frederik III.s Matrikelværk 1661 (D. Rigsark.).
- S. 21—23. Voss' Excerpter 84, XLI (D. Rigsark.). Hofman, Danske Adelsmænd II, 35. Lexikon over adelige Familier, Winter. Danske Samlinger I (Familieoptegnelser af Iver Juel ved O. Nielsen). Klevenfeldts Stamtavler Juel og Winter (D. Rigsark.). Langebek, *Scriptores VIII.* Danske Magazin II, 35. O. Nielsen, Dueholm Diplomatarium, 1872. Danmarks Adels Aarbog 1905, 293.
- S. 24—25. Langebek, *Scriptores VIII.* Langebeks Diplomatarium, XXXVIII. Ribe Stiftskistes Breve. O. Nielsen, Vester Horne Herred, S. 25. Ztschr. f. schlesw.-holst.-laueb. Gesch. II, 106 ff. A. Angelus, Holsteinische Chronica, 1596. Personalhist. Saml. Jørgen Gyldenstjerne 1539. Danske Mag. 5. R. I, 237.
- S. 28. Skatteregnskab for Torning Lehn 1524 (D. Rigsark.).
- S. 29. Langebek, *Scriptores VIII.* Ribe Stiftskistes Breve. Sønderjydske Aarbøger 1891, 213 ff.
- S. 34. O. Nielsen, Vester Horne Herred, 93 ff. Haderselevhus Lehnregnskaber. Inlænd. Registr. 1634. Ribe Domkirkes Regnskab 1617, 1635—36, 1649 (D. Rigsark.).
- S. 35—36. Medd. af Hr. Pastor Petersen i Hvidding. Sønderjydske Aarbøger 1900, 253 ff.; 1901, 157 ff. Kbhvns. Diplomatarium V.
- S. 38. Wiberg, Præstehistorie I, 713; II, 592. Patenten 1648 (D. Rigsark.). Brons Kirkebog.
- S. 39. Optegnelser af Dr. G. Friis, Tønder, om Slægten Beyer. Brons Kirkeegnskab 1607, opbevares hos Kirkeværgeren i Brons. Wiberg III, 528. Ribe St. Catharine Kirkebog. Wiberg I, 638. Stamtavle over Slægten Teilmann.
- S. 40. P. N. Thorup, Efterr. fra Ribe Skole, 1832—44. Roager Kirkebog. Sønderjydske Aarbøger 1895, 177.
- S. 45. Patenten 1692 (D. Rigsark.). Acta A. XVII, 770 (Statsark. Slesvig). Tyske Rentekammers Indk. Sager til Generalundersøgelseskomm. 1723—27 (D. Rigsark.).
- S. 46. Ribe St. Catharine Kirkes Bøger. Janderup Kirkebog. Sjæll. Reg. 1730—70. Kbhvns. Helligaands Kirkes Bøger. E. Collin, H. C. Andersen og det Collinske Hus, 1882. Kopulationsafgiften 1744 (Kbhvns. Raadstuearkiv). Kbhvns. St. Nikolai Kirkes Bog. Medd. af Hr. Ingeniør Colding, Kbhvn.
- S. 47—49. Brons Kirkebøger. Gratialprotokol S. 707 (D. Rigsark.). Distinktionsprotokol (Konsistoriets Arkiv). Hundrup, Theologiske Kandidater (D. Rigsark.). Hvidding Herreds Thingbog 1717—41 (Statsark. Slesvig). Brons og Roager Kirkebøger.
- S. 50. Kbhvns. Garnisons Kirkes Ligbog 1770. Norske Reg. 1750. Medd. fra Bergens Stiftsarkiv. A. Erlandsen, Biogr. Efterretninger om Gejstligheden i Thronldjems Stift, 1844—55.
- S. 51—52. Stavanger Kirkebog; Skattemandtal for Stavanger (Norske Rigsarkiv). Norske Reg. og Indlæg 1727, 1753.

- S. 55—57. Rentekammerets Deliberations- og Resolutionsprot. 1707, med Bilag; Gratialprot. 1707 (D. Rigsark.). Dokumenter vedr. Foged Nik. Astrups Kasse-mangel 1725—35; Søndmør Fogedregnskab 1707—53 (N. Rigsark.). Borgund Kirkebøger (Bergens Stiftsarkiv). Norske Extrakt-Memorialprotokoller 1743; Stam-tavle over Familien Leganger (N. Rigsark.). J. F. Lampe, Bergens Stifts Præstehistorie II, 252. P. C. Fyl-ling, Borgunds ældre Historie. H. Strøm, Beskr. o. Søndmør 1762—66.
- S. 58—59. J. F. Lampe ib. I, 272; II, 265.
- S. 60. Bergens Bys Kirkebøger og Skifteprotokoller (Stiftsark. i Bergen). Mandtal 1801 (N. Rigsark.).
- S. 61. Rødve Kirkebog og Skifteprotokol (Bergens Stiftsark.). Søndmør Fogedregnskab 1761—65 (N. Rigsark.). Slægten Holtermann, 1902. Schimmelmanske Papirer, Pakke 4, og Tilkøb Kirkebog (D. Rigsark.).
- S. 62—63. J. F. Lampe I, 422; II, 76; II, 265. Dansk pershist. Tidsskr. 1881, 338. Skifteprot. for Søndmør (N. Rigsark.).
- S. 64. Os Kirkebøger (Bergens Stiftsarkiv).
- S. 65. J. F. Lampe I, 273.
- S. 67—108. Udarbejdet paa Grundlag af Familieefterretninger, afgivne til det norske Rigsarkiv.
- S. 111. Beschreibung des Amts Hadersleben, Hvidding Herred, 1710; Haderslev Lehnregnskab 1595—1604 (D. Rigsark.). Archiv f. vaterländ. Gesch. XXI. Højer Thingbog (Statsark. Slesvig). Caspar Pe-trejus, Bey Leichbegängniss des Herrn Fedder Lunden, 1701. Medd. fra Hr. Pastor Rolfs, Højer.
- S. 112. Hyldingsakter, Slesvig 1684; Patenten 1689 (D. Rigsark.). Højer, Tønder og Ribe Kirke-bøger. Benzons Stamtafle o. Familiens Hausmann (D. Rigsark.). Moe's Stam. o. Fam. Hausmann (N. Rigsark.). Rentekammerets Bestallingsprott. 1660—90; Indk. Sager til Tyske Rentekammer 1651 (D. Rigs-ark.). L. Bobé, Operahusets Brand 1689, 1889. Terpager, Appendix Inscriptionum Ripensium, 1714. Jydske Registre 1687—92. Farup Kirkebog.
- S. 113. Ribe Kirkebøger. Møllers Rangspersoner (D. Rigsark.). Trap, Danmark, 3. Udg., III. Dan-marks Adels Aarbog 1888. Højer Kirkebøger. Haderslevhus Lehnregnskaber 1595—1660 og Amtsregn-skaber 1660—99, 1724, 43, 53, 88.
- S. 114. O. Nielsen, Vester Horne Herred, 1866, 93—95, 98, 107. Jydske Registre 1634, 1636. Jan-derup Kirkebøger.
- S. 115. Hundrup, Magistre, kreerede ved Khvns. Univ. (D. Rigsark.). Wiberg, Dansk Præstehistorie III, 307. J. Kinch, Ribe Bys Historie, 1—2, 1869—84. Thisted Kirkeboger. Hundborg Herreds gejstlige Skifteprotokol 1692 (A. N. Hebo). Fredericin St. Michaels Kirkes Ligbog. Jydske Registre 1690—1708. Wiberg I, 469.
- S. 116—17. Brøns Kirkebøger 1662—1900. Hvidding Herreds Thingbog 1717—1826.

RETTELSE OG TRYKFEJL.

- | | |
|--|--|
| <p>S. 18 L. 6. (1641), læs: (1642).</p> <p>- 26 - 10 f. n. Jep, læs: Jes.</p> <p>- 27 - 11. Kirsten, læs: Kristen.</p> <p>- 31 - 2 f. n. 100 Mark, læs: 50 Mark.</p> <p>- 38 - 15. Thomas Hansen Weyle, læs: Thomas Henriksen Weyle.</p> <p>- 44 - 2 f. n. Morbrødrene, læs: Onklerne.</p> | <p>S. 50 L.10 f. n. Mola, læs: Mæla.</p> <p>- 50 - 3 f. n. Salgsomkostninger, læs: Sagsomkostninger.</p> <p>- 55 - 5—6 f. n. Niels Astrup skulde egentlig stille 6000 (ikke 3000) Rdls.s Kaution, men fik denne Sum nedsat til det halve.</p> <p>- 97 - 4 f. n. Stange, læs: Stange med.</p> |
|--|--|



0 2000 4000 6000 8000 Meter

REGISTER.

I Registret er kun optaget saadanne Person- og Stednavne, der antages at have særlig Interesse for selve Slægts-historien. De i Afsnittet »Bilag og Aktstykker« forekommende Navne ere ikke medtagne, lidet disse — for saa vidt de ere af nogen Interesse — ere anførte i Teksten og derigennem optagne i Registret; isærligt findes Hen-visninger til Aktstykkerne ogsaa anført i Teksten. I Registret ere Husreuer som Regel opførte under deres Pigenavn; for den ældre Tids Vedkommende ere alle Personer opførte under deres eget Familienavn, for saa vidt saadant haves, ellers under Fornavnet.

ASTRUPSLÆGTENS FØDTE MEDLEMMER.

- Anders Nielsen se Astrup.
— Nielsen se Hebo.
Ane Nielsdatter, Niels Bertelsen Skades, i Ribe, 1697, 45 f.
Astrup, Aagot, gift Salvesen, f. 1862, 92.
—, Aagot Emilie, f. 1873, 101.
—, Agnes, gift Tandberg, f. 1868, 89.
—, Agnes Henriette, f. 1898, 105.
—, Alf, † 1874, 89.
—, Alf, f. 1901, 106.
—, Alfhild, f. 1900, 105.
—, Ananias Christian, f. 1769, Kontorist, 65 f.
—, Anders Nielsen, † 1695, 52.
—, Anders Nielsen (1640—1702) 39 f., 45.
—, Ane Andersdatter, f. 1677, 47.
—, Anna, gift Backer, f. 1866, 88 f.
—, Anna Catharine, Peder Sundes, † 1768, 51 f.
—, Anna Edle Margrethe, f. 1905, 108.
—, Anna Elisabeth, † 1790, 65.
—, Anna Elisabeth, gift Hyltén-Cavallius, f. 1866, 97.
—, Anna Elisabeth, gift Jessen, † 1839, 68 f.
—, Anna Elisabeth, gift Schjelderup, † 1826, 64.
—, Anna Elisabeth, gift Tonning, † 1782, 62.
—, Anna Johanna, gift Borchgrevink, f. 1847, 85 f.
- Astrup, Anna Margarete, f. 1899, 108.
—, Anne Johanne, gift Otte, f. 1877, 102.
—, Anne Marie, † 1821, 73.
—, Anne Marie Louise, gift Bergh, † 1888, 74.
—, Anne Sophie, f. 1735, 61.
—, Annie Louise, f. 1879, 101.
—, Arne, f. 1866, New York, 91.
—, Arne Severin, f. 1859, Overretssagfører, 87 f.
—, Arnt Uchermann, f. 1864, Læge, 88.
—, Arvid, f. 1891, 92.
—, Aslaug, f. 1895, 106.
—, Astrid, f. 1874, 90.
—, Augusta Marie, f. 1862, 90.
—, Augusta Regina (Dudu), f. 1865, fil. Kand., gift Bergman, 96 f.
—, Carl Fredrik, Skoleholder i Snekkersten, † 1780, 61.
—, Carl Martin, Landmand, † 1871, 75.
—, Carl Martin, f. 1871, Gaardsfuldmægtig, 91.
—, Caroline Frederikke, gift Bergstrøm, † 1899, 75.
—, Caroline Frederikke Ottilie Christine, f. 1879, 102 f.
—, Catharina Marie, † 1869, 66.
—, Catharine, gift Leganger, † 1768, 57, 60.
—, Cecilie Elisabeth Fearnley, f. 1902, 108.

- Astrup, Christian, f. 1844, Sognepræst i Jølster, 85.
- , Christian, † 1887, 103.
- , Christian, f. 1890, 104.
- , Christian Due, f. 1896, 105.
- , Christian Garmann, f. 1837, Skolelærer i Tanen, 83.
- , Christian Marcelius, † 1890, 100.
- , Christina Henrikke, † 1844, 66.
- , Christine Dorothea, † 1843, 75.
- , Christine Margareta, f. 1824, 74.
- , Dina Pauline, gift Larsen, f. 1870, 101.
- , Drude Frimand, gift Krüger, † 1833, 65.
- , Ebba Augusta, f. 1899, 100.
- , Ebba Mortine Marie Augusta, f. 1863, 96.
- , Ebbe Carsten Morten, f. 1876, Premierløjtnant, 97.
- , Ebbe Carsten Tønder, Kaptajn, † 1888, 56, 63, 70 f., 117 ff.
- , Ebbe Carsten Tønder, f. 1873, Kontorchef, 98.
- , Edle Due, f. 1903, 105.
- , Eigil, f. 1896, 105.
- , Eilert Andreas, Bødker i Christiania, † 1904, 83.
- , Eivind, Polarforsker, † 1895, 94 f.
- , Eleonore, gift Rønkvist, f. 1868, 101.
- , Elisabeth, f. 1882, 98.
- , Else Bergliot, f. 1897, 106.
- , Emerentia Marie Sophie, gift Karlsen, f. 1853, 83 f.
- , Emil Bernhard, f. 1868, Afdelingsingeniør, 99.
- , Erling, f. 1898, 106.
- , Fredrikke, f. 1850, Lærerinde i Volden, 86.
- , Fredrikke Fuglesang, f. 1900, 106.
- , Gjertrud Garmann, gift Thrapp, † 1827, 66 f.
- , Gjertrud Maria, gift Synnøstvedt, † 1827, 68.
- , Gjertrud Susanne, gift Lied, † 1878, 70.
- , Gudrun, gift Christiansen, f. 1866, 93.
- , Hanna, gift Morell, f. 1869, 93 f.
- Astrup, Hans, † 1868, 97.
- , Hans Andreas, f. 1886, 100.
- , Hans Christian, Bogholder, † 1802, 60.
- , Hans Christian, f. ca. 1785, 67.
- , Hans Ebbe, f. 1871, 56, 97.
- , Hans Garmann, † 1810, 71.
- , Hans Garmann, f. ca. 1811, 72.
- , Hans Jørgen Synnøstvedt, f. 1852, Missionær i Afrika, 73, 86 f.
- , Hans Jørgen Synnøstvedt, f. 1902, 104.
- , Hans Nielsen, Kapellan i Os, † 1769, 59 f.
- , Hans Peter Severin, Gaardejer, † 1901, 74.
- , Hans Rasmus, Sognepræst i Grytten, † 1827, 56, 59, 63.
- , Hans Rasmus, Statsraad, † 1898, 76—82.
- , Hans Rasmus, f. 1878, 98.
- , Hans Sverre, f. 1897, 106.
- , Hans Thomas Ebbe, f. 1881, 101.
- , Harald, f. 1831, Stadshauptmand i Christiania, 69, 76.
- , Harald, f. 1871, Ingeniør i Amerika, 92.
- , Harald, 107.
- , Harald Amandus, f. 1883, 99.
- , Harald Arnold, f. 1902, 107.
- , Harald Sigurdsson, f. 1903, 107.
- , Helene, f. 1862, 91.
- , Henning, f. 1856, Lensmand i Etnedalen, 74, 87.
- , Henning, Arkitekt, † 1896, 93.
- , Henning Martin, Kjøbmand i Larvik, † 1845, 69.
- , Henning Thorvaldsson, f. 1904, 107.
- , Henninge, gift Backe, f. 1855, 92.
- , Henninge Laura Marie Kristine, f. 1892, 104.
- , Henninge Margarethe, gift Leganger, † 1819, 68.
- , Henninge Mathilde, f. 1825, 74.
- , Henninge Mathilde, f. 1881, 103.
- , Henriette Laura, f. 1900, 106.
- , Henrikke Marie, f. 1806, 71.
- , Herman Frederik, f. 1850, Dekorationsmaler, Amerika, 83.

Astrup, Idune Signe, f. 1884, 101.
 —, Ingeborg, gift Hoel, f. 1864, 91.
 —, Ingeborg, gift Larsen, f. 1846, 85.
 —, Ingeborg, gift Lunde, † 1903, 88.
 —, Ingeborg, f. 1900, 107.
 —, Ingeborg Drude, gift Holtermann, † 1765, 61.
 —, Ingolf Ross, f. 1866, Inspektør, 90.
 —, Ingrid, f. 1902, 106.
 —, Jenny Emilie, † 1867, 99.
 —, Johan Christian, Lensmand i Tanen, † omt. 1843, 66.
 —, Johan Christian, Skolelærer i Tanen, † 1860, 72.
 —, Johan Frimand, † 1783, 61.
 —, Johan Sigfrid, f. 1863, Gaardbruger i Tanen, 101.
 —, Johanne, f. 1879, 102.
 —, Johanne Cathrine, gift Krogh, f. 1851, 83.
 —, Johanne Christiane Vilhelmine, gift Theiste, f. 1883, 104 f.
 —, Johanne Christine, f. 1861, Assistent, 88.
 —, Johannes, f. 1872, Missionær i Afrika, 102.
 —, Johannes Andreas, † 1887, 104.
 —, Johannes Andreas, f. 1893, 104.
 —, Jens Lund, † 1801, 71.
 —, Jørgen Smith, f. 1867, Fabrikdirektør i Bergedorf, 93, (94).
 —, Kaare Thorvaldsson, f. 1905, 107.
 —, Karen Petra, f. 1854, 87.
 —, Karen Petra, † 1868, 90.
 —, Kezia, f. 1883, 103.
 —, Kirsten Cornelia, f. 1896, 104.
 —, Knud Andersen, f. 1674, Kandidat i Theologien, 47.
 —, Lars, f. 1857, Kjøbmand i Amerika, 92.
 —, Lars, 107.
 —, Laura, † 1882, 90.
 —, Laura Marie, f. 1829, 74.
 —, Laura Marie Antonie Kathinka, † 1885, 103.
 —, Lloyd Henning, f. 1898, 107.
 —, Louise Irene, f. 1900, 107.

Astrup, Maggie, f. 1874, 100.
 —, Maren, † 1723, 50.
 —, Maren Andersdatter, f. 1675, 47.
 —, Maren Andersdatter, Hans Fæddersen Beyers, † 1758, 47 ff., 116 f.
 —, Maren Dorothea, f. 1878, 96.
 —, Maren Greve, gift Larsen, f. 1879, 99.
 —, Maren Sophie, † 1782, 64.
 —, Margrethe, gift Hygom, † 1735, 49.
 —, Maria Finde, gift Fleischer, † 1803, 64.
 —, Marie, gift Dahl, f. 1874, 89 f.
 —, Marie Amalie, gift Øvre, f. 1865, 101.
 —, Marie Dorothea, gift Ellertsen, † 1844, 66.
 —, Marinus, † 1833, 76.
 —, Martha Sophie, † 1848, g. m. Lars Thommesen, 69.
 —, Martin Helsing, f. 1888, 100.
 —, Martin Lockhart, f. 1871, 100.
 —, Mathias Ludvig Nicolai, Kjøbmand i Larvik, † 1895, 75.
 —, Mathias Ludvig Nicolai, 107.
 —, Mette Andersdatter, † 1680, 47.
 —, Mette Andersdatter, † 1703, 47.
 —, Morten Helsing, f. 1833, Grosserer i Christianssund, 82.
 —, Mortine Emilie, f. 1840, 83.
 —, Mortine Emilie, gift Guillermo, f. 1869, 100.
 —, Nicolai, Sorenskriver i Valdres, † 1881, 72 f.
 —, Nicolai, † 1881, 103.
 —, Nicolai Henrik, † 1767, 65.
 —, Nicolai Ivendorff, f. 1771, Styrmand, 66.
 —, Nicolai Johannes, f. 1880, Landskabsmaler, 103.
 —, Nicolai Rasmus, f. 1810, 71.
 —, Nicolai, jvfr. Nikolai.
 —, Nicoline, † 1808, 71.
 —, Niels (Nicolai), Foged p. Søndmør, † 1743, 38, 50, 55 ff., (58), (60).
 —, Niels, Provst i Ørskog, † 1792, 56, 58 f., 62, (63).
 —, Niels, f. 1870, Læge i Narvik, 67, 89.

- Astrup, Niels Andersen, f. 1673, 47.
 —, Niels Andreas, f. 1861, Hotelejer, 90.
 —, Niels Ebbessøn, f. 1901, 108.
 —, Niels Nielsen (1642—1701), Præst i Roager, Provst i Hvidding H., 9, 18, 40—45, 46, 49, 51, 115, 117.
 —, Niels Theodor, f. 1901, 108.
 —, Niels, jvfr. Nils.
 —, Nikolai, † 1757, 67.
 —, Nikolai, Præst i Ørskog, † 1802, 59, 62.
 —, Nikolai, f. 1888, 105.
 —, Nils, † 1751, 64.
 —, Nils, † 1753, 64.
 —, Nils, † 1797, 71.
 —, Nils, † 1801, 71.
 —, Nils, Foged i Solør og Odalen, † 1835, 67 f., 69.
 —, Nils, f. 1843, Biskop, Missionær i Afrika, 84—87, (102).
 —, Nils, f. 1860, Lensmand i Vaaler, 91.
 —, Nils, f. 1899, 104.
 —, Nissenius Nielsen, † 1692, 52.
 —, Olaf, f. 1876, Assistent, 101.
 —, Ole, f. 1898, 106.
 —, Ole Christian, Kontrollør i Mjøsdistrikterne, † 1876, 73 f.
 —, Otilie Christine, † 1876, 102.
 —, Otilie Christine Margrete Cathrine, † 1885, 103.
 —, Otto Finde, Sognepræst i Norddalen, † 1771, 57 f.
 —, Otto Finde, Skriver, † 1834, 66.
 —, Otto Skjoldborg, † 1875, 98.
 —, Palle Tønder, f. 1835, Gaardbruger, 82.
 —, Peder Andreas, † 1758, 63.
 —, Peder Christian, Lensmand i Søkkelven, † 1826, 63.
 —, Peder Finde, p. Spilkeviken, † 1794, 57, 60 f.
 —, Percival, 107.
 —, Peter Andreas, f. 1724, 60.
 —, Peter Andreas, Lensmand i Solør, † 1859, 69.
 —, Peter Cornelius, f. 1887, Lærer, 104.
- Astrup, Petra Amanda, f. 1879, 99.
 —, Petra Christine Johanne, f. 1888, 104.
 —, Petra Constance, † 1887, 103.
 —, Poul Andreas, f. 1893, 100.
 —, Rachel, 107.
 —, Ragna, Christianssund, f. 1843, 83.
 —, Ragna, gift Hindhough, f. 1876, 101.
 —, Ragnar Marcellius, f. 1891, 100.
 —, Ragnhild, gift Jakhelln, f. 1849, 86.
 —, Ragnhild, f. 1903, 106.
 —, Ragnbild (Lally) Elisabeth, gift Reimers, f. 1878, 98.
 —, Ragnvald Edvard, f. 1881, 99.
 —, Ragnvald Rasmus, f. 1872, Skibsmægler, 97.
 —, Rolf, † 1865, 92.
 —, Signe, f. 1876, 98.
 —, Signe, f. 1877, 90.
 —, Sigrid, f. 1895, 100.
 —, Sigrid, f. 1902, 108.
 —, Sigurd, f. 1873, Kontorchef, 95 f.
 —, Søren, theologisk Student, † 1702, 50.
 —, Theodor, f. 1857, Kopist i Revisionsdepartementet, 87.
 —, Thomas, † 1871, 100.
 —, Thomas Kampton Thompson, f. 1838, Kjøbmand i England, 82.
 —, Thorbjørn, f. 1868, Tandlæge, 91.
 —, Thorvald, Skibsfører, † 1876, 75.
 —, Thorvald, f. 1876, Arkitekt, 96.
 —, Walther, 107.
 Barbara Nielsdatter, Jonas Pedersens, 1682, 45.
 Frøde Troelsen i Astrup, † 1681, 38.
 Fædder Nielsen, † ca. 1626, 13, 17, 32, (33), 34, 35 f.
 Hans Pedersen i Ulleruplund, ca. 1550, 29, 30, 31 f., 111. — Jvfr. Lund i følg. Reg. (Hebo), Anders Nielsen, † 1602, 32, 33 f., (35), 36. — Jvfr. Hebo i følg. Reg.
 Jens Fæddersen, 1629, 34.
 Karen Nielsdatter, Fædder Beyerholms, † 1698, 34, 33 f., 45, 47, 116.
 — Troelsdatter, Niels Lassens, 1514, 26.

Kirstine Pedersdatter, Frands Madsens i
Ribe, ca. 1550, 28, 30 f.
Maren Troelsdatter, Svend Jensens, 1514, 26.
Mette Nielsdatter, Anders Mikkelsen Hoe's,
(1639—1710), 39, 45.
Niels Fæddersen, 1630, 34.
— Pedersen i Astrup, ca. 1515—79, 7, 9,
27 f., 30, 31 ff., 39.
— Troelsen, † ca. 1662, 35, 36 ff.
Peder Troelsen, † ca. 1560, 8 ff., 14, 22,
24 f., 26—29, 30 ff.
Roager, Hans Nielsen, stud. theol. & phil.,
† 1705, 51.

Roager, Jesper (Kasper), Kapellan i Stør-
dalen, † 1746, 50 f. — Jvfr. Roager i følg.
Reg.
Svend Troelsen i Ulleruplund, ca. 1500,
24 f., 29, 111.
Troels Nielsen, † ca. 1634, 13, 17, 32, (33),
34 ff.
— Nielsen, Gaardmand i Søndernæs, † 1700,
45, 46.
Winter, Svend, 21 ff., 29.
—, Troels, † ca. 1514, 7 ff., 13, 15, 18, 21 f.,
23 ff., 26 f., 29, 32.

ANDRE PERSON- SAMT STEDNAVNE.

Aabel, Oluf Andreas, Provst i Søndre Land,
86 f., 104.
—, Wilhelmine Margrethe, gift Astrup, † 1883,
87.
Aal, Vester Horne H., 114.
Aall, norsk Familie, 114.
Aamølle, Vindblæs S., 115.
Aarø, Ejendom paa Fanestranden ved Molde,
68.
Aasnes, Norge, 74. — Nygaarden 69.
Aastvedt, Fjendom i Hammers Præstegjæld,
Norge, 60.
Aabelsted, Abalone Cathrine, gift Astrup, †
1865, 72.
—, Anne Maric, gift Willumsen, 96.
Abelsæt, Henning Christophersen, Sognepræst
til Harham, 1754, 62.
—, Kirstine Margarethe, gift Astrup, † 1829, 62.
Agerskov Sogn, Nørre Rangstrup H., 40.
Anders Eriksen, Væbner, 1418, 22.
— Hansen i Ulleruplund, 16. Aarh., 9.
— Jakobsen i Ulleruplund, 1743, 113.
— Lauridsen, Væbner, 1418, 22.
— Matthisen i Brøns, 1547, 27.
— Nielsen i Haavrevad, Herredsfoged i Hvid-
ding H., ca. 1580, 31, 113.
— Nielsen, 1737, 49.
— Pedersen i Søndernæs, 1784, 116.
Andersen, A. P., Skibsreder i Moss, 93.
—, Ragnhild, gift Astrup, f. 1874, 93.

Andresen, N. A., Bankier, 94.
Ane Hansdatter, Jesper Pedersens, 38.
— Nielsdatter, Niels Andersens (Hebos), †
1659, 34, 114.
— Pedersdatter, Mag. Hans Olufsens i Ribe,
† 1641, 115.
—, Hr. Peder Sørensen Vedels, 51.
Angell, Susanne Borchmann, gift Tønder, 1768,
63.
—, Thomas, 's Legat 63.
Ankersen, Anker, Dr. theol., Biskop i Ribe, 44.
Anna, Anders Hansen Lunds i Ulleruplund,
111.
—, Fædder Nielsens i Astrup, † 1665, 34.
—, Laurends Hansen Lunds, ca. 1600, 113.
— Hansdatter, Hr. Anders Nielsen Hebos, 115.
— Catharine Rasmusdatter, gift Astrup, † ca.
1854, 66.
— Kirstine Jonasdatter, Baltzer Jensens i
Janderup, 1704, 46.
Anne Kirstine, Jonas Pedersens, 1725, 45.
Anneke Iversdatter Lorentzen, Peder Bjørns,
† 1745, 116.
Aretander, Statsraad, 79 f.
Arentz, Fr., Biskop, † 1779, 57, 59.
Arnet, Peder, Foged, 50.
Arntzen, Sorenskriver til Solør, 72.
Arøe, Karen, gift Roager, ca. 1750, 51.
Astrup By og Mark, Hvidding H., 7, 10—13,
15, 27, 32.

- Astrupgaard, Brøns S., Hvidding H., 7 f., 10, 11-18, 21, 24 ff., 30-33, 35 f., 39 f., 47 ff., 116 f.
—, Grinderslev S., Nørre H., 21.
- Backe (Bache)**, Erik, f. 1853, Grosserer i Drammen, 92.
—, Tollef, 92.
- Backer**, Lars Zakarias, Grosserer, 89.
—, Marius Catharinus, f. 1866, Højesteretsadvokat, 88 f.
- Bahr**, Christen, Amtsskriver i Tønder Amt, 1690, 113.
- Baltzer Jensen** i Janderup, 1704, 46.
- Bandak-Kanalen** i Telemarken 79.
- Barbara Jeps kone** i Brøns, 1547, 27.
- Berg**, Peder A. J., Grosserer, 75.
- Bergen 67**. — Manufakturiet 60 f. — Zander Kaes Stiftelse 66.
- Bergh**, Anna Sophie, gift Jessen, 1772, 69.
—, Haagen Ludvig, Sognepræst til Skjeberg. Løgtingsprædient, † 1863, 74.
- Bergman**, A. A. G., f. 1900, 96.
—, Carl Abraham, Dr. philos., Kyrkoherde, 97.
—, Gustaf Alarik Carlsson, f. 1844, Generalmajor, 96 f.
—, G. A. G., f. 1899, 96.
—, Margareta, f. 1897, 96.
- Bergstrøm**, Alexander Jonas, 75.
—, Alexander Theodor, Bogholder i Christiania, † 1893, 75.
- Berner**, M. F., Sørenskriver i Molde, 98.
- Beyer**, Familie i Skads S. ved Tønder, 39.
—, Fædder, se Beyerholm.
—, Hans Fæddersen, † 1723, 47 ff., 117.
—, Karen Fæddersdatter, f. 1678, 16.
—, Niels Fæddersen, Sognefoged i Brøns, † 1710, 116.
—, Peder, i Skads, 39, 45.
- Beyerholm**, Fædder Pedersen, † 1704, 15, 34, 38 f., 45, 47, 116.
- (Beyerholm), Kirstine, Anders Andersens, 39.
- Beyerholm**, Frigaard i Halk S., Haderslev H., 39.
- Bille**, Henrikke Sophie, 113.
- Bille-Braheske Fideikommiss** 113.
- Birkelev**, Vodder S., 14.
- Bjerrum**, Peder Boesen sen., † 1848, 116.
—, Peder Boesen jun., 18, 116. — 's Gaard i Astrup 12.
- Bjørn**, Dorothea, f. Skade, 46.
—, Johannes Nikolai, † 1786, 18, 116.
—, Karen, f. Sørensdatter, † 1786, 46.
—, Peder, i Astrup, † 1758, 7, 48, 116, 117.
- Bjørn**, Peder, Præst i Vodder, 44.
—, Peder Pedersen, Bager i Kbhvn., † 1779, 46.
- Bjørnson**, Bjørnstjerne, 79.
- Blindem**, Gaard i Søkkelven, 63.
- Blom**, G., Højesteretsadvokat, 98.
- Blome**, Volf, Amtmand, 112.
- Bocklum**, Kandidat, 77.
- Bodø**, Norge, 82.
- Boesen**, Peder, † 1852, 116.
- Borchgrevink**, Dr., 71.
—, Hans Henrik Christian, f. 1847, Provst, 85 f.
—, Henrik Christian, Provst, 85 f.
—, Laura, Enkefrue, 84, 87.
- Borgund**, Norge, 56. — Kirke 56 f.
- Brahe**, Henrik, t. Hvedholm og Engelsholm, Kaptajn, 113.
—, Preben, 1751, 113.
- Brandahl**, Gjertrud Magdalene, gift Astrup, † 1810, 59.
—, Rasmus Hansen, Handelsmand, 59.
- Brandt**, Anne Marie, gift Ross Müller, 1788, 68.
- Breder**, Hans Iver Ludvig, Kjøbmand i Frederikshald, 87.
—, Thekla Elise Mathilde, gift Astrup, f. 1850, 87.
- Bredsten**, Torrild H., 114.
- Bruflat**, Gaard ved Tonsaaen, 74, 87.
- Brun**, Mariane Sophie, gift Lunde, 88.
—, Nordahl, Biskop, 88.
- Brunstad Gaard**, Norge, 70.
- Brøns**, Knud Andersen, 1796, 42.
- Brøns**, Hvidding H., 11, 16, 32, 36, 45, 116.
— Brøns Kirke 15 f., 27, 34, 36—40. — Brøns Aa 11.
- Buckhof**, Elise Sophie, gift Astrup, † 1778, 61.
- Byrgesen**, Peder, Ridefoged i Riberhus Amt, † 1661, 114.
- Bække**, Ribe Stift, 39.
- Børresen**, Karen Anna, gift Backe, 92.
- Catharine Hansdatter**, Fædder Lunds, 111 f.
- Cathrine Frødesdatter**, Troels Nielsens, 35.
- Christen**, Kapellan i Brøns, 1524, 28.
— Gregersen, Kapellan hos Ærkedegnen i Ribe, Præst i Brøns, † 1558, 27 f.
— Povelsen af Estvadgaard, 1692, 115.
— Povlsen i Astrup, 1547, 13, 27.
- Christiansen**, Georg, f. 1858, Tekniker, 93.
—, Johan Henrik, Skibsreder og Konsul i Tønsberg, 93.

- Christianssund 71.
 Christiern Nielsen, Præst i Hvidding, 1528, 27.
 Clausen, Hans, Kjøbmand i Vaagen i Kristianssund, 1847, 77.
 Collin, Jonas Baltzersen, Kancelliraad, † 1770. 46.
 —, Maren, f. Skade, † 1778, 46.
- Dahl, Eyvind, Brugsforvalter i Hakedalen, 90.
 —, Knut, f. 1871, Naturforsker, 89 f.
 —, Sophie Magdalena, gift Pettersen, 75.
 Damme, Hans van, i Hamborg, 1589, 35.
 Davis, Laura Mary, gift Mack, 89.
 van Deurs, Raadmand i Helsingør, 62.
 Dietrichson, Lorentz, Professor, 78.
 Dorothea Jensdatter, Hans Outzens i Brøns, 45.
 Drables, Gaardpart i Valle Skibrede (Søndmør), 63.
 Due, Edle, gift Astrup, f. 1871, 88.
 —, Hans Chr. Smith, Oberstløjtnant, 88.
 Dupont, Maturin, Tolder i Ribe, † 1670, 112.
 Døcker-Smith, se Smith.
 Döderlein, Anne Johanne, gift Astrup, † 1878, 73.
 —, Christian, Overlærer og Redaktør i Christiania, 73.
 —, Mette Margr., gift Borchgrevink, 86.
- Ebbesen, Alfhild, gift Astrup, f. 1880, 96.
 —, Just Chr. Bing, Oberst, 96.
 Eig, Fredrikke, gift Astrup, f. 1861, 90.
 —, Ole, 90.
 Eikrem, Nordre, Gaard paa Fanestranden ved Molde, 63, 70, 119.
 Elisabeth Nielsdatter, Hr. Peder Clausens i Aal, 114.
 Ellertsen, Didrik, f. 1768, Sømmand, 66.
 Ellingsen, Anna Margaretha, gift Astrup, † 1877, 82.
 —, Jens, Handelsmand i Gildeskaal, 82.
 Enevoldsen, Mr., Urtekræmmer i Kbhvn., 1739, 46.
 Engel, Anders, 1578, 33.
 Erichsen, H. A., 76.
 Est Pedersen i Rejsby, 1529, 26.
 Estvadgaard, Ginding H., 115.
 Ewald, Peder, Degn i Brøns, 1677—1729, 16.
- Faargaard (Fauregaard), Bøvloft S., 116.
 Fabricius, Præsteslægt fra Løit, 41.
 —, Lorents, Præst i Medelby, 1723, 50.
 —, Vilhadus, Præst i Løit, 44.
 Farup, Ribe H., 112.
- Faye, Sara Davidsdatter, gift Hollermann, 1725, 58.
 Fearnley, Cecilie (Cecil) Elisabeth, gift Astrup, † 1902, 97.
 —, Thomas Nicolai, Hofjægermester, 97.
 Feldershagen, Slesvig, 113.
 Finde, Anna Elisabeth Ottosdatter, gift Astrup, † 1753, 57.
 —, Maren Samuelsdatter, gift Astrup, † 1766, 57.
 —, Marie Fyren, gift Leganger, 1730, 60.
 —, Otto, Sognepræst t. Volden, 1693, 57.
 —, Samuel, Sognepræst i Norddalen, 1702, 57.
 Fjeldtun, Ejendom i Nordre Aurdal, 87.
 Fleischer, Herman Reinhold, Krigsraad, † 1824, 64.
 —, Karen Henrikke, gift de Hoff Rosenchrone, 64.
 Flæsk-Engen, Skjærbæk S., 14, 27.
 Foldalsværket, Norge, 81.
 Frands Madsen, Borger i Ribe, f. ca. 1500, 28, 31 f.
 Fredericia, Jylland, 115.
 Frederik III, Konge, 112.
 Frederiksberg ved Kbhvn. 46.
 Friis, Frederik Hansen, Præst i Gram, † 1704, 115.
 Fritzøe Værk under Grevskabet Laurvigen 69.
 Frøs Herred, Slesvig, 38.
 Fuglesang, Caroline Frederikke, gift Astrup, f. 1872, 91.
 —, Georg Richard, Fabrikejer, 91.
 Fædder Pedersen se Beyerholm.
 Færstad, Gaard i Os, Norge, 57.
- Geelmuyden, G., Konsistorialraad, Sognepræst i Os, 1747, 60.
 Gjedsted, Jakob., Lic., Borgmester i Viborg, † 1708, 115.
 Gjessing (Gesing), Skjærbæk S., 13, 26 f., 30, 32, 111, 116.
 Glad, Ingeborg Birgitte, gift Finde, 1693, 57.
 Glatved, Hennig Münster, gift Astrup, f. 1876, 91.
 Glorvigen, Arne, 75.
 —, Christiane, gift Astrup, f. 1831, 75.
 Gløersen, Emma Josefine, gift Tandberg, 89.
 Gram Sogn, Frøs og Kalslund H., 40.
 Grefsen, Vestre, Gaard i Vestre Aker, 94.
 Gregers Christensen (1538—1614), Præst i Brøns, 28.
 Greve, Arent, Juveler i Bergen, 1797, 60.
 —, Maren, gift Skjoldborg, 82.

- Gruen Gaard, Norge, 69.
 Grusset (Grøset), Gaard i Grue Præstegjæld, 68, 72.
 Grytten, Norge, 63.
 Grøn, Anders, 1513, 14, 26, 29.
 —, Anna Henriette, gift Nielsen, 99.
 —, Erik Pedersen, Forpagter p. Tornumgaard, 1683, 45.
 Gudbrandsdalen, Norge, 55.
 Gude, Dorot. Cathar. Hedevig, † 1698, 112.
 —, Michael, grevelig rantzauk Raad, 112.
 Guillermo, Ernest Alban, Fabrikbestyrer i London, 100.
 Guldager, Jens Lauridsen, Præst i Brøns, 45.
 Guldholmen i Tanen, Finmarken, 66.
 Gunder Kalles af Vinum, 1529, 26.
 —, Moritz Moritzens i Tønder, 111.
 Gundersen, Anna Helene, gift Astrup, 83.
 Gyldenløve, Ulr. Fr., Statholder i Norge, 112.
 Gyldenstjerne, Jørgen, Ærkeleegn i Ribe, 1539, 27.
 Gørrismark, Gaard ved Tønder, Slesvig, 111, 113.
Haderslev Amt 40, 45, 55.
 Hagerup, Aage Olufsen, Storelcejn, † 1756, 51.
 Hamang Gaard i Bærum 97.
 Hamborg, Regneskolen i, 31.
 Hanne Nielsdatter, se Kramer.
 Hanning, Cecilie Pedersdatter, gift Finde, 1702, 57.
 Hans Andersen i Havrevad, Herredsfoged, 1580—1651, 16, 36 ff., 51.
 — Andersen, Sandemand i Tønder Herred, 111 f.
 — Fæddersen se Beyer.
 — Jepsen i Rejsby, 1529, 26.
 — Mathiesen, 1689, 15.
 — Olufsen, Mag., Ærkeleegn i Ribe, † 1636, 115.
 Harberg, Ananias Christophersen, konst. Foged p. Søndmør, 1726, 56.
 Harboe, Chr. Frandsen, Oberst, 1749, 51.
 Hardanger, Norge, 64.
 Harnäs, Örbyhus H., Sverig, 77.
 Harreby, Jakob, Kapellan i Skjærbæk, 45.
 Harscheg, Hans, i Gjessing, 13, 26.
 Haug, Arne J., Gaardejer, Haug, 91.
 Haugan, O., Drammen, 81.
 Hausmann, Casper Herm., General, † 1718, 112.
 —, Daniel, Amlsforvalter i Segeberg, † 1670, 112.
 Hausmann, Frederik, Tolder i Ribe, † 1689, 112.
 Havrevad (Havervad), Brøns Sogn. Jvfr. Anders Nielsen, Hans Andersen, Mathias Lange og Mikkel Pedersen Holm.
 Hazellus, Arthur, Dr., 78.
 Hebo, Anders Nielsen, Præst i Thisted, † 1692, 115.
 —, Ane Nielsdatter, Jakob Gjedsteds, † 1731, 115.
 —, Ane Nielsdatter, Peder Byrgesens, † 1642, 114.
 —, Anna, Hr. Hans Kjærs i Aal, 114.
 —, Else, Sr. Christen Povelsens, f. 1661, 115.
 —, Hans, f. 1656, 115.
 —, Ingeborg, † 1663, 115.
 —, Jens, f. 1658, 115.
 —, Jens Nielsen, Raadmand i Varde, 114.
 —, Maren, f. 1657, 115.
 —, Maren, Hr. Hans Vinters i Janderup, 114.
 —, Maren, Stellen Nielsens, 1667, 114.
 —, Niels, Præst i Bredsten, 114.
 —, Niels, f. 1652, 115.
 —, Niels Andersen, Borgere i Varde, 114.
 —, Niels Nielsen, † 1667, 114.
 —, Peder Nielsen, Student, † 1718, 114.
 Hebo, Store, Janderup S. ved Varde, 32 ff., 46, 114.
 —, Sønder-, Gaard, Vester Horne H., 114.
 Heggebak, Gaardpart i Valle Skibrede (Søndmør), 63.
 Heiberg, Provst i Nordfjord, Norge, 63.
 Hein Sønnichsen, † 1686, 112.
 Hein, Frederik, Etatsraad, † 1751, 113.
 Heldum, Skodborg H., Jylland, 47.
 Helle Gaard i Buksnæs, Norge, 82.
 Hellebæk, Lyng-Kronborg H. Geværfabrikken 61.
 Helsing, Morten Olaus, Kjøbmand, 1803, 71.
 —, Mortine, gift Astrup, † 1875, 71.
 —, Noline, gift Walther, 82.
 —, Ragnhild, se Vold.
 Henriksen, Anna Elida, gift Astrup, f. 1880, 101.
 Herlofsen, Oluf, Kjøbmand i Christianssund, 82.
 Hesler, Bendix, Landfoged i Bøkingherred, 1680, 113.
 Hesthammer Gaard i Kinservig, Norge, 64.
 Heyerdahl, Fred. Wexels, Foged i Valdres, 87.
 —, Ingrid, gift Astrup, f. 1868, 87.
 Hindhough, Percy Hector, f. 1867, Kontorchef, 101.

Hjelmeland i Ryfylke, Norge, 62.
 Hjemsted, Skjærbæk S., 13.
 Hjermand, Christopher, Provst, Sognepræst i Borgund, † 1690, 56.
 Hjerndrupgaard, Tyrstrup H., Slesvig, 49.
 Hjort, H. I., Provst i Ørskog, 1741, 58.
 Hjortlund, Ribe Stift, 39.
 Hockholm Eng, Skjærbæk S., 14, 27.
 Hoe, Anders Mikkelsen, Præst i Ribe Stift, † 1687, 39.
 Hoel, Ole Andor, f. 1867, Direktør ved Bergens tekniske Skole, 91.
 —, Randine, gift Eig, 90.
 de Hoff Rosencrone, Baron Chr. Henrik, Friherre t. Rosendal, 64.
 Hoflund, Gimse Sogn, Lofoten, 82.
 Holbeck, Johanne, gift Rodtwill, ca. 1727, 61.
 Holm, Mikkel Pedersen, i Havrevad, Herredsfoged i Hvidding H., 1538, 26 f., 31.
 Holtermann, Carsten Henriksen, Kjøbmand i Bergen, 1725, 58.
 —, Hans Carstensen, † 1770, 61.
 —, Martha Margareta, gift Astrup, † 1789, 58.
 Honningdal, Ole Pedersen, Gjæstgiver p. Skibenes Gaard, 1765, 63.
 —, Petrine Severine, gift Astrup, † 1822, 63.
 Hoptrup Sogn, Slesvig, 10.
 Horsbøl, Viding H. (Friesland), 35.
 Husum Eng, Koog og Mark, Skjærbæk S., 14, 27, 32.
 Hvedholm, Stamhus, Salling H., 113.
 Hvidding Herred 8 f., 24, 26, 29, 31, 36, 39, 41.
 — By, Hvidding H., 44. — Kirke 34.
 Hvide, Anders Ovesen, 1418, 22.
 Hvirs, Karen, Borgerske i Ribe, 1544, 27.
 —, Kirsten, 27.
 Hvistendahl, Mathilde Georgine, gift Christian-
 sen, 93.
 Hygom, Cathrine, f. 1705, 49.
 —, Johanne Marie, 1746, 52.
 —, Niels Astrup, Hospitalspræst i Ribe, 49.
 —, Nikolai, Kandidat i Theologien, † 1770, 46, 49.
 —, Nissenius Pedersen, Præst i Roager, † 1740, 43, 46, 49, 52.
 —, Peder Jakobsen, Præst i Hygom, 1672, 49.
 Hyllerslev Storgaard, Janderup ved Varde, 46, 114.
 Hyltén-Cavallius, Björn Gösta, f. 1894, 97.
 —, Carl Gustaf, f. 1902, 97.
 —, Gösta, f. 1860, Oberstløjtnant, 97.
 —, Gunnar Hans Torkil, f. 1892, 97.

Hyltén-Cavallius, Gunnar Olof, Dr. philos.,
 Chargé d'affaires, 97.
 —, Håkon Olof, f. 1897, 97.
 Hæggström, Maria Sofia Margareta, gift Hyl-
 tén-Cavallius, 97.
 Høhne, Andreas, Præst i Roager, 44.
 Højer Kirke (Højer H., Slesvig), 112 f.
 Højrup, Hvidding H., 45.

Ib Frenseson, 1547, 27.
 Ibsen, Christian, 60.
 Indre Sogn, Norge, 64.
 Ingeborg Niels Pedersens 33.
 Isebro, Norge, 118.
 Ivendorff, Henrikke Marie, † 1805, 60.
 —, Nikolai, i Aasene, 1744, 60.
 Iver Lorentzen, Sognefoged i Brøns, † 1731,
 48, 116.

Jakhelln, Chr. Albr., Grosserer i Bodø, 86.
 —, Julius Herman, f. 1832, Grosserer, 86.
 Jakob Andersen i Ulleruplund, † 1708, 113.
 Jannerup (Janderup), Vester Horne H., 34,
 114.
 Jens Christensen, Amtsforvalter i Ribe, † 1708,
 112.
 — Jensen af Ribe, 1533, 27.
 — Thøgersen, Præst i Højrup, 45.
 Jentoft, Birgitte Margrethe, gift Ellingsen, 82.
 Jep Pedersen i Brøns, 1547, 27.
 — Terkelsen, kaldet Tecker, i Ribe, 1509, 26.
 Jvfr. Jes Terkelsen.
 — Villadsen i Ulleruplund, 1663, 113.
 Jerndrup Gaard se Hjerndrupgaard.
 Jervell, Joseph, Provst i Aalesund, 70.
 Jes Laursen i Ulleruplund, 1788, 113.
 — Terkelsen i Ribe, 1513, 26. Jvfr. Jep
 Terkelsen.
 Jesper Hansen, Herredsfoged i Frøs- og Kals-
 lundherred, 38.
 — Pedersen, Raadmand i Tønder, 38.
 Jessen, Lars, Sognepræst i Stadsbygden, † 1835,
 68 f.
 —, Peter, i Egeskov p. Fyn, 1772, 69.
 Johan Andersen, 1667, 15.
 Jonas Pedersen, Skriver hos Amtsforvalteren
 i Haderslev, 1700, 45, 55.
 Juel, Anna, Svend Winters, 21.
 —, Eiler, t. Astrupgaard, 1408, 21.
 Juel (sønderjyds Adelslægt), Iver, 1401, 21.
 —, Thomas, 1401, 21.
 —, Troels, 1401, 21.
 Juel (Vaaben: en Lilje), Axel, † 1577, 22.

- Juell (Vaaben: en Lilje), Niels, t. Østergaard og Anstrup, 22.
 Juell (Vaaben: en Stjerne), Hartvig, Biskop i Ribe, 1484, 21.
 —, Iver, 1440, 21.
 —, Thomas Iversen, biskoppelig Lensmand p. Trøjborg, ca. 1500, 21, 25.
 Junghans, F. M., Justitiarius, 76.
 —, Melkior Frederik, Kateket ved Domkirken i Trondhjem, † 1800, 51.
 Jørgen Christensen, 1786, 116.
 — Hansen i Ribe, 1561, 32.

Kalleby Mark, Hvidding H., 15.
 Kalslund Herred, Slesvig, 38.
 — Sogn, Ribe Stift, 39.
 Karen Frenedes, 1547, 27.
 — Klemensdatter, gift Astrup, 1836, 71.
 — Olsdatter, gift Astrup, 1844, 72.
 — Sørensdatter, Niels Nielsen Astrups, † 1715, 41, 45.
 — Troels i Astrup, 1610, 35.
 Karlens, Karl Mathias, f. 1862, Gaardejer i Harstad Præstegjæld, 83 f.
 Kastbjerg, Vandfuld H., 21.
 Kiland, Maren Jensdatter, gift Brandahl, 59.
 Kildal, Statsraad, 79 f.
 Kirkebø Gaard, Norge, 70.
 Kirsten Nielskone i Havrevad, 1547, 27.
 Kirstine Jensdatter af Søndernæs, Troels Nielsens, † 1707, 46.
 — Nielsdatter, Peder Jakobsen Hygoms, 1672, 49.
 Kjær (Paludan), Hans Nielsen, Præst i Aal, 114.
 Kjøbenhavn. Collinske Gaard i Bredgade 46.
 — Lotteri 46. — Rosenborg Slot 46.
 Knud Boesen, 1513, 26.
 — Jensen, Borger i Tønder, 1648, 40.
 Knudsen, Hanna Andrea, gift Astrup, f. 1855, 82.
 Koht, Nelly, gift Ebbesen, 96.
 Kolding, Søren, Præst i Tørring og Heldum, 47.
 Kolsrud, Lærer, 73.
 Kolstad, Ingeborg, gift Vesterbø, 88.
 Konow, Storthingsmand, 80.
 Kopenhavn, Aavaldsnes Præstegjæld, 61.
 Koren, Ulrik Vilh., Amtmand i Stavanger, 66.
 Kornstad, Helene, gift Astrup, 75.
 Kramer, Hanne, Christian Luffes, f. 1727, 49, 117.
 —, Mette Kirstine, Peder Bjørns, † 1812, 116 f.

 Kramer, jvfr. Niels Hansen Kræmmer.
 Krogh, Ole, † 1876, 83.
 Krummedige, Fru Mette Segebod, 1401, 21.
 Krüger, Jochum, Kapellan i Os, † 1786, 65.
 Krøpeliens se Smith.
 Kviltorp ved Molde 78 f.

Lagaard, Kathinka, gift Theiste, 105.
 Lambert, Kannik i Ribe, 1489, 24.
 Landgraaf, J. F., cand. mag., 84.
 Lange, Gunde Nielsen, biskoppelig Lensmand p. Trøjborg, 1442, 25.
 —, Mathias, i Havrevad, Herredsfoged i Hvidding H., 39, 45.
 Langtved, Frøs H., 30.
 Larsen, Carl Ludvig, Proprietær, 99.
 —, Herman, Kapt., Vagtmester i Frederikstad, 85.
 —, Lauritz Edvard, Kontorfuldmægtig, 101.
 —, Lovise, gift Astrup, † 1883, 75.
 —, Peder Laurentius, f. 1833, Universitetslærer, Amerika, 85.
 —, Trygve Olaf, f. 1877, Premierløjtnant, 99.
 —, Ejendomsbesidder, Sandefjord, 75.
 Larvik, Norge, 69.
 Laurids Frenedeson, 1547, 27.
 — Hansen, 16. Aarh., 9.
 — Pedersen i Ulleruplund, 1753, 113.
 Laurvigen, Grevskab, 69.
 Leganger, Gjertrud Garmann, gift Astrup, † 1768, 60.
 —, Hans This, Kaptajn, † 1842, 68.
 —, Iver Nielsen, Sorenskriver i Søndmør, † 1752, 57, 60.
 —, Marie, Enkeprovstinde, 1776, 64.
 —, Niels, Sognepræst i Os, † 1747, 59 f.
 —, Samuel Bugge, Sognepræst t. Eid, 1776, 68.
 Leikanger, Gaard i Rødve Sogn (Høer), Norge, 61.
 Lekve, Gaard i Voss, Norge, 64.
 Leveltze, Hans Fred., Gehejmeraad, † 1763, 64.
 Lie, Amanda Petrea Cathinka, gift Astrup, f. 1834, 74.
 —, Nils, Fyrvogter, 74.
 —, N. Fred., Agent, 90.
 Lied, Christian Frederik Møllerup, Kaptajn, † 1857, 70.
 —, Poul Mathias, Kaptajn, 1793, 70.
 Lilloe, Camilla Ottilia Sophie, gift Salvesen, 92.
 Limbæk, Claus, ca. 1420, 24 f.
 Lindqvist, Augusta Elisabeth, gift Astrup, f. 1841, 82.

- Lindqvist, Johan, Postfuldmægtig, 82.
 Lisbeth Pedersdatter, Niels Hebos, † 1703, 114.
 Ljungkvist, svensk Missionær, 86.
 Lockhart, Henry, Klædehandler i Glasgow, 82.
 —, Margaret Hunter, gift Astrup, 82.
 Lodberg, Christen Jensen, Professor, † 1693, 47.
 Lotdtz, Peder Mörch, Handskefabrikant, 85.
 —, Petra Constance, gift Astrup, f. 1860, 85.
 Lohrbauer, Johan Ludvig, Skomagermester i Christiania, 1791, 69.
 —, Louise Cathrine Cicilie, gift Bergstrøm, 75.
 —, Maren Dorothea, gift Astrup, † 1885, 69.
 Luffe, Chr., Student, † 1766, 49, 117.
 —, Hans Kramer, † 1789, 117.
 —, Mette Marie, gift Warming, † 1801, 18, 117.
 Lund, Anders, Herredsfoged i Højer Herred, † 1665 (?), 111.
 —, Anders Hansen i Ulleruplund, 1595, 111.
 —, Anders Hansen, Toldforvalter i Ribe, † 1693, 113.
 —, Anna Catharine, gift Hausmann, † 1693, 112 f.
 —, Bennet Hansen, i Ulleruplund, 1661, 113.
 —, Cathrine, Christen Bahrs, 1690, 113.
 —, Fødder, Herredsfoged i Højer Herred, † 1701, 111 ff.
 —, Hans Laurensen, i Ulleruplund, 1612, 113.
 —, Helene, f. 1663, 113.
 —, Ingeborg, 113.
 —, Karen, 113.
 —, Laurends Hansen, i Ulleruplund, Herredsfoged i Hvidding H., 1602, 111, 113.
 —, Hr. Sennich, t. Gørrismark og Lundhagen, 1701, 113.
 Lunde, Knut Truls, Overlærer, 88.
 —, Thorvald Chr., f. 1864, Præst, 74, 88.
 Lundgaard se Ondaften.
 Lundhagen, Slesvig, 113.
 Løgismose, Baag H., Fyn, 21.
 Løit, Ris H., 44.
 Løkke, H. F., Kjøbmand i Christiania, 76.
 Lønseth, Jensine Johanne, gift Fuglesang, 91.
 Lovendal, Baronesse, se Pape.
 Mack, Edith, gift Astrup, f. 1874, 89.
 —, Henrik Martin Fredrik, Assessor, 89.
 Maren Andersdatter, Niels Christensen Teilmanns, 39.
 — Hansdatter, Niels Troelsens, (ca. 1612—1681), 36, 38, (51).
 Maren Knudsdatter, Anders Nielsen Astrups, † 1723, 40.
 — Rasmusdatter 114.
 — Sørensdatter, Hr. Anders Nielsen Hebos, 115.
 — Jeppes in Løjtved, 1547, 27.
 Margrethe Villadsdatter, Søren Jensen Skives, 1653, 41.
 Marie Nielsdatter, Niels Villadsens in Skjødstrup, 114.
 — Pedersdatter, Laurids Warmings, 116.
 Marine (Maren) Iversdatter, Anders Nielsen (Hebo)'s, † 1629, 34.
 Marstrand, Johanne, gift Pareluis, 98.
 Matthias Christensen, Præst og Kapellan i Brøns, ca. 1500, 28.
 Medelby, Skjærbæk S., 50.
 Meinich, Christiane Louise, gift Abel, 87.
 Meraker Gods, Størdalen, 81.
 Mette Jespersdatter, Hans Andersen Havrevads, † 1658, 37 f.
 —, Troels Winters, 25.
 — Christine Hansdatter, Niels Fæddersen Beyers, † 1760, 116.
 — Marie Pedersdatter, gift Warming, † 1810, 18, 117.
 Michelet, Amalie, gift Wedel-Jarlsberg, 97.
 Mikkel Jensen, Præst i Døstrup, 1610, 35.
 Mikkelsen, Rasmus, Skolelærer i Tanen, 66.
 Milne, Rachel, gift Astrup, 92.
 Misthusum, Skjærbæk S., 14, 25.
 Mjøndalen Dampsav og Kalkovn 92.
 Moe, Ragnhild, gift Reimers, 97 f.
 Morell, Peter Andreas, f. 1868, Gaardejer, Storthingsmand, 93 f.
 Moritzen, Catharine, Anders Lunds, 111.
 —, Moritz, Kornskriver i Tønder Amt, 111.
 Mosbølggaard, Skjærbæk S., 13, 16, 26.
 Moses, Provst, 77.
 Mossin, Hans, Stiftsprovst i Bergen, 64.
 Munk (Vaaben: en Vinranke), Palne Iversen, 22.
 Müller, Ross, se Ross.
 Myrvoldshaugen in Eid, Norge, 68.
 Mæla, Gaard i Størdalen, 50 f.
 Møller, Maren Dorothea, gift Lohrbauer, 1791, 69.
 Møllerup, Bolette Cathrine, gift Lied, 1793, 70.
 Nagel, Anne Laurentse, gift Leganger, 1776, 68.
 —, Martha Margrethe, gift Abelsæt, 1754 62.
 Nandrup, Morsø Nørre H., 22.
 Narvik, Ofoten, Norge, 89.
 Nedenæs, Norge, 67 f.

- Neergaard, Mariane Kristine, gift Heyerdahl, 87.
- Nicolaysen, Herman D., 1862, 70 f.
- Niels, Kapellan i Brøns, 1524, 9 (?), 28.
- Andersen, 1620, 36.
- Hansen Kræmmer i Astrup, † 1763, 48 f., 116 f.
- Hansen, 1784, 116.
- Jepsen i Havrevad, 1547, 27.
- Knudsen, 1620, 36.
- Lassen i Astrup, 1514, 26.
- Mikkelsen, Herredsfoged i Hvidding H., 1578, 27, 31 ff., 36, 113.
- Pedersen (?), Hr., i Brøns, ca. 1560, 28.
- Philipsen, Præst i Aal, † 1632, 114.
- Thomsen 114.
- Villadsen i Skjødstrup 114.
- Nielsen, Niels Theodor, Skibsreder i Lillesand, 99.
- , Sigrid, gift Astrup, f. 1874, 99.
- Nis Hansen, Herredsfoged i Hvidding H., 1650, 38.
- Henriksen p. Hajstrupgaard, Foged, 38.
- Nissen, Henrik, Arkitekt, 93, 96.
- Norrdalen, Norge, 57.
- Novock, Anna Margrethe, † 1683, 112.
- Obeling, Laust, i Astrup, † 1892, 117.
- , Peder sen., i Astrup, † 1892, 18, 117.
- , Peder jun., 18, 117. —'s Gaard i Astrup 12 f., 17.
- Odal, Norge, 68.
- Oftedal, Ellen Else Marie, gift Larsen, 85.
- Ole Svendsen i Søndernæs, 1488, 24.
- Olog, Thorvald, 77.
- Ondaften, Gaard ved Ribe, 112.
- Os, Norge, 59 f., 65.
- Otte, C., Pastor, 86.
- , Carl, Missionspræst, 102.
- , Vilhelm Christopher Heinrich, f. 1872, Missionær i Afrika, 102.
- Ottesen, Anne Johanne, gift Døderlein, 73.
- , Otilie Christine, gift Thurmann, 85.
- (Outzen), Christen Hansen, Birkefoged, 116.
- Outzen, Familie fra Rostgaard, 116.
- , Chr., Tolder, 45.
- , Ditlev i Rostgaard, Ridefoged, 45.
- , Hans, Ridefoged i Brøns, 45.
- Paludan, jvfr. Kjer.
- v. Pape, Margrethe, 112.
- Parelius, Jens, Mag., Sognepræst i Størdalen, 50.
- , Johanne, gift Astrup, f. 1879, 98.
- Parelius, Lucie Annasdatter, 1720, 51.
- , Rasmus, Proprietær, 98.
- Peary, Robert E., Polarforsker, 94 f.
- Peder Clausen, Præst i Aal, 114.
- Frandsen se Plum.
- Hansen, Amtsforvalter i Haderslev, 1683, 45, 55.
- Pettersen, Caroline Johanne, gift Astrup, f. 1858, 75.
- , Lars, Malermester i Trondhjem, 75.
- Plum, Slægten, 31.
- , Claus, Dr., Prof. i Kbhvn., 30.
- , Peder Frandsen, 1608, 32 f., 36.
- Pontoppidan, Erik, Biskop, † 1764, 57, 60.
- Pop, Laurids, Aalborg, 1692, 115.
- Povl, Præst i Hvidding, 1528, 27.
- Preus, Elise Margrethe, gift Broder, 87.
- Prætorius, Rebekka Fredrikke Elise, gift Dahl, 90.
- Raabydelaget, Norge, 67 f.
- Ragnhild Olsdatter 66.
- Rangstrup, Nørre-, Herred, Slesvig, 36.
- Rantzau, Daniel, 25.
- , Henrik, biskoppelig Lensmand p. Trøjborg, 1442, 25.
- , Peder, Lensmand p. Store Tønder, 1501, 8, 25.
- , Peder, t. Trøjborg (1538—1602), 24 f.
- , Tønne, 1584, 25.
- Reimers, Anna, gift m. Michael Gude, 112.
- , Augusta Elisabeth Astrup, f. 1902, 98.
- , Eva Elisabeth, f. 1901, 98.
- , Herman Foss, f. 1874, Højesteretsadvokat, 98.
- , Herman Johan Foss, Højesteretsassessor, 97 f.
- , Margrethe Christine, 44.
- , Ragnhild, gift Astrup, f. 1878, 97.
- , Ragnhild Marie, f. 1903, 98.
- Reinaasen, Gaard i Frosten Bygd, 51.
- Rejsby, Hvidding H., 14, 26, 44.
- Rellingen, Gaard i Norrdalen, Norge, 58.
- Renden, Severine Pauline, gift Larsen, 99.
- Reston, Jeanette, gift Lockhart, 82.
- Reutz, Anne Elsebe, gift Synnestvedt, 1777, 68.
- , Elsebe, gift Rødberg, 1735, 60.
- , Hans Jørgen, Proprietær i Norrdalen, ca. 1770, 58.
- Reventlow, Chr. Ditlev Greve, Amtmand i Haderslev, 55.
- Ribe, Jylland, 7, 39 f., 45. — Domkirken (Vor Frue K.) 15 f., 24, 32, 34. — Domkapitel

32, 34. — Bispegaarden 23. — St. Catharine Kirke 31, 115. — Latinskolen 40. — Jvfr. Ondafnen.

Richter, Ole, Statsminister, 79.

Roager, Martha Dorothea, gift Junghans, † 1765, 51.

—, Søren, 1747, 51.

Roager Reinaasen, ca. 1750, 51.

Roager, Hvidding H., 40 f., 49. — Kirke 41-44, 49-52. — Præstegaard 43 f.

Rodtwitt, Boel Catharine, gift Astrup, † 1792, 61.

—, Lauritz, Oberst, ca. 1727, 61.

Romsdalen, Norge, 55.

Rosencreutz, Hans Hansen, Deputeret ved Finanserne, 55.

Rosencrone se de Hoff og Weiss.

Rosendal Baroni, S. Bergenhuis Amt, 64.

Rosenkrans, Ludvig Nielsen, t. Høxbro, 1589, 35.

—, Niels Ludvigsen, t. Høxbro, 8.

Ross, A., Overkrigskommissær, 1752, 46.

— Müller, Ingeborg, gift Astrup, † 1848, 68.

— Müller, Ole Corneliusen, Kjøbmand i Trondhjem, 1788, 68.

Rostgaard, Slesvig, 45, 116.

Rotvold, Margit, gift Astrup, 83.

Rudbek, svensk Slægt, 10.

Rue, Mette Christine, gift Honningdal, 1765, 63.

Rynning, Sognepræst i Vinger, 1835, 72.

Rødberg, Anna Cathrine, gift Astrup, † 1765, 60.

—, Hans, Kjøbmand i Bergen, 1735, 60.

Rødsæter, Sophie Bertine, gift Astrup, 102.

Rønaas, Johanne, gift Astrup, 83.

Rønkvist, Carl, Bager, 101.

Røraas Kobberværk, Norge, 81.

Saalsaa, Gaard i Nordre Aurdal, Norge, 74.

Salten, Norge, 72.

Salvesen, Julius Oscar, Overlærer i Arendal, 92.

—, Salve Julius, f. 1859, Læge i Larvik, 92.

Sartz, Mathias, Grosserer, 1817, 69.

Schaanning, Provstinde, 1846, 76.

Schack, Jensine, gift Obeling, † 1884, 117.

Schimmelmann, H. C. Greve, Skatmester, 61.

Schjelderup, Søren, Sorenskriver, † 1790, 64 f.

Schouboe, O. R., Stiftamtmand i Christianssand, 67.

Schreuder, Biskop, 84.

Schwartz, Hanna Cathr. Augusta, gift Backer, 89.

Sidsel Andersdatter, Amtskriver Jens Christensens, 1687, 112.

Sild, Jakob, 1671, 39.

Skade, Dorothea, se Bjørn.

—, Maren Nielsdatter, se Collin.

—, Niels Bertelsen, Borger i Ribe, † 1709, 45 f.

Skads Sogn ved Tønder 39.

Skive, Søren Jensen, Præst i Roager, 1670, 40 f.

Skjeberg, Norge, 74.

Skjoldborg, Louise Augusta, gift Astrup, f. 1841, 82.

—, Otto Lemmich, Kapltajn, Toldinspektør i Christianssund, 82.

Skjærbæk, Hvidding H., 30, 32, 45.

Skram, Nis, ca. 1480, 8.

Skutskår ved Dalelfven, Orbyhus H., 77 f.

Smith, Anne Marie, f. Krøpclien, 1744, 60.

—, Carl Dürendahl, † 1866, 76.

—, Johanne Emilie, gift Astrup, f. 1836, 76.

—, Julius Døcker, Grosserer, 76.

—, Jørgen Christian, Skibsleder i Christiania, 76.

—, Jørgen, og Hustrus Familielegat 76.

Snekkersten ved Helsingør 61.

Solør, Norge, 67, 69, 72.

Sommerschield, Iver Chr. Lund, Oberstløjtnant, † 1830, 118 f.

Spilkeviken, Gaard i Borgund Præstegjæld, 56 f., 61.

Stadsbygden, Norge, 69.

Stang, Anna, gift Uchermann, 74.

—, Fr., Statsminister, 74, 78.

Stavanger Domkirke 52.

Staven, Missionær, 86.

Steensgaard, Salling H., 112 f.

Steffen Nielsen, 1667, 114.

von Steyern, Vult, se Vult.

Storelejen, Gaard paa Frosten, Norge, 51.

Støren, Ejendom paa Fornebølundet, Norge, 86.

Strinden, Norge, 51.

Størdalen, Norge, 50 f.

Sunde, Peder Jensen, Skibsløjtnant, † 1744, 51 f.

Svanviken, Norge, 81.

Svend Jensen i Gasse, 1514, 26.

Sverdrup, Jakob, Statsraad, 79.

—, Johan, Statsminister, 78 f.

v. Synnestvedt, Ludvig Thorbjørnsen, Kapltajn, 1777, 68.

—, Hans Jørgen Reutz, Krigskommissær, † 1841, 68.

- v. Synnestvedt, Torbjørn, Kaptajn, 1795, 63.
 Söderström, Marie Ulrikka, gift Lindqvist, 82.
 Søhøll, Gaard i Ørskog, 63.
 Søkkelven Sogn, Norge, 58, 62.
 Søndernæs, Brøns S., 13, 15, 24, 27.
 Søndmør, Norge, 55, 57, 60, 63.
 Søren Jensen se Skive.
 Sørensen, Johan, Kjøbmand, 86.
 —, N. G., 77.
- Tandberg, Edv., Grosserer i Drammen, 89.
 —, Gudbrand, f. 1869, Præst i Finmarken, 89.
 Tanen i Finmarken 66, 72, 83.
 Tecker se Jep Terkelsen.
 Teilmann, Christen Nielsen, i Ribe, 39.
 —, Niels Christensen, Præst i Ribe Stift, † 1713, 39.
 Terkel, lille, i Roager, 1513, 26.
 Theiste, Immanuel Sadolin, Overretssagfører, 105.
 —, Immanuel Sadolin, Missionsassistent i Zulu, 105.
 Thisted, Jylland, 115.
 Thommesen, Lars, Handelsmand i Søkkelven, 1844, 69.
 Thomsen, Enkemadame, 1846, 76.
 Thorbjørnsen, gift med Skibsreder Andersen, Moss, 93.
 Thrapp, Andreas Winding, Degn i Hvidborg ved Nykjøbing p. M., 67.
 —, Henriette Christine Jacoba Thora, 67.
 —, Lauritz Bentzen, Sorenskriver i Egersund, 66.
 —, Lauritz Thurah, Raadhuskriver i Bergen, † 1839, 66 f.
 Thurmann, Anne Catharina Agathe Ursula, gift Astrup, f. 1843, 85.
 —, Carl Fr., Sognepræst i Hof, 85.
 Tikjøb, Lyng-Kronborg H., 61.
 Tilsted, Hundborg H., 115.
 Toftum, Vidling H. (Friesland), 33.
 Tonning, Rasmus Henrik, Sognepræst i Hjelmland, † 1835, 62.
 Torgersen, Johanne Caroline, gift Smith, 76.
 Tornumgaard, Lintrup S., Slesvig, 45.
 Trin Laves i Skjærbæk, 1529, 26.
 Troels Nielsen, 1541, 30.
 Trondhjem Domkirke 50 f.
 Trøj Kallesen, 1529, 26.
 Trøjborg, Slesvig, 24 f.
 Tveit, Gaard i Aamlid Præstegjæld, 67.
 Tønder, Augusta Marie, gift Lie, 74.
- Tønder, Ebbe Carsten, Provst og Sognepræst t. Stranden, 1768, 63.
 —, Inger Marie, 1800, 69.
 —, Karen Sophie, gift Astrup, † 1883, 69.
 —, Ole Haagensen, Kjøbmand og Borgerkaptajn i Frederiksstad, 1800, 69.
 —, Poulaine Susanne, gift Astrup, † 1834, 63.
 Tønder, Slesvig, 112. — Kirke 42.
 Tøresing, Marie, gift Otte, 102.
 Tørring Slot og Len, Slesvig, 8 ff., 23 f., 29, 43.
 Tørring, Skodborg H., Jylland, 47.
- Uchermann, Arnt, Sognepræst til Gløppen, 74.
 —, Henriette Magdalene, gift Astrup, f. 1841, 74.
 —, Johanne Christine, gift Astrup, † 1861, 74.
 Ullerup, Skjærbæk S., 30.
 Ulleruplund, Gaard i Skjærbæk Sogn, 9, 29 f., 111, 113.
 Ullestad, Gaard i Vossevangen, Norge, 64.
 Ullmann, Storthingspræsident, 80.
 Ulv, Jens, p. Vesterbæk, ca. 1500, 8.
 Urvik i Borgund, Norge, 61.
- Vaalebækken, Gaard i Vaaler Herred, Solør, 74, 90; jvfr. Vaaler.
 Vaaler, Gaard i Vaaler Herred, Norge, 75; jvfr. Vaalebækken.
 Valdres, Norge, 72.
 Valle Skibrede, Søkkelven (Søndmør), 63.
 — Gaard i Vestre Aker, Norge, 84.
 Walther, Hans, Toldbetjent, 82.
 —, Nicoline, se Helsing.
 Vandborg, under Astrupgaard, 13, 116.
 Varde, Jylland, 34, 114.
 Warming, Bennet Lauridsen, † 1822, 18, 117.
 —, Ingeborg Cathrine, gift Obeling, † 1891, 18, 117.
 —, Johanne, † 1791, 117.
 —, Laurids Lauridsen, i Astrup, † 1801, 18, 116 f.
 —, Maren Lauridsdatter, gift Boesen, † 1857, 116.
 —, Marie Pedersdatter, gift Bjerrum, † 1858, 116.
 Vedel, Peder Sørensen, Provst i Hvidding H., (1630—91), 38, 44, 51.
 —, Ægidius, Sognepræst i Brøns, 45.
 Wedel-Jarlsberg, Anna Edle Margrethe, gift Astrup, f. 1880, 97.
 —, Carl Gustav, Godsejer, 97.
 —, (Fr. A. ? † 1811), 64.

- Weidemann, Lars, Sørenskriver i Aalesund, 67.
- Weiss Rosencrone, Dr. med., Rosendal, 64.
- Welhaven, Hj., Arkitekt, 94.
- Vesterbæk, Roager S., 8.
- Vesterbø, Ingeborg, gift Astrup, f. 1863, 87 f.
- , Knud, Vestre Aurdal, 88.
- Westin, Johanne Louise, gift Astrup, 92.
- Weyle, Thomas Henriksen, Præst i Hvidding, (1616—86), 38, 44.
- Viborg, Jylland, 115.
- Wiel, Agnes Jacobine, gift Due, 88.
- Wigeboe, Magnus, Lærer ved Latinskolen i Bergen, 1776, 63.
- Villestrup, Hindsted H., 22.
- Willumsen, Ingeborg, gift Astrup, f. 1877, 96.
- , Oscar, Grosserer, Konsul, 96.
- Vind, Christoffer, Præst i Bjørnør, 1719, 50.
- Vinter, Hans Sørensen, Præst i Janderup, 1688, 114.
- , Søren Pedersen, Præst i Janderup, 114.
- Winter (Slægt fra Mors) 22 f.
- , Adser, ca. 1410, 22.
- , Andreas, 1421, 22.
- , Mikkel Andersen, ca. 1450, 22.
- , Svenning Andersen, c. 1450, 22.
- Winter (Vaaben: en Sol) Ingvor, Foged i Bispegaarden i Ribe, ca. 1450, 23.
- Winter, Anders, ca. 1500, 23.
- Winter, Anna Fredrikke, gift Jakbelln, 86.
- , Hans, ca. 1525, 23.
- , Hans, ca. 1535, 23.
- , Jens, 1485, 23.
- , Jens, i Skjærbæk, ca. 1500, 8.
- , Jens, ca. 1525, 23.
- , Lars, ca. 1500, 23.
- , Laurends, i Ribe, 1479, 23.
- Wintersen, Jesper, Præst i Lille Tønder, 23.
- Winther, Mag., Præst i Stavanger, 1744, 52.
- Vinum Enge i Gjessing 13, 27.
- Vodder, Hvidding H., 44.
- Vodstrup, Morsø Nørre H., 22.
- Vold, Ragnhild, gift Helsing, 1803, 71, 76.
- Wolff, Johan Hammond, Kaptajn, 1814, 119.
- Voss, Norge, 62, 64.
- Vraa Enemærke (Vraagaard), Vodder S., 14, 26, 116.
- Wulff, Kirsten Cornelia, gift Lodtz, 85.
- Vult von Steyern, Karin Elconore, gift Bergman, 97.
- Værst, Ribe Stift, 39.
- Young, Elisabeth, gift Fearnley, 97.
- Ørskog, Norge, 58 f., 62 f., 69.—Præstegaard 58 f.
- Øvre, Niels, Handelsmand i Tanen, 101.
- Øvstad Gaard, Norge, 65.

